

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Mitsvot ha-gadol

Moses ben Jacob <of Coucy>

יצוקם השם

Be-Ṷenetsiya, 307 [1546 oder 1547]

סיבוט סימיו סיחספ יברע תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10138

חידושי על הסמג לרב המובהק מרנו ורבנו הגר אלוה מורחו
נרו על הלכות ערבי פסחי וחמץ שופר ויומא עשה ולא תעשה
סוכה ולולב חנכה ומגלה:

חידושי הלכות ערבי פסחים וימים טובים
בחלק לא תעשה סוף סימן עה:

א מן

המנחה במנחה קטנה קמיוני דאי בנדולה דא
דמשכי תלמודא אי מהתם הוא אמיב מן המנחה
ולמעלה הוא דאסיר סמוך למנחה שרי הכא
מחצות היינו סמוך למנחה היינו חצות והוא ליה למימר הכא
סמוך למנחה נמי אסיר כדאמרינן בפרק ערבי פסחים וכן פיר'
רשי בהדיא מן המנחה ט' שעות ומחצה ומהכא דיוק לה'
כמו בעש אף על גב דבכחיהיתא דפרק בקום שנהגו בערב
שבת ובערב י' קתני אפשר דאיכא ברייתא אחריתי יקתני
בהדיא כמו בערבי שבתות ומפרש ברייתא דפרק בקום שנהגו
מאידיך ברייתא דקתני בה כמו ומשו' דבעי לאייתויי כל שאר
מילי דפרק מקום שנהגו נקט ברייתא דפרק מקום שנהגו
וגעריין כו כדי לבטל אותו ממלאכתו כדכתיב והרסם זל'
ולאו היינו נערה גידהו דגערה גידהו נרוו הוא ובכחיהיתא לא
קתני אלא אינו רואה טכ בלבד ודייק תלמודא טכ הוא דלא
חזי הא שמותי לא משמתינן ליה הוא דאמחינן בפרק קמא
דמגילתא כיון דלא צמח כיתניה היינו שבת ירה אינו מאותם
שאמרו בהם אינו רואה סימן ברכה דפיר' אינו רואה טכ בכל
מקור הוא שלא ידנה מאותה מלאכה לא שיפסיד ממנה כדחתם
דהואו בכלל קלה הוא ולא בכלל אינו רואה סימן ברכה
אבל הרסם זל כתב בהלכות מגלה כל העושה מלאכה ביום
הפורי' אינו רואה סימן ברכה לעולם ועכל דמפיק ליה מההיא
דלא צמח כיתניה דאלכ מל וקשה דאם כן מאי שנא גבי ערב
יום טוב דדייק תלמודא סימן ברכה הוא דלא חזי הא שמותי
לא משמתינן ליה ואלו גבי פורים אמרו ולשמתיה מר שמותי
ואל כיון דלא צמח כיתניה היינו שמתיה ועוד דהתם באתרא
דנהיגי שלא לעשות מלאכה קמיוני והרסם זל כתב בסתמא
אפילו במקום שנהגו לעשות וליכא למימר הכא דברייתא
אשכח דקתני בה אינו רואה סימן ברכה דאם כן היכי פריך
תלמודא לרב דלשייה לההוא נברא דהוא קא שרי כיתנא
בפריא ולשמתיה מר שמותי ומשני כיון דלא צמח כיתניה
היינו שמתיה הא מאינו רואה סימן ברכה משמע הא שמותי
לא משמתינן ליה: אבל אין מכין אותו אין לרדק
משנויא דפרק מקום שנהגו דקאמר אי מהתם הוא אמיב סימן

ברכה הוא דלא חזי הא שמותי לא משמתינן ליה מכלל
דמגילתא דאיכא למימר הרב דלא מגילתא ודא דנקט שמתא
משום ערבי פסחים נקט לה והק' אי מהתם הוא אמיב סימן
ברכה הוא דלא חזי הא אנגודי לא מגילתא וכל שכן דלא
משמתינן הכא שמותי נמי משמתינן וכל שכן דמגילתא חזו
שהצריך להרסם זל להאריך בלשוננו לומר ואין צריך לומר
שאין מגילתא אותו ואין צריך לומר שמכין אותו שרצה להודיענו
בזה שפירוש ההלכה הזאת במכש כדפ' לשי' אחר
חצות מגילתא אותו נקט לתרי שנויי דנברא משום דאי נמי זר
זה משמע' אם לא נדוהו בנק צורבא מרבנן דאנגודי
מגילתא ליה שמותי לא משמתינן ליה כדאיתא בפרק בקום
שנהגו מפני שיש בו חגיגה ושחיטת קרבן היינו חגיגת
זר דתקן רבנן כדי שיאכל הפסח על השבע מלכ בשאר ערבי
יום טוב דחגיגה דיום טוב כיום טוב עצמו הוא' כדבפרש
בירושלמי דטעמא דאמור מלאכה דערבי פסחים משום קרבן
הוא מתחיל מחצות ומשום הכי אין אמורו כל היום כמו
ביהוד המביא קרבן כדאיתא בירושלמי ואף על גב דשחיטת
הפסח הוא אחר תמיד של בין הערבים כותנא בפרק תמיד
יאחר דבר שנא' בו ערב ובין הערבים מברך שנ' בו בין הערבי'
לבד וקיימא לן דתמיד ששחיט קודם חצות פסח מכל מקום
כיון דאם קודם ושחיט קודם התמיד כשר ובלבד שיהא אחר
חצות כותנא בפרק תמיד נשחט חשיב זמן שחיטתו מהצורת
כמו שכתבו התוספ' בשם רשבא וליכא לאקשוני מהא דתניא
אין שוחטין אחר תמיד של בין הערבים חוץ מקרבן פסח לבדו
דמשמע דשחיטת חגיגה קודמת לשחיטת התמיד והיה ראוי
לאסור המלאכה קודם חצות דיל כיון דחגיגת זר אינה אלא
כדי שיאכל הפסח על השבע והיו טפל אצל הפסח לא חשש
התנא לומר חוץ מחגיגה וקרבן פסח אי נמי אפילו אם תמצא
לומר דשחיטתו קודם התמיד מכל בקום אינו נשחט אלא
מחצות היום ולמעלה בתוך הזמן שמתחילת עד שחיטת התמיד
שהוא שעה ומחצה בקפו וחצי שעה בלד שחל להיות בשבת
כמו ששנינו בפסחים פרק התמיד אי נמי כיון דחגיגת זר אינו
אלא כדי שיאכל הפסח על השבע אין לאסור המלאכה אלא
עוד שחיטת הפסח לבדו והשת' אתיא שפיר הא דפתח בחגיגה
ופסח וסיים בפסח לבדו דאם כן מתי יתקיים ואכתב
דנגד דלא מצו רבנן לבטולי ברכה אבל קרא ד' ימים תעבד
שאינו לברכה לא רשות בעלמא אין לומר בו אם כן מתי יתקיי'
ספ' מצו' לב א 32 i ימים

הלכות ערבי פסחים וימים טובים

ו ימים תעבד אבל התוספות כתבו דבירושלמי משמע דביום הקרבן אסור מדאורייתא בעשיית מלאכה ואם כן קרא דואכפת דנגד להתר עשיית מלאכה בכל יום הוא דקא מייתו לה ואם כן איכא לאקשוני למה לא הביאו דהת' סקרא דששת ימים תעבד דמשמע טפי להתיר ואם תאמר כיון דעשיית תמיד שאינה מונעת מלאכה אינו אלא משום דאם כן מתי יתקיים ואספר דנגד מוספי לה אמאי אינן מונעין מלאכה ול כיון דלא מצו רבנן לאסור מלאכה בקרבן ציבור של תמיד לא הלקו חכמים בתקנתם אבל הניגדה ופסח אף על גב דמחייבי בהו כל ישראל כיון דכל אחד מביא פסח לעצמו קרבן יחיד הוא ולא קרבן צבור ועכשו בזמן הזה נמי אסור כמו כן ביום הקרבן כמו בזמן הקרבן כדאשכחן בפרק ערבי פסחים רבי יהודה נשיאה הוה יתיב כל בעלי יומא דפסחא בתעניתא דקסבר טעמא דלא יאכל אדם ער שתחשך משום פסח הוה וסבר לה כי הא דאמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא מודה היה ר' יהודה בפסח ששחטו שחרית שהוא כשר אף על פי שזכזכר יתור נשיאה לא היה הפסח נוהג משו דכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו כדאיתא בפרק קמא דיום טוב ודלא כהר"ו הלוי שכתב דבכיון דפסח פסח הוא דאסור האידנא דליכא פסח לא שניא לן בין ערבי פסחים לשאר ערבי יום טוב שאף על פי שמתחלה לא נזרז אלא מפני חגיגה והפסח שלא יתשלול בהם מכל מקור כיון שבמנו עליו ואסורו אין להתירו עד שיבטל עליו להתירו ומה שאנו מתירין עכשו לישראל היתן עם הגוים אפילו ביום אידם משום דקיים לן בגויה דהשתא לאו עובדי ער נינוו אלא במנהג אבותיהם בלבד ולא אמרינן דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו הוה משום דמהוה דשמואל דאמר ונגזר אינו אסור אלא ביום אידם בלבד ומהוה דרב יהודה דשדר קרבנא לאבא ריכא ביום אידם ורבא לבר ששך משום דקיים להו דלא פלחו לעו משמע דאפי' בזמנם היו מקובות שלא היו עובדי ער ולא נזרז אלא לאותן מקובות שהיו עובדי ער בלבד וכיון שכן הוא אין בורר משום דבר שבמנין ומורה הטעם עצמו אין אנו נוהגין עכשו בשום אחד בכל אותם שאסרו חכמים משום סכנה כגון במים אחרונים משום מלח סדומית ובגלוי המסקין החמטרה משום סכנה ארס וחולי עפר ובקרוי תאנים ועבבים ושאר פירות שנמצאו נשוכים משום שבה נשכו נחש מפני שאין מלח סדומית ולא חבת וחולי עפר מצוי בימינו ולא אמרינן בהו דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו כיון דמוכרח מילתא שלא נזרז אלא במקומות הסכנה בלבד שהרי הרב ידוע שאפילו בזמנם היו מקובות שלא היתה בהן אותה סכנה אבל בדבר שגזרו עליו בכללות אף על פי שלא נזרז בו אלא מפני דבר שהיה בזמנם בכל המקומות ועכשו נתבטל אותו הרב הנזכר במקומות עומדת דכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו ולכן אין להתיר עכשו מלאכה דערבי פסחים מחצרת חיוס ולמעלה אף על פי שלא אסרו אלא מפני דחגיגה וקרבת פסח דמכיון שהגזירה אז לא היתה לפי המקומות לא בכללות שהרי כל ישראל עסקין בפסחיהו אף על פי שעכשו בטל הדבר שבעבורו היתה הגזירה הוה דבר שבמנין וצריך מנין אחר להתירו והוא קל מחולו של מועד כדכפרש לקמיה דחול המועד אסורו כל היום חרה מחצרת אבל אין לפרש משום דחול המועד אין מביאין כלים מבירת האומן ואין מביאין זבל לאשפרה ואין מושיבין שובכין לתרגוליס וביד שרו כדאיתא בפרק מקום שנהגו משום דהא דשרו היינו קודם חצות אבל לאחר חצות לא כדכפרש לקמיה אבל אין זה מחוור דמכיון דאסור שניהם אחד הוה מר לי מחצות מר לי כל היום אבל מצאתי קצת נוסחאות מוספר מצורת הגדול

שגורסים סתם מוליכין ומביאין כלים מבית האומן בידי ואינו מוזכר שם עד חצות ונכלל להעמיו באחר חצות גם מצאתי בוסתא אירת שגורסת בהדיא מוליכין ומביאין כלים מבירת האומן אחר חצות ובמקום שאין אסרו אלא מחצות גורס ואין אסרו והיא מילתא באנפי נפשה מקום שנהגו שלא לעשו אין עושין ואי קשיא במאי קמיירי אי בשעתין בו באסור מאי אין עושין דקאמר דמשמע אפילו אחר שנועד להם שטעו הא קיימא לן כל דבר שאינו יודע בו שהוה מותר ושוער בו באסור בשל ומתירין לו שאומרין לו שחצות אתה ואינו צריך לא שאלת חכם ולא חרטה ואי בידעי התירו ואפילו הכי נהגו בו אסור מאי אריא ערבי פסחים אפילו ימים דעלימא נמי דאף על גב דבטלה דעתן אצל כל אדם כרתניא בפרק קמא דפסחא מאיכתי אסור עשיית מלאכה משערת האור ופליגי זל אבל קוד' לכן אפי' נהגו בטלה דעתן אצל כל אדם הם לאחריני אבל לדודיהו לא דלא נרע מנדר ול לעולם בידועי התירו ונהגו בו אסור והא דנקט ערבי פסחים משום אחרוני דאולי התם נקט לה לאשמועינן דהאי מנהגא דערבי פסח' עד חצות מנהג טל עקר הוה ולא אמרינן ביד בטלה דעתן אצל כל אדם וכל דהוהך שם נותנין עליו חומר מקום שהלך שם אבל בשאר ימים דחוקא אינהו גופיהו אסורו מידי דהוה כשאר נודדין דעלמא אבל לאחריני לא משום דבטלה דעתן אצל כל אדם ודחוקא מהנין דחמא אבל קודם לכן פליגי בה רבי אליעזר בן יעקב ורבינו יהודה לבר בטלה דעתן אצל כל אדם ולמר לא בטלה אלא קודם אור יר בלבד דיקא נמי דקתני מקו שנהגו למכור בדרטר דקר מקום שנהגו לאכול צלי מקום שנהגו לעשות מלאכה בט' טבב ולא כיולינהו לכלהו לומר מקום שנהגו בו מנהג אחר עושין טמ לפרושי מנהגי דאירת בהו עיקר אתא לאשמועינן דהני מנהגי טבב של עיקר הן מחייבין לנהוג כם כל הבאים באותו מקום ולא אמרינן בהו בטלה דעתן אצל כל אדם ואפילו במקום שנהגו אין לפרש לא טבעיה במקום שלא נהגו דאמור מנמינן אתחילי לא מתחילין אלא אפילו במקום שנהגו נמי אמרינן אין אתחילי לא דאם כן מתניתין דפרק מקום שנהגו דקתני רבי מאיר אומר כל מלאכה וכו' צריך לומר דמיירי אפילו בלא נהגו ואם כן חכמים דפליגי עליה ושור לאתחילי בג' אומניות על כחינו לומר אפילו בלא נהגו וזה סותר דבריו דקאמר אלא שלשה אומניות בלבד הם שמתחילין במקום שנהגו נהגו אין לא נהגו לא לא הך לא טבעיה במקום שלא נהגו דהתם אמרינן כמי לא מנמינן וכל שכן דלא מתחילין אלא אפילו במקום שנהגו דמנמינן אתחילי לא מתחילין שמתחילין במקום שנהגו משמע דסבירא ליה דמתניתין כנהגו בלבד קמיירי וכן כת' הרמב"ם זל והשיג עליו הראב"ד זל דמברייתא דפשיט מיניה תלמוד דכל צורך המועד הנין משמע דמתניתין אף במקום שלא נהגו קמיירי ליכא למוסר דחכמים באמורו הוא דפליגי ופי' עושין נזכרין דרבי מאיר שרי לא נמרה כל מלאכה שהיא לצורך חכמים לא שרו אלא ג' אומניות בלבד דחוקא במקום שלא נהגו דמיירי ביד מתניתין אבל במקום שנהגו בשאר אומניות נזכרין ולא מתחילין וכן אומניות אתחילי נמי מתחילין דאם כן הוה לירא למתני אין עושין אלא שלשה אומניות בלבד שכן הוה דרך הלשון כשבא למעט מדברי תק' ונראה שגורסת הראב"ד זל הביאתו לור כ' נראה מדבריו שהיה נוסח הברייתא שלול כל מלאכה שהיא לצורך המועד נזכרת בידי ושלל לצורך המועד עושין אותה בערבי פסחים עד חצות במקום שנהגו כי כן מצאתיה בקצת ספרי התלמוד ודייק מינה תלמודא נהגו אין לא נהגו לא פירוש כשלא לצורך ונהגו נזכרין הא כשלא לצורך ולא

הוא נהגו אנמורי נמי לא שם מתניתין דשרי לאנמורי סתמא בין נהגו בין לא נהגו בלצורך המועד כלבר קמיירי ואם כן חכמים נמי דפליגי עלייה דרבי מאיר ושרי בג' אומניות אף להתחיל ע"ל בלא נהגו קמיירי ולפיכך השיג על הרמבם ז"ל שאמר דג' אומניות אין מתחילין בהן אלא בנהגו כלבר אי נמי אפילו אם תמצא לומר שגרסתו היתה כל מלאכה שהיא לצורך המועד נזמרה ב"ד ושל"ל לצורך המועד אסור עושין מלאכה בערבי פסחים עד הצוהר מקום שנהגו כפי הנוסחה הכתובה ברוב הספרים יתכן שהורה בפרש עושין מתחילין דומיא דג' אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים שפירשו מתחילין כמו שפירש רבינו ישעיה הרב הראשון ז"ל שאמר כיון שהוא במקום שנהגו הוה ליה כחול ורייק מינה תלמודא בנהגו הוא דמתחילין אבל בלא נהגו לא מכלל דמתניתין דקתני אין מתחילין בלא נהגו ובלצורך המועד קמיירי דאי בשלא לצורך אנמורי נמי לא ואם כן חכמים נמי דפליגי עליה דרבי מאיר בלא נהגו קמיירי אך אם נפרש עושין דברייתא גומרין ואתא לפרשי נומרה דרישא דמיירי בנהגו ועד הצוהר דהשתא אין גומרין אלא בתרתי לשיבותא דהיינו בלצורך ונהגו ע"ל דמתני' דקתני גומרין אינו אלא בלצורך ונהגו כמו שפירש הרמבם והסג"ל ז"ל ואין כאן מקום קשיא כלל וליכא לאקשויי אי כתניתין בנהגו קמיירי והוה ליה כחול דעלמא אתחילי נמי נתחיל דאיכא למימר אפילו הכי אין להתחיל כדי שלא ימשך בה לאחר הצוהר דהמיר אסורו יותר משאר ערבי יום טוב אך קשה אי הכי אמאי לא בעי תלמודא בנהגו תנן או בלא נהגו כדבעי בלצורך תנן כו' דבשלמא לרבינו ישעיה ז"ל דקאמ' דבנהגו הוה ליה כחול ואתחילי נמי מתחיליה איכא למימר דלא בעי לה תלמודא משום דמילתא דפשיטא היא אלא להרמבם קשיא ושמא ז"ל דמההיא ברייתא גופה דפשיט מינה תלמודא דבלצורך המועד תנן שמעינ' נמי דבנהגו קמיירי ומתוספתא דקתני חכמים אומרים אף במקום שאמר אין עושין מלאכה בערבי פסחים עד הצוהר שלש אומניות עושין החיישין וכו' לא קשיא דכיון דלא הוזכרה הך ברייתא בתלמוד כלל וגם מכח התלמוד משמע דחכמים דג' אומניות בנהגו דווקא קמיירי על כרחיה לומר דהך ברייתא לא מיתניא בי רבי הייא ובי רבי אשעיא ומשבשתא היא כדאיתא בשלהי מסכת חולין שאין העם צדיקין אף על גב דמתוספתא דקתני החיישין שכן הדין וכו' משמע דטעם הוהוה דשלשה אומניות יותר משאר אומניות אינו אלא משום דאקילו בהו רבנן כחולו של מועד אבל לא משום צורכס הרב מיהו כבר פירש הרב אשי במועד קטן פרק מי שהפך שלש אומניות דאית בהו אורח יום טוב ומישתרו נמי במועד שרו רבנן שאר אומניות דלית בהו אורח יום טוב אף על גב דמישתרו במועד לא שרו בהו רבנן דאם לא כן קשיא לבלר ובנין דשרו בהו בחול המועד אנב דחוקא וביד אסירי בלא דחוקא מוליקין ומביאין זו ואין צריך לומר זו קתני אבל ליכא למימר דאף על פי שאינו לצורך המועד דקתני בסיפא אמביאין קאי אבל במוליקין לצורך אין שלא לצורך לא דאם כן הא דפרוך בגמ' תרצת מביאין מוליקין מאי איכא למימר הוה ליה לשרי לשרי כאן בלצורך כאן בשלא לצורך עד דתתפני סדרא מנהג פי' מנהג של אסור וכן נמי ממנחתא ולעיל מנהג של אסור הוא כדפרשו בגמרא דהיא ברייתא דערבי יום טוב מן המנחה ולמעלה דמוצאי שבתות באסורא קמיירי וכדאיתא בשבת פרק שואל ואידי דנקט בסיפא מנהג נקט נמי בהו מנהג וכן נמי הא דנקט בשו"א לאו דווקא אלא אידי סיפא דריש ודחא חלל למשתי עמרא דליכא אלא בנשים נקט ליה שהרי אסורא דאפוקי שבתא עד דתתפני סדרא ואסורא

הרושי הלכות חמץ סימן עו:

אסור לאכול חמץ אין לדקדק מלשון אסור דהכא דווקא אסורא אית ביה ולא אזהרת לאו כדרייק תלמודא בריש פרק ב' דיומא וקשה מן והעובר על זה לוקח מן התורה דקאמ' משום דהאי לישראל דהכא לישראל דהלמבס הוא שמהגו לומר אסור אפילו במקום מלקות כדכתב בהלכות אסורי מאכלות בשר בחלב אסור לבשרו והמגבל כזית משניה לוקח אבל אין לפרש דנקט לשון אסור אליבא דכ"ל ע"ל דסבירא ליה דרבי שמעון לא פליג עליה דרבי יהודה אלא במלקות אבל אסורא מיהא איכא כדפיר' ז"ל אף על גב דלנבי מלקות פסק כרבי יהודה וכן גבי בשר בחלב נקט לשון אסור משום הנאה דלית ביה אלא אסורא דאם כן קשיא מריזיה אריזיה שהרי בספר המצות שלו הוכיח דהלכך כרבי יהודה מההיא דפרק קמא דפסח' דקאמר דכ"ע מיהת חמץ מו' שעות ולמעלה אסור מדאורייתא ושם אמרו דטעם אסור אכילת חמץ בששית מדרבנן כי היכי דלא ליגע באסור תורה משמע דסבירא ליה דלרבי שמעון מותר לאכלו עד הערב דאם לא כן אין משם הוכחה כלל' מצעות היום ולמעלה כדמשמע מאך חלק ותשבתיו דמשמע אסורא שהוא מתולת שעה שביעית כדמשמע מלא תאכל עליו דנפיק מיניה מלקות דאין בין חצי היום לתולת שעה שביעית שהיא תולת נשית השמש לצד מערב אלא משום וההוא דפרק תמיד נשדש דאריזין דיביה דתמיד ב' ומחצה וקרב ב' ומחצה והפסח אחריו אינו לא למצוה שהרי שנינו קדם ושחטו קודם התמיד כשר ובלבד שיהיה אחר הצות ויש מפרשים משום דאשכחן יום שהוא יום ולילה ואי כתב מהצות הוה אמינא מצרפא ואי כתב מתולת שעה שביעית הוה מצעות הלילה נקט תריוהו וליתת דאם כן לקמיה דנקט בין הערבים למה חזר ואמ' שהוא חצי היום שבעת ימים תאכל עליו מצות אף על גב דחייב אכילת מצות ענין בפני עצמו הוא נקט ליה הכא באסור אכילת חמץ משום דבעי לאקשווי מיניה בסיפא תדע דהא האי לישראל דהרמבם הוא והוא לא הביא בלשונו רק קרא דלא תאכל עליו חמץ שהלכה כמותו לגבי רבי שמעון נראה שלא רצח ספר המצות של הרמבם ז"ל כי שם נלה דעתו ואמר ושם אמרו דכ"ע מיהת חמץ מו' שעות ולמעלה אסור מדאורייתא כן מצאנו בכל הנוסחאות המדויק' שמזמן התלמוד ושם אמרו דטעם אסור אכילת חמץ בששי מדרבנן כי היכי דלא ליגע באסור דאוריית' דמשמע דהא דפסק כרבי יהודה אינו מפני שהלכך כמותו לגבי רבי שמעון דהשתא תו ליכא לאקשווי מההיא דרבא דפסק כר' שמעון שאם תאמר שראתו אותו אלא שלא נראה לו משום דסבירא ליה דרבי שמעון לא פליג אדריבי רבי יהודה ספ' מעו' לב ב ii אלא

הוא נהגו אנמורי נמי לא שם מתניתין דשרי לאנמורי סתמא בין נהגו בין לא נהגו בלצורך המועד כלבר קמיירי ואם כן חכמים נמי דפליגי עלייה דרבי מאיר ושרי בג' אומניות אף להתחיל ע"ל בלא נהגו קמיירי ולפיכך השיג על הרמבם ז"ל שאמר דג' אומניות אין מתחילין בהן אלא בנהגו כלבר אי נמי אפילו אם תמצא לומר שגרסתו היתה כל מלאכה שהיא לצורך המועד נזמרה ב"ד ושל"ל לצורך המועד אסור עושין מלאכה בערבי פסחים עד הצוהר מקום שנהגו כפי הנוסחה הכתובה ברוב הספרים יתכן שהורה בפרש עושין מתחילין דומיא דג' אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים שפירשו מתחילין כמו שפירש רבינו ישעיה הרב הראשון ז"ל שאמר כיון שהוא במקום שנהגו הוה ליה כחול ורייק מינה תלמודא בנהגו הוא דמתחילין אבל בלא נהגו לא מכלל דמתניתין דקתני אין מתחילין בלא נהגו ובלצורך המועד קמיירי דאי בשלא לצורך אנמורי נמי לא ואם כן חכמים נמי דפליגי עליה דרבי מאיר בלא נהגו קמיירי אך אם נפרש עושין דברייתא גומרין ואתא לפרשי נומרה דרישא דמיירי בנהגו ועד הצוהר דהשתא אין גומרין אלא בתרתי לשיבותא דהיינו בלצורך ונהגו ע"ל דמתני' דקתני גומרין אינו אלא בלצורך ונהגו כמו שפירש הרמבם והסג"ל ז"ל ואין כאן מקום קשיא כלל וליכא לאקשויי אי כתניתין בנהגו קמיירי והוה ליה כחול דעלמא אתחילי נמי נתחיל דאיכא למימר אפילו הכי אין להתחיל כדי שלא ימשך בה לאחר הצוהר דהמיר אסורו יותר משאר ערבי יום טוב אך קשה אי הכי אמאי לא בעי תלמודא בנהגו תנן או בלא נהגו כדבעי בלצורך תנן כו' דבשלמא לרבינו ישעיה ז"ל דקאמ' דבנהגו הוה ליה כחול ואתחילי נמי מתחיליה איכא למימר דלא בעי לה תלמודא משום דמילתא דפשיטא היא אלא להרמבם קשיא ושמא ז"ל דמההיא ברייתא גופה דפשיט מינה תלמודא דבלצורך המועד תנן שמעינ' נמי דבנהגו קמיירי ומתוספתא דקתני חכמים אומרים אף במקום שאמר אין עושין מלאכה בערבי פסחים עד הצוהר שלש אומניות עושין החיישין וכו' לא קשיא דכיון דלא הוזכרה הך ברייתא בתלמוד כלל וגם מכח התלמוד משמע דחכמים דג' אומניות בנהגו דווקא קמיירי על כרחיה לומר דהך ברייתא לא מיתניא בי רבי הייא ובי רבי אשעיא ומשבשתא היא כדאיתא בשלהי מסכת חולין שאין העם צדיקין אף על גב דמתוספתא דקתני החיישין שכן הדין וכו' משמע דטעם הוהוה דשלשה אומניות יותר משאר אומניות אינו אלא משום דאקילו בהו רבנן כחולו של מועד אבל לא משום צורכס הרב מיהו כבר פירש הרב אשי במועד קטן פרק מי שהפך שלש אומניות דאית בהו אורח יום טוב ומישתרו נמי במועד שרו רבנן שאר אומניות דלית בהו אורח יום טוב אף על גב דמישתרו במועד לא שרו בהו רבנן דאם לא כן קשיא לבלר ובנין דשרו בהו בחול המועד אנב דחוקא וביד אסירי בלא דחוקא מוליקין ומביאין זו ואין צריך לומר זו קתני אבל ליכא למימר דאף על פי שאינו לצורך המועד דקתני בסיפא אמביאין קאי אבל במוליקין לצורך אין שלא לצורך לא דאם כן הא דפרוך בגמ' תרצת מביאין מוליקין מאי איכא למימר הוה ליה לשרי לשרי כאן בלצורך כאן בשלא לצורך עד דתתפני סדרא מנהג פי' מנהג של אסור וכן נמי ממנחתא ולעיל מנהג של אסור הוא כדפרשו בגמרא דהיא ברייתא דערבי יום טוב מן המנחה ולמעלה דמוצאי שבתות באסורא קמיירי וכדאיתא בשבת פרק שואל ואידי דנקט בסיפא מנהג נקט נמי בהו מנהג וכן נמי הא דנקט בשו"א לאו דווקא אלא אידי סיפא דריש ודחא חלל למשתי עמרא דליכא אלא בנשים נקט ליה שהרי אסורא דאפוקי שבתא עד דתתפני סדרא ואסורא

א ארא ברא אבר באסורא מודה ליה כפירוש ד'י דהשתא איכא
 לפרושי הויה ד'לכע מידת המין מ' שעות ולמעלה אכור אפי'
 אליבא דרבי שמעון קשיא דאם כן מאי ואף על פי שפירש ד'י
 דקאמר דמשמע עד השתא לאו כפירוש ד'י קא מיירי
 משעה שראויה דומן שחושב קאבר רחבא וילא כל חד וחד
 כ'י שחיש כראיתא בפרק קמא דפסחים ואף על גב דה' אקרא
 דלא תשחט על המין קאי מכל מקום מינה משמע דהוא הדין
 נמי בקרא דלא תאכל עליו המין כיון דעליו אשעת שחיש
 קאי ואף על גב דלגבי שחיש הפסח על המין נוקמי לה להאי
 קרא כל חד וחד כ'י שחיש כראיתא בפרק תמיד נשדט מכל
 ב' מקום כיון דאשכחן שהחזיר והכתוב על השבת המין והחזיר
 נמי שלא לשחוט על המין ככראיתא הויה רבנן שחיש קאי
 והחזיר עליו השבתה כך נצאתי בתוספות פסחים פרק קמא
 ונראה לי טכך פירושו כיון שהחזירה תודה על השבתת המין
 כתמא וילא ת'ה הרבר בשום פועל סברא הויה דבזמן אחד
 תלייה רחבא ואם כן קרא דלא תשחט על המין דס' ובז'י
 ע'ל דאזמן שחיש קאי וילא כל חד וחד כ'י שחיש דאם כן
 אין לו זמן אחר והחבנא אבר תשכיתו כתמא דמשמע בזמן
 אחד תלייה רחבא או נמי כיון דאשכחן שהחזיר הכתוב על
 השבתת המין משעת ה'מעלה כדנפקא לן מקרא דאך ה'לך
 סברא הויה דקרא דלא תשחט נמי דמיירי שלא יהיה המין
 קיים בעת השחיטה בזמן שחיש קמיירי וילא כל חד וחד
 כ'י שחיש אבל נבי אזהרת שחיש דפסח על המין דליכא
 למסכך אקרא אורינא דרשינן ליה כל חד וחד כ'י שחיש
 אף על פי שעליו דמצות פירוש ואין סברא לפרש עליו
 דלגבי המין אשעת ובידתו ועליו דלגבי מצות אשעת
 אכילתו כיון דתרויהו בהדי הדדי נינהו אפילו הכי הלכה
 כרבי יהודה דאי עליו המין אשעת אכילתו למרה ל'י
 עליו מהי תיתי לאסור בארבעה עשר ואדאצטריך קרא
 ד'עליו בשעת אכילתו הויה קודם שעת אכילתו ויש לתמוה
 דבזמא משמע דהאי דקאמר ליה רבי שמעון רבי יהודה וכי
 אפשר לום כן והלא כבר נאמר שבעת ימים תאכל עליו מצות
 פרושו וע'כ לפרושי עליו קמא כעליו בתרא ואם כן כ'י בעי
 תלמודא שפיר קאמ' ליה רבי שמעון מאי האי דקא מהדר ליה
 הויה לקבעו חובה בזמן הויה הוא דאתא שכל זמן שאתרה בכל
 תאכל אתה בקום אכור איהו קא מקשה ליה מעליו עליו ואיהו
 קא מהדר ליה דהיקשא דקראי לקבעו חובה בזמן הויה הויה
 דאתא סוף סוף קשיא עליו ושמא יש לומר דרבי שמעון תרתי
 קאמר ליה הויה מעליו עליו ועוד דמהיקשא דקראי משמע
 דאסור המין בשעת אכילתו היא ה'לא משעת ובידתו ומכיון
 ד'אחד ליה בחדא ואמר הויה לקבעו חובה בזמן הויה הויה
 דאתא תו לוכא לאקשווי קשיא דעליו דאף על גב דעליו
 קמייתא אינה מעליו בתריתא איכא למימר אפילו הכי כיון
 דבעי לאקשונינהו להבי קראי לחיוב מצוה בזמן הויה כתבינהו
 בהדי הדדי פוסק ס' רבא ושמואל אף על פי שרב
 שהלכה כמותו לגבי שמואל פוסק כרבי יהודה כיון שרבא
 שהויה בתראה פוסק כרבי שמעון דהלכה כרבי שמעון ויש
 לתמוה היכי שביק רבי יוחנן דהלכה כוותיה לגבי רב ומייתי
 לשמואל דלית דלכתא כוותיה לגבי רב באמורי והלא התוספ'
 כתבו בהדיא בפרק גיד הבשרה גבי אמור רבנן בטעמא
 ובשילהי דהנבי אם שהה כדי לגבור את כלה דהלכתא כרבי
 יוחנן אפי' לגבי רב ושמואל יחד ו'אחר זמנו נקט דכא
 והאיד זמנו אף על גב ד'א קאי אלא בקודם זמנו משום דכא
 ושמואל דפסקו כרבי שמעון ב'אחר זמנו קמיירי כראיתא
 התם והסב' ע'אמו מודה בהו' רק שסובר שמואל שרבי שמעון
 נקט תרתי בהדי הדדי ואמ' לפני זמנו והאיד זמנו אינו עובר

עליו בלא כלום אין סברא לפסוק כמותו בחצי דבריו והלוק
 עליו בהציו ואחר ואם כן מכיון דעקר חזקיה דדיק מידת
 דרבא ושמואל פסקי כרבי שמעון אף בקודם זמנו אינו אלא
 מדנקט לפני זמנו בהדי האיד זמנו נקט נמי דכא לאיד זמנו
 בהדי האיד זמנו אף על גב ד'א קאי אלא בקודם זמנו אינו
 משום רבי לאקשוני עליו דה'לכתא ו'א אסורא דסבידא
 לן דלרבי שמעון אסורא נמי ליכא דומיא ד'איד זמנו נקט
 נמי לאיד זמנו ואם תאמר אי הכי קשיא דרבא אדרבא דה'א
 בפרק קמא דפסחים בעי תלמודא דכולי עלמא מידת המין
 כ'י שעות ולמעלה אסור כנא לן ובפיק לה רבא מ'לא תשחט
 מ' על המין ובז'י ד'א רבא אליבא דרבי מאיר ורבי יהודה קאמר
 לה הויה לא סבידא ליה והכי נמי איכא לתרוגי נבי מולתיה
 דרבא דקאמר גורח שטא ימ'א ג'לסא ימ'א פ'פיה דאם לא כן
 קשיא דרבא אדרבא אבל והו' דבר תימה מי והריוו לכל חד
 ימ'א בקודם זמנו כזכר רבא כרבי יהודה ו'איד זמנו סובר
 כרבי שמעון מכיון דהכא קאי בקודם זמנו והתם קאי ב'אחר
 זמנו דוקא דקודם זמנו דמיה ד'איד זמנו אינה מוכת כל
 כך ולא הויה ליה לאקשוני לה'לכתא כ'י האי גונא דזיל קרי
 ב'י רב הוא וכל שכן שיהיה סובר שרבא פוסק בסנייה כרבי
 שמעון ה'א ימ'א אותו בכלל ה'אין ואף על פי שפיר
 ל'י דהשתא ליכא לאקשוני אסורא מכל מקום איכא לאקשוני
 אחיוב מלקות דקאמר והעובר על זה לוקה דמשמע דסבידא
 לן לה'לכתא ו'ל דהלכה כרבי יהודה ונראה שלא ראוי בעל
 דמפר מצות גדול ספר המצות הקצר של הרמב"ם ו'ל שאלו
 דאיתו לא היה אומר ואף על פי שפירש ל'י דמשמע שה'מסופק
 בדברי הרב שטא הוא סובר כמותו שהרי מספר המצות משמע
 שה'לכתא ו'ל סובר שרבי שמעון תמיד לאכלו עד הלילה מן
 התורה ולכך מצריך שם בפרק קמא דפסחים שרפח
 יבשש בתרומת טוהרה דמתנן בשלהי פרק קמא דפסחים
 אסור רבי יוסי אינה היא המדה מורים רבי אליעזר ורבי יהושע
 ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה ואקמוח כנמרא כרבי שמעון
 זכור רבי יוחנן מחלוקת דרבי סאור ורבי יוסי בו אבל בו
 דברי רבא שורפין שמע' מידת דלרבי שמעון נמי מ' שעות
 ולמעלה אסור דאם לא כן אמאי שורפי ואם תאמר אכתי אמאי
 שורפין וסיקורא תרת תבשילו מעט מעט עד הלילה שהרי
 לדידיה לא נאמר כוננא א'א בפסח דכתיב ביה ל'א תאכל
 וכל מקום שנאמר ל'א תאכל אחד אסור אכילת ואחד אסור
 הבאה במשמע אבל קודם הפסח דליכא אסור אכילה כדמשמע
 מאך הלך ותשביהו דשמעון ביעור שלא כדרך הבאתו הויה
 אכילה יכול להסיקו תחת תבשילו ו'ל דהא דאערכוה שריפה
 אינו אלא מדרבנן כ'י שלא יבא לאכלה כמו שתרצה התוספות
 וכן כתב הראש ו'ל בהדיא דשלהי מתניתין דפרק קמא
 דפסחים בוקמינן לר' כרבי שמעון וקתני דשורפין תרומת
 זאי שרינן באכילה עד הלילה למרה שורפין אך קשה דה'א
 דבוקי תלמודא למתניתין כרבי שמעון אינו א'א לעין דר'
 דסבידא ליה דאף על גב ד'א לא אכור לא שרפין טוהר עם
 הטמא א'א זו לעצמה וזו לעצמה אבל לא לעין שריפת המין
 בשש וה'א דקאמר ל'י ו'ל ר' כ'י דברי רבא שורפין היינו משום
 דסבידא ליה לרבי סאור ו' יוסי דחמץ לפני זמנו בלאו כרבי
 יהודה אבל איהו סבידא ליה כרבי שמעון דמתיר לאכלו עד
 הלילה לא היו שורפין תרומה טוהרה לא עם הטמא ה'א זו
 לעצמה וזו לעצמה ועוד מדקא בוקמי למתניתין כרבי שמעון
 אליבא דרבי יהושע מכלל דאיהו לא סבידא ליה לכן נראה
 ל'י שראיתו ה'א דמדקא מוקי רבי יוחנן לפ'לוגתיהו דרבי
 סאור ורבי יוסי בשש אבל בו דרבי רבא שורפין שמע' מידת
 דלרבי שמעון נמי מ' שעות ולמעלה אסור מדאורייתא דאי

א סוד דרכי שמעון מתיר מדאורייתא עד תחלת הלילה כפי בעל
 המאור ובעל העטור מכל לרבי יוחנן לומר מחלוקת בו אבל
 בז' דרכי הכל שורפין דילמא רבי יוסי כרבי שמעון סבירא
 ליה שאינו אוסרו מן התורה אלא מתחלת לילה לו והוא דלא
 מיייתי ראייה מההיא דפרק כל שעה ומשעה שאסור באכילת
 אסור בהנאה אלא לתק דמשמע דלרבי שמעון אסור באכילה
 ולא בהנאה כמו שדקדקו התוספות דאם לא כן מכל דאתאן
 לתנא קמא ולא כרבי שמעון נמי דילמא רבי שמעון מתיר
 עד הלילה ומתחלת הלילה אסור באכילה ובהנאה הוא משום
 דאיכא למימר דבלשון משעה הוא דקא דייק לה דאי רבי
 שמעון מיום שאסור באכילה אסור בהנאה מיבעי ליה
 שאינו פוסק רבא כל שמעון לא בחמץ לאחר זמנו אינו רוצה
 לומר שדעת הרב היה דמילתיה דרבא דקאמר שלא בזמנו
 מותר כרבי שמעון בלאחר זמנו קמיידי שהרי הוא עצמו מודה
 בו ואמר כדאיתא התם וכתב אחר זה אבל מלפני זמנו שלא
 מצינו שיפסוק כמותו וכו' דמשמע שגם הוא מודה דמילתיה
 דרבא לא קאי אלא לאחר זמנו אלא הכי פרושא שדעת הרב
 היה שאינו פוסק רבא כרבי שמעון אלא בלאחר זמנו דמיידי
 ביה אבל מלפני זמנו דלא מיידי ביה אין לנו לומר דהוא הדין
 נמי בקודם זמנו ולהוציא פסק זה מן הכלל וכו' אבל לדידיה
 אף על גב דמילתיה דרבא לא קמיידי אלא בלאחר זמנו כיון
 דרבי שמעון נקט בלשניה לפני זמנו בהדי לאחר זמנו משמע
 דתרווייהו הדרא מילתא הוה ואין סברא לפסוק כמותו בחצי
 דבורו בלבד אלא הוא הדין נמי לקודם זמנו וכן נמי הא דקאמ'
 וקשה על זה שהרי פוסק שם רבא כרבי שמעון שאומר שם
 חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו וכו' אינו רוצה לומר דמילתיה
 דרבא קאי אתרווייהו אלפני זמנו ולאחר זמנו שהרי הוא עצמו
 סובר בהדיא דמילתיה דרבא לא קאי אלא לאחר זמנו כדלעיל
 אלא הכי פירושא אף על גב דמילתיה דרבא לא קאי אלא
 לאחר זמנו בכל מקום צריך לומר דהיה נמי שהוא סובר כמותו
 אף לפני זמנו כמין דלפני זמנו ולאחר זמנו תרווייהו הדרא
 מילתא הוה כדלעיל וזו שהאריך בלשונו לומר כרבי שמעון
 שאומר שם חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו כדלעיל דנקט
 קודם זמנו בהדי אחר זמנו אין סברא לפסוק כמותו בחצי
 דבורו ולא בחציו האחר כדאיתא התם דקאמר עלה
 ואודא רבא לטעמיה דאמר כי הוינן בי רב נחמן כד הוה נפקי
 הני ז' יומי דפסחא הוה אמר לן פוקו איתו לי חמירא דבני
 חילא משמע דבלאחר זמנו קמיידי דאם לא כן דילמא לא
 סבירא ליה לרבי כרבי שמעון אלא בלאחר זמנו ומשום
 דממילתיה דרבא לחודיר משמע דהא דפסקו כרבי שמעון
 הוא לאחר זמנו משום הכי לא אדכח הכא לשמואל כדמעיקרא
 אלא לרבא בלבד ומינה משמע דשמואל ורבי יוחנן נמי באשר
 זמנו קא מיידי ומה שהוצרכו לכל זה אינו אלא לדעת הרב
 שסובר שרבי שמעון מתיר לאכלו עד הערב אבל לדעת הספר
 בעת גדול שסובר שרבי שמעון אוסור באכילה מחצות היום
 ולמעלה מאך חלק ותשבתו כמו שפיר' וי' אין צורך לכל זה
 דפשיטא דמילתיה דרבא דקאמר שלא בזמנו מותר כרבי
 שמעון לא קמיידי אלא לאחר זמנו דאלו בקודם זמנו לא
 שייך לומר מותר ויש מפרשים דמתניתין דחמץ של נכרי
 דמיידי בלאחר זמנו הוא דקא דייק לה דמדקא מיידי עלר
 מילתיה דרב ושמאל ורבי יוחנן שמע מינה בלאחר זמנו קא
 מיידי ואם כן רבא נמי דפסיק כרבי אינו אלא בלאחר זמנו
 אבל זו אינה ראייה גמורה דאיכא למימר דהא דקא מיידי להו
 תלפודא אכריתא דמיידי בין בקודם זמנו בין לאחר זמנו
 הוא דקא מיידי להו' אין לנו להוציא פסק זה מן הכלל
 שפוסק בפרק מי שהוציאוהו כו' גם זה ראייה שלא רח' בעל

הסבג ספר המצות הקטן של הרמבם זל שהרי הרמבם גלה
 דעתו שם שמה שפסק כרבי יהודה אינו מטעם הכלל שפוסק
 בפרק מי שהוציאוהו אלא מטעמים אחרים שכתב שם
 ורבי יהודה אומר שם תלתא לאוין כתיב וכו' כלומר ואין
 לפני זמנו ולאחר זמנו מילתא הדרא עד דתקשה לך היאך פסק
 רבא כר שמעון בחצי דבורו משום דכיון דר' יהודה מפיק אסור
 דקודם זמנו מלאו דלא תאכל עליו ואיסורא דלאחר זמנו מלאו
 דכל מחצת לא תאכלו אע"ג דר' שמעון כילינהו להו בהדי
 הדדי תרי מילי נינהו ומשום דקשיא ליה סוף סוף מט פסק
 רבא בחד כמנייהו כרבי יהודה ובחד כמנייהו כר שמעון הוצרך
 לומר ורבי שמעון דרש המקראות הללו לדברים אחרי וסבירא
 ליה לרבא ושמואל ורבי יוחנן דרשא דרבי שמעון ברא ודרשא
 דרבי יהודה בהא' כל מחצת לא תאכלו לאחר זמנו
 נראה שבנוסחא שלו היה כתוב בשלמא לרבא היינו דקתני
 ושל ישראל אסור משום שנאמר לא יראה לך אלא לרב אהא
 בר יעקב משום שנאמר כל מחצת לא תאכלו מיבעי ליה
 אבל בנוסחאות שלנו שכתוב בהן לא יאכל חמץ מיבעי ליה
 משמע דקרא דלא יאכל חמץ הוא בלאחר זמנו ולא קרא דכל
 מחצת כגון מחמת שמרי יין שנתייבשו דאלו על
 ידי שאור הוי חמץ טפי משנתחמץ מאליו כדמוכח בכל
 המנחות באור' מצות דווקא שנתייבשו דאם לא כן הוה
 ליה עיסה שגלושה' כיון דאין בה אלא לאו להודיר וכן
 פירש ר'בא בתוספות פסחים ומדרשת זה המקרא בלבד
 פסק רבא כרבי שמעון אבל בדרשא דקרא דלא תאכל עליו
 חמץ סבר ליה כרבי יהודה דאי כרבי שמעון עליו קמא לימא
 לי תיפוק לי מחקשא דבשערי שישנו בקום אכול ישנו
 בלא תאכל ומצאתי בקצת ספרים שכתוב בהם ואף על פי כן
 נראה שאין למנותו בלאוין כי לגמרי פוסק כרבי שמעון מאחר
 שלא פירש כמה פוסק ובמה אינו פוסק ומכל מקום אף לרבי
 שמעון יש בו אסור מן התורה כאשר בארנו ואם הנוסחא
 הוה אמת צריך לפרש דהא דקאמר לגמרי פוסק כרבי שמעון
 פירוש לגמרי סובר כרבי שמעון והא דקאמר מאחר שלא
 פירש כמה פוסק ובמה אינו פוסק פי' מאחר שלא פיר' סברתו
 אם הלכה כרבי שמעון אף בקודם זמנו או דווקא בלאחר זמנו
 דקאי עלה שאם נפרש לישנא דלגמרי פוסק כר שמעון דשלא
 בזמנו מותר כרבי שמעון כולל גם קודם זמנו הוא עצמו סותר
 דבריו שכבר כתוב לעיל ואומר אני שדעת הרב היה שאינו
 פוסק רבא כל שמעון לא בלאחר זמנו כדאית' התם משמע שהו'
 עצמו סובר דמילתיה דרבא בלאחר זמנו קמיידי וכן פירש
 נבי מילתיה דרבא דשלא בזמנו מותר כרבי שמעון פי' לאחר
 הפסח וכן כתב במנין המצות שלא לאכל חמץ בפסח שנאמר
 לא יאכל חמץ ובארנו שם שביום יד מחצות ולמעלה יש בו
 אסור מן התורה אבל אין בו לאו לר' שמעון ואם כן על כרחינו
 לומר דמילתיה דרבא לא קמיידי אלא בלאחר זמנו דאם לא
 כן קשיא מותר' וחלכה כרבי יהודה שאומר אוכלין כל
 ד' ולא כרבי מאיר דאמר אוכלין כל חמש' הג' שמה
 ישעה בין חמישית וששית וכן מצאתיו בקצת נוסחאות של
 הרמבם זל ולג בין חמישית לששית דהא בגמרא מסיק בהדיא
 דשעות דיום המעונן בין חמישית לשביעית הוא הלא בין ה'
 לששית ועוד דששית גופה לא נאסרה לא נזרה משום שביעית
 והיאך ניקום וננזר נזרה לגזרה אלא חכי פרושא בין חמישית
 וששית לשביעית ולא הוצרך להזכיר לשביעית משום דעלר
 קאי שכבר כתב הרמבם למעלה מזה שמתחלת שעה שביעית
 אסור מן התורה והספר מצות גדול הביא הלשון כצורתו
 ושורפין בתחלת שש דבהא אפילו רבי שמעון דפליג עליה
 דרבי יהודה ואמר בלפני זמנו אינו עובר עליו בלא כלום ואין
 ספ' מצו' לב ג iii בו

א כו אלא אמר אכילה לפי' לו מכל מקום משום גזירה דשמיא
 יבא לאכלו מעריך בו שריפה אפילו בתרומה שהורה משערה
 ששית ולטעלה כדאיתא בפרק קמא דפסחים והא דפסק כרבי
 יהודה דאמר אין ביעור המץ אלא שריפה ולא כחכמים דאמרי
 כפרר וזוה לרוח או כשיל לים אף על גב דיהודי ורבים הלכה
 כרבים הוא מהימא דרבא דפרק קמא דפסחים דאמר שמע
 מינה אין ביעור המץ אלא שריפה כמו שכתב הרב הברצלוני
 ואף על גב דשתיק רבי יהודה אגן לא שתקינן דהא לא אתותב
 אלא מדברי עזמא דפליג עלייהו דרבנן במקום אתר ואדרבא
 אכא לאקשווי לרבנן אמאי לא ילפי מנותר המ לדידהו לא
 שייכא הויה תיובתא דאותבנה ליה לרבי יהודה וליכא למימר
 משום דאיכא למיפרך מר לנותר שכן קדש דמדקא מותבי
 ליה לרבי יהודה מדברי עזמא ולא מנותר שכן קדש שהוא
 אליבא דכולי עלמא שמע מינה דסבירא ליה הלא פירכא
 היא דכין דחמץ ונותר שוין לכל מלייהו שהרי שניה אמורים
 באכילה ובחבאה ובעונש כרת ובכל התירו מה לי קדש מר
 לי חול אבל התוספות כתבו בשם ר' שמש דמשמע להו
 לרבנן נותר בשריפה והין דבר אחר בשריפה אבל מסתמא
 דתמורה דמתן לן תנא כותיה דתנא אלו הן הגשפין תרומה
 טמאה ודמץ בפסח אין ראיה לפסוק כרבי יהודה משום דלא
 אמרינן מתלוות ואחר כך סתם הלכה כסתם לא בחד מסכתא
 אבל בב' מסכתות אין סדר למשנה כדאיתא בכבא קמא
 בהגוזל קמא

ב שמשעה ששית אסור בהנאה מדברי סופרים דגזירה דאטו
 שביעית שהיא מן התורה אינה אלא בששית הלא
 בדמישית דכחמש המה במזרח ובשבע המה במערב ולא שעו
 בה איכשי אלא ביום העונן בלבד לפיכך עשו ששית כמו
 שביעית ואסרו אותה בהנאה כעין של תורה ואילו בחמשית
 שאינה אלא להרחקה יתירתא לא אסרו אותה אלא באכילה
 בלבד אבל לא בהנאה

ג והאוכל המץ בפסח כל שהוא אף על פי שאין הפרש בורח
 בין פסח לקוד הפסח דהא קיימא לן כר' יוחנן דאמ'
 דעני שעור אסור מן התורה מכל מקום נקט פסח משום דהאי
 לישנא דהרב רבינו משה בר מיימון הוא שפתח תהורה בחמץ
 בפסח ואחר כך בחמץ שקודם הפסח ומזרז רשעים עזמא נקט
 דחמץ בפסח אסור בהנאה אף על פי שאין הכול בזה בין
 הפסח לקודם הפסח

ד שנאמר לא יאכל המץ ואכילה כל דהו משמע ואף על גב
 דאינו חייב כרת או קרבן אלא בכזית שאני התם
 דאתא הולכתא ואפיקתיה משמעותיה אבל לאסורא כדקאי
 קאי והא דקאמר בגמרא מאי טעמא דרבי יוחנן משום דהוי
 לאצטרופי הכי פרשטא מאי טעמא לא מוקמי ליה להלכתא
 אאסורא כי היכי דמוקמי לה אעונשין משום דהוי לאצטרופי
 לעבור עליו בלאו או בכרת והא דמיימי קרא דלא יאכל לאו
 משום דשני בלישניה כדחזקיה דריוק הכי לענין אסור הנאמר
 דהא חצי שעור דאורייתא בכל אסורין שבתורה הוא הלא
 בחמץ בלבד אלא משום דקאי בפסח מיימי קרא דלא יאכל
 דמיידי אתוך זמנו כדאמרן

ה ואף על פי כן אינו חייב קרבן או כרת אף ע"ג דלענין אסורא
 אמרינן דאכילה כל דהוא משמע לענין כרת
 או קרבן אינו לא כזית דאתא הלכת' ואפיקתיה ממשמעותיה
 ואחד המטחה ושוחה דכתיב ונכרתה הגפש לרבות השוחה
 דנפש כל דבר המיושב דעתו של אדם במשמע כמו אם יש
 את נפשכם כדאיתא בחולין פרק העור והרוטב אבל לא משום
 דשתייה ככלל אכילה היא כדמפרשי לה קצת מרביותא
 דלא אמרינן שתייה בכלל אכילה אלא לשתיית המשקין

שדרכן בשתייה לא לשתיית המאכל שאין דרכו בכך דהא
 גרועי גרועה כדאיתא במסכת יומא הלא גם כן משום דבכלל
 אכילה כל הנאה במשמע ואף המטחה בכלל משום דנאמר
 חמץ לית בה כרת כדכתבו התוספות בפרק העור והרוטב ואילו
 המטחה ושוחה יש בו כרת

ו החמץ בפסח אסור בהנאה והוא הדין גמי בקודם הפסח
 משש שקות ולמערב דאפילו לרבי שמעון שורפין
 גזירה שטא ויכלנו כדכתבו התוספות אלא נקט פסח כלשון
 דרב רבינו משה בר מיימון בדלעיל אבל לא משום דהאי קרא
 דלא יאכל דמיידי בתוך הפסח שני בלישניה כדחזקיה דהא
 קיימא לן כרבי אבהו דאמר כל מקום שנאמר לא תאכל לא
 תאכלו אחד אסור אכילה ואחד אסור הנאה במשמע ואם כן
 מאי איריאי תוך הפסח אפילו קודם הפסח כמי

ז שנאמר לא יאכל המץ לא יאה בוהיתר אכילה פירש רש"י
 דסתם הנאות לידי אכילה הן באות שלוקח בדמים
 דבר מאכל ובענין אסור הנאה לא מצאתי שום אחד מהפוסקי'
 שיאמר שהנאה לוקח מן התורה אלא אדרבה כהלכות אמרי
 מאכלות כתב הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל בפרק תשעין
 בשר בחלב אסור לשלוח ואסור לאכול מן התור' ואסור בהנאה

ח וזי שיבשל משניהם כאחד לוקח שנאמר לא תבשל גדי בחלב
 אסור וכן האוכל כזית משניהם מהבשר והחלב שנתבשלו כאחד
 לוקח ואף על פי שלא בשל ואילו במי שנוגה בהם לא דבר
 כלום שמע מינה דאין לוקח אלא על אכילתו ועל בשולן אבל
 לא על הנאתו וכספר המצות כתב ומתולין אמרו בשר בחלב
 לוקח על אכילתו ולוקח על בשולו ונגמרא דמכו אמרו המבשל
 גיד הגשה בחלב ביום טוב ואכלו לוקח חמץ לוקח משום
 אוכל ומבשל גיד ומשום מבשל בשר בחלב ומשום אוכל בשר

ט בחלב ומשום הבערה ואילו משום הנאה לא קאמר הלא נתברר
 לי הטעם שהרי כל מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו אחד
 אסור אכילה ואחד אסור הנאה במשמע פירש א"ת שדבר
 הכתוב בהווה שהיא האכילה ובדבר הכתוב בהווה אין הבדל
 בין הנכתב זכין הבא מכו שהרי חזרש בכבש עם כלב
 וכיצא בהם אף על פי שלא נכתב בתורה אלא שור וחבור הרי
 הויה לוקח מן התורה כמו ששנינו בפרק ד' דכלאים ואם כן
 אחר שאזהרת האכילה בכל אסורי התורה לאו דוקא אכילה
 אלא הוא הדין גמי כל שאר ההנאות חזן מן האכילה לא שדבר
 הכתוב בהווה כמו שכתב הרמבם ז"ל בספר המצות באזהרת
 לא תבשל גדי שאין ראוי שימכר אסור ההנאה מעורר בפני
 עזמא מפני שהיא האכילה ענין אחד הוא והאוכל מין ממיני

י ההנאה והכונה שלא יתנה לא באכילה ולא בהולתו וז"ל אמרם
 כל מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו לא יאכל אחד אסור
 אכילה ואחד אסור הנאה במשמע ולפי זרז השורש אין ראוי
 למנות אסור אכילה והנאה שתי מעורר ואם כן מדוע ילקח
 האוכל ולא הנבנה אבל מצאתי בתוספות פסחים שהקשו
 לרבי אבהו יאה הנבנה בחמץ בפסח בכרת דהא כתיב כי כל
 אוכל חמץ ונכרתה וכי תימא אין הכי גמי אם כן לקמן דבעי
 מאי איכא בין חזקיה לרבי אבהו נימא דאיכא ביניהו חק
 ואמר הי דאוכל מלא תאכלו לא ילפינן ומשמע דחייב דכתיב

יא לא תאכלו הנבנה בו לוקח מן התורה ועריך עינין
 אף על פי שלא אכלו ולא תימא כיון דאזהרת כל יראה וכל
 ימצא אינה אלא כדי שלא יבא לאוכלו אם כן
 כשלא אכלו לא יאה עובר כלום

יב ואסור החמץ עזמא והשאור וכו' חיינו לשיעוריהן דזרז
 חזר בכזית כבירת הלל הלא כבירת שמאי
 דפליגי עליהו דבה בפרק קמא דביעור ואמר שאור בכזית
 חמץ

קין עז נעמי

א וחמץ בככותבת ומשום דקשיא ליה הא דפריך לבית הלל
 אס כן לכתוב קרא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינא ופיר חמץ
 וכו' הוצרך לתרץ מה שתרצו בגמרא דחמץ חיי לאכילה והיינו
 החמץ עצמו דקאמר ושאר חמוצו קשר והיינו שבו מחמיצים
 דקאמר דאם לא כן ואסור החמץ והשאר אסור הוא מיבעי ליה
 אינו עובר משום כל יראה וכל ימצא ללקות עליהן אלא
 אס כן קנה חמץ וכו' וכן כתב הרב רבינו משה בר
 מיימון ז"ל ויש לתמוה דהא בשרש תשיעי מספר המצוות של
 הרב רבינו משה בר מיימון נראה דאין לוקחין שתי מלקיות
 ולא מוכיז שני לאוין אלא כשהן משתי שמורות אבל כששני
 הלאוין הן מענין אחד אף על פי שיש להם שמות מתחלפים
 כמולא תעלה עם לא תאמר אינו לוקח על שניהם ואינם
 נמנים לשני לאוין על פי שהעובר בהן עובר בשני לאוין ואם
 כן נבי כל יראה וכל ימצא דענין שניהם אחד הוא כדמשמע
 מפרק רביעי דהלכות חמץ ומצה שחמץ של ישראל אס הניחו
 ברשותו אפילו טמון וכו' עובר משום כל יראה וכל ימצא
 דמשמע דפירוש לא יראה אינו שלא יראה לעינים אלא שלא
 יהא נראה לעולם דהיינו שלא יהיה נמצא בעולם אמאי לוקחין
 על שניה ומכאן אותם גם כן לשני לאוין ולא נתברר לי הטעם
 ב תניא בתוספתא דביצה שאור מחמץ אדרים וכו' מאימתי
 קרוי שאור היינו אליכא דבית שמאי דמפלגי
 בשעוריהו וצרי להכיר בין זה לזה ולא שמעתי טעם נכון למה
 הכיאו התוספתא הזאת שהיא איכא דבש וטמא יש לומר דאתא
 כבית הלל לומר שהלכותיו של זה לאו כהלכותיו של זה
 דאלו חמץ שנפסל מאכילת הכלב אינו זקוק לבער ואלו שאור
 אף על פי שנפסל מאכילת הכלב חייב לבער לפי שהוא
 ראוי לחמץ בו כמה עיסות והא דקתני בתוספתא פת שעפשה
 וכו' חייב לבער בפת של שאור קמיידי דאלו בחמץ לא שייך
 ביה לחמץ בו כמה עיסות וכן כתב גם הראב"ד ז"ל
 ד בזמנו בתוך הפסח בין במינו בין שלא במינו איירי
 דבעי לפרושי דשלא בזמנו מיירי לאור הפסח אף
 על גב דסתם שלא בזמנו משמע בין קודם הפסח בין אחר
 הפסח פירש נמי דבזמנו מיירי בתוך הפסח : שלא בזמנו פיר'
 לאור הפסח אף על גב דסבירא ליה דרבא סובר כרבי שמעון
 אף בקודם זמנו מכל מקום מילתיה דרבא לא קמיידי אלא
 לאור הפסח דסבירא ליה כלי שפירש דברי רבי שמעון
 דדוקא לאו אין בו אבל מאך חלק ותשביתו שמעין ביעור
 שלא כדרך הנאתו למעט אכילתו ושוכו אי אפשר לפרשו אף
 בקוד' זמנו דאם כן קשיא מותר וכן משמע נמי מההיא דרואדא
 רבא למעמייה דאמר רבא כי הוינן ברבי רב נחמן כי הוה נפקי' ז'
 יומי דפסחא אמר לן פוקו אייתו לי חמירא מכני חילא
 ג משם יש לדקדק שסובר בשאר אסורין כרבי יוחנן וריש
 לקיש אף על גב דלכאורה משמע דארבא מדפסק
 רבא בחמץ במשחו כרב ולא כרבי יוחנן וריש לקיש דאמרי
 בששים מכלל דסבירא ליה דכל שאר אסורין שבתורה במינן
 במשחו כרב ונקט חמץ לאשמועינן תרתי חדא לאפוקי
 מדשמואל דלא נזר שלא במינו אטו מינו ועוד לאפוקי מדרבי
 יהודה דאמר חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו בלאו כדפירש רשי'
 יחודה פרק כל הבשר ובפסחים פרק כל שעה מכל מקום
 מילתיה דרב יהודאי דיקא טפי דאם אית דנקט חמץ לאפוקי
 מדשמואל ומדרבי יהודה לא הוה ליה למימר לא הלכתא חמץ
 בזמנו כרב שלא בזמנו כר' שמעון כיון דלא אתא לאשמועינן
 דין במשחו אלא מדינקט בלישניה דין משחו שמע מינה דדין
 משחו נמי אתא לאשמועינן ומדאשמועינן הא לגבי חמץ
 דחמיר טפי שמע מינה בשאר אסורין בששים כרבי יוחנן
 ותיגיא כותיהו כדי נסבא דהא תניא נמי כותיהו דרב

ושמואל ורשי ז"ל נמי כשהכיא דאירא לפסוק כרב ושמואל
 מבריותא דתניא כותיהו דרב ושמואל חזר ואמר ואף על גב
 דתניא נמי כותיהו דרבי יוחנן וריש לקיש מכל מקום אשכחן
 לאביי ורבא דבתראי ניבחו דקמו כרב ושמואל בפרק שני
 דעבודה זרה
 זכן סובר רבא בפרק גיד הנשה דקאמר ומין במינו דליכא
 למיקם ביה אטעמא אי נמי מין בשאינו מינו וליכא
 קפילא בששים וקשיא לי טובא היכי שביק רב יהודאי נאך
 הא דרבא דפרק גיד הנשה דפסק בהדיא כרבי יוחנן וריש
 מההיא דפסחים שאינה אלא דוקיא בעלמא ויש פנים לכאן
 ח ולכאן ותו רשי' ז"ל קשיא דרבא אדרבא דמחא דפסחי' משמע
 דסבירא ליה כרב ומההיא דגיד הנשה משמע דסבירא
 כרבי יוחנן דבשלמא מההיא דפרק שני דע"ז ליכא לאקשויי
 דרבא אדרבא דאיכא למימר דמיירי בין נסך ובטבל דמודה
 בחו רבי יוחנן כדלקמן אלא הכא מאי איכא למימר דדוחק
 הוא לומר דההיא דפרק גיד הנשה פרושי הוא דקא מפרש
 מילתיהו דרבנן דאמור פסע בנותן טעם ופעם בקפילא ופעם
 בששים והיה לא סבירא ליה דאם כן מנא ליה לאוקומי
 מילתיהו דרבנן דאמור בששי' אף במין במינו דליכא למיקם
 ביה אטעמא דילמא דחוקא במין שלא במינו דליכא קפילא
 אכל במין במינו במשחו ויש לומר דרשי' ז"ל יתרץ בזה דההיא
 דגיד הנשה פרושי הוא דקא מפרש לה דרבא למלתיהו וליה
 לא סבירא ליה דהא דמוקי לה לדא דאמור רבנן בששים אף
 במין במינו משום דסתמא דמלתיהו מיירי בין באיכ' קפילא
 בין בליכ' קפילא ורב יהודאי ז"ל יתרץ דמשום דליכא לאוכתי
 מההיא דגיד הנשה אי סבירא דנפשיה היא אי לא ניחא ליה
 לדיוקי מההיא דפסחים ולא מההיא דפרק גיד הנשה אבל
 הספר מצות גדול ז"ל דמייתי ראייה ממילתיה דרבא הוא משום
 דסבירא ליה דההיא דרבא דפרק גיד הנשה סבירא דנפשיה
 היא : דחוקא בחמץ יש להחמיר כלומר ואין לדקדק דמדפסק
 בחמץ במשחו כרב מכלל דסבירא ליה בכל אסורין שבתורה
 כרב דאיכא למימ' דחוקא גבי חמץ יש להחמיר וכו' אבל בשאר
 אסורין לעולם אימא לך כר' יוחנן : לפי שהמור מאד ולא תימא
 דיש כמרה אסורין נמי שהם בכרד' מפני שהמורתו של חמץ
 חמור מאד מכל שאר אסורין שהם בכרד'
 ולכך מחמיר אף שלא במינו במשחו כלומר תדע דדוקא
 בחמץ פסק רבא במשחו ולא בשאר אסורין שהרי
 החמיר בו אף שלא במינו במשחו מיה' שלא עשה כן בשאר
 אסורין ועל דחמיר חמץ יותר מכל שאר אסורין וכיון שכן
 הוא אין להמוד' מבנו לשאר אסורין שבתורה כדשי' ז"ל ועוד
 כ שאין סבירא לומר דלגבי מינו נקט חמץ והוא הדין לשאר
 אסורין ולגבי שלא במינו נקט חמץ לאפוקי שאר אסורין
 מח' שאין כן בטבל ויין נסך שהן שלא במינו בנותן
 טעם כלומר וגם זו ראייה דהא דנקט חמץ אינו אלא
 משו' דחמיר טפי ואין להמוד' מבנו לשאר אסורין שהרי החמיר
 בו מאד לאסור אף שלא במינו במשחו מה שלא עשה כן אפילו
 בטבל ויין נסך שמודים בס' רבי יוחנן וריש לקיש שבמינן
 במשחו כל שכן בשאר אסורין דפליגי' בחו רבי יוחנן וריש
 לקיש ואמרי דבין במינן בין שלא במינן בנותן טעם
 ז וסובר שם רבא שמין במינו במשחו אף על גב דרבא לא
 אמ' שם במשחו לא בחמץ של חיטי אסור שנתערב
 בעיסת' שעורין אבל בין של אסור המעורב בענבים פליגי'
 עליה דאביי דאמר במשחו מיהו מדפליגי' עליה דאביי משום
 דבתר שמה אולינן והוה ליה מין בשאינו מינו משמע דאי הוה
 סבירא ליה דבתר טעמא אולינן דהוה ליה מין במינו חירי'
 אוסרו במשחו
 ספ' מעו' לב ד 32 iii דשערי

ע"ז וע"כ

א ואתו חמץ הוא של טבל אף על גב דחמירא דחיטי חמירא
 דשערי סתמא קאמר ומשמע מאי דרו מין אסור
 שיהיה על כרחך להעמידו באסור של טבל כי היכי דלא
 תקשרה דרבא דגזיר הנשרא אורבא דפרק בתרא דעו ועוד
 מדמייתו חמירא דחיטי חמירא דשערי בהרי הלא חמירא
 וחלא דשכרא דמיירי בין נסך כסתם יין של אסור של ארת
 המסכתא ופריך עליה נמי מין נסך שמע מינה דאסור חמירא
 נמי באסור דכותיה קמיירי דהיינו באסור של טבל שאין בכל
 האסורין שזה לאסור יין נסך במשהו אלא הטבל אליבא דרבי
 יוחנן וריש לקיש אף על פי שאין זו ראיה דאיכא למימר דחלא
 דחמירא ושכרא לאו כיון נסך קא מיירי ווא דפריך עלה מין
 נסך הוא בלש ווא דמייתי לה במסכת דעו הוא משום דבעי
 למיפדך ממתינתין דעו
 לפי שכבר פסק רבא בפרק גזיר הנשרא דסבירא ליה
 דרבא סברא דנפשיה קאמר דאם לא כן מנא ליה
 לאוקומי מלתייהו דרבנן דאמור בששים במין נמינו דילמא
 במין בשאינו מינו וליכא קפילא בלבד כדלעיל וכתוכפתא
 תמצא זה בהריא
 וכן פוסק בשאלות דרב אחאי נאון אבל בשאלות
 שלפנינו אין כתוב כן אלא אורבא אסור מרלא
 והיב רבא שעורא למילתיה שמע מינה דסבירא ליה
 דאסורו במשהו
 אפס רבינו יעקב לא היה רוצה להקל לא שמיע לי
 דמהכא משמע שאף על פי שכבר הוכיח שאסור
 החמץ הוא בששים ככל מקום לא היה רוצה להקל ואין זה אמת
 שהרי לא אמר אלא ויכול להוור שדעת רבא לומר אסור
 בששים משמע שהוא כמסופק בו ועוד מאן לימ' לן שהגירסא
 היא כמו הגירסא של בעלי הלכות גדולות שלא היה כתוב
 בספרים שלהם במשהו כרב
 רק היה מתיר להשהותה נראה לי שאין הגרסא הזאת
 בכונה משום דמהכא משמע שאלו היה אסור החמץ
 במשהו לא היה מתיר להשהותה ואין הדבר כן דהא לרידית
 אפילו היה אסורו במשהו לא היה עובר עליו משום כל יראה
 כדלקמן ולפיכך הוצרך לפרש אלו עוברין דמתניתין מעל
 השלח ולא משום כל יראה וכל ימצא כדפירש רשי אבל
 בתוספות חולין פרק גזיר הנשרא כתוב וכשהו מוצאין דמיר
 בתוך התרנגולת רותות בפסח היה מעריך להשהותה כלומר
 שלא היה מתירה באכילה והוא גרסא נכונה לכן ראוי לכתוב
 מצריך במקום מתיר
 וכן סובר רבא לעיל כשמואל דפסק כרבי שמעון ולא
 כרב דפסק כרבי יהודה ומצריך ברו שבירה ומשום
 הכי פסקינן כשמואל אף על גב דהלכה כרב לגבי שמואל
 באסורי
 כל כלי חרס נראה שבנוסחאות שלהם היה כתוב כל
 כלי חרס דאם לא כן כו' לי לפדושי דבכלי חרס
 קמיירי וא כל הכלים סתמא קאמר וליכא למימר דמסיפא
 דמילתיה דקאמר חוץ מבירת שאור דמשמע אפילו בהגעלות
 הוא דקא דייק לה דאי אפילו בשל מתכת אסאי לא דאיכא
 למימר דמשום חורפא דשאור וחרוסת בלעו טפי יותר מעל
 ידי חמין ולא פליט אפילו על ידי הגעלת כדכתב רשי וז'
 ברחיים של פלפל וכדפירש רבינו תם אור שהור בו אי נמי
 בלא הגעלה קא מיירי כדפירש רי ובעל הערוך והליין נזאת
 וראב"ד אי נמי אפילו אם תמצא לומר דאפילו בהגעלת
 קמיירי לא קשיא דאיכא למימר דהא דמחמץ מה שבתוכו מן
 הקמח אינו מפני פליטת החמץ שבו אלא מפני כח ריח החמץ
 בלבד מידי דהוי אבית הקיבה שמקפידא והלב על ידי ריח

אפילו אחרי הגעלת כמו שהורה הנסיון וחוץ מבירת שאור
 דקאמר משום ריח חמין הוא ולא משום פליטת החמץ ובלע
 בו כן משמע הלשון דיותר להשתמש בהן מצד דאם לא כן
 מותר להשתמש בהן בפסח מיבעי ליה וכדרייק הרב ד' יורה
 דרבי יום טוב וכן כתב ה"אש שהריף היה גורם כל כלי חרס
 מותר להשתמש בהן מצד אפילו בחמין דמכין שלהם
 בשתמש בהן מתלה בחמין לא בלעו כלום ומשום
 סיפא נקט לה לאשמועינן דבית שאור ובית חרוסת אע"פ דלא
 נשתמש בהן אלא בעצמן אסור להשתמש בהן מצד בחמין בפני
 שחמין קשה ובלעו אפילו בעצמן אבל הריף ז"ל כתב כל כלי
 חרס שנשתמש בהן חמץ בעצמן מותר להשתמש בהן בעצמן
 חוץ מבית שאור חמין חמין קשה וכן כתב גם הרב רבינו
 משר בר מייסון ז"ל ודברים הללו תמוהין מאד דלמה לא
 ישתמש בהן מצד בחמין הא מעיקרא לא נשתמש בהן אלא
 בעצמן ולא בלעו כלום ועוד אפי' נשתמש בהן מעיקרא בחמין
 למה לא ישתמש בהן עכשיו בעצמן הא לא פליט אלא על ידי
 חמין ועוד שכירת שאור שנשתמש בו בעצמן כתי דמוצו
 קשה ובלע טפי אפילו על ידי צנן מכל מקום אי אפשר לפלוט
 אלא על ידי חמין והו"ן ז"ל תרץ דהא דאסור להשתמש בהן
 מצד בחמין משום דחמץ כיון נסך דתרייהו אית בהו חורפא
 שאף על פי שבשאר אסורין אין צריך צנן בעצמן אלא הדהה
 בעלמא אפילו אם נשתמש במשהו של אסור כדאמרינן בפיסק
 כיצד צולין רבי שני דמטא דדירופי ותקיפי אפילו בעצמן בלעו
 חילכך כי היכי דכלי שנשתמש בו יין נסך אם מכניסו לקיום
 אי נמי אין מכניסו לקיום לא שהוא כלי חרס ותחלת תשמישו
 בין נסך אסור להשתמש בו בלא הכשר הכי נמי בכלי
 שנשתמש בו חמץ בעצמן אינו מותר להשתמש בו מצד בחמין
 ודבריו אלא דברי הרמב"ן בספר מלחמות השם ואני תמיה
 מאד שאם החמץ הוא תקיף וחיף כיון נסך ובלע הכלי חרס
 שנשתמש בו בעצמן כמו על ידי חמין אם כן אין הכרח בינו
 ובין בית שאור בענין הבליעה אף על פי שהמצוה של בירת
 שאור יותר קשרה במצוה של חמץ ואם כן למת לא אסור
 להשתמש בו בעצמן כמו שאסרו בבית שאור ואין סברא לומר
 דבירת שאור מתוך שחמץ קשרה בלע כל כך עדי שפילול
 בעצמן אי אפשר דלא פליט מידי אבל הכלי שנשתמש בו
 חמץ על ידי צנן שאין חמץו כל כך קשרה כתי דבלע אפילו
 על ידי צנן מכל מקום לא בלע כל כך עד שיפלוט אפילו
 בעצמן ולכן מה שכתב בספר מלחמות השם דכלי חרס בחמין
 בלע טפי דאפילו בעצמן נמי אי אפשר דלא פליט משהו ואסור
 ובזר תרץ הקושיא שיש להקשות בכלי חרס שנשתמש בו
 בחמין למה לא ישתמש בו בעצמן אינו מחזור ועוד חוץ מצינו
 שהחמץ חריף ותקיף כמו היין הא לא אשכחן בשום דוכתא
 שיאמרו זה אלא גבי שאור שחמץו קשרה או בבצק השוהר
 בעריבה שהוא מחמץ טפי ונעשה כשאור ומתוך רוב חמיצותו
 הוא חריף ונבלע כמו בחמין אבל בחמץ אפיו או אפילו בלתי
 אפיו ולא שהו בעריבת שאינו מחמץ כל כך לא והויא
 דירושלמי פרק כל שעה דגרסינן הורה רבי אמי באלין גרביא
 דכותח דממלא אותן מים שלשה ימי מעת לעת כדי להכשירן
 להשתמש בהן בפסח אף על פי שלא נשתמש בהן בחמין אינו
 מפני שמכניסן לקיום דומיא דיון נסך כמו שכתב הרמב"ן
 בספר מלחמות השם אלא משום דכותח אירת ביה מלחא
 כדגרסינן בפרק כל הבשר ההוא בר יונה דנפל לכורא דכמכא
 ושדייה רב חיננא משום דקסבר כי קאמר שמואל מליח הרי
 הוא כרותח הני מילי באינו כמלח מתחת מלחו אבל האי נאכל
 מחמת מלחו הוא ואפילו לרדודיה אי אית ביה פילי אסור לפי
 שבוטע דרך הקעים אלמא מלחה דידיה משוי ליה בחמין
 לעיני

א לענין בקעין וכוון שכן הוא לענין חמץ כמו אף על גב דנאכל מחמת מלחו הוא מכל מקום ראוי להחמיר בו להצריכו הכשר לא מפני שהחמץ חרוף ותקיף וכן הא דאמרינן חוץ מכירת שאור שהמוצק קשה דמשמע דאפילו בעונן אסור להשתמש בו מצד כבר תרין גמ בורה ה"ל ד"ל דוקא בכלי חרס שכל כלי חרס שנשתמש בו חמץ בחמין כיון שאין לו תקנה אלא שבירה אסור להשתמש בו אפילו בעונן משום דהיישין שאם ישאר אותו להשתמש בו בעונן יבא להשתמש בו בחמין וגם א"ל דברי הרמב"ן ז"ל וכן תמוהין בעיני דמאי נפקא מינה בין כלי חרס שאין לו תקנה אלא שבירה ובין כלי מתכות שיש לו תקנה בהגעלה סוף סוף לענין תשמיש בחמין שניהם שוים באסור והיה ראוי לגזור גם בכלי מתכות שלא יהיה אותן להשתמש בהן בעונן שמא יבא להשתמש בהן כחמין ואין לפר' דהא דקאמר שמא יבא להשתמש בו פירוש שלא יבא לעבור להשתמש בחמין מתוך שאין לו תקנה אלא כשבירה דהא כיון דמצו לאשתמש ביה בעונן יש לו נחת רוח בורה ולמדה יעבור ועוד אי ברשיעי עסקינן שמתוך שרואה שאין לו תקנה אלא בשבירה יבא לעבור אם כן כל שכן כשאתה אסור אף בעונן שמתוך שאין לו תקנה אלא בשבירה ואתה אסור להשתמש בו אף בעונן יבא לעבור להשתמש בו אף בחמין דבשלמ' לטמא ישכח ויבא להשתמש בו אתיא שפיר שבאורך הזמן כשמשתמש בו בעונן אתי לאחוריו בידה בחמין אלא בדשיעי אדרבא יותר יעבור בשלא תתיר לו אפילו בעונן טמא שיעבור כשתתיר לו בעונן ועוד דבהדיא כתב הרמב"ן בורה משום גזרה והראיה שהביא הרמב"ן מאנני דמחזיק דאמרינן למילש בהו מצה אף על גב דלישת מצה אינה אלא בעונן כדי לקיים בורה שבירה שאור שנשתמש בו בעונן וכלי חרס שנשתמש בו בחמין אסור להשתמש בהן אפילו בעונן משום דפליט אף בעונן אינה ראייה דאיכא למימר דדוקא בערה הוא דאסור משום דמכח ריח החמץ הוא דמחמץ וריח החמץ הוי אף בעונן אבל לשאר תשמישין דליכא למיסר בהו אלא משום פליטת החמץ לא אסמיהו אלא בחמין שיש בו פליטה אבל בעונן לא ולפי שהרגיש בזה הרב רבי דהיה ז"ל לפיכך לא הקשה מהשליש קושיות דלעיל רק הקושיא האחת דכיון דלא נשתמש בהן אלא בעונן למה לא ישתמש בהן מצה אף בחמין והלא כיון דלא נשתמש בהן בחמין אלא בעונן אפילו ריחא נמי ליכא וגם מההיא דקדרות בפסח ישברו ומההיא פינקא דאמלח בה כשרא בני ראמי ותברר כדאיתא פרק כל הבשר ולא אמרו להשתמש בהן בעונן אין ראייה דאיכא למיכר דהא דנקט ישברו ותברר לישנא דקרא נקט דכתיב וכלי חרס אשר תכשל בו ישבר דהתם עכ"ל דמותר להשתמש בהן בעונן דהא במילי דאורייתא לא שייך בהו גזירה אלא שאמר ישברו כלומר שאינן ראויין למלאכתן ראשונה שהיא הבשול אף כאן קדרות בפסח ישברו כלומר שאינן ראויין למלאכתן ראשונה ומה שתרין עור בפני שבית שאור בולע הרבה והוא כלי חרס שאינו יוצא מודי דופיו לעולם הוה ליה כגוף האסור עצמו ולא סגי בלא הרה"ה לא מיתווור משום דלא שייך הרה"ה אלא בגוף האסור עצמו כשמתדבק בכלי וצריך הרה"ה להוציא האסור מעליו אבל בטעם הכלוע שאינו יוצא אלא על ידי חמין לא אשכחן כשום דוכתא שיצריכו בו הרה"ה

ח חוץ מכלי שמניחין בו את השאר דוקא בחמין אבל בעונן לא דהא לא פליט מידו אי נמי אפילו בעונן ולענין לילש בהן מצה דאף על גב דלא פליט מידו מכל מקום הוא מחמץ מכח ריח חמוצו

ז וכן עריבות בשל חרס דקאי עליה קמיידי אי נמי אפילו בשל מתכות ואפילו הכי אסורי אף בהגעלה לענין להשתמש

בהן מצד משום דמכח הריח הנשאר בהן אחר הגעלה הן מחמיצין ופירושאין משתמשין בהן בפסח לילש בהן מצד ולא חוצין לפרש משום דסמך ארלעיל מיכירי אי נמי אף לשאר תשמישין משום דבבליערת שאור שהמוצק קשה לא מהניא ביה הגעלה כדפירש רבינו תם אחר שחזר בו אי נמי בלא הגעלה קמיידי אבל בהגעלה משתמש בהן לכל תשמישיו

מדוכין שרבו אף על פי שהן כלי אבני דאם לא כן היכי פריך עליה לקמן מכלי אבנים ואפילו הכי אסרום אף בהגעלה משום דסבירא ליה דבליעת הרוסת ושאר בתוך שהמוצק קשה אינו יוצא הטעם הכלוע בו אף על ידי הגעלה כדפירש רבינו תם אחר שחזר בו ומפני שהנוסחאות שלהם לא הורו כתוב בהן כל כלי חרס כמו שכתוב בנוסח הספר מצד גז"ל והר"ף ורבינו משה בר מיימון ז"ל אלא כל הכלים סתמא דמשמע אף כלי מתכות וכלי אבני הוכרחו לומר דחוץ מבידת שאור נמי בכל הכלים קמיידי אף בכלי מתכות וכלי אבנים אבל רבינו יהודה ב"ר יוס טוב ז"ל אף על פי שבנוסחא ש"ל לא היה כתוב אלא כל הכלים שכולל גם כלי מתכות וכלי אבנים ט"מ הולק עליהם כפירוש חוץ מבידת שאור ואמר דלא אסרו אותן אף בהגעלה לא לענין לילש בהן מצה משום דריח החמץ הנשאר בו אחר ההגעלה הוא מחמץ את העיסה אבל לענין אסור חמץ הכלוע בו סגי בהגעלה דאין סברא לומר דבליערת שאור על ידי עונן יותר קשה מכלי מתכות שאר אסורין על ידי חמין

כמו שמשמע הלשון משתמש בהן מצה פירוש ועל"ה קאמר דחץ מכלי שמניחין בו שאור

אבל לשאר תשמישין סגי בהגעלה שאין הריח הנשאר בהן כדאחר ההגעלה מוק אלא בעיסת שהיא מחמץ אותו אבל לשאר תשמישין דלא שייך בהו אלא אסור פליטת החמץ בלבד סגי בהגעלה

וכן פוסק רבינו יצחק שאף על פי שחולק עם רבינו יהודה ז"ל בפי' משתמש בהן מצה שסובר שפרושו כמו משתמש בהן בפסח דהיינו לכל תשמישיו וכפירוש חוץ מבידת שאור סובר שפירשו בלא הגעלה אבל בהגעלה מותר מכל מקום בענין זה הדין שיון הן רבין למר ובין למר לענין שאר תשמישיו הפסח סגי בהגעלה

אף השנה שאין שם אסור חמץ שאסורו במשהו צריכין הגעלה ולא יתבא כי אסור רבנן בבית שאור ובבית חרוסת להצריך הגעלה אף על פי שלא נשתמש בהן אלא בעונן הני מילי לתשמישיו הפסח שאסורין במשהו אבל לתשמישיו שאר כל השנה שאין אסורין במשהו אינן צריכין הגעלה דאי שאר תשמישין דהבא כשאר תשמישיו הפסח קמיידי הוא סותר מה שאמר למעלה משום דמהכא משמע דאף לילש בהן מצה סגי בהגעלה ועוד קשיא אף דמשמע דהני דלעיל אינן צריכין הגעלה לשאר תשמישין ויש מפרשים דהאי לישנא דומדוכות של גוים מדבריו רבינו יצחק הם והכי קאמר וכן פוסק רבינו יצחק שאמר שם ומדוכות של גוים לאו דדוקא לילש בהן מצה אלא אף לשאר תשמישין להתייך מידי כנלה צריכין הגעלה שאף על פי שהיא חולק עם רבינו יהודה בענין לישת המצה הם שיון בענין שאר תשמישין

לפי שבתוכין שם והוה ליה כבית חרוסת

והא דתניא בתוספתא וכו' ומתם מדיחן היינו בעונן ואם כן המדוכות של כלי אבנים למה הצריכום הגעלה

והוא מדיחן פירושו כמו מוגעיל אף על פי שסתם מדיחן בכל מקום הוא בעונן

א וכן

שונה שם פירוש שכן שונה שם למעלה מבכא זו
נבי קרשים קלים מדיחן במקום מגעילין
כז אפילו בתנומה שאין צריך שטיפה בעונן אינו רוצה
לומר וכל שכן בקרשים קלים דאם כן לא שקרשים
קלים צריכין שטיפה בעונן וקשיא מתניתין דקתני בהדיא
קרשים קלים אינן טעונין מריקת וטשיפה אלא הכי
פרושה ולא תימא כיון שפטרן הכתוב מהשטיפה צריך לומר
דהוא הדין נמי פטרן מריקה שהיא הנגעלה כי אף התרומה
שפטרנה הכתוב מהשטיפה צריכה הנגעלה כמו שיש בפרק דם
הטאת

ב וכן

הפי אין טעונין דין מריקה וטשיפה פירוש שניהם יחד
כדין הכשר כלי בשול הטאת אלא מריקה בלבד והיינו
אלא מדיחן שאם נפרש אותו אין טעונין לא מריקת ולא
שטיפה תו לא מצינן לפרושי למדיחן דהכא מגעילין
אלא די במריקה בחמין והגן לרבנן אינן טעונין הנגעלה
וטשיפה יחד אלא די בהנגעלה ולרבי אינן טעונין
שטיפה מכפניו ושטיפה מכתוץ אחר הנגעלה לא די בהנגעלה
לכזה ולרבי מריקה ושטיפה דקרא בלאוד הנגעלה קמיידי
כדאייתא בפרק דם הטאת

ג ומה

שאינו שונה וכו' כלומר ואין לדקדק דמדלא קאמר
הכא מפני שנותן טעם כמו ששנונו נבי קרשים
שמע מינה דהוא מדיחן בעונן קמיידי כסתם כל מדיחן דאיכא
למותר שמפני ששאו כבר לענין קרשים שה' למעלה מבכא
זו לא הוצרך לאומרו כאן נבי כלי אבנים
הזרות והקומקומוס' מדיחן ועל כרחק לומר דהאי מדיחן
בחמין קמיידי דאי בעונן לעריכיהו וליתנינהו
דבוס' והצלחיו והיורו והקומקומוסין מדיחן אבל אין להוכיח
דמדיחורת וקומקומוסין בלעו על ידי חמין בכלי ראשון עכל
דהאי מדיחן אינו אלא בחמין מדכתיב כל דבר אשר יבא באש
תעבירו באש ודרשו רבותינו ז"ל בכלי שנשתמשו בו בחמין
קמיידי דאיכא למימר דהאי תנא סבירא ליה סתם כלי גויס
אינם בני יומן ונותן טעם לפנים מותר וסני להו בהדרה בעונן
ועוד יש להוכיח גם כן דמכיון שאותן שבאש היתין באש
ואותן שבבעונן היתין בעונן צריך לומר שאותן שבחמין היתין
בחמין ומשום הכי הוצרך הספר מצורת גדול להביא כל
אותה התוספתא כדי לדקדק זה

ד פירוש

כל זה מדברי רב אשי דאם לא כן קשיא דרב אשי
אדרב אשי דבשלהי עז אמרו דהיא דהיתרא בלע
סני בהנגעלה ונבי סכיני דפסח אמרו קתייהו בטינא ופרהיהו
בגורא וכי האי גונא אשכחן ביבמו פרק מצות חליצה דאמר ר'
אמי מדברי רבינו נלמוד קטנה חולצת שהיא בפעושות רבא
אמר עד שתגיע לענות נדרי והלכתא עד שתביא שתי שעירות
שכל זה מדברי רבא דאם לא כן קשיא דרבא אדרבא דבפסח
יבא דופן אמר רבא קטנה כל שנים עשר שנה ממאנת ואינה
חולצת ויב שנה היא עונת נדרי כדתנן התם ובודקין כל שני
עשר שנה אבל ריץ נגאת רצח לחלק בין חמץ לגותר אף על
גב דתרויהו דהיתרא קא בלעי כי היכי דלא תקשי דרב אשי
אדרב אשי והוא דחוק מאד אבל אין לפרש שהספר מצורת
גדול שפירש כל זה מדברי רב אשי הוא מפני שהיה רב אשי
סוף ההודאה ולא יתכן שיהלקו על דבריו דהא בכתובות פרק
הכותב אמרינן לענין שלומי שליח מאי אמר רב אשי חזינן אי
אמר ליה שקול שטרך ורב וזו משלם וכו' ולא היא בין כך
ובין כך משלם והתם ליבא לפרושי לה כלל מדברי רב אשי
שאיין זה דומה להלכתא

הוא

דאמר דמכין קטנה די בתחיבתה זהו לחתוך ברך
עונן ובשלהי עבודתה וזה מציד תחיבתה עשרת

פעמים במקום שלשה פעמים דירושלמי וסם מעמידה בעונן
ואם כן תחיבת שלשה פעמים דירושלמי נמי צריך להעמידה
בעונן אך יש לתמוה בהא דקאמר אבל בסכין גדולה צריכת
לבין דאי לחתוך ברך עונן קא מיידי בעונן לבין מי איכא
בשלמא למאן דמפרש החלוק שבין גדולה לקטנה
וגדולה אורת ברך נומרת וקטנה לא שפיר מצינן לפרושי
לה אפילו בעונן משום דאין חשמונרת הנכנס בגומרת
יצא לא בתחיבה ולא בהנגעלה דהנגעלה לא מהניא אלא
להפליט אלא לפי הספר מצורת גדול דמפרש החלוק שבין
גדולה לקטנה דקטנה תשמישה בחמין וגדולה על ידי האור
ולכך צריכא לבין קשיא אבל בספר התרומה מביא בשם ר' י
שהחלוק שבין גדולה לקט' הוא בחמין דקטנה מביא בהנגעלה
וגדולה צריכת לבין משום דקטנה משתמשין ברך בחמין
וגדולה באש והיא דירושלמי נמי דמכין גדולה צריכה לבין
וקטנה די בתחיבה מעמידה כרצוה לחתוך כה חמין וקטנה
שרוב תשמישה בעונן די בתחיבה וגדולה שרוב תשמישה
באור צריכה לבין

אין לדקדק האין מגעילין כלים והלא אין מבטלין
אמור לכתחלה אף על גב דהנגעלה מדאורייתא

דיא ובגזרת הכתוב לא תפול בה שאלה סכין מקום יש לדקדק
למה לא אמרו רבנן כי היכי דאסי גבי תרומת אף על גב
דשרי מדאורייתא מיהו יש לתמוה דקארי לה מאי קארי לה וכי
תעלה על דעתך שאין להסיר האמור הבלוע בכלי להשליכו
וסר הפרש יש בין זה ובין האמור שהוא ענין שאנו משליכין
אותו ברחץ ומבערין אותו מן הבית ויש לומר דבהנגעלה נמי
מבטל האמור לאכלו הוא שהרי הכלי פלט הטעם הבלוע
בו במים והמים חורים ונבלעים בו בעוד חמי בתוכו כדלקטן
ונמצא שעל ידי הנגעלה אנו מבטלים טעם האמור לאכלו
ומשני דאפילו הכי יש לחלק דהתם נבי תרומה אוכל האמור
עצמו אם היה יבש או טעם האמור עצמו אם היה לח ואף על
פי שנעשה בו שני על ידי רבוי החתר שמוסיף בו שאינו דומה
טעם האמור שנפל בהיתר מועט לטעם האמור שנפל בהתר
מרוכה ונמצא שכשהוא מוסיף עליו חתר מועט טעמו אפילו
הכי אמרו להוסיף בו היתר חתי כדי לבטלו מאד שלא
הוציאו עם זה הפועל ממדרגתו שהרי לעולם טעם האמור
עצמו הוא מה לי טעם מה לי טעם מרובה אבל הכא גבי
הנגעלה הוא מועט טעם האמור וגם משנדר אותו ממדרגתו
על ידי רבוי הפליטות והבליעו שהרי תחלה היה טעם האמור
עצמו בכלי וכשנפלט טעמו במים נשתנה ממדרגתו שאין שם
טעם האמור עצמו אלא טעמו של טעם האמור וכשחזר הכלי
ובלעמן המים שבתוכו אין הטעם הבלוע בו לא טעם האמור
עצמו ולא טעמו של טעם האמור אלא טעמו של טעמו של
טעם האמור שהוא בר בר נותן טעם הוא דקאמ' אבל גבי כלים
אינו נעשה דבר מן המים פי' שאילו היה נעשה דבר מן המים
היה לנו לאסור מכיון שטעם האמור הבלוע שם הוא דומיא
דתרומה אלא שרבה בו היתר אבל השתא שאנו משליכין
את המים ונמצא שהטעם הבלוע בכלי אחר זר יצא בתוך
המים וכשנשפכו הם נשאר הטעם הבלוע בכלי טעמו של
טעם האמור לית לן בה ויש מפרשים שמה שאנו מתירי הכלי
בהנגעלה הוא מפני שהטעם הנפלט מן הכלי הנגעל במים
כשחזר ונבלע בו מן המים אם היה הכלי הוצא נותן
טעם לשבח שאו אין אנו מגעילים אותו אלא אם כן היה
במים ששים כמורו הרי כבר נתבטל הטעם שבמים בששים
וכשחזר ונבלע בכלי אין בכך כלום אם היה נותן טעם
לפנים שאו הוא מותר מדאורייתא אם כן כשחזר ונבלע
בכלי אין לגזור בו אטו כן יומן משום דכיון ותחלה בליעתו

אם

זמאסרי שאינם מפלישת עצמו ואם תאמר כלי מדין שהצריכה
 תורה בהם הגעלה היאך הגעילום והלא לא אסרה תורה אלא
 בני יומן והרי מסתמא אין במים שבתוך הכלי הנגעל ששים
 כיוצא בו דהא בכלה קדרה משערינן יש לומר דלא הגעילו
 אלא כלים קטנים בתוך כלים גדולים שאו היה במים ששים
 כיוצא בהן אבל כלים גדולים עצמן לא התייר הכתוב להגעילן
 עם המים שבתוכן

אינו נותן טעם כי אם לפנס ומותר ואם תאמר והלא נותן
 טעם לפנס לא שרו לירר רבנן אלא בדיעבד אבל

לכתחלה לא ועוד מאי שנא מים מן הכלי עצמו שאסור לבשל
 בו לכתחלה אף על פי שהטעם הבלוע בו הוא פגום יש לומר

דלגבי הטעם הבלוע בכלי דאיפשר להוציאו על ידי הגעלה
 מקרי לכתחלה נגזרו בו אטו שאינו פגום אבל לגבי הטעם

הבלוע במים דאי אפשר שלא יחזור להבלע בכלי ואין שום
 תקנה לעשות בו הורר לירר כמו דיעבד ומותר וכן פרו גבי

ולשהיכח לאח הפסח ולעביד בהו שלא במינן דכיון דהקדרה
 של חרס הן ואם יהיה אסור לבשל בהן שלא במינן שוב אין

להם תקנה חשיב דיעבד כלומר ומשום הכי אין לאסור לבשל
 בהן שלא במינן מטעם אין מבטלין אסור לכתחלה ואף על גב

דלענין אסור קדרות שאינן בני יומן אסרינן להו אף על פי
 שאין להם תקנה שאנו וחתם דאיכא אסור הרביר שמבשלים

הרבה נבלה כיחוד בקדרה אבל היכא דליכא אלא משהו שאין
 כל המים נבלעים בכלי הנגעל אלא מעט ובאותו המעט אין

בו מטעם הפליטה לא משהו כיון דאין לו תקנה חשיב דיעבד
 כמו שכתב ר"י אבל לפי הרב רבינו יוסף שפרש דנותן טעם

לפנס שאסרו אותו לכתחלה אינו אלא כשנכד בו טעם האסור
 אבל כשאין בו אלא משהו מותר אפילו לכתחלה כיון דאיכא

תרתו לשיבותא שהוא נותן טעם לפנס והוא משהו שלא במינו
 צריך לומר דהכא נמי גבי פלישת הכלי הנגעל שחודרים

ונבלעים בו דליכא אלא משהו שהרי אין כל המים נבלעים
 בכלי הנגעל אלא מעט ובאותו המעט אין בו מטעם הבליעה

אלא משהו וגם הוא נותן טעם לפנס שהוא מותר אפילו
 לכתחלה אפילו היכא דאיכא תקנה ויש מפרשים דדוקא

גבי תבשיל דשייך ביה גזרה שמה יבשל בו בעודו נותן טעם
 לשבח יש לאסרו אפילו כשהוא נותן טעם לפנס אבל הכא

שהטעם הבלוע במים אינו אלא לפנס שהרי אם היה הכלי
 נותן טעם לשבח אין מגעילין אותו אלא אם כן היו במים

ששים כנגדו ואו אין שם טעם כלל תו ליכא למיגזר ביה אטו
 שאינו פגום והכי דייק טפי מלשון הספר מצורת גדול דקאמר

אינו נותן טעם במים כי אם לפנס והלא קאמר מפני שנותן
 טעם לפנס כלומר דלא משכחתי בהו נותן טעם לשבח עד

שנגזר פגום אטו שאינו פגום: שהרי יש כאן שלשה נותני
 טעם אף על גב דבתרי נותני טעם במי סגי שהרי דגים שעלו

בקערה מותר לאוכלן בכוחת אף על גב דלית בהו אלא תרי
 נותנין טעם שהרי הבשר נתן טעם בקערה והקערה בדגים

מכל מקום קושטא דמילתא קאמר דנרן דידן שלשה נותני
 טעם יש בו אי נמי שאני דגים שדאחד רותח והאחד צונן או

דגים או קערה דלא בלעו כולי האי אבל נתבשלו יחד לא
 משום דכח טעמא חשיב שהרי גבי צנן שחתכו בסכין של

בשר אמרינן דאסור לאכלו בכוחת אף על גב דהוי נותן טעם
 בר נותן טעם משום דאגב חורפיה בלע טפי חשיב כחד

טעמ' ואין להתיר לא בשלשה נותני טעם כל שכן כשנתבשלו
 יחד דלא נרע מחורפא דצנן כדפירש ר"בן בשם רבינו שלמה

יעחקי זכורנו לברכיה ומשום הכי קאמר הכא שהרי יש
 כאן שלשה נותני טעם וכו' דהשתא אפילו כשנתבשלו יחד

כמי שרי

זאת אינה אלא טעם שאינו בן יומן תו לא שייך ביה גזרת אטו
 בן יומן ולפי זה צריך לפרש שהשו"ה היאך מגעילין קא סלקא

דעתך שמה שאנו מתירין הכלי הנגעל אינו אלא מפני שעל
 ידי רבוי הפלישות והבליעות מתמעט טעם האסור שבו ומשום

דכי הוה קשיא ליה מהא דאין מבטלין אסור לכתחלה ומשני
 שמרן שאנו מתירים הכלי הנגעל אינו אלא מפני שעל ידי

ההגעלה הויה בליעת הטעם בכלי בהדר ולא באסור ולא מפני
 שמתמעט טעמו שאם כן היינו מתירים לשתות המים שנפלט

בהם הטעם הבלוע בכלי הנגעל ואין הדבר כן לפי דעתו והוה
 שאמר שהרי אין עושין שום דבר מן המים שנפלט מהם

האסור:

שהרי המים נאסרים מחמת פלישת הכלי הנגעל ולא שייך
 הכא לומר שהטעם הבלוע במים טעמו של טעם

האסור והוא ואלא טעם האסור עצמו דכיון דאין במים ששים
 כנגד האסור הרי נקשו מיד כל המי' כגוף האסור עצמו כדמפר'

לקמן גבי הגעלת המץ לאחר נ' שעות כי מיד שדחמץ נפלט
 מן הקערה אל המים נעשים נבלה ומטעם זה אין מבטלין

בקדרה שבשלו בו אסור בלא הגעלה משום דסתם קדרה אין
 בתבשיל שבתוכו ששים כנגדו ומיד שטעם האסור נפלט מן

הקדרה התבשיל הוא נעשה נבלה ואסור באכילה אך קשה
 דפרק כל הבשר אמרינן כזית בשר שנפול לתוך יורה של חלב

בשר אסור וחלב מותר ומסוק התם כגון שנפול לתוך יורה
 רותחת דמבלע בלע למפלט לא פלט וכגון שקדם וסלקו

ופלטי בעוד שלא נח מרתחותיו ואם כן היאך אנו מתירים
 הכלים שמסלקין אותן מן המים הרותחין בעוד שלא נחו המי'

מרתחתן מאחר שהכלי הנגעל מבלע בלע מפלט לא פלט
 ועוד למה לא נגעילו כלי בן יומן אפילו כשאין במים סכיוצא

בו כיון דמים בעת רתיחתן מבלע בלעי האסור שבכלי הנפלט
 מהכלי ומפלט לא פלטי ולמה לא נגעיל הכלי אפילו ביוצא

מלאה רוטב נבלה כל זמן שהיא רותחת מאחר שאותו הרוטב
 מבלע בלע מפלט לא פלט ורבינו שמואל ורבינו שמעיה פלשו

דוה דקאמר בנמרא מפלט לא פליט היינו עד שיהא שבע
 מלבלוע אבל לאחר שבע חוזר ופולט והא דפריך סוף סוף כי

בניח חדר פליט אינו רוצה לומר כי בניח מרתחותיו כדפירש
 רש"י אלא כי בניח מבליעתו ומשני בשקדם וסלקו פירש קודם

צמר בליעתו ומביאים דאיה לדבריהם ממה שנראה לעינים
 דכשנותנים יוק בקדרה רותחת משתגרת מראית המים מן

הדיק וכן בשר שמן במוח לתוכן ונראית השמנונית על המים
 דלכך היו מצריכין להניח הכלי הנגעל תוך המים הרותחים

שעה גדולה כדי שיהא להם שהורגת לגמור בליעתם ולחזור
 ולפלוט אחר כך כמו שכתבו התוספות בשמם אבל זהו דבר

תימא דמי בקי לידע שעור זה: ורבינו תם פירש דהא דקאמר
 מיפלט לא פליט היינו מה שבלע עכשיו אבל מה שהיה בלוע

מקודם פליט והא דאין מותר להגעיל כלי בן יומן כשאין במי
 ששים הוא משום דמים לא שייך בהו בליעה דלא בלעי

אלא שמתערב בהם האסור ולכן בקל חודרים ונבלעים בכלי
 וליכא למימר כי היכי דמפלט לא פליט מה שבלע עכשיו הכי

נמי מבלע לא בלע מה שפלט עכשיו דאין לך אלא מה שמנו
 חכמים והיכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר

ועוד אפילו אם תמצא לומר דמבלע לא בלע מר שפלט
 עכשיו מכל מקום אסור להגעיל כלי בן יומן במים שאין להם

ששים כנגד הכלי מטעם שאינו מכניס כל הכלי במים רותחי'
 בבת אחת דאי אפשר לצמצם ויש להוש שמה מה שכנס תחלה

במי פולט ועוד האה' בולע דודאי פלישת עצמו לא יבלע אבל
 פלישת האחר וכש שאין להגעיל שני כלים בני יומן זה אחר

זה דבהגעלת הראשון באסרו המים והשני בולע אותם המים

כי מיד שהמץ נפלה מן הקערה אל המים נעשין נבלה
 ולא שייך הכא שלשה נותני טעם מפני שבכל פעם ופעם
 שהוא נותן טעם הוא נאסר מיד ואין להתיר לעולם אפילו
 בארץ פעמים וזו אחרי זה מפני שבכל פעם נעשר כמו
 גוף האסור עצמו והוא שאמר נעשים נבלה אבל קודם ד'
 שעות שאסור המץ עדיין לא הגיע אין הדבר הנפלט נעשר
 כמו גוף האסור עצמו מאחר שעדיין עומד בהתרו וכשיחול
 אסור המץ לא יחול בו שכבר נחלש כחו ואין בו כח לאסור
 כמו שפירשו למעלה בותר להגעילו בכלי כשר פי'
 ואין לחוש לפליטת הכלי הנגעל שנבלע בכלי הכשר מפני
 שהטעם הנפלט ממנו הוא פגום מאחר שאינו בן יומנו וכמו
 שאין לאסור הכלי הנגעל עצמו בשביל הטעם שחור ובלע
 בפליטתו מפני שהטעם הנבלע במי אינו חוזר ונבלע כלו לא
 משוה כמו שפירש למעלה מזה הטעם עצמו אין לאסור הכלי
 הכשר מחמת המים שנבלעו בו ולם שהטעם בזה הוא מפני
 שהטעם הנפלט הוא פגום מעיקרו ולא שייך ביה גזרה דשאינה
 בת יומה כדלעיל ויש מחזירים הם כל אותם החולכים
 אחר פי' זו שפירש שאין הטעם הפגום מותר לתחלה אלא
 כשאין בו אלא משוה וגם שאין לו תקנה דלדידה אינו דומה
 הכלי הכשר לכלי הנגעל דרתם אי אפשר לעשות באופן אחר
 להכשירו וחשיב דיעבר אבל הכלי הכשר שמגעילים בו
 שאפשר להגעילו בכלי אסור שאינו בן יומנו נגעלו בו הלא
 לתחלה וכן מוכח הלשון דלא אסרה תורה אלא קדרה
 בת יומה דמשם כששקעה החמה שכבר עבר היום שלה נפגם
 הטעם הנבלע בכלי זה שמעתי ואינו נראה בעיני דאם כן למה
 הוצרך לומר ואינו אומר מעת לעת דמשמע דמדלא נקט לשון
 מעת לעת הוא דדייק לה לכן נראה דמלישנא דבת יומה ליכא
 לדיוקי דאיכא למימר דשיעור יום קאמר דהיינו מעת לעת
 משום הכי הוצרך לומר ואינו אומר מעת לעת כלומר כיון
 דמרגלא בפומיהו לומר לשון מעת לעת והכא שנו בלישניה
 לומר לשון בת יומה שם דבת יומה דווקא קאמר ולא שיעור
 יום ואי קשיא אם כן למה הוא מסופק בעת הפגימה אם היא
 בתחלת הלילה או בסופה או בכלה הוא כיון דמלישנא דבת
 יומה משמע דווקא בת יומה ולא שיעור יום אם כן על כרחך
 לומר שתכף ששקעה החמה שהיא תחלת הלילה הוא פגום
 ול' דנתי דאיכא לדיוקי מדנקט בת יומה ולא מעת לעת שמע
 מינה דדאי בת יומה לאו שיעור יום קאמר דהיינו כד שיעור
 טבל מקום אין לדקדק מהא דמיד ששקעה החמה שעבר יומה
 הוא פגום דאיכא למימר דילמא סוף הלילה הוא פגום והוא
 דנקט בת יומה ולא עד צפרא אורחא דמילתא נקט שאין דרך
 לבשל בלילית ומשום הכי נשאר הדבר בספק ואבר אמנם
 מאחר שאינו ידוע וכו' ויש לחוש מפני הסדרן כיס פי'
 אף על פי שהמזמיר ומצריך מעת לעת תבא עליו ברכה בכל
 מקום הגי מילי לעצמו אבל לאחרים אין לאסור התבשיל
 שנתבשל בקדרה שעבר עליו הלילה בעוד שהו תוך מעת לעת
 בפני שהתורה חסה על ממונם של ישראל שהרי הוא
 תוך מעת לעת מה שאין כן לדברי האומר לינת לילה פוגמת
 כי בעמוד השחר דלמחר שחל עליו אסור נותר כבר והוא נותן
 טעם לפגם ואין טעם לשיבירה ומריקה ושטיפה וכפני שיש
 לישב גם זה בדוחק דכיון דאסור נותר ופגם שניהם באי כאחת
 הצריך שביירה ומריקה ושטיפה אף על גב דאסור נותר לא חל
 בזמן שהוא נותן טעם לשבח כמו שהוא לדברי האומר מעת
 לעת משום הכי קאמר יתישב יותר לדברי האומר מעת לעת
 מהאומר לינת לילה פוגמת וכיון שחל עליהם חיוב
 מריקה וכו' כלומר ואין לדקדק מדלא משחינן להו עיי שיהו
 נותני טעם לפגם לפוטרו משיבירה ומריקה שמע מינה דחיוב
 כלולא

שביירה ומריקה דקרא גזרת הכתוב היא בלא שום טעמא ואם
 כן ליכא לסייעי מהכא לדברי האומר מעת לעת דאיכא למימר
 דכיון שחל תו לא פקע וכולי דם דהא מילתא אינרא אלא
 לתרועי קרא דמצריך שביירה ומריקה הלא משחינן להו עד
 שיהיו נותנים טעם לפגם ושבוש הוא בידם דמה ענין זה לזה
 אומר הרב רבי אליעזר אף על גב דתלמוד עריך הוא
 מכל מקום הורא אמרנא דהני אסוראי מפליג פליגי הלית
 הלכתא כמאן דאמר בשל בטקעת כלי אין צריך הגעלה כל
 הכלי קא משמע לן דלא פליגי וכל אחד אחד אומר אמת והלכתא
 ואם כן אם בשל בטקעת הכלי וכו' אותה פרט לתרומה
 באתה דכל זכר בכתיבם יאכל אותה קמייזי הלא באתה
 דהמטא אותה דאכתי חיוב מריקה ושטיפה לא הוזכר והיכי
 בעי למעוטי תרומה מבייהו הלא נתברר לוח טעם וכו'
 דבשלמא בתשאת איכא למימר גזרת הכתוב היא ואין טעם
 בדבר אבל הכא ליכא אלא כנגזא בעלמא על כרחך שליט
 גהנו בו אלא משום טעמא דאית ביה הלא מיד בעודן במים
 חוזר ונבלע מעיקרא קשיא ליה על חזרת הבליעה והשתא
 קשיא ליה על הבלע עצמו שהרי המים אינם נאסרים ואגב
 שהזכיר שאינו בן יומנו הזכיר גם כן יומנו ואין במים ששים
 אף על פי שכבר הוזכר למעלה ויש מפרשים דהא דלעיל
 מיירי במים השופחים על הכלי הנגעל והכא מיירי במים
 שבתוך הכלי שמגעילין בו והכי קאמר אם שופחים אותו
 בשביל הלהלכותי שעל הכלי שלא יחזור ויבלע בו הלא קודם
 שיספיק לטושפו וכו' ואין לצמצם ועוד אפילו אם תמצא לומר
 דיש לצמצם הלא בעודן במים חוזר ונבלע ולא נהירא דאם כן
 למה הוצרך לומר אם מגעילין כלי בן יומנו הלל ועוד הלא
 מיד בעודן במים חוזר ובלע ויש מפרשים דהא דלעיל בן יומנו
 הוא חזין נמי בן יומנו במים ששים שהרי אין המי נאסרים
 והא דנקט שאינו בן יומנו משום דמותרים בכל ענין לא שנא
 יש בהם ששים לא שנא אין בהם ששים אבל בספר התרומה
 שורה הלשון לקוח משם כתוב ואם מגעילין כלי שאינו בן
 יומנו או כלי קטן שיש במים ששים כיוצא בו כ'
 והוא חזין שנעשה נעוילי גוים בקדשים אף על גב דמלשון
 כנעולי גוים דקאמר בשמע שהיא סובר שפירש מידי דהוי
 אנעולי גוים דתלמודא הוא שהקדש הם כנעולי גוים ששניה
 שוים ואינו צריך לומר והוא חזין מכל מקום כיון שלא אסרו
 שהקדשים הם כנעולי גוים אלא עס הוא חזין אין לרחן שיהיו
 גם הנעולי גוים כקדשים לענין שטיפה אלא עס הוא חזין
 שכמו שסמך הכתוב על הנעולת שבנעולי גוים שיהיו גם
 הקדשים בהנעולת כמו הנעולי גוים כן סמך על השטיפה
 שבקדשים שהיא חזין שיהיו גם הנעולי גוים כשטיפה כמו
 הקדשים שמה שחם זה גלה זה ואינו נראה לי שיהיה
 פירוש מידי דהוי אנעולי גוים כאלו אסר משום דהו כנעולי
 גוים כמו שפי' לי עיי שתדוק מינה והוא חזין שנעשר נעולי
 גוים כקדשים שהרי הקדשים הם באסור מיתיר נעולי גוים
 אינם רק באסור לאו ואיך אפשר שיהיו שוים וזר לזה עיי
 שיהיה פי' מידי דהוי אנעולי גוים שהם כנעולי גוים כדפרש
 לי' אלא עכ' דפרש מידי דהוי אנעולי גוים לא גריעי נעולי
 גוים דהשתא תו ליכא למיב' וזה שנעשה נעולי גוים כקדשים
 דדווקא קדשים דחמירי מצו למילף חומרא דנעולי גוים אבל
 נעולי גוים דקילי לא מצו למילף חומרא דקדשים שיהיו גם
 הם כשטיפ יתירת כמותם והא דכת' הסמך שאין לעשר מריקה
 ושטיפה בצונן כדברי רבי ולא אמר סתם שאין לעשות מריקה
 ושטיפה בצונן הוא משום דאי אפשר לפרושי לישנא דמידי
 דהוי אנעולי גוים כשיליה לומר שאין לעשות מריקה בצונן
 דהיינו לא גריעי אלא כשהוא מבשל דברי האומר בצונן אבל
 כלולא

בלולא זה שיש לעשות מריקה בחמין כגעולי גוים מבעי ליה לפיכך הוצרך להזכיר בלשוננו כדברי רבי האומר בצונן ואף על גב דרבי נמי מודה דלא סגי בלא הגעלה וקרא דומורק ושוטף באחר הגעלה קמייירי כדאיתא התם בהדיא ורבי הוויא מריקה ושטיפה דלאחר הגעלה היא מכל מקום חכמי דפלוני עליה וסברי דאין להם תקנה אחרת וויין ממריקה ושטיפה דכתבו בקרא על כרחם לפרושי דקר דומורק דבחמין קמייירי דלא בצונן כדברי רבי דרא לא גרועי מניעולי גוים אבל מהיריק ול פיר דסתמא דתלמודא מעיקרא סבירא ליה דבין לרבי בין לרבנן מריקה ושטיפה דקרא לאו בלאחר הגעלה קמייירי ושטיפה דרבנן דאברי מריקה בחמין הוא מיידי דהוי אניעולי גוים וכשהקשה ורבי חזר בו מסברתו הראשונה ואמר הוויא בלאחר הגעלה קמייירי ופי' שוין וכפר מצורת גדול לא אמרו מה שאמר אלא לפי הקסד שהיו סוברין שרבי לא היה מצריך הגעלה לקדשים כלל אלא די להם במריקה ושטיפה בצונן אלא שוין הוויא סובר שמכיון דסמך הכתוב על הגעלה דגעולי גוים ולא הצריך הגעלה כלל אלא דומורק ושוטף במים דמשמע בצונן כסתם מים בכל מקום ועוד שכלל המריקה עם השטיפה במלת מים ואין סברא שיתפרש חמין לגבי מריקה דצונן לגבי שטיפה שמע מינה דאין שום חלוק בין געולי גוים לקדשים שאם היה כהם חלוק לענין שטיפה שבגעולי גוים סגי בהגעלה ובקדשים צריך שטיפה אחר ההגעלה לא הוויא סוכך הכתוב בהגעלה והתוברר בגיעולי גוים מפני שאין ללמוד קדשים מניעולי גוים דאיכא למימר כי היכי דדינן חלוק לגבי שטיפה כן דינן חלוק לגבי הגעלה אלא מוסמך אניעולי גוים לגבי הגעלה שמע מינה שדינן שוה בכל ענין וכמו שאנו לומדים הקדשים מניעולי גוים בהוויא הדין כך יש ללמוד הגעולי גוים מקדשים בהוויא הדין וליכא למימר דקדשים ילפי מניעולי גוים בקו דמאן לימא לן דקדשי חמירי מניעולי גוים דילמא נייעולי גוים דאסורא בלעי חמירי מקדשי דהתרא בלעי ואם כן לא הוויא ליה לקרא לסמך על ההגעלה הכתובה גבי געולי גוים אם היה דינם חלוק בשום ענין אלא עכל דדינן שוה בכל ענין ומשום הכי סמך הכתוב על גיעולי גוים וכתב דומורק שילמדו הקדשים בהוויא הדין מניעולי גוים לענין הגעלה והניעולי גוים מקדשי בהוויא הדין לענין שטיפה סתם יתירא שמה שהכיר זה גלה זרז והספר מצורת גדול ול הולק ואומר דקדשים חמירי מניעולי גוים שהרי הקדשים הם באסור מיתרר והניעולי גוים הם באסור לאו ואם כן שפיר מצינן למילף קדשים מניעולי גוים משום דלא גרועי מניעולי גוים אבל גיעולי גוים דקילי מקדשים מאן לימא לן דילפי מניהו ואינו מחזור דמגליה לפרושי לה בקסד ומסקנא דילמא מעיקרא מדע ידע תלמודא דמילתיה דרבי במריקה ושטיפה דבתר הגעלה קמייירי והק מאי טעמא דרבנן דמפרשי להאי במים לגבי מריקה בחמין ולא כסתם מים בכל מקום דמייירי בצונן וכל שכן שיהיה פירוש מים לגבי מריקה בחמין ולגבי שטיפה בצונן ואמר מיידי דהוי אניעולי גוים כלומר אף על גב דסתם מים בכל מקום צונן הוא והכא כיון דפירש הכתוב לגבי געולי גוים שיהיה בחמין הוויא כאלו כאלו פרש כאן שהו בחמין דילפינן מניהו בה' כדפירש ר' און בלא גרע כדפירש הספר מצות גדול ומה שאמר ורבי אינו דרך קשיא אלא אבל רבי יאמר לך כי קאמינא במריקה ושטיפה דבתר הגעלה ואם כן מים דהכא כסתם מים בכל מקום הוויא דמייירי בצונן ופריך תלמודא כיון דמצינן לפרושי מריקה ושטיפה דקרא בבתר הגעלה מיל' לרבנן לפרושי במים דהכא בחמין ולא כשאר סתם מים בכל מקום ומשני אם כן לכתוב קרא או מורק מורק או שוטף שוטף מדכתי' ומורק ושוטף שמע מינה מריקה בחמין

דשטיפה בצונן דאי מריק מבפניו ושטיפ' מבחוץ כיון דתרוויחו בצונן היכי קרי לחד מריקה ולאחר שטיפה ואם תאמר אי הכי לימא לי טעמא דמיידי דהוי אניעולי גוים תיפוק לי מדל' כתב דומורק ומורק או שוטף ושוטף ל' דאי לאו טעמא דמיידי דהוי אניעולי גוים היינו נדהקים לפרש שנוי'א דומורק ושוטף מבפנים ומבחוץ אף על פי שאין זרז שנוי גמור כדי שלא לשנות מים דהכא מסתם מים בכל מקום השתא דגמרינן מניעולי גוים תו ליכא לפרושי שנוי'א דקרא דומורק ושוטף מבפנים ומבחוץ מפני שאין זה שנוי גמור ועל כרחין לפרושי מריקה דקרא בחמין ושטיפה בצונן שהוא שנוי גמור ולשם הוא אומר פירוש ועוד ראי' אחרת דאפילו תרומה אינה צריכה שטיפה יתירא דכתיב אותה פרט לתרומה כ'ש געולי גוים שהם מאסור נבלה וחזיר' אמנם אומר אבי אמי רבינו חיים דאסור תרומה קל מאסור נבלה כדמוכח בירושלמי וכו' איכא לספקי בהאי לישנא טובא הוויא דהא מילתא איתא בהדיא בירושלמי והלמה תלה חזר' באבי אמי ועוד הויא דמוכח כדאיתא מיבעי ליה ועוד אדרבה הוויא בירושלמי סיוע לרבנו הוויא דמדיא צריך לשנוי' בריתא דתרומות בתרומות ומעשרו רבית שני שקבלום מעצמן מכלל דאסור תרומה רבית ראשון שהוא מגזרת הכתוב חמיר מאסור נבלה ועוד מילתיה דרבי חיים כהן דקאמר שאסור תרומ' קל מאסור נבלה במאי קמייירי אי כסת' תרומ' ל' רבית ראשון ר'ש רבית שני מאי כדמוכח בירושלמי דקאמר הא מהתם משמע כהדיא דתרומה וקילה מנבלה אינה אלא רבית שני שקבלום מעצמן אבל רבית ראשון לא ווי בתרומה דרבית שני בלבד מאי קשיא והלא הספר מצות גדול עצמו בתרומה שיש ביה מיתה קאמר ותרומת בית שני שקבלום מעצמן אין בה חיוב מיתה ואם כן לא הווי צריך לתרין בזה דהווי רובי בתרומה דאוריית' קמייירי מכיון שדברי הספר מצו גדול עצמם בתרומה שיש בה מיתה הם ועוד אמאי לא מייית ראייה מהוויא בירושלמי דמסכרת שביעית שאומר טם בהדיא רבי אליעזר אומר מאלוהין קבלו עליהן תרומת' ומעשרות כבית שני שנאמר ובכל זאת אנו כורתים אכנה וכו' אבל הביא דאיתנו מהוויא דמשני בירושלמי אברייתא דתרומות ודילמא דהייך בעלמא הווי ועוד תיפוק לי מברייתא נופה דקתני מניעולי שלש' פעמים בכלי שני שמע מינה דמרבנן הווי דאי מדאורייתא אי אפשר בלא כלי ראשון כדנפקא לן מקרא דכל אשר באש דלא גרע תרומה מניעולי גוים ועוד הוי דאסור תרומה קל באסור נבלה אסור תרומה מדרבנן מיבעי ליה והאי אין זה אסור גמור איסורו מדרבנן מיבעי ליה והאי אבל נבלה אסור הכתוב אבל נבלה אסור מן התורה מיבעי ליה ועוד מלישנא דאמנא אמר אבי אמי כי אסור תרומה קל מאסור נבלה משמע שהוא פוסק שרבי וקבו סותרין את דבריו ומלישנא דואין קשה מדברי זקני לדברי משמע ההפך ואי אפשר זה אלא היה לו לומר ומה שאומר אבי אמי וכו' אינו קשה לדברי ועוד הא דכתב ולפי זה יתיישב אף בקדרה של נחשת מה עניינו לכאן והלא בירושלמי שהביא כאן אינו אלא להביא ראייה לרבנו ואין זה שייך בדאיתו כלל לפיכך צריכין אנו לדקדק על זה לפרש עליו פירוש שלא ישאר בו שום ספק בעזרת העור' ונל' שכך פירושן שהספר מצות גדול סובר שהתרומות והמעשרות אפילו בבית שני הם מדאוריית' כמו שכתב ר' בתשובה שאין שום חסם שיאמר שקדושה שנייה היתה בזמן בית שני מדרבנן למעשרות ולתרומות דלא משתמיט בשום מקום בתלמוד שיאמר כן שום חסם אלא משמע בכל מקום דמן התורה נהגו תרומות ומעשרות בזמן בית שני ואף על פי שאומר רבי אליעזר בירושלמי בפ'ק

בפרק ששי דמסכת שביעית שמאליון קבלו עליהן תרומות ומעשרות בבית שני שנאמר ובכל זאת אנו כורתים אמנה וכו' וכתוב בתורה ואת ראשית עריסותינו ותרומותינו ופרי כל עץ תורש ויעזר נביא לכהני אל לשכות בית אלהינו ומעשר ארבותינו ללויים כבר פירי דרכי אלעזר סובר שאף על פי שקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא וגם לא הושל עליהם לקדש בבית שני אלא מאליהן קבלו עליהן לקדש מיהו כיון שקדשום הרי הם קדושים מן התורה כדכתב בחולק עשר במצות קלג ודלא כהרמבם ז"ל שכתב שהתרומה אפילו במקום שהזיקו בו עולי בבל ואפילו כימי עזרא אינר מן התורה לא מדכריהם ורבינו חיים כהן אבי אבן סוכר כהרמבם שאמר תרומות ומעשרות של בית שני הן מדרבנן ומייתי ראיה מהירושלמי דתרומות סמוכר דמילתיה דרבי אלעזר דקאמר מאליהן קבלו עליהם תרומות ומעשרות בבית שני הוא שהן מדרבנן דאלכ הו' דמשני התם תרומות ומעשרות קבלו מעצמו ולכך אין להזמיר בהן אם הם מן התורה אמאי אין להזמיר בהן הולך כתב בעל הספר מצות הגדול אמנם אומר אבי אמי דאסור תרומה קל מאסור נבלה שהוא אינו סובר כל התרומות הן מן התורה אפילו רבית שני כמו שאני סובר בכלן הן מן התורה ויש בהן מיתה וכמו שפירש ר' במצות קלג אלא סובר שתרומות בית שני היא מדרבנן ואסור קל מאסור נבלה שהוא מן התורה כדמוכח בירושלמי דתרומות והו' דקאמר דאסור תרומה קל מאסור נבלה ולא אמר דאסור תרומה מדרבנן משום דקאי כדלעיל מיניה דקאמר דאסור תרומה חמורה מאסור נבלה והיינו נמי דקאמר דאין זה אסור נמור ולא קאמר דאסור מדרבנן וכנגד זה אמר אבל נבלה אסור הכתוב כלומר שהוא אסור נמור ולא קאמר אבל נבלה מדאורייתא ומפני שהתוכחה של הירושלמי דתרומות היא הוכחה גמורה שגם הוא מורה בה כמו שכתב במצות קלג ובמקומות אחרות מביא בירושלמי מאליהן קבלו לומר שתרומה דרבנן כהיא דמסכת תרומות שהבאתי בהלכות הגעלה וקשיא לדבריו דקאמר אפי' בתרומה שהיא במיתה סמוכר אפילו רבית שני הוצרך לתרץ דאפילו לפי הירושלמי דתרומות שוקני נעזר ממנו נהי שהוא הפך כברתי מכל מקום אינו קשה לרברי האמורים פרי מפני שדברי פה אינם אלא מה שאמרו בזבחים אותה פרט לתרומה והיא דוכחי בתרומה דאורייתא קמיירי דהיינו בבית ראשון ומשום דמלישנא דירושלמי דשביעית דמאליהן קבלו עליהן תרומות ומעשרות בבית שני לא מישתמע אם הן מדאורייתא כדעת ר' או מדרבנן כדעת הרמבם אלא שרבינו חיים כהן דייק שהן מדרבנן מדפריך בירושלמי דתרומות אבריייתא דתרומה מבריייתא דנבלה ומשני בתרומות דבית שני שקבלו אותן עליהן מעצמן דאם לא כן לא קמשני ולא מידו לפיכך תלה הרב ברבינו חיים כהן וקאמר נמי כדמוכח בירושלמי הו' כדאיתא בירושלמי אבל מבריייתא דתרומות דקתני מגעילו בכלי שני אין להוכיח שתרומות בית שני מדרבנן משום דאיכא לאוקומי בתרומות ירק וכיוצ' בזה הלישנא דולפי זה יתישב אשנוי'א דלעיל קאי והכי קאמר ולפי דר' התירוק דמוקי לה לבריייתא דכלי שבשל בו תרומה בתרומה דרבנן יתישב שיתפרש הכלי הזה לא בקדרה של חרס בלבד אלא אף בקדרה של נחשת שזו המובן כלשון הבריייתא דקתני כלי שבשל סתמא ומתם כלי כולל בין של חרס בין של מתכת אבל אם נפרש הבריייתא הזאת בתרומה דאורייתא לא יתישב שיתפרש זה הכלי אלא בקדרה של חרס בלבד אבל לא בקדרה של נחשת כאשר יתבאר ואין זה המובן סתם כלי הולך ע"ל שהבריייתא הזאת בתרומה דרבנן קמיירי כפי רבי חיים כהן ולא בדאורייתא כפירוש ר' והספר

מצות גדול והכי פירשו הלפי זה הפירוש שפירש רבי חיי' כהן שהתרומות שקבלו ישראל מעצמן בבית שני הן מדרבנן ובריייתא דכלי שבשל בו תרומה בתרומה דרבנן קמיירי מצינן לפרושי לכלי דבריייתא בקדרה של חרס ואף בקדרה של נחשת דבקדרה של חרס נימא כיון דתרומה דרבנן היא סני בהגעלה דשלישה פעמים אפילו בכלי שני אף על גב דתורה העידת על כלי חרס שאינו וצא מידי דרפוי' לעולם : ובשל נחשת נימא כיון דתרומה דרבנן היא סני בהגעלה השלישה פעמים בכלי שני אף על פי שתשמישו בכלי ראשון והיינו דקתני כלי שבשל בו סתמא לא שניא כלי חרס לא כלי נחשת אלא אם הבריייתא הזאת דכלי שבשל בו תרומה לא קמיירי אלא בתרומה דאורייתא כפירוש ר' וכדעת הספר מצות הגדול תו לא מצינן לפרושי לכלי דבריייתא אלא בכלי חרס בלבד וחמין דבריייתא בכלי ראשון בלבד והו' דכתוב וכלי חרס אשר תכושל בו ושבר אינו אלא לענין קדשים בלבד אבל תרומה כיון דסברא הו'א דכל מה שענין הכלי חרס לפלוט על ידי חכישתו יפליטנו על ידי הגעלה דכלי ראשון וכל שכן בשלישה פעמים בכלי ראשון ושכירה שנקדשים חרש הו'א שחדשה תורה הו'א למנסר מניד דחמי נמי אשכחן גבי טומאה דאף על גב דלא שייך בה בליועה אין לו טהרה במקום ואינו יוצא מידי טומאתו לעולם וכן נבי תלוא באויר התנוד דלא שייך ביה בליוע כלל בעי התם רמי בר חמא אי קפיד רחמנא לחייבו שבירה אי לא ואין זה אלא חרש ומחורש לא נמרינן הולך דווקא גבי קדשים בעינן שבירה אבל בתרומה לא אבל בשל נחשת אי אפשר לפרש הבריייתא הזאת כלל משום דמגעילו שלשה פעמים דקתני בבריייתא לא מצינן לפרושי לא בחמין דכלי ראשון דלא חמירא תרומה מקדשים דסני להו בהגעלה דכלי ראשון בפעם אחת בלבד ולא בחמין דכלי שני דלא נרעא תרומה מגעילו גוים דלא סני להו בלא הגעלה דכלי ראשון כדכתב כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וילפינן מינה כל שתשמישו בכלי ראשון צריך הגעלה בכלי ראשון הולך ע"ל דתרומה דבריייתא בתרומה דרבנן קמיירי כפירוש רבי חיים כהן ולא בתרומה דאורייתא כפירוש ר' וסמך אבל רבי שמשון ז"ל פירש הבריייתא בתרומה דאורייתא כפירוש ר' והספר מצות גדול ופירש הכלי של בריייתא בכלי חרס בלבד ובחמין בכלי ראשון כדלעיל אבל קשה דמאי שניא תרומה מנבלה כי היכי דלא נמרינן תרומה מקדשי' להצריכו שבירה משום דחרש הו'א ומחורש לא נמרינן הכי נמי לא נמרינן נבלה מקדשים לענין שבירה משום דחרש הוא ומחורש לא נמרינן ואמאי קאמר ובנבלה אין לו תקנה דמשמע דבעיא שבירה כמו הקדשים ויש מפרשים דלפי זה קאי על מה שפירש שלשה פעמי' בחמין בכלי שני ויתישב קאי אירושלמי שלפנינו והכי פירשו הלפי זה הפירוש דלעיל דשלישה פעמים בחמין דבריייתא בכלי שני קמיירי יתישב בירושלמי שלפנינו לא בקדרה של חרס בלבד אלא אף בקדרה של נחשת כפי המובן סתם כלי דבריייתא דמשמע בין בכלי חרס בין בכלי נחשת דבכלי חרס נימא ואין למדין סמנר לענין נבלה דאין לו תקנה ובכלי נחשת נימא ואין למדין סמנר לענין נבלה דלא סני בלא הגעלה דכלי ראשון אבל אם יהיה פירוש מגעילו שלשה פעמים בחמין בכלי ראשון שוב אי אפשר שיתישב בירושלמי שלפנינו בכלי נחש' כלל משום דע"ל דוואי ואין למדין ממנה לענין נבלה אין לו תקנה קאמר ואי אפשר לומר כן דאדרבה נבי נבלה סני בהגעלה דכלי ראשון כפעם אחת בלבד וא"כ ע"ל שהירושלמי שלפנינו בכלי חרס בלבד קמיירי דגבי נבלה אין לו תקנה וליהיר דאם כן מה ענין זה לכאן ומאי נפקא מינה אם יתישב לפיר' בחמין

א
ב
ג
ד
ה

בחיזין בכלי שני אף בקדרה של נחשת וליפול בחמין בכלי ראשון בכלי חרס בלבד הילכך דפירוש הראשון הוא היותר זכון אבל כהור ריק זל דרך דרך אדרת ואמר שרמב"ם זרבינו חיים כהן אבי אבנו סוכרים כלי שסוכר ותדומות דבית שני אף על פי שקבלום עליהם מעצמן מכל מקום כיון שקדשום הל עליהו קדושה והן קדושות מדאורייתא אלא שהלמג סוכר שאסור תרומה שהוא במיתה חמור יותר מאסור נבלה שהו בלא נרידא ורבינו חיים כהן אבי אבנו סוכר דאסור תרומה אף על פי שהוא במיתה הוא קל מאסור נבלה ומייתי ראייה מהירושלמי דמדפרי' דתם דנבי תרומה תניא כלי שבשל בו תרומה מנעילו שלשה פעמים בחמין פירוש בכלי שני וגבי נבלה תניא כלי שבשל בו נבלה מנעילו באור פי' בכלי ראשון אלמא נבלה המירא בתרומה ומשני תרומות ומעשרות קבלו מעצמם בבית שני ולפיכך אין להחמיר בהן כל כך להצדיק הגעלה בכלי ראשון משמע דתרומה דבית ראשון אינה צריכה הגעלה בכלי ראשון מן התורה לא מדרבנן דאם היתה צריכה שני בכלי שני דמאמר שקבלו עליהם חיוב תרומה פשיטא דכעין תרומה דבית ראשון קבלורה ומשום הכי כתב הלמג אמנם אומר אבי אמי רבינו חיים כהן דאסור תרומה אף על פי שהיא במיתה מכל מקום קל הוא מאסור נבלה כדמוכח בירושלמי דאסור תרומה לא שניא דבית ראשון ולא שניא דבית שני מדאורייתא שני בהגעלה בכלי שני ואלו באסור נבלה לא שני בלא הגעלה דכלי ראשון הוא דלא מיייתי ראייה מברייית דתרומות דקתני בהדיא וסגי בהגעלה דכלי שני הוא משום דמצויין לאוקומה בתרומה ירק שהיא מדרבנן אבל בשאר תרומות לעולם אימא לך דלא שני בלא הגעלה וכלי ראשון ופירכא דירושלמי אינה מביה שהחמיר הכתוב בנבלה יותר מתרומה ונבלה בעי הגעלה בכלי ראשון ותרומה שני בכלי שני דאם כן מאי קמשני תרומות ומעשרות קבלו מעצמן וכו' עדין הקושיא במקומה עומדת דבתרומה דבית ראשון שני בכלי שני מדאורייתא דאל"כ לא הו' כתיבין תרומה דבית שני בכלי שני ובנבלה לא שני בלא כלי ראשון אלא דפ' למה לא חששו רבנן לתקוני בתרומה כלי ראשון דילמא אתי למישרי נבלה בהגעלה בכלי שני אבל אמרו כלי שבשל בו תרומה מנעילו שלשה פעמים בכלי שני וכלי שבשל בו נבלה מנעילו בכלי ראשון ומשני דהיא ברייתא דתרומה בתרומה דבית שני קמיירי שקבלו מעצמן ולא אתי לאהלופי בנבלה משום דנבלה אסור אותה הכתוב ותרומה לא אסור אותה הכתוב אלא מעצמן קבלוהו אף על פי שבאותה הקבלה הל עליהם חיוב מן התורה מכל מקום כיון דלא אסור אותה הכתוב בפירוש לא אתי לאהלופי בנבלה שאסור אותה הכתוב בפירוש וזהו המכון מדבריו זל והוא תמוה מאד שהרי הספר מצות הגדול עצמו כתב בהדיא בחלק עשר במצורת קלג ובמקומות אחרות מביא בירושלמי מאליהם קבלו לומר שהתרומו דרבנן כהיא דמסכת תרומות שהבאתי בהלכות הגעלה הרי לך בפירוש שהספר מצות הגדול מפרש הויה דירושלמי דתרומה שהתרומות שקבלו עליהן מעצמן בבית שני אינן אלא מדרבנן ועוד האי מדפריד בירושלמי מדבעי בירושלמי מיבעי לירי שהוי לפירושו אין זו פיי כא אלא שאלה למה לא חששו רבנן לתקוני בתרומה כלי ראשון דילמא אתי למשרי נבלה בהגעלה בכלי שני ועוד דמההיא דירושלמי שלפנינו שהיא מתחלה מנסות הירושלמי האדר משמ' בהדיא שהיא פירכא ממש שמקשה שם תרומה דעון מיתה התרת נבלה דאסור לאו לכ' שאין הפרש בינו ובין הירושלמי האדר לא בלשון בלבד אבל הענין בשניהם אחד הוא דקניא פירוש לשי' של חרש הן

השוהין באבר אבל חתוך עופרת מתדין בהגעלה ורוק רשעי דלית בהו קרדופני עד שיהא בכרת פירוש דלא חשיב זמנו לאסור במשהו עד תוך הפסח דהיינו מתחלת ליל חמשה עשר דהוי בכרת אבל מו' שעות ולמעלה אף על גב דאיכא לאו באכילתו אליבא דרבי יהודה אינו אלא בנותן טעם טכן כתב ליצנא והביא ראייה מהא דאמר רב חמץ כזמנו בין במינו בין שלא כמינו אסור במשהו שלא כזמנו במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם כרבי יהודה משמע דחמץ דקודם זמנו אפילו לרבי יהודה אינו אלא כשאר אסורין דעלמא דבמינן במשהו שלא במינן בנותן טעם אליבא דרב מכלל דלדין דקיימא לן כרבי יהודה דאמר כל אסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חמץ לפני זמנו אינו אסור אלא בנותן טעם דרוקא בתוך זמנו דאית ביה אסור כרת אחמור כירא רבנן לאסורו במשהו אפילו בשלא במינו אבל בקודם זמנו הוי כשאר אסורין דעלמא ובין במינן בין שלא במינן בנותן טעם והא דרבי יהודה דאמר חצי שעור דאורייתא לאסור במשהו אפילו בשאר אסורין שבתורה הני מילי בעיניה אבל הכא דלאו בעיניה לאו זשעם זה שבקדרה פגום הוא לאו יום ראשון אבל ממילתיה דרב דקדוהו בפסח ישברו ולא יבשל בהן בפסח אף על פי שטעמו פגום לאחר יום ראשון אין ראייה דאיכא למימר דאפי' אס' תמצא לומר דברב שאסורו במשהו בנותן טעם לפגם מותר הכא אסור משום ולא התיירו לא בדיעבד אבל לכתחלה לא גזרה שאינה בת יומה אטו בת יומה והכא לכתחלה הוא אם היה אפשר להשהותן לאחר הפסח לבשל בהן שלא במינן אבל השתא דפריך תלכו' ולשהיכוהו לאחר הפסח ולעביד בהו שלא במינן ומשני גזרה וכו' דלית בהו תקנתא בשום אופן חשיבי כמו דיעבד כדלעיל ואפילו הכי אסור לבשל בהן גזרה דילמא אתי למעבד בהו במינן שטעינן שפיר דנותן טעם לפגם בדבר שאסורו במשהו אסור אפילו בדיעבד אבל קצת קשה דבפרק בתרא דע' נבי עכברא בשכרא מספקא ליה לתלמודא אליבא דרב אם ניתן טעם לפגם אסור או מותר ואם כן אין לפשוט דמדאסור לבשל בהו לאחר הפסח שם נותן טעם לפגם בדבר שאסורו במשהו אסור דילמא טעמיה דרב אינו אלא משום דסכיא ליה נותן טעם לפגם אסור אבל אי הוה ס' נותן טעם לפגם מותר הוה שרי לגבי חמץ נמי אף על פי שאסורו במשהו וכרב קיימא לן כהא דקאמר חמץ כזמנו שלא במינו בכל שהו אבל לא במינו דקאמר שלא בזמנו במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם דרבא אינו פוסק כרב אלא בזמנו אבל שלא בזמנו לא אף לא שמעתי מה ענין זה לכאן דמאי נפקא מינה אי קיימא לן כותיה אי לא סוף סוף איכא למיפשט מיהו שפיר דגבי אסור משהו אפילו בנותן טעם לפגם אסור וליכא למימר דהוצרך לזה כי היכי דלא נימא דווקא אליבא דרב אבל לדין אפילו באסורין של משהו נותן טעם לפגם מותר דאם כן השתא נמי נימ' הכי משום דהא דקיימא לן כרב אינו אלא לענין גזרת שלא במינו אטו מינו אבל לענין נותן טעם לפגם דאסור בדבר שאסורו במשהו לא אבל מורי רבינו יהודה בשם רבו ז' וזת אומרים דבכל מקום נותן טעם לפגם מותר דאף ע' דאסור משהו לא בטעמא תליא מילתא מכל מקום כיון שהשוה הכתוב האסור של משהו עם האסור של נותן טעם הו' להו כותיהו לכל מילי אף לענין נותן טעם לפגם והראיה שהביא מפרק כל שעה אינה ראייה גמורה ואיכא למימר דשעמיה דרב אינו אלא משום דס' נותן טעם לפגם אסור אבל אם היה סוכר שהוא מותר לא היה אסור לבשל בהן אפילו במינן והא דפריך ולעביד בהו שלא במינן פירו' נלבטליה בששים דהא דתנן אין מבטלין

מבטלין אסור לכתחלה אינו לא בכלי נחשת שיש להן תקב' עי'
הגעה אכל בכלי חרס כגון גבי קדרו דמתם קדרו של חרס חן
שאם יהיו אסורי אין להם תקב' חשיב דיעבר ואעק דלענין אסור
קדרות שאינן בני יומן חשיב להו לכתחלה אף על פי שאם
יהיו אסורין אין להם תקב' חייבו משום דמתם אסור הרבה
איכא אבל הכא דליכא אלא משו שאין דגילין להשתמש בו
חמץ הרבה אלא משו וגם אם יהיו אסורין אין להם תקב' חן
חשיב להו לגביהו כמו דיעבר כדכתבו התוספות בפרק כל
שעה בשם ר"י בדא בשאכל כזית חמץ וכו' וכן כתב
גם הרמבם ז"ל ואף על גב דכותח הבבלי לירת ביה כזית
חמץ בכדי אכילת פרס כדאמרינן בפרק אלו עוברין הגח
לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס ה"מ בשאכלו
דרך אכילתו דחייבו עי' טבול אבל הכא מיירי בשאכלו בעינו
דאית ביה כזית חמץ בכדי אכילת פרס ואעק דנטל דעתו
אעל כל אדם מכל מקום כיון דאתא קרא דכל מחמצת לרבמו
תערוכת חמץ אליבא דרבי אליעזר דהו זרז חייב מלקות מן
דתורה והו' משמע נמי מלישנא דב"ב בשאכל כזית חמץ
בתוך התערוכת בכדי אכילת פרס דלא קאמר בדא כשיש בו
כזית חמץ בכדי אכילת פרס אבל אין לפרש דהכא מיירי
בכותח דאית ביה כזית חמץ בכדי אכילת פרס בדרך אכילתו
אעק דמתם כותח הבבלי לית ביה כזית בכדי אכילת פרס
בדרך אכילתו דאם כן בלא רבויא דכל נמי לוקה מן התורה
דדא קיימא לן כל אסורין שבתורה אם אכל כזית מן האסור
בשעור שהיית אכילת פרס לוקין עליו מן התור' מפני שבשעור
זרז בעטרפות כל השחיורה כאלו אכל כל הזית בבת אחת
כדאיתא בפרק אלו עוברין אבל בפירו' המשנה כתב הרמבם
שאין הלכה כרבי אליעזר ואם כן צריך לומר דדא דקאמ' הבא
בדא בשאכל כזית חמץ בתוך התערוכת בכדי אכילת פרס
הוא בשאכלו בדרך אכילתו ואליבא דחכמים וכן כתב גם
הראב"ד ז"ל שהרב פסק באלו כרבנן והרמבם והרב שניהם
אמרו דבר אחד ובפרק ה' מהלכות נזירות כתב בודיא וכן אם
שרה פתו ביין והיה רביעית יין בכדי אכילת פרס מן הפרת
ואכל כדי פרס שנמצא שאכל רביעית יין זהו לוקה ועל זה
זכירנו בו נאמר בתורה כל משרת לאסור דבר שנתערב בו
היין וטעמו כטעם היין והוא שיהיה טעמו ומששו וכו' וקשר
דדא כנמרא אסור הגח לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי
אכילת פרס בדרך אכילתו ועוד מאי נ' נאמר כל מחמצת
דמשמע דמרבויא דכל נפקא דא רבנן לא דרשי כל ועוד בלא
דכזא נמי לוקין עליו מידי דהו' אכל אסורין שבתור' שולוקין
עליהם הי' דאית בהו כזית בכדי אכילת פרס משום דשהיות
מעטרפות בשיעור זה הלכה למשה מסיני הוא כדאיתא בפרק
אלו עוברין ושם ז"ל שחזר בו ופסק כאן כרבי אליעזר כדעת
בעל הטאר ז"ל ואל תתמה שהרי בכמה מקומות תמצא כזה
בין דבריו כפי' המשנה ובין דבריו בספר משנה תורה אבל
הרן ז"ל כתב בפרק אלו עוברין הרי אלו באזהרה ואין בהם
משום כרת פי' דמיני מדינה אלו יש טהן שיש בהו כזית בכדי
אכילת פרס אלא שאינו נעשה אלא לטובל ושהרן הרבה
באכילתו ומשו דהי אין בהם כרת ומי' קאי עליהו בלא דס'ל
לתנא דכתבתינן דחמץ דגן גמור עי' תערוב אפ' לא אכל ממנו
אלא כזית עובר בלאו דהתיר שבו מצטרף לאסור ובקש בעיני ה'
נמי ס'ל דקאי עליה בלאו ובנמרא דרשינן ליה מרבויא דכל
ומשום הכי קתני הרי אלו באזהרה עכ"ד : וכן אמרו בפסחים
בפרק אלו עוברין אמר רבי יוחנן כל אסורין שנתורה אין
הת' מצטרף לאסור הוץ מאסורי נזיר שהרי אמרה תורה כל
משרת וועירי אמר אף שאור בל תקטירו כרבי אליעזר דדרוש
כל ופריך התם אי הכי לענין חמץ בפסח נמי ומשני אין הכי

נמי אלא שכל זה אינו אלא אליבא דרבי אליעזר דדרוש כל
אבל לא לחכמים שהרי אכן קיימא לן בכלי תלמודא דאין
הת' מצטרף לאסור וחייבו כרבנן וכן כתב הרמבם ז"ל בספר
מלחמות י' שם יבא להסתפק ממנו כגון במקום
שאינם נזורים כפרת של גוים כהוה' דירושלמי דגרסינן
התם פת של גוי' עמדו עליו ותתירוהו וגם ר' התייר הפת דאלכ
ב"ט מטל הקדש דלא חייב לשמא יבא להסתפק ממנו והלכ
יותר הם פורשים מפת של גוים מפה שהם פורשים מפת של
הקדש שהגנה מן ההקדש אין בו אלא מעילת והעובר על
דברי חכמים חייב מיתה אלו ג' הם חמץ דגן גמור עי'
תערוכת לא שמיע לוי דדא דתוס' המצוי נמי אמרינן בפרק
אלו עוברין דהו' תולתא מילתא שעי' ותולתא שעי' ותולתא
קורטמי אלא חמץ דגן גמור עי' תערוב' הוא דרך ספא
דקתני זה הכלל כל שהו' מין דגן הרי זרז עובר בפסח הרי
אלו באזהרה ואין בהן כרת לפרוטי עוברין דרישא אתי ולי'
כדפרש' ואין בהם כרת אם אכלן ואם כן מעתה שוב אי
אפשר לפרש עוברין דרישא ככל יראה כדפרש' אלא
פ'לת אלו עוברין מעל השולחן שיש לאו באכילתו פירוש אבל
להשתנות מותר דמיו' תיחו' לאסור וקשר מבריותא דפרק
קמא דשבת דלא יטכור אדם חמש וכו' רבי יהודה אומר כותח
וכל מיני כותח אסור לטכור שלישים יום קדם הפסח דמשמע
דלכע אסור להשתוותו בביתו בפסח ועריך עי' דבהכי
מודד ל'ע אף רבנן דפליגי עליה דרבי אליעזר וקאמרי
הגח לכותח הבבלי ולשכר המדי דלית בהו כזית בכדי אכילת
פרס בדרך אכילתו מודו נבי שבר שלנו מפני שטשימים בו
כל כך שעורים עד שיש בו כזית בכדי אכילת פרס כדרך
אכילתו ואית ביה משום כל יראה ובל ימצא דבכי דאי נוניא
הרי הוא כאלו היה בעינו משום כיון דאית ביה טעמו ובמשו
כדאמר רבי יוחנן בפרק כ' ד'ען כל שטעמו ומששו אסור ולוקין
עליו והו' כזית בכדי אכילת פרס ומפני שזרז השכר יש בו
כזית בכדי אכילת פרס אפילו בדרך אכילתו ושכר המדי אין
בו כזית בכדי אכילת פרס אלא שלא בדרך אכילתו כתב גבי
שכר המדי בשאכל כזית בכדי אכילת פרס וגבי זה השכר
בשיש בו כזית בכדי אכילת פרס דוק דאיכא מאן
דאמר דמברכין עליה בורא פרי הארמה לא שמעתי דבברכות
פרק כיצד מברכין אמר רבי זורא אמר רב מתנא אמר שמהל
אקרא חיבא ואקיימתיא דשערי מברכין עליהו שהכל נהיר
בדברו וליכא מאן דפליגי עליה ופולגתא דרבי יהודה ורב נחמן
אינא אלא בקמחא דחייט' דתם דהי' אשתני לעליא
גם זה לא שמעתי שלא אמרו אשתני לעליא אלא בין וטמן
בלבד דלגבי יין אמרו אישתני לעליא ואישתני לברכה וגבי
שמן אמרו אף על גב דאישתני לעליא לא אישתני לברכה
משום דחבורא סעיד מישהא לא סעיד ועוד טעמא דאשתני
לעליא אינו מועיל אלא לקבוע ברכות לעצמו שלא תהא
ברכתו בורא פרי העץ כשאר כל פירות האילן אלא בורא
פרי הגפן שהוא ברכה לעצמו אבל קיימא דשערי דלא קבעו
לו ברכה לעצמו אלא בורא פרי הארמה כשאר כל פירות הארץ
בלא טעמא דאשתני לעליא נמי זו היא ברכתו ש' נאמר
לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות כתנא
דבי רבי ישמעאל דפרק כל שעה ואעק דדרשינן לירת בפרק
ואלו עוברין לחיובו נשים במצה כדרי' אליעזר ובפר' כל שעה
אליבא דרבי יהודה לקובעו חובת לדורות ואיבא דרבי שמעון
לאקושי אסור אכילת חמץ לחיוב אכילת מצה שבשעה שיטנו
בקום אכול מצה וישנו ככל תאכל חמץ וכו' בכך כלום דאין
הקש למהצ' הרי זה מותר באכילה דמי פירות אין
מחייבין שאינן מתיבצין כל עיקר כדפירש' זה זלא כדפרש' גבי

עיון ט

ב

ג

ד

ה

ו

א נבי אין לשיין את רעיסה ביין ושמן כפני שקרובת וממורדת
 לחמץ ואין אדם יכול לשבררה לפיכך אלא תשרף מיד
 ולרבי יוחנן דאמר מי פירות אין מחמיצין לא קשיא דהוה
 אין חייבין על חמצה כרת קאמ' דלא הוה חמץ גמור אבל חמץ
 נוקשא מיהא הי' כלומר דע ואותו חבוץ הן ממהרין לחמץ
 ואי אפשר לשמרו ורכנן דאמרי תאכל קסברי אפשר לשמרה
 הוא דאם כן הא דאמר רבי רבי שילא ויתקא שרי ופריך עליה
 תלמודא והתניא ויתקא אסור ומשני הא במיא ומילהא היא
 במישוא ומילהא ובמישוא ומילהא שרי משום דמי פירות אין
 מחמיצין ומהאי טעמא נופיא שרי להרובי תרתי שבולי כהדי
 הדידי ולא חיישי דילמ' נפקי מיה טרף ובלע אידך אמאי קשרו
 נהי דאין באותו חבוץ משום כרת משום חמץ נוקשא מיהא
 איכא אבל לפיר' ליכא לאקטויי מיהא דתניא אין לשיין ביין
 ושמן ואם לשתרף מיד דאיכא למימר הוהא בנתערב בהם
 מים קמיירי דאז לא די שהן מחמיצין חמץ נוקשא אלא
 שמתהרין חמץ יותר מאם היו מים לברן וכן פירש הלויף ז"ל
 וכן מוכח בפרק כל הנמחות כאל מצה כדלקמן אך קשה מהו חמץ
 האדומי דרמי ביר' שרי ואין שם מים כלל ותנן בפרק אלו
 עוברין הרי אלו באזהרה משמע דמי פירות אף על פי שאין
 בם שום מים כלל יש בהן משום חמץ נוקשא ואומר די שאותן
 שעורים שהשליכו ביין כדי לחמץ היו שורים אותם במים
 תחלה קודם שמשמים אותם ביין

והלכה כמותו ולא כאביי דפליג עליה דקיימ' לן בכל מקום
 אביי ורבא הלכה כרבא בה מיעל קנס ועוד
 דמסוגיא דתלמוד דפריך במנחות והא מנחת סככים פירות הן
 ומי פירות אין מחמיצין משמע דסבירא ליה כרבא
 דשטא הירושלמי כוכר כאביי אבל לא משום דאי אפשר
 ליין בלא טפת מים כדלקמיה משו דקשיא משוא
 דאין דרכו בכך ואמר ליה זיל גרוף אבל די שתירץ קושיות
 חמץ האדומי בשעורים ששורו אותם במים קודם שהשליכום
 ביין ולא תרץ משום דאי אפשר ליין בלא טפת מים יש לומר
 חדא כביהו נקט דתרווייהו אתו אליבא דהלכתא אי נמי שטא
 לא היה כוכר דל הא דרבי יצחק רבי אבדה דאי אפשר ליין
 בלא טפת מים

כדי להתיר בעוק בכלי הגוי כרבא דאמר בפרק גיד
 והשרה כל מין במינו ודבר אחר שלק את מינו כמי
 שאינו ושאינו מינו כדבר עליו ומבטלו הכי נמי כיון דעל ידי
 בעוק חשיב היין שבעלוהו דת' כאלו הוא בעורב עם היין הכשר
 שבחבית אם כן אם הירמם בחבית מתהלה הוה ליה מין
 במינו ודבר אחר ואנו מסלקי את היין הכשר שבחבית מתהלה
 והוה ליה כאלו אינו ומצא שאין בחבית רק אותו היין נסך
 המועט שנתערב בו והמים שבו ואם היה המים רבה עליו הרי
 זה מבטלו שכך כתב הרשב"א בהדיא חבית של יין שיש בה
 קיתון של מים ועירה ממנה לתוך צלוחית של גוי אם יש במי'
 שבחבית לבטל היין שבעלוהו מותר לא וזה המור מין נסך
 שנתערב בחבית שאנו אומרים רואים היין הכשר כאלו אינו
 והאסור מים רבים עליו ומבטלין אותו וכן הדין בגדת שהיין
 יורד ממנה לבור ונע הגוי בקלוח הוה רואין הקלוח הוה רואין
 כאלו הוא בתוך הגת ואנו מסלקים את היין שבגת כאלו אינו
 והרצנים והענבים שבגת רבין עליו ומבטלין אותו
 בלא טעם בעוק אינו חבור כלומר שלא נצטרך להתיר
 היין שבחבית משעם בעוק אינו חבור כלת דאפילו
 אם תמצא לומר דהוי חבור כדעת ר' שני והר"ף ז"ל אפילו הכי
 יש להתירו בטעם כל מין ומינו ודבר אחר
 ולא מיצו שהתענו מלאכול נראה שהוא סובר שדרשת
 רב מתננה בפפוביא בתוך ימי הפסח הוה לאחר

בשפולו של רקיע כדאיתא בפרק מי שהיה שטא פירוש
 שהשמש או מהלך סמוך לאופק בין כיום בין
 בלילה אלא שביום הוא בשטח הקבוצי של רקיע שהוא נראה
 ליושבי הארץ ובלילה הוא למעלה מן הרקיע בשטח הנבנוני
 שלו שאינו נראה ליושבי הארץ מפני עובי הרקיע המפסיק
 בינו לבין יושבי הארץ כדעת חכמי ישראל כדאיתא התם
 ולפי כך המעבורת רותמים בברכת בין כיום בין בלילה ואין
 תקנה אלא כשיפירום ממקום חבוץ להשהותן בכלי עד
 שיתקררו מרתיתן
 ומהוה דפפוביא אין ראיה מעתה דמצינן למימר שלשו
 מהמים שבבית שעברו עליהן לב שעור שבתוך
 חבתים נמצאים תמיד מים של יום ושל יומים
 שזוהמח מהלכת בלילה למטה מן הרקיע פירוש למטה מן
 הקרקע ורתיתתן אינה אלא בלילה כהיות השמש
 תורת הקרקע שאז מחמם התהום שהוא מקום הויתן אבל
 ביום שהשמש למעלה מן הארץ ואינו רואה פני התהום הם
 צוננים בהכרח כדברי רבי שאמר בפרק מי שהיה שטא נראים
 דבריהם מדברינו שביום מעיינות צוננים ובלילה רותמים
 ולא היה כדברינו היה ראוי שיהיו ביום ובלילה שנים ואדרבה
 שיהיו בלילה יותר צוננים מביום מפני שבלילה השמש הולך
 בשטח הנבנוני של הרקיע ואינו רואה פני הארץ מחבת עובי
 הרקיע המפסיק בינו לבין הארץ ועדין לומר שהוא סובר
 שאם שאבן קודם תהלת הלילה בעוד השמש על הארץ אין
 ללוש בהם מפני שצויכין להיות ביום מחוברים בקרקע
 שהקרקע ביום קרה ומקרתה דאי לא תימא הכי אין ראיה
 מההיא דפפוביא כלל אף לדברינו דמצינן למימר שלשו
 מהמים שבבית שנשא בו ביום מכיון שלא היו בלילה
 כמחובר דלדידרא אינו צריך שהיה בכלי וכן נראה מלשון
 ספ' מצו' לג א 33 i השואבן

הלכות שופר

בחלק מצות עשה סימן מב:

אף על גב

דמקראי דיוס תרועה
 הוכרן תרועה משמע
 שכל ישראל יוצאין
 בתרועה א' כדדרישין
 בפר' הישן מקר' דכל האור' כישר' ישבו בסכות / בסכ' כתי' מלמד
 שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת ואי אפשר זה לא על ידי
 שמינה מיהו לקסן ילפינן בגורה שזה דו' ז' ליתן האמור של ז' וז'
 בורה וקרא' דהעברת שופר דיוכל כאלו הוא כתוב בראש
 השנה וכיון דמחך קרא משמע תקיעה כדילפינן העברה העברה
 משמע טה' להלן בקול אף כאן בקול כדאית' בשלחי ראש השנה
 כתב מצות עשה לתקוע ולא לשמוע כדכתב הרמב"ם ז"ל דהשתא
 על כרח' לומר דקרא דיוס תרועה וזכרון תרועה נמי בתקיעה קא
 מיירי ופירוש תרועה שם המין דומיא דהתקעתם תרועה שאינו
 הצה' לומר תרועה אחת שהרי התקעתם שנים כדילפינן בספרי
 מסע מבקרא מיה' להלן בשני כתיבין אף כאן בשני כתיבין והיא
 דמייתי קרא' דיוס תרועה וז"ל מיייתי קרא' דהעברת דמיירי
 בתקיעה משום דעדיפה ליה לאתויי מקרא דכתיב' ביה בראש
 השנה מלאייתויי מקרא דלא כתיב' ביה בראש השנה אף על גב
 דגזרה טוה חשיבה כקרא אבל הרמב"ם ז"ל דכתיב' ליה דגזרה
 טוה לא חשיבה כקרא כתב מצות עשה לשמוע ולא לתקוע
 ואף על פי שאין אדם דן גזרה טוה מעצמו לא אם כן קבל' מרבנן
 ורבנן מרבנן עדי משור' רבינו מסיני' / וכשלהי ראש השנה אמר
 ותנא מעיקרא מיייתי לה מהקרא' ולבסוף מיייתי לה בגזרה טוה
 ומשני אי לא גזרה טוה הוה מיייתין לה בהקטא השתא דאיכא
 גזרה טוה הקטא לא צריך אלמא גזרה טוה עדיפא מהקטא מכל
 מקום אינה כקרא משמע ואף על פי שאין דנין גזרה טוה לא היכא
 דאיכא מופנה אבל היכא דליכא מופנה איכא פלוגתא דאמוראי
 למר אין למדין ולמר למדין ומשיבין אף על פי כן אינו כקרא'
 משמע אלא דרך רמז בעלמא' / תרע' דדא' גבי יום הכפורים של
 יוכל דכתיב' ביה והעברת שופר תרועה פסק ודיב רבינו משור'
 בן הרב רבינו מייסדן מצות עשה לתקוע שואמר והעברת שופר
 תרועה וזאת ראייה גדולה לפרושי דאי כדמפרש לה האור' משום
 דכשמינה תליא מילתא ולא בתקיעה וחביא ראייה מדתנן התקוע
 לתוך הבור לא יצא הא אמר רב הונא לא שנו לא לאותן העמדין
 על שפת הבור אבל אותן העומדין בבור יצאו ואי' למימר שאני
 עומדין על שפת הבור ולא תקעו אבל היכא דתקעו אפילו אם לא
 שמעו יצאו' / ועוד מאי שנא ראש השנה מיום הכפורים של יוכל
 דקאמר מצות עשה לשמוע הא כיוכל נמי אם תקעו תוך הבור
 שאין העומדים על שפת הבור שומעין לא קול הברה בעלמא לא
 קיימו מצות והעברת שופר דתקיעה של יוכל' סימן שלוח עבדים
 והא ולפי' בעינן שופר של יעד' פשוט אליבא דרבי יהודה דהיינו
 ידים פשוטות ותנן נמי טוה יוכל' לראש השנה לתקוע' הברכות
 ועוד

השואב בתחלת הלילה דקאמר ומשמע הא אם שאבן קודם
 תחלת הלילה או אחריו לא /
 שאמר / לאפורת קודם עמוד השחר ואם אפר ראוי לאמר'
 האפח' / פירוש עם המים שנשאבו בתחלת הלילה /
 אלא / לפרשי שפירש מים שלנו שיעור לינה לא לינה ממש
 וקור' תחל' שאיבתן תחל' הלילה וקוד' הלב שקעות עמוד
 השח' אבל לפרוש ר' אליעזר' במיין אם שאבן בתחלת הלילה' מותר'
 מיד כש קודם עמוד השחר ואם לא שאבן בתחלת הלילה
 אין ללוש בהן אפילו לאחר עמוד השחר שהרי אין להם תקנה
 אלא כשלא יהיו כלילה במחוכר' /
 תניא / בתוספתא יד שוהל להיות כשבת מבקעין את הכל
 לפני השבת / לא שמייע' לידכרה ליכא מאן דפליג'
 עלה' מביין דלשם כצח' דומיא דסוכה שעשאה לשם החג
 דנפיק בה ידי חובתיה אליבא דכולי' עלמא' /
 מכל' אלא משמע שמעור' שנעשית קודם ביעור חסין
 שכשרה תימא דמהכא משמע דמצה ישגרו היא
 אותה שנעשית קודם הביעור ואם כן מה צורך לומר ועל כרחין
 בלג' מיירי אפילו תימא ביד כיון דנעשית קודם הביעור מעור'
 ישנה היא ומדיומא בה ידי חובת מצה שמע מינה יתעאי' במצח
 ישנה ושטא אין זה להכרח וראיה לא דאנכ' אורח' קא מפרש לה'
 חמשת רבעים קמח צפורית ועוד שהן טשה ירושלמי' פרשי'
 ה' רבעים של קבים צפריים הן שבעה רבעים ועוד
 מדבריים והו' שקור' העומר שזיתה עיסת מדבר שגא' בה ראשית
 עייסותכס חלה תרישו כדו' עייסותיכ' טשה עשירי' האיפה כיעד
 האיפה שלש סאין וחמשה ששת קבין מדבריות צא' וחשוב עשור'
 וחמשה שבעה רבעי קב וביצה וחומש ביצה שהשלש סאין שהן
 שמונה עשר קבין הן שבעים ושתים רבעי קב טול' עשור של'
 שבעים הרי שבעה רבעים וחשנים הנשארים שהם שנים עשר
 ביצים הוי עשור שלהן ביצה אחת וחומש ביצה הרי שבעה רבעים
 ועוד שהוא ביצה וחומש ביצה וכירושלם הוסיפו על הבור' שמת'
 מלכר שהוא חומש מלגיו נמצא שהשש מן הראשונ' נכנסו בתוך
 החמש מן האחרונות והרובע וכיצה וחומש הנותנים נקטו רובע
 אחד שהרובע ששה ביצים עשה מהם חמשה ביצים גדולים והביצה
 וחומש ביצה נעשית ביצה גדולה שנתוסף' עליה חומש מלגיו
 שהוא שותת מלכר הרי ז' ביצים גדולי' שהוא לוג גדול הרי עומד
 תבורכ' ז' רבעים ירושלמי' וסאה צפורים עודפ' על חידושי' מלגיו'
 שנות מלכר כדאמרינן בעירובין הרי טשה ירושלמי' נכנסים
 בחמשה צפוריות /

תס' ומלס' הלכות חמץ ומתחיל עינין רחם הסנה :

ועוד חייב כל המצות הקהליות כמו מקרא מגלה וקריאת שמע והגדה ונדון ופרשת הקהל והיומים להם השומע מן המשמיע אם שם קולו יצא ואם לאו לא יצא ואם היה מחויי מזה שבשמיע תליא מילתא למח לא אמרו בהם מצות עשה לשמוע קריאת שמע מצות עשה לשמוע מקרא מגילה כומב מצות עשה לשמוע כפור יציאת מצרים אבל אמרו מצות עשה לקרוא קריאת שמע מצות עשה לקרוא המגלה בזמנה מצות עשה לספר ביציאת מצרים כליל טו אבל ה"אש זל נתעורר בזה ואמר והא דמכריכין לשמוע בקול שופר ולא לתקוע בשופר או על תקיע' שופר כמו על מקרא מגילה הוא משום דבשמיעת קול שופר הוא יצא ולא בתקיעת שופר כדתנן התקוע לתוך הבור וכו' ופעמים שהתקוע בעצמו לא יצא כגון שהיה עומד על שפת הבור והכניס פיו לתוך הבור דהיינו מילתיה דרבא והוצרך להביא ראיותו ממתניתין וממילתיה דרבא ולא ממילתיה דרבא לחדיה דרבא דמילתיה דרבא לחדיה אין ראיה דר"למא תרמייהו בעינן שמיעה ותקיעה אבל השתא דשמעינן ממתניתין דבשמיעה ילחודיה מני עכ"ל במילתיה דרבא מיהו אלא משום דבשמיעה תליא מ מילתא משה בשאר כל מצות הפה שהאמר עצמו אינו צריך להשמיע לאזנו לא לכתחלה אבל אם לא השמיע לאזנו יצא דבחד מנייהו כני או בשמיעה או באמירה אך קשה מיום הכיפורים של יובל שכתב בו מצות עשה לתקוע אף על גב דבשמיעה תליא מילתא דומיא דראש השנה כדתנן שוח עובל לראש השנה לתקיעה ולברכות ועוד אם דעת הרב היה משום דבשמיעה תליא מילתא שוב אין לנו לתר' טעם נכון למי כתב הסמך מצות עשה לתקוע ולא לשמוע שהיא העקר א"בא דכולי קלמא כדמשמע ממתניתין וממילתא דרבא כדאמרן ראיותיה ל"מ משום דאיייתא מכרימא דספרי דמיייתי לה ממדבר והתם כתיב ותקעתם נקט לישנא דקרא והיא נמי ליתא דלא שייך לומר לישנא דקרא נקט אלא היכא שאינו מביא טעות בדיון אבל הכא דמהאי לישנא משמע דעקר המצוה היא בתקיעה ולא בשמיעה הפך האמת לא אמרינן לישנא דקרא נקט דכי האי גונא כתבו התוספות גבי לא נשאל לא קתני אלא לא נשאר דמשום איירי אין לשנות טעות כפי אעוד דלא אמרינן לישנא דקרא נקט אלא היכא דכתיבא בגופיה דהוא ענינא אבל הכא דלא כתיבא תקיעה אלא כמדרב לא אמרינן כיון דראש השנה יליף מנייה הכי נמי כאילו כתיבא כראש השנה גופיה וההיא דריש קדושין דמשני משום דבעיא למיתנייה כסף וכסף מנא ליה גמר קיחה קיחה משרה עפרון וקיחה אקרי קנין משום הכי תנא האשה נקנית דמשמע דאף על גב דלא כתיבא גבי אשה קנין מכל מקום כיון דגמר קיחה קיחה משרה עפרון דכתיבא גיה קנין תנא נקנית הכי פירושא כיון דגמר קיחה קיחה משרה עפרון וכומי להו אהדי שמעינן דקיחה דאשה דומיא דקיחה דעפרון היא דאם לא כן היכי גמרי אהדי וכיון דקיחה דעפרון בקנין קא מיירי על כרחך לומ' דקיחה דאשה נמי בקנין קא מיירי ועוד אי לישנא דקרא נקט הוה ליה למינקט טפי לישנא דכתיבא ביה בראש השנה גופיה לומר מצו' עשה לתקוע וליכא למימר דמשום דמלשון תרועה לא משמע אלא תרועות בלבד משום הכי נקט לתקוע שכלל התקיעות והתרועות דאם כן אין זה לישנא דקרא דתקיעה דמדבר בפשוטה לחודה קא מיירי ולא כתרועה הילכך על כרחך לומר כדפירש ר"י ודראיה הגדולה על פירוש מדר שכתב מצות עשה של תורה לשמוע תרועת שופר בראש השנה ולא כתב לשמוע תרועות ותקיעות של שופר בראש השנה שעל כרחך לומר שזה אינו כפני שהוא סובר שהתרועות בלבד הם מן התורה שהרי הוא עצמו כתב שהתקיעות והתרועות מן התורה הן ואם על כרחך לומר שדעת הרב בזה אינו לא מפני שהתקיעות הן מן התורה שזה שלמדנו שיהיו כל תרועות של חדש השביעי

שוחות בין יובל בין בראש השנה כמו שכתב בפרק ג' מזה הלכות שופר וגיזרה שוח אינה כקרא אבל הסמך שסובר שגזרר שוח חשוכה כקרא כתב מצות עשה לתקוע מפני שכולל התקיעות והתרועות יחד כדמסיים בה ותנן כדר תקיעות וכולו מיהו יש לתמוה דאם כן לא היה לו להלמבסם זל להוכיח השופר במצות עשה כיון דשופר לא אתא אלא מגזרה שוח ד' ושמאי יש לומר דשופר כדי נסכא ומילתא אנב אורחיה קא משמע לן אבל המצות עשה אינה אלא בשמיעת התרועה ותו לא אי נמי שאני שופר דגזרה שוח ידידה אינה אלא לפרושי קרא דיום תרועה דכתיבא בסתמא ולא פירש הכותב אם היא בשופר או בחצוצרות והתא גזרה שוח ופירש והוכיח דהך גזרה שוח אינה אלא לפרושי קרא הוה לה כקרא אבל גזרה שוח דיתן האמור של זה בזה וגזרה שוח דפשוטה לפניה ולאחריה דלאוסופי בקרא הן ולא לפרושי קרא לא חשיבא כקרא ויש לתמוה אם כן לדעת הסמך חוכי נפקינן ידי חובתין בשמיעת השופר הא אין המצוה אלא בתקיעה ותו הא דאמ' רבא בפר' ראוהו בית דין שמע מקצת תקיעה כבוד ומקצת חוץ לבור יצא ואוקימנ' בתקוע ועולה ולנפשיה כהו דתימ' זמנין דמפיק רישיה ואכתי שופר כבוד וקא מערבב קלא קא משמע לן דמשמע דאי מפיק רישיה ואכתי שופר כבוד לא יצא אבאי חזי כל המצוה אינה אלא לתקוע וכבר תקע וככי האי גונא איכא לאקשוני גם להלמבסם זל מקריאת שמע וברכות דמצות בקריאת כולעיל ואפילו הכי השימע מן המשמיע יצא ואמאי חיי לא קרא ולא בירך ולא קיים המצוה ויש מפרשין שהסמך והלמבסם זל שניחם סוכרין שכל מצות הפה עיקרן היא השמיעה והיא פליגי אלא בלשון המצוה אם היא בלשון תקיעה או בלשון שמיעה וקשה דאם כן מאי שנא קריאת שמע וברכות וכיוצא בהם שאם קרא ולא השמיע לאזנו יצא ומאי שנא שופר שאם תקעה ולא השמיע לאזנו לא יצא והכל הפירושין קשיא מאי שנא תפלה מכל מצות הפה דבכלהו נפיק כהו ידי חובתיה בשמיעה לחודה ואלו תפלה לא סגי בלא אמירה שעריך שיתפלל הוה כעצמו כדתנן בשרה זה כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב שאין שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן ושמאי יש לומר שאני תפלה דכתיב בה ולענדוכל לבכסם אי זו היא עכודח שכלל זו תפלה הילכך צריך שיתפלל אותה כעצמו משום דבשמיעה אין בה כוונת הלב כמו באמירה שנאמר יום תרועה יהיה לכם אין זרמ' סיום דראיה דמהאי קרא לא משמ' לא תקיעה ולא שופר לא כדמסיים ואזיל ותנן בפרק ג' דראש השנה ותניא בספרי ואין לי אלא כמדבר בראש השנה מנין תלמוד לומר תרועה לגזרה שוח עוד תלמוד לומר תקעו כחדש מנין שופר וזכי נרסין ותנן ותניא כולו הוא דקאמר ותניא בספרי ולא בפרק בתרא דראש השנה דעלר' קאי משום דבפרקא בתרא דראש השנה מיייתי שתי ברייתות דאחת מספרי והאחרת מספרי והוצרך להכדיל הכרימא הזאת מהאחרת שמכלל שנאמר וכתקויל את הקהל וכו' לאו מכלל שיש במסעס וכו' אית דמפרשי להך בריחא הכי דאי לאו קרא דותתקעו ולא תריעו הוה מכפיקא לן אם התקיעה היא מין בפני עצמה ופירוש ותקעתם תרועה כאלו אמר ותקעתם תקיעה ואחריה תרועה או היא מלשון הכאה והכרה בלבד שאינה מורר על שום מין ממיני הקולות ופירוש ותקעתם הכו תרועה תרועה ואין כאן אלא תרועה השתא דכתיב התקעו ולא תריעו שמעינן מינה דתקיעה מין בפני עצמה היא ופירוש הכו תקיעה ולא תכו תרועה דאי סלקא דעתך דפירוש התקעו אינו אלא הכו אם כן יהיה פירוש התקעו ולא תריעו הכו ולא תריעו הוה אי אפשר דאמו תרועה לאו הכא היא ואם כן עכ"ל דפיר' התקעו ולא תריעו הוא הכו תקיעה ולא תרועה ויחויי מזה שיהי פיר' ותקעת תרועה שתתקעו תקיעה ואחריה תרוע' וליכ' למיט' לעולם פיר' לתקיעה הוא הכאה ומאי התקעו ולא תריעו וכו' אי זו הכאה שתריעו הן ספ' בע' ל' ב' 33 ii מתרועה

מתרועע משום דלוי דהוא תרועה מדרך הלשון בשני מיני קולות
 שאין האחד נכנס תחת האחר קא מיירי כאלו אמר הכו זה ולא
 זה ופי' חרץ איננו כן כי הוא מורה שאותו שכל בו חרץ נכלל תחת
 הכלל הראשון ופי' הגורד להוציא מן הכלל ואת אכתי מכלל
 דפירו' ותקעתם תרועה הוא כפי' התקעו ולא תרועו ולא כפירו'
 תקעו בחדש שופר שהוא מלשון הכאה יש לוטר מפני שהוא
 דבר הלמד מעניינו דאי אפשר שיהיה פירוש ותקעתם תרועה
 בתחלה מפי' תקעו ולא תרועו ששניהם כפרשה אחת ועוד
 כיון דהאי קרא דתקעו ולא תרועו לא אתא אלא למעושי דלא
 נירף מקרא מסעם מה מסע תוקע ומריע ותוקע אף מקרא
 כן כדאיתא בספרי מסע מינר דפירוש ותקעתם תרועה
 ופירוש תתקעו ולא תרועו ענין אחד הוא ואית דמפרשי לר' לר'
 להא כריותא וחי כיון דהאי קרא דתתקעו ולא תרועו לא
 איצטרך אלא משום דאיתקש מסע למקרא מה מקרא בשתי
 הצורות ובשני כהנים אף מסע כן והא דהוא הדין נמי איכא
 לאקושינו דלענין התקיעות שיהיו שוין לכך נאמר ובהקדיל
 את הקהל תתקעו ולא תרועו לומר שלא נלמד מקרא מסעם
 לענין זה כדאיתא בספרי אם כן מכאן משמע שיש במסעם
 תקיעה ותרועה ובהא דתתקעו ולא תרועו ללמד שלא
 יכותקיעה ותדועה כמו במסע המזנות אלא תקיעה בלבד
 דאי טר שאין במסע המזנות אלא תרועה בלבד ובהא דתתקעו
 של תתקעו ללמד שלא יכו תרועה כמו במסע המזנות אם כן
 הל' למימר ובהקדיל את הקהל לא תרועו תתקעו למח לי לא
 שמע מינה שיש במסעם תרתי תקיעה ותרועה ואורחא דמילתא
 היא דכל היכא דבעי למעושי חד מתרי מילי אומר הא תעביד
 והא לא תעביד וזה הפירוש מסכים עם מה שפירש לשו' בפר'
 דרוטש שאמר כך הוא נדרש בספרי מה מקראות היתרי אלא
 מיתורא דקרא קא דריש לה ולא מסמטעותא כפירוש הראשון
 ויש בפרשים דמיתורא דהאי תרועה הוא דמפיק לה ומשבשת'
 היא מכבה שעמי דהא קרא דבהקדיל את הקהל תתקעו
 ולא תרועו לא אתא אלא כי הוי דלא נקיש מקרא למסע
 שנתקע בו תרועה כמו במסע כדאיתא בספרי ואם כן קרא
 דהאי תרועה לנזיפה הוא דאתא לומר שלא תרועו כמו במסע
 תעוד אדרבא קרא דתתקעו הוא דהו יתירא שררי כבר כתב
 בהדיא ותקעו בהן ונעודו ליד כל העדה ועוד אפילו אם תמצא
 לומר דקרא דהאי תרועה יתירא הוא אכתי היכי דיוק מינר
 בכלל שיש במסעם תקיעה ותרועה ומנין שפשוט לפניה דעד
 השתא לא אשמעינן אלא פירוש התקיעה ומנין שפשוט
 לאחריה תלמוד לומר תרועה יתקעו וליכא למימר דילכא
 במסע דגלי מורה ודרום דכתיב בהו ותקעתם תרועה ותקעין
 וחדר מריעין ובמסע דגלי מערב וצפון דכתיב בהו תרועה
 יתקעו מריעין וחדר תוקעין דבספרי תניא בהדיא מנין ליתן
 את האמור של זה בזה נאמר כאן תרועה ונאמר להלן תרועה
 ברה תרועה האמור להלן תקיעה לאחר תרועה אף תרועה
 ונאמרה כאן תקיעה לאחר תרועה ומה כאן תקיעה לפני
 תרועה אף להלן תקיעה לפני תרועה הא כיצד תוקע ומריע
 ותוקע ומה שפירשו התקיעה קול פשוט ולא מין אחר משאר
 מיני הקולות הוא מפני שהוא הפשוט שבכלם שאינו מחובר
 מקולות הרבה אלא קול אחד בלבד הוא אבל שאר כל המינין
 כל אחד מהם מורכב מקולות רבים ותפשת מעט תפשת ואם
 תאמר אי הכי בכל דהוא סגי יש לומר כיון דאקיש רחמנא
 תקיעה לתרועה וכתיב ותקעתם תרועה בסתמא תרועה חד
 שיעורה הוא וכיון דשיעור תרועה כשלשה שברי' או כג' יבנות
 למר כדאית ליה ולמד כדאית ליה צריך לומר שיעור התקיעה
 נמי הכי הוא ובכלן פשוטה לפניה ולאחריה יש בפרשים
 משום דיוכל יליף ממדבר בתרועה תרועה לנש וזה נמי יליף

ממדבר בתרועה תרועה שבכלם כתוב תרועה ולא נחריא
 דתרועה דמדבר ויובל בלחש צריכי ליה לנפשיה וכיון שאינר
 מופנה כל עיקר אי לרב יהוד' אין למדין דומה ואי לרב אדא
 בריה דרבא דאמר למדין ומשיבין מודה דהיכא דאיכא מופנה
 מצד אחד וסאי' מופנ' כל עיקר ולא דהאי אית ליה פיר' הלא
 להאי אית ליה פירכא שבקינן שאינה מופנה כל עיקר ונמרינ'
 ממופנה מצד אחד כדאית' בפרק הגפלת ואם כן היכי שבקינן
 נש דשביעי שבועי דיוכל וראש חט' דמופנ' מצד אחד ונמרינ'
 מגודה שות דתרועה תרועה דיוכל ומדבר שאינה מופנה כל
 עיקר הל' ליוכל למילף מנש דשביעי שבועי מה בלח פשוט
 לפני' ולאחרי' אף כיוכל כן ועוד אי הוה מצינן למילף
 כיוכל פשוטה לפני' ולאחריה מלתרועה תרועה דיוכל ומדבר
 לא הוה צריך ללמוד דה ממדבר ער שיתפסק התלמוד לומר
 אי מה לחלן הצעירות אף כאן הצעירות ויצטרך דהעור מקרא
 דתקעו בחדש שופר אלא הל' למילף דה מיוכל מנש דשביעי
 ללכל מילי בין לשופר בין ליום ולא בליה בין ליתן האמור
 של זה בזה בין לפשוטה לפני' ולאחריה דכהן פרוך תלמודא
 כפ'כ דהאי מניס הכפורה יליף לומר נמי פשוט לפני' וכו'
 ומשני והעברת מעבירו לא משמע ליה משמע דאי הוה משמע
 ליה לא הוה שביק גורה שורה דשביעי שבועי דילף מיוכל
 למילף מנש דתרועה תרועה ממדבר וליכא למימר משו' דאין
 למדין מן הלמד כדאיתא בפרק איזהו מקולן משום דהתם
 בקדשים ובהקש קא מיירי אבל בנש או אפילו בהקש ואינו
 בקדשים למדין ואם כן עב לומר דפשוטה דיוכל משו' ד' והוא
 דמפיק לה אלא שלבי נוקפי דאכתי לא אשמעינן נש דשביעי
 דהיכי מצי למימר סתמא וכלן פשוטה לפני' ולאחרי' ועוד
 לקמיה דאשמעינן נש ד' שבועי לענין ליתן האמור של זה
 בזה ולענין שופר ולענין יום ולא לילה אמאי לא אשמעינן
 נמי לענין פשוטה לפני' ולאחריה מיהו הא לא קשיא דכיון
 דילף דה מיוכל מנש ד' שבועי לענין ליתן את האמור של זה
 בזה כדלקמן דה ליה כאלו כתיבי כל הג' תרועות בזה עעמ'
 וכי הדר יליף לת ממדבר לענין פשוטה לפני' ולאחריה מנש
 דתרועה תרועה למינו שבכלן פשוטה לפני' ולאחריה תל'
 תקעו בחדש שופר אע' דדברי תורה מדברו קבלה לא ילפינן
 שאני הכא דגלוי מילתא בעלמא הוא תל' ו' לנש דמיס
 תרועה דכתיב כיה בלה ליכא למילף דהוהא למופנה לניזרח
 שוה הוא דאיצטרוכא ליה ותו לויכא למדרש מיניה מידי דאי
 לא תישא הכי למאן דאמר אחת מן התורה וב' מדבריו סופרים
 משום דחד למופנה וחד לביום ולא בליה בחר מניה סגי וכי
 פריך ואיך ומשני הוהא מיוכל נפקא תפוק ליה מניה וביה
 תנן שיעור תקיע' בתרועה אע' שאין זה נוסח המשנה מ' כך
 היא המסקנ' וכן לקמן גבי סדר תקיע' ג' של שלש שלש שמות
 דמשנה לפי מה שפי' אותה ולא לפי נוסח המשנה מס' ו'
 ונראין דבריהם אי כע' אימא משום דמקרא פלוגתיהו דתנאי
 דלדירו לא קא מפלגי אלא בעורתא דתרועה לחודה אבל
 בשיעורא לא דשיעור תשע כחות של כל שוה רצופות דמתני'
 כשיעור ג' שברי' דבריהו הוה דאם לא כן הל' לפרושי שבוכבא
 יש ג' כחות לא פחו' ולא יתר אבל לר' דמפרש ג' יבב דמתני'
 ג' כחות קצרות בלבד ע' כרוחך לומר דפליגי תנא דמתני' עם
 תנא דבריייתא בעורתא ובשיעורא ואי בעית אימא מדפריך
 תלמודא וזה תניא שיעור תרועה כשלשה שברים ומשני מר
 סובר כ' בעורתא דתרועה לחודה משמע דפירכא דתלמודא
 אינה אלא מעורתא לחודה כרבינו יצחק בר אשר ורבינו יצחק
 בר מאיר דאי מעורתא ומשיעורא כרבינו ונאנאל זל' אם
 כן כי קא משני מר סבר כ' לא קא משני ליה אלא מעורתא
 אבל פירכא דשיעורא עדין במקומה עומדת דהוה ליה למימר
 שיעור

שיעור תרועה כחשע יבבות דאז שו בשיעוריהו כדלעיל :

ואי בעית אימא מדפריך תלמודא והא תניא שיעור תקיעה כתרועה ומשני בחד כבא וכלהו בכי דאי כלה דסבידא ליה דשיעור שלשה יבבות הוא כשיעור שבר אחד שהוא שליש השלשה שברים הורה ליה לשנויי תנא דידן דסבידא ליה שיעור תרועה כשלשה יבבות הוי שיעור תקיעה כג' תרועות דידיה שהן קצרות ששלשתן יחד הוו כג' שברים תנא ברא דסבידא ליה שיעור תרועה כשלשה שברים הוי שיעור תקיעה כתרועה אחת דידיה שהיא שלשה שברי' והשתא לכולי עלמא שיעור תקיעה כג' שברי' ואי בעית אימא משום דהוה דאביי דמוקי לה בפרגותא וקא אמר בהא דאיי פליגי לא אתיא אליא כר'בא ור'בם דאי כלה לימא ליה לאוקומי בפרגותא לימא תנא דידן קא חשיב תרועה דחד בבא ותנא ברא קא חשיב דכלהו בכי : ואי בעית אימא מלשון יבבא שהוא נגזר מלשון ותיבב המורה על הבכי שהוא מחובר מקולות הרבה דאתיא כר'בם ור'בא דאי כלה דמפרש ליבבא קול' אחד בלבד צריך לפרש גמלת יבבא לחוד ומלת ותיבב לחוד ואין זה נכון ומכל מקום אמר נראין דבריהם הלא אמר שדברי רח הם בטלים משום דמצו לתרוצניהו לכלהו בשנויי דחיקו דאי משום דמרחיק פלוגתא דתנאי אין בכך כלום ואף על גב דעדיף טפי לקיוב פלוגתיהו מכל מקום היכא דמסתבר טפי לרחק מרחיקים ואין מקפדיים בו וגבי יבבא נמי מסתבר טפי לומר שהוא קול' אחד וקצר מכיון דלא אשכחן יבבא בשום דוכתא ותפשת מועט תפשת ואי משום דלא קא משני תלמודא אליא אצורתה לחודה איכא למימר דמשנויא דצורתא משתמע נמי שנויא דשיעורא דכתם יללא שלש' כחות קצרות וסתם גניחה שלשה כחות ארוכות ואי משום דמשני בחד כבא וכלהו בכי הלא קאמר דלתנא דידן שיעור תקיעה כשלשה תרועות דידיה ולתנא ברא שיעור תקיעה כתרועה דידיה משום דאית למימר דאף על גב דגבי שיעור תקיעה לא קא מיפליגי מכל מקום בהשוואת התקיעה עם התרועה מיהא פליגי בה דלתנא ברא שיעור תקיעה כתרועה ולתנא דבתנאין אין שיעור התקיעה כתרועה ואי משום דאמר אביי בהא דאיי פליגי הלא קא משני לה בחד בבא וכלהו בכי כדמקרא איכא למימר מהבא לא מצו לשנויי הכי משום דמקרא אוקי ליה למילתיה דתנא דידן בכלהו בכי והשתא מוקי לה בחד בבא דאי אפשר לומר דגבי שיעור תקיעה כשלשה תרועות קא חשיב וכלהו בכי וגבי שיעור תרועה כשלשה יבבות קא חשיב דחד בבא אי נמי משום דלא מתרצא בהכי אלא פירכא דשיעורא ולא דצורתא ואי משום דלשון יבבא צריך שיהא מלשון ותיבב איכא למימר לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד כדאמרינן בשלהי ראשית הגז דאם לא כן יהיה שיעור היבבא שהוא התרועה כשלשה יבבות התקין רבי אבהו בקמרי : קשלק אף על פי שאין בזה מחלוקת בין החכמים דלכולי עלמא התרועה ענין בכיה היא מה לי בנייחה מה לי ביללה לא שהללו שונים התרועה שברים כמנהג חבכי של מקומם והללו שונים אותם יבבות כמנהג חבכי של מקומם מכל מקום מפני שהדבר הזה נראה להמון העם כדמות הלוקה ויש בזה משום לא תתגודדו הצורך רבי אבהו להתקין קשלק כדי שיהו כל ישראל עושין מעשה אחד והא דקאמר אביי בהא דאיי פליגי לאו פלוגתא ממש קאמר שיהו מטעים אלו את אלו אלא הכי קאמר בהא דאיי פליגי במעשיותם דתנא דידן היה עושה התרועה יבבות ותנא ברא היה עושה אותה שברים כל אחד לפי מנהג חבכי של מקומו אף על פי שאין בזה שום קפידה שהרי שניהם ענין בכי הוא ואין כאן חלוק ענין אלא חלוק מעשה כך פירש רב האי זעל בתשובה : ואחר כך צוה שיהו תוקעין נראה שהלמב

היה מורס דהר עביר במקום דהר עביר ואי הכי קשלק לימא לי במקום אי הכי דרבי אבהו לימא לי ומשום הכי קאמר כי מסופק היה בפירוש ותיבב ואחר כך צוה דמשמע דרבי אבהו גופיה מעיקרא התקין קשלק משום ספקא דפיר' ותיבב שמא בניחה הוא או שמא יללה הוא ואחר כך כשהקשו לרבי אבהו עצמו דהר וצוה שיהו תוקעי' גם קשלק וקשלק וכשהזרו והקשו לו אפילו הכי קשלק לימא לי חזר והתקין הקשלק משום ספקא אחריתי דשמא שניה יש בפיר' ותיבב שנגזרה גם יללה אבל לפי הבטאות שלנו שכתוב בהן דהר עביר ואי הכי דר' אבהו לימא לי צריך לפרש שהתלמוד קטר' דר' אבהו התקין הקשלק משום ספקא דפיר' ותיבב דשמא בניחה היא או שמא יללה היא וכשהקשו להם דילמא תרועה היא וקא מפסקי שברים בין תרועה לתקיעה דילמא בניחה היא וכו' חזרו מהקסד ואמרו דהר עביר דהר עביר וכו' וכשהזרו והקשו אי הכי דר' אבהו לימא לי חזרו ואמרו שתקנת קשלק לא היתה אלא משום ספקא דגנבה וליל' יחד לא שחזר רבי אבהו ותקן אותה מפני זה הצעם כדכתב הסמ"ג והשתא אתיא שפיר דאי לפי הנוסחא של סמ"ג קשיא איך איפשר לומר שרביא ורב עזירא הקשה לו לרבי אבהו עצמו וחשיב להם והלא רביא ורב עזיר' מסוף האמוראים הוו ורבי אבהו בזמן רבי יוחנן הוה והוה קא איל אבתריה כראיתא בכרכורא פרק מי שבתו ובשלהי דה ומשנהל רבי יוחנן עד שנהל רב אשי חבירו של רביא יותר מלכ שנה הוו שהרי בפרק שני דיומא אמרו בהדיא שבימי רבינו הקדוש נולד רבי יוחנן ורבינו הקדוש היה אחר הורבן קרוב ק' שנה שהרי הלל שמעון גמליאל ושמעון בהגו נשיאות בפני הכית ק' שנה כותבי' בפרק קמא דשבת ואחריו קס רבן גמליאל ביבנה ואחריו רבן שמעון בנו אביו של רבינו הקדוש ומשחרב הבית עד שנפטר רב אשי הו' שנה שנה כדכתב בעל התרומה בשם רב שיראיי גאון תהסר הק' שנה שעברו מן החרבן עד רבינו הקדוש נשאר דנה שנה נמצא שמרבינו הקדוש שבימיו נולד רבי יוחנן עד שנפטר רב אשי חבירו של רביא ר"ג שנה ואם נאמר שעברו משנהל רבי יוחנן עד הזמן שהיה ר' אבהו הולך אחריו כמו ע' א"פ שנה ור' אבהו או היה בן שש וכשהתקין בקסין היה בן צ'או בן שמונים שנה שהם בין הכל קמ"ה עדין נשאר מומן תקנת הקשלק עד שנפטר רב אשי יותר מק' שנה וזה רחוק מאוד אבל מצאתי בספר התרומ' שרבי יוחנן חי עד אחר רב אשי ואם כן איפשר לומר שרבי אבהו ורב אשי ורבי ורב עזיר' כלם היו בזמן אחר וכשעושין תקיעה שברים תרועה תקיעה מפסקת תרועה בין שברים לתקיעה ואם תאמר מה בכך הלא רבי אבהו גופיה דחייש להפסקה אינו לא בששהה כדי לגמור את כלה ואוקימנא בפרק הקורא מרישא לסיפא אבל הכא הלא שהרי כשיעור אין לחוש להפסקת' יש לומר הגי מילי בדיעבר אבל לכתחלה צריך שלא יהא בו הפסקה כל עיקר אי נמי שאני הכא דאיכא הפסקת קול בכרי שמכין בו למעורר והוא גורם הפסקה כדאסיקנא בשמעתתא קמיתא דבזוים בת מינה מחריב לה דלא בת מינר' לא מחריב לה וימ שאני הכא דכל עצמו בתקנה זו אינה אלא לתקן המנהג שלא יהא נראה הדבר כפלוגתא ולפיכך היה צריך לתקן אפילו אליבא דר' יהודה דפ' החליל דקאמר אין בין תקיעה לתרוע' ולא כלום אע"ג דהלכות כרבנן : מיהו ממה שכתב אחר זה דר' אבהו עצמו שתקן קשלק אחר קשלק וזו מפני שסובר הפסקה מעכבת ואין הלכה כמותו ולא משמע כן / כי שמא שביחם יש בפיר' ותיבב שנגזרה גם יללה ליכא לאקשויי : דר' אבהו לא כמר ולא כמר משוסדרבי אבהו לא אתא לא לתקוני מנהגא שלא יהו נראים כסותרי' והוה כעין אנדות אנוד' וקא עברי משום לא תתגודדו ספ' מצו' לג' ג' 33 iii ולכן

א ולכן היה צריך לתקן כל הדברים הנראים כעין ספקות אבל חכמי המשנה וכוונתם שלא היו מסתפקין ברבר אלא מר כי אתויה ובר כי אתויה לא היו צריכין לוח אלא די באחד מהן מכיון דתרויהוין בכיה הן כתב רבינו שמעון דחייב להאריך בתקיעות קשקש יותר משל קשקש וקלף פירוש יותר בתקיעות של שתיוהן יחד דאי משל בבא האחרת בלבד מאי יותר דקאמר דמשמע אפילו פורתא הא שיעור תקיעה כתרועה קתני ואב עכל שצריך להאריך בתקיעה קשקש כשיעור ג שברי ותרועה ובתקיעה קשקש כשיעור ג שברי ובתקיעה קשקש כשיעור תרועה ויהיה שיעור כל תקיעה של קשקש כשיעור ב תקיעה של קשקש וקלף ובדין היה להאריך בתקיעות קשקש בתקיעות של קשקש וקלף בלבד ולא יותר והא דמצריך יותר משל קשקש וקלף הוא משום דתרועה דקשקש היא כשלשור שברים ותרועה והשתות שבין שברים לתרועה שכל זה נקראת תרועה גבי קשקש דהוי ספיקא דנגח ויוליל הילכך תקיעה דידר נמי כשיעור שלשה שברים ותרועה והשתות שביניהם הוא אבל גבי ספקא דקשקש וקלף דליכא אלא ספיקא דנגחאו ויוליל אין שיעור תקיעותיהן אלא כשיעור שלשה שברים ותרועה בלבד ותו לא והתוספו שכתבו ונראה שהיו להאריך בתקיעות של קשקש יותר משל קשקש אינו אלא משום דבעו למיטר וכשל קשקש יותר משל קלף אבל הספר מצות גדול לא הביא זה המאמץ מפני שהוא סובר כרבי יצחק בר אשר וכליבם שפירשו שביבבא יש שלש כחות של כל שהן רצופו כדכתבנו לעיל ונראין דבריהם ולדבריהם הוי שיעור שלשה שברים כשיעור שלשה יבבות אם כן שיעור תקיעה דקשקש וקלף אחר הוא אבל התוספדת שדבריהם בנויים על פי דברי רש"י ול שסובר שג' יבבות דמתני' אינן לא ג' כחות של כל שהן רצופות והוי שיעור ג שברים יותר משיעור שלשה יבבות והצרכו לומר צריך להאריך בתקיעות של קשקש יותר משל קלף כי אין לדוש להפסקה אף על גב דהפסקה זו דקול נכרי חמירא בהפסקה דשהייה בדלעיל אפילו הכי לא חייש בה רבי יוחנן דסבירא ליה דהויא כרייתא דשמע תשע תקיעות אפילו בסיווגין ואפילו כל היום כלו בהפסקה דקול נכרי קא מיירי דאי אפשר שיהא עומד דומם כל היום כלו וסיפא דקתני תקע והריע ותקע אין בידו אלא אחת דמשמע דחייש להפסקת קול נכרי משבשתא היא דאם לא כן קשיא רישא אסיפא דכרישא משמע דאפילו על ידי הפסקת קול נכרי יצא ומסיפא משמע דלא יצא אבל בקצת נספאות מצאתי שכתוב בהן תקע והריע ותקע והריע ותקע אין בידו אלא אחת והיא גירסא נכונה והלכה כרבי יוחנן אף על גב דרב אשי דהוא בתראה קא כרבי אבון דפליג עליה דרבי יוחנן כדמשמע מההיא דפ"מי שמתו דמסוק רב אשי דכולי עלמ' אם שהה חוזר לראש וכתבו התוספורת הוא הדין והוא מצי לאוקומי דכולי עלמא אינו חוזר לראש ומדלא מוקי הכי שמע מינה דהלכתא חוזר לראש מכל מקום פסקינן הלכה כרבי יוחנן משום דרב קאי כותיה כדאיתא במגלה פרק הקורא את המגלה למפרע ואמר רב יוסף נקוט דרב ביבי בידך ותניא נמי כותיה דרבי יוחנן ורבנן דרבי יודה נמי דהלכתא כותיהו שהם רבים כותיה סבירא להו וסתם מתניתין דמגלה נמי דקתני סתמא קראר סרוגין יצא לא שטא שהה כדי לגמור את כלה לא שטא לא שהה כותיה אלא ואיפשר שנס רב אשי כרבי יוחנן סבירא ליה ושאי התם דנברא דחויא הוא ובהא אפילו רבי יוחנן מודה תדע שהרי הרמבם ז"ל עצמו שפסק כרבי יוחנן לגבי קרית שמע ומגלה פסק כרבי אבון לגבי היה עומד בתפלה ונטפו מי דגלין על ברכיו והיינו כדפרישית ובהלכות מגלה הארכתיו בזה:

ותעשו נהגו העולם לתקוע בשיבת שלשים קולות פירוש אף על גב דהלכתא כרבי יוחנן דלא חייש להפסקה וכל קולות בלבד שרם שלשה פעמים תשלש סני מכל מקום כבר נהגו העולם כרבי אבון ואם תאמר אפילו לרבי אבון נמי בכח קולות שהן ג' פעמים קשקש ואחר כך שלש קשקש ואחר כך שלש קלף דאי נגח ויוליל הוא הרי יצא בשלשה פעמים קשקש ודי נגח לחייה הוא וקשקש אינו כלום בשאר תקיעה אחרונה דקשקש האחרון לתקיעה הראשונה דקשקש הראשון ואי יוליל לחייה הוא וקשקש אינו כלום בשאר תקיעה אחרונה דקשקש האחרון לתקיעה הראשונה דקלף הראשון יש לומר דאפילו הכי בעינן שלשים משום דחיישינן דילכא אתי לאחלופי קשקש שני ושלישי בקשקש ראשון וקלף שני ושלישי בקלף ראשון ולא יתקע בהם רק שברים ותקיעה אחרונה כמו בקשקש ראשון ותרועה ותקיעה אחרונה כמו בקלף ראשון אי נמי משום דסבירא ליה כל זירא דאמר מצות צריכות כונה ותו לא מצי לאחשובי תקיעה אחרונה דקשקש שלש תקיעה ראשונה דקשקש ולא תקיעה אחרונה דקשקש שלש תקיעה ראשונה דקלף ותבאה לא שייכא הכא דאם כן ליכא כונה לא לתקיעה אחרונה ולא לתקיעה ראשונה ואינו יוצא בה לא לוח ולא לוח והא דתנן תקע בראשונה ומשך בשניה בשתיים אין בידו אלא אחת וקאמר בגמרא משום דאפסקי תקיעתא לא במפסקינן דמשמע הא אי הוה במפסקינן היתה עולה ללכא הלאן שני התם שהיה מכון לצאת כחצי התקיעה ללכא חצי התקיעה ללכא ואיכא כונה אבל חזא אכל היכא דאינו מכון ללא לאחר בלבד ואין לו כונה מיוחדת לזו או לזו לא דקשקש דזכרונות וקלף דשופרות מותרין זה את זה שאם תייבב גמיה קלף אינו כלום פירוש נראים כמותרין לא סותרין ממש כדפרישית ואומר שדי בכך שלא לשנות המנהג ביותר אבל אי לא מנהגא הוה עביד שלשים קולות בתפלה כמו בשיבת אף על גב דהלכתא כר' יוחנן דלא חייש להפסקה משום דנהוג עלמא כרבי אבון כדכתב הספר מצות גדול לעיל בג' יבבות דמתניתין דכי היכי דג' יבבות דמתניתין הן רצופות בלתי שום הפסק ביניהם הכי נמי שלשה שברים ובריות צריך לעשות רצופות בלא שום הפסק דצריך בכל עון לקרובי פלוגתיהו לומר דלא קא מפלגי לא בשיעור משך הקולות בלבד דלמנא דידן הן קצרות ולמנא ברא הן ארוכות אבל כולי עלמא מודו דבעינן רצופות אבל מההיא דפרק החילול דאמר רב כונא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום וקא אמר תלמודא כמאן כרבי יודה דאמר תקיעה ותרועה ותקיעה מצוה אחת היא ולא כרבנן דאמרי תקיעה לעצמה ותרועה לעצמה דמשמע דהיא קא שיהא מצוה אחת אין ביניהם ולא כלום ואם כן השלשה שברי שהן מצוה אחת צריך לומר שאין ביניהם ולא כלום אין ראוי כלל משום דהוא ולא כלום דהכא אינו הוציא לומר שיהיו בגשימה אחת אלא שלא יפסקו בנתיים אלא כדי נשימרה כדפירש רש"י כמו הלל שהוא בתפלה השחר פירוש כמו שאנו אומרים ארץ החילול אחר תפלת היוצר מיד מטעם זריזין ומקדישין למצות כמו כן הוירא ראי לתקוע השופר אחר תפלת היוצר מיד מזה הטעם עצמו למה תקועין ומריעים כשהם יושבין וחזרין ותקועין ומריעים כשהן עומדין וכו' פירוש בתקיעות דתפלה לחזריות סני אבל אין לפרש דבתקיעות דמיושב לחזריות סני משום דעיקר מצות תקיעות אינו אלא על סדר הברכות כדתנן סדר הברכות וכו' ואומר קדושת היום ותקוע וזכרונות ותקוע שופרות ותקוע וכו' כדי לערבב את השטן עם תקיעות דתפלה דאינו מתערבב אלא כדשמע תניינא לפי המדרש אבל לפי הטעם שאמרו שבלא המדרש נמי אם לא יתפחד מכל מקום זכר של קץ הימים

הימים וכו' כאדם שדואה חמת וכו' צריך לומר כדי לערבב את השטן שיהא מעורבב קודם התפלה ולא יהא לו פנאי לקטרג בשעת התפלה

שאינו עובר על כל תוסף בעשיית המצוה פעמים וכו' פירוש ואם כן ליכא לאקשויי אמלתיה דרבי יצחק דקאמר דתקיעות דמיושב אינן אלא כדי לערבב ארץ השטן ולומר והא איכא משום כל תוסף ואם תאמר והא כיון דתקע תקיעות דמיושב כבר עבר להו זמניהו ומצו אינו עובר עליהן משום כל תוסף אלא בזמנם כראיתא בפרק ראווה ביר דין ואם כן מאי בעשיית המצוה פעמים דמשמע שאלו היו קולות בכריות היה עובר עליהן משום כל תוסף יש לומר כיון דאלו איתרבי צנורא אחריבא הדר תקע להו זמניהו הוא כראיתא דתם והוא הדין נמי דאיכא לאקשויי אתשע תקיעות דברכות דלכולי עלמא לא הוו מדאורייתא אלא לומר לומר ג' כראיתא בפרק בתרא דראש השנה אלא דאיכא לשנויי בהו כושנין והכי איתא בתוספות דראש השנה

והדס וערבה שבלולב וכו' כלומר והדס וערבה שבלולב דאיכה עשיית המצוה פעמים שהרי כבת אחת הן נטלין באגודתו ואפילו הכי רגילין לתת יותר מג' הדסים ולא חיישי משום כל תוסף היינו לפי שאנו סוברים כרבנן דרבי יהודה דאמרי לולב אין צריך אגד וכאלו הוא נוטלין בורח אחר זה והוה להו עשיית המצוה פעמים

אבל הציצית שהוא בכרך אחד וכו' עובר על כל תוסף כרתניא בכפרי מבין שאין מוסיפין על הציצית תלמוד לומר לא תוסיף ובהלכות מגלה הארכתו הדבה ע"ש אין מעכבין את התינוקות שהגיעו לחנוך אף על גב דמתניתינן סתם תינוקות קתני מכל מקום כיון דאוקמה בגמרא בתינוקות שהגיעו לחנוך אליבא דרשי ז"ל הוה ליה כאלו היא שנויא בהדיא ואף על פי שהלמבם והג' ז"ל חולקין על דשי ז"ל ומפרשי לה בלא הגיעו לחנוך מכל מקום הסגן נטרי לדרבי דשי ז"ל משום דהוה דריש ערכין דתנן הכל חייבין בתקיעת שופר ומפרש בגמרא הכל לאיתויי קטן שהגיע לחנוך כדתנן אין מעכבין את התינוקות מלתקוע ב"ט אתיא כדשי ז"ל וליכא לאקשויי אם כן מאי א"ל מעכבין ארץ התינוקות מלתקוע דקאמר ותלא האב חייב ב' כגון לחנך את בניו הקטנים משהגיעו לחנוך ואילך דיש לומר משום דוקיא דהא נשים מעכבין הוא דנקט לה

אליבא דרבי יוסי ולא משום דסבירא ליה כמאן דאמר תפלין לאו מצות עשה שהזמן גרמא הן ואם כן אין משם ראייה אם הלכה כרבי יוסי או כרבי יהודה דהא דנמיא דאשתו של יונה שהיתה עולה לרגל קתני ורגל לכולי עלמא מצות עשה שהזמן גרמא הוא ועל כרחך לומר דהא דלא מיהו אליבא דר' יוסי הוא והכי דייק בעירובין בפרק המצא תפלין: מכלל דלרבי יהודה מיהו פירוש אלו היו סוברין כרבי יהודה דהו מוחין והאי מילתא לאו לאוכוחי מינה הלכתא היא דהא מאלבא דרבי יוסי שמעין לר' אלא לאוכוחי מינה דנשים מברכו אמצות עשה שהזמן גרמא הוא דמיתתי לה והכי פירשו מכלל דאי הוה סבירא להו כרבי יהודה היו מוחין ומכאן ראייה שהיתה מברכת בהנחתן דאם לא כן למר הוה מוחין הא ליב' דרבי יוסי שמע מינה דלדידיה שוי לברוכי ולידת ביה משום ברכה לבטלה דהא דדרשינן בפרק קמא דתמורה אתי אל היך תירא שלא להוציא שם שמים לבטלה הני מילי בלא ברכה אבל בברכה לא ומשום ברכה שאינה צריכה נמי דקא עבר עליה משום לא תשא ליכא דההיא דרשא בעלמא היא דבהדיא אמרו בפרק מי שמתו ספק קרא אמת ויצב ספק לא קרא הוה

וקורא ולא אסרו מספק משום לא תשא כרכתבו התוספות בשלהי דה ואם תאמר למר הוצרך הסגן להוציא מהו של רבי יהודה מדוקיא דמכלל דלרבי יהודה היו מוחין בהי דאין להוציא זה מסמיכה דקתני בהדיא דלרבי דאין נשים סומכין משום דאיכא למימר דהא דאין סומכות מפני שנראה כעובר עבודה בקרשים כדלקמיה ולא מטעם שהיו מברכין מכל מקום תיפוק לי ממתני דר' דקתני בהדיא אין מעכבין את התינוק מלתקוע ודייק מינה תלמודא הא נשים מעכבין ומוקי לר' אליבא דרבי יהודה יש לומר דמתקיעות נמי אין להביא ראייה דאיכא למימר דטעמו של רבי יהודה לאו משום ברכה לבטלה הוה אלא משום שבות שלא במקום מצוה דאף על גב דתקיעת שופר הכמרה היא ואינה מלאכה שבות מיהא איכא דומיא דרדית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה ואף על פי כן אמרו דבגן כדמשמע מפרק קמא דשבת כדלקמן ומשום הכי הוצרך להוציא מדוקיא דמכלל לר' יהודה מיהו דהתם לא שייך טעמ' אחריבא מלבד טעמא דברכה ועקשו שהוכיח כמאן דטעמיה דרבי יהודה שהיה מוחין גבי תפלין אינו אלא מטעם ברכה מצוין לפרושי נמי גבי תקיעות דאינו אלא מטעם הברכות ומשום הכי כתב הסגן אחר זה ותקיעה ותפלין משום ברכה לבטלה הוא אף על פי שאין זה מוכרח כרלעיל וכן אשתו של יונה דליכא לספוקי בה משום מצות עשה שלא הזמן גרמא דרגל לכולי עלמא מצות עשה שהזמן גרמא הוא ועל כרחך לומר משום דסגן ליה כרבי יוסי הוא ולפיכך לא קאמר הכא אליבא דרבי יוסי כדקאמר גבי תפלין ומעשה רב כלומר שהמעשה דבר גדול הוא וראוי לסמוך עליו אף על פי שסתם משנה כרבי יהודה והלכה כסתם משנה אינו משום כל תוסף חילוך ע"ל שמה שהיו מוחין אליבא דרבי יהודה אינו אלא מפני שהיתה מברכת כדאמרן : דאינו נראה שהא שייך כי הוא גזוהא כל תוסף משום דבל תוסיף נופל על המצו לא על הגופות : ותקיעה ותפלין משום ברכה לבטלה הוא הדין נמי דאיכא למימר גבי תקיעות משום שבות אלא נקט ברכה שהוא טעם משותף לתקיעה ולתפלין : סומא פטור מן המצות כרבי יהודה דפרק הרוכל : עבידנא וימא טבא לרבנן מפני שהיה סוכר או גדול שאינו מצווה ועושה מהמצווה ועושה

אם היה פטור מברכת הפירות כלומר מברכות כל הנחנין ומברכת המצות ואף מברכת השבחות וההודאות : לא היה עושה יום טוב משום דיצא שכרו שהיה יותר גדול בעשיית המצות בהפסדו שלא היה יכול לברך עליון הילוך על כרחך לומר שאף על פי שהיה פטור מן המצו היה יכול לברך עליהן ואם כן נשים נמי אף על גב דפטרי ממצות עשה שהזמן גרמא יכולות לברך עליהן והיה בהו משום ברכה לבטלה והאי אם היה פטור מברכת המצוה דקאמר אינו רוצה לומר אם היה ברשותו לברך ושללא לברך דאם כן מאי יצא שכרו בהפסדו הרי ברשותו הוא לברך אלא הכי פירושא שאם היה פטור והיתה ברכה שאינה צריכה הוה אמור לברך משום ברכה לבטלה ויצא שכרו בהפסדו ולכן יוחזק גם כן פירו' שרי לברוכי חייב לברוכי לא שהומוותר לברך ואם ירצה לא יברך דאם כן היה אמור לברך משום ברכה שאינה צריכה הילוך ע"ל דפטור דברכות היינו איסוריהו והיתר דברכו' היינו היובי'הו דאי לא תימא הכי הוסי' משמע מהכא דרב יוסף לא היה פטור מברכת הפירות ומברכת המצוה דילמא לעולם אימא לך פטור היה ואפילו הכי היה עושה יום טוב מפני שהיה מברך והיה שכרו גדול מהמחוייב לברך דגדול שאינו מצווה ועושה מהמצווה ועושה כמו שהיה עושה יום טוב בעשיית המצות אף על פי שהיה פטור בהן : ובתום דל' כתוב אם היה אמור במקל' אם היה פטור והשת' אתיא שפיר הא דפתח בהתר' קאמ' ש'מ דל' ס'מ' מצו' לג' ד' 33 iii יוסי

א יומי שריו לברוכי וסיים וקאמר ומסתמא אם היה פטור דבשמע
 חובבא אבל מה שכתב אם היר פטור מברכת הפירות לא
 שמעתי בו פירוש נכון דבשלמא בברכת המצות איכא לספקי
 בהו משום דכיון דאינו מחוייב בעשיית המצות הוה ליה ברכה
 שאינה צריכא והוה לה ברכה לבשלח אבל בברכת התבוא
 שכל הגבהה מן העולם הוה בלא ברכה הרי ור' מעיל היאך
 יהיה המוטא פטור ושם יש לומר דדוקא במצות לא תעשר
 שהוא מבטל התורה בידים לא פטורו אבל במצות עשר
 שהוא יושב ודבר תורה נעקר מאליו פטור והוה הדין נמי
 ברכת הפירות שאינו מבטל בידים פטור אבל הלאש בפרק
 כל הבשר כתב נבי טלית שאולה ומסתמא אם היה אסור לברך
 בברכת המצות כגון תפילין וטלית וכינא בהן לא היה עשיר
 יום טוב ולא חזיר שם ברכת הפירות וגם כתב אסור במקום
 פטור ונראה ששעורת נפל בספרים אך יש לתמוה היכי מייתי
 ראייה מסומא לנשים והלא סומא אינו פטור לרבי יהודה אלא
 מדאורייתא אבל מדרבנן מיהא מיחייב כדי שלא יהא נראה
 כגוי מאחר שהוא פטור מכל מצות עשרה שאף על פי שהוא
 חייב בכל מצות לא תעשה כיון שאינו עושה בהן פועל בידים
 אינו נראה כהם אם הוא יהודי או גוי וכן משמ' נמי במתניתין
 דמגלה פרק הקורא דתנן כל שלא דארך מאורו מ' מימי לא
 יפרוס על שמע ומשמע הא ראה ובסתמא פורס להוציא אחרים
 ואי סלקא דעתך דרבי יהודה דפטור ליה אפילו מדרבנן קאמר
 היאך יכול להוציא אחרים ידי חובתן הא אפילו סבירא ליר
 דקריית שמע היא דרבנן כדאמרינן בפרק מי שמתו מכל מקום
 זה שהוא פטור לגמרי אפילו מדרבנן אינו יכול להוציא אחרים
 אפילו במצות דרבנן ואילו אשה פטורה אפילו מדרבנן במצות
 עשה שהזמן גרמא כדאיתא בפרק מי שמתו דאין לחוש בר
 שלא תחא נראית כגויה מאחר שהיא חייבת בכל מצות עשרה
 שלא הזמן גרמא אם כן היכי מייתי ראייה מסומא שהוא חייב
 מדרבנן לנשים שאינן חייבות לא מדאורייתא ולא מדרבנן
 ועוד אמאי לא מייתי ראייה מהוה דרב יוסף אף לענין הלכה
 כרבי יוסי ולא כרבי יהודה דאז כרבי יהודה לא היה רשאי
 לעשות המצוה מאחר שהוא פטור בהן מדאורייתא והיכא
 למימר משום דהוה אמינא כרבי יהודה וכגון שלא היה מברך
 עליהם דמורה רבי יהודה דיהיב לעשותן אף על פי שהו פטור
 מן התורה דאם כן לא היה עושה יום טוב כיון שלא היה
 מברך ויצא שכרו בהפסדו

ב כיום טוב עסקינן נמי מעסקינן אבל תריוהו בלא דוקא
 לא מעינן למימר דאם כן סיפא ליפא ל' חוה ליה למתני
 מתעסקין בהם עד שילמדו וכל שכן דאין מעכבינן ב'ט'
 רישא בקטן שלא הגיע לחנוך דלאו בר חיובא הוא
 מדאורייתא ולא מדרבנן ומשום הכי אין מעכבינן דקטן אוכל
 נבלות אין בית דין מוזהרין להפרישו וגם מתעסקין בו ואפילו
 בשבת דאף על נב דלא רמו עליה לחנוכי מכל מקום מרגילו
 במצות הוא ואזהרת גדולים על הקטנים אינה אלא חיובא
 דלית ביה שום קיום מצוה כלל אבל היכא דאיכא חרנא
 מצוה ואין בתקיעה אלא משום שבות כעלמא טרי אף לתקוע
 להם כל שכן לומר להם תקועו

וסיפא בהגיע לחנוך דכיון דרמו עליו דאבחו לחנוכי
 במצות הוה ליה כמי מחוייב במצות חילוך בשבת
 דלאו זמן תקיעה הוא מעכבינן וכל שכן דלא מתעסקין כמו
 הגדול והוה דקטן אוכל נבלות אין בר מוזהר להפרישו וכל
 שכן נבי תקיעת שופר שאין בה אלא משום שבות מיירי בשלא
 הגיע לחנוך אבל בהגיע לחנוך שאנו מחוייבים לחנוך כל
 שכן שאנו מחוייבים להפרישו מן העבירות אבל ב'ט' שהוא
 יום תרוע' שהכל מחוייבים לתקוע בו עסקינן נמי מעסקי משום
 דהייב בים אבחו לחנוך במצות ומה שתפס רבינו משה הגירסא
 הוה עיקר נראה לי משום דלפי הגירסא הוה יש חילוק בין י'ט'
 לשבת דב'ט' שהו זמן התקיעה לא שנה בהגיע לחנוך לא שנה
 בשלא הגיע עכובי לא מעכבינן ועסקינן נמי מעסקינן ובשבת
 דלאו זמן תקיעה הוא בלא הגיע לחנוך עכובי לא מעכבינן
 ועסקינן נמי מעסקינן ובהגיע לחנוך עכובי נמי מעכבינן וכל
 שכן דלא מעסקינן אבל לפי הגירסא האחרת אין חילוק בין
 יום טוב לשבת דבתריוהו בלא הגיע לחנוך אין מעכבינן וגם
 מתעסקין ובהגיע לחנוך אין מעכבינן אבל אין מתעסקין אם
 נפרש רישא בלא הגיע וסיפא בהגיע ואם נפרש רישא בהגיע
 וסיפא בלא הגיע אין חילוק בין יום טוב לשבת דבתריוהו בלא
 הגיע אין מעכבינן אבל אין מעסקין ובהגיע מתעסקין וכל
 שכן דאין מעכבינן ואין זו סברא נכונה דאם כן מה הפרש יש
 בין יום טוב שהוא זמן תקיעה ובין שבת שאינו זמן תקיעה
 וכן נרא' לי גם כן דמה שפירש רישא בלא הגיע וסיפא בהגיע
 אף על נב דתלמודא סתמא קאמר משום דאין הפרש בין
 הגדולים ובין התינוקות שהגיעו לחנוך בענין חיוב המצוה אלא
 שהגדולים מדאורייתא והתינוקות מדרבנן ואם יפרש רישא
 בהגיע וסיפא בלא הגיע כמו שפירש' ה' יהיו הגדולים אסורין
 לתקוע בשבת והקטנים שהגיעו לחנוך מותרין וגם נתעסקין
 עמהם לומר להם תקועו ואין זו סברא נכונה מיהו תקשה ליה
 הוה דריש ערכין דלעיל ושם יש לומר שבגירסת הרב לא
 היה כתוב בריש ערכין אלא לאיתווי קטנים שהגיעו לחנוך
 ונו לא ולולא שלא מצאתי לשום אחד מן המפרשים לומר
 שיש נוסחא שכתוב בה רישא בלא הגיע וסיפא בהגיע אבל
 הייתי אומר שגרתו של הרמב"ם ז"ל כך היא דאם לא כן למח
 לא תפש לשון התלמוד לומר כאן בהגיע כאן בשלא הגיע
 אבל הרצד לומר רישא בלא הגיע וסיפא בהגיע הא בנוסח
 הגרסאות קא עסיק כמו שכתב ובספרים ישנ' גרסין ומסיים
 בהו הגירסא הפש רבינו משה עקר והיה לו להביא הגירסא
 כצורתה

ג כל הבשר כתב נבי טלית שאולה ומסתמא אם היה אסור לברך
 בברכת המצות כגון תפילין וטלית וכינא בהן לא היה עשיר
 יום טוב ולא חזיר שם ברכת הפירות וגם כתב אסור במקום
 פטור ונראה ששעורת נפל בספרים אך יש לתמוה היכי מייתי
 ראייה מסומא לנשים והלא סומא אינו פטור לרבי יהודה אלא
 מדאורייתא אבל מדרבנן מיהא מיחייב כדי שלא יהא נראה
 כגוי מאחר שהוא פטור מכל מצות עשרה שאף על פי שהוא
 חייב בכל מצות לא תעשה כיון שאינו עושה בהן פועל בידים
 אינו נראה כהם אם הוא יהודי או גוי וכן משמ' נמי במתניתין
 דמגלה פרק הקורא דתנן כל שלא דארך מאורו מ' מימי לא
 יפרוס על שמע ומשמע הא ראה ובסתמא פורס להוציא אחרים
 ואי סלקא דעתך דרבי יהודה דפטור ליה אפילו מדרבנן קאמר
 היאך יכול להוציא אחרים ידי חובתן הא אפילו סבירא ליר
 דקריית שמע היא דרבנן כדאמרינן בפרק מי שמתו מכל מקום
 זה שהוא פטור לגמרי אפילו מדרבנן אינו יכול להוציא אחרים
 אפילו במצות דרבנן ואילו אשה פטורה אפילו מדרבנן במצות
 עשה שהזמן גרמא כדאיתא בפרק מי שמתו דאין לחוש בר
 שלא תחא נראית כגויה מאחר שהיא חייבת בכל מצות עשרה
 שלא הזמן גרמא אם כן היכי מייתי ראייה מסומא שהוא חייב
 מדרבנן לנשים שאינן חייבות לא מדאורייתא ולא מדרבנן
 ועוד אמאי לא מייתי ראייה מהוה דרב יוסף אף לענין הלכה
 כרבי יוסי ולא כרבי יהודה דאז כרבי יהודה לא היה רשאי
 לעשות המצוה מאחר שהוא פטור בהן מדאורייתא והיכא
 למימר משום דהוה אמינא כרבי יהודה וכגון שלא היה מברך
 עליהם דמורה רבי יהודה דיהיב לעשותן אף על פי שהו פטור
 מן התורה דאם כן לא היה עושה יום טוב כיון שלא היה
 מברך ויצא שכרו בהפסדו

ד כיום טוב עסקינן נמי מעסקינן אבל תריוהו בלא דוקא
 לא מעינן למימר דאם כן סיפא ליפא ל' חוה ליה למתני
 מתעסקין בהם עד שילמדו וכל שכן דאין מעכבינן ב'ט'
 רישא בקטן שלא הגיע לחנוך דלאו בר חיובא הוא
 מדאורייתא ולא מדרבנן ומשום הכי אין מעכבינן דקטן אוכל
 נבלות אין בית דין מוזהרין להפרישו וגם מתעסקין בו ואפילו
 בשבת דאף על נב דלא רמו עליה לחנוכי מכל מקום מרגילו
 במצות הוא ואזהרת גדולים על הקטנים אינה אלא חיובא
 דלית ביה שום קיום מצוה כלל אבל היכא דאיכא חרנא
 מצוה ואין בתקיעה אלא משום שבות כעלמא טרי אף לתקוע
 להם כל שכן לומר להם תקועו

ה אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

ו כיום טוב עסקינן נמי מעסקינן אבל תריוהו בלא דוקא
 לא מעינן למימר דאם כן סיפא ליפא ל' חוה ליה למתני
 מתעסקין בהם עד שילמדו וכל שכן דאין מעכבינן ב'ט'
 רישא בקטן שלא הגיע לחנוך דלאו בר חיובא הוא
 מדאורייתא ולא מדרבנן ומשום הכי אין מעכבינן דקטן אוכל
 נבלות אין בית דין מוזהרין להפרישו וגם מתעסקין בו ואפילו
 בשבת דאף על נב דלא רמו עליה לחנוכי מכל מקום מרגילו
 במצות הוא ואזהרת גדולים על הקטנים אינה אלא חיובא
 דלית ביה שום קיום מצוה כלל אבל היכא דאיכא חרנא
 מצוה ואין בתקיעה אלא משום שבות כעלמא טרי אף לתקוע
 להם כל שכן לומר להם תקועו

ז אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

ח אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

ט אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

י אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

יא אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

יב אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

יג אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

יד אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

טו אב' זהו דבר תימח מוהרצנו וכו' אבל נבי קטן שברך
 לאביו אין לתמוה בו מהו וצנוה ווא לא קא מיחייב
 לא מדאורייתא ולא מדרבנן אליבא דר' זל שכתב בפרק
 שלשה שאכלו קטן שהגיע לחנוך אפילו מדרבנן לא מיחייב
 אלא עליה דאבוח הוא דרמי עליה לחנוכי משום דקטן עתיד
 לבוא לידי חיוב מצות ושייך ביה שפיר לומר וצנוה אף על נב
 דהשתא לאו בר חיובא הוא

לשבת ושינויה דידה הוא רישא בלא הגיע וסיפא בהגיע והכי פירושה רישא בהגיע דשיניך במצות ואפילו הכי אין מעכבין מלתקוע בשבת משום תקיעה לא אסירא אלא משום שבות בעלמ' ובחא כולי עלמא מודו דאין בית דין מזהרין להפרישו וגם מתעסקין לתקוע בשבילו כדי לחנכו במצו' דשבו במקום קיום מצות כי האי גונא שמרגילו במצות לא גזרו ביה רבנן ומשום גזרה דרבנן נמי ליכא דאין לגזור אלא לאותן שהן חייבין בתקיעתה מפני שהכל חייבין בה ואין הכל בקיאים בה ואיכא למיחש שמא מתוך טרדתו לצאת ידי חובתו יבוא להוציאו מרשות לרשות או יוליכנו ד' אמות ברשות הרבי' כדי לחוליקו אצל בקי' ללמוד אבל לאותן שאינן תוקעין אלא להרגילו הקטנים בלבד לא גזרו בהו רבנן משום דליכ' למיחש בהו אבל סיפא דמיירי בלא הגיע אין מעכבין דאין בית דין מזהרין להפרישו כיון שאינו בר חובבא אבל אין מתעסקין לתקוע בשבילו כיון דלייר' בהו משום קיום מצוה שהרי אין הגדולים מזהיבין להנכין במצורת דאף על פי שזוכין בזר' התינוקות שמרגילין עצמם במצורת מכל מקום כיון שאין הגדולים מזהיבין להנכס ואינן מקיימין בזה שום מצוה אסור שיהיה חבדך הוא בשבת בפרק קמא אמרו ברורי' הפר' שאינה אלא משום שבות אין אומרים לו לאדם חטא וכו' אבל בהגיע לחנך שהוא מזהיב לחנכו במצות אינו נקרא חוטא באותה תקיעה שתקע בשבילו מאחר שהוא עצמו זוכה באותה תקיעה שמקיים בה מצות חנך אך קשה מהימא דפרק קמא דשבת שלא התיירו לו לרדור' אף על פי שאין איסורו אלא משום שבות ואף על פי שהוא עצמו זוכה בה כשמצייל אר' חבירו מן העבירה שכל ישראל ערבי' זה בזה ושמא יש לחלק בין זכות להצלה מן העבירה דרבני התעסקות התקיעות שחבירו זוכה בה גם הוא זוכה בה ולגבי רדיית הפת שחבירו נוצל מן העבירה ואין אבי קורא בו שהוא זוכה בשום מצוה גם הוא אינו נקרא זוכה בה

אבל משום נחת רוח דנשים שריבן להו לתקוע פי' אף על פי שאין מתעסקין לתקוע בשביל התינוקות שלא הגיעו לחנך משום דאין אומר לאדם חטא כו' והוא הדין נמי נשים דחי טעמיה הוא מכל מקום אינהו נופיהו שריבן להו לתקוע לעצמן אליבא דרבי יוסי שאם תשאלנה הנשים אם מותר להן לתקוע לעצמן אמרינן להו תקועו משום נחר' רוח מה שאין כן בתינוקות שלא הגיעו לחנך דאף על גב דלא מעכבין להו מכל מקום אם ישאלו ממנו שרור' לתקוע לא שריבן להו דאסור להעבירין על המצו' כדנפקא לן מדם ושרצ' ושומא' מת דכהנים וכלהו מציד צריכי כדאיתא בפרק חרש' והואיל ואין בתקיעה אסור דאורייתא דדוקא במצורת עשה שהזמן גרמה שאין בעשייתה אסור דאורייתא הוא דקא שרו רבי יוסי ורבי שמעון אבל במקום שיש בעשייתה איסורא דאוריית' מודו ליה לרבי יהודה דלא שבקינן להו לעשות אותה מאחר שהן פטורות בה ואם תאמר אי הכי במקו' דאיכא איסור' דרבנן נמי נימא הכי יש לומר כיון דאיסורא דרבנן אינו אלא משום גזירה במקו' צער ודפואה לא גזרו ביה רבנן והיגו דקאמר משום נחת רוח דנשים שריבן להו לתקוע אף על פי שהתקיעה שלא במקום מצוה אסורה משום שבות דרבניהם ולסמוך נמי שריבן להו ולא חיישינן משום דגראה כעובד עבודת בקדשים כדתיבא בפרק אין דורשין אמר רבי יוסי סת' לי אבא אלעזר פעם אחד היה לנו יקל אחד של' ובחי שלמי' וחבי אוננו לעזר' נשים וסמכו עליהם נשים לא מפני שסמיכה כנשים אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים אף על פי שגראה בזה כעובד עבודה בקדשים

אבל אבי העזרי כתב ומותר לתקוע להם אפי' מי שיצא כבר וגם מותר להוציא השופר לרשות הרבים כדי לתקוע להן והראש זל' כתב וכן נראה לי דלא גריעת אסור' מקטן שלא הגיע לחנך דמתעסקין בהן עד שילמדו כל שכן נשים שהן מכוונות למצוה וזה אינו אלא לפי ששתם שפירשו רישא בלא הגיעו וסיפא בהגיעו אבל לפי ששתו של דאם אין הגדול רשאי לתקוע בשבילן אלא שיאמר להן תקועו בלכוד' רבי אבהו סובר כרבי יהודה וכרבי לוי יש מפרשים שהסמג סובר דמתני' דכל השופרות כשרין כתר' פלוגתי קא מיירי ת' דרבי יוסי ורבי יוסי פליגי לעכובא ותנא קמא דרבי יהודה פליגי למצוה ומשום דמטלתיר' דרבי אבהו דקאמר למה תוקעין בשופר של איל ומשני אבהו הקבה תקעו לפני וכו' משמע דלעכובא קא מיירי דומיא דאמר הקבה תקעו הקריבו לפני עומר בפסח וכו' ואמר הקבה הקריבו לפני שתי הלחם בעצרת דכלהו לעכובא פריך ליה מתני' דכל השופרות כשרין דמיירי לעכובא ומשני דרבי אבהו כרבי יהודה וכרבי לוי סבירא ליה שאומר שמצורת שופר של זה בשל איל כלומר שרבי אבהו למצוה קאמר ולא לעכובא ואינו נכון דאם כן לא הוה ליה לשנויי שרבי אבהו סובר כרבי יהודה וכרבי לוי אלה רבי אבהו למצוה קאמר ולא לעכובא הפך הקסר אבל הפ' הנכון הוא שהסמג סובר כהל' משום דאוקי לה לכולה מתני' דכל השופרות לעכובא דתנא קמא דרבי יוסי מכשיר הכל חוץ משל פרה שהוא פסול אפילו בריעבד ורבי יוסי מכשיר אף של פרה ותנא קמא דרבי יהודה פוסל הכל חוץ משל יעל ורבי יהודה פוסל הכל חוץ משל כבש ומשום דרבי אבהו נמי לעכובא קאמר כדאמרינן ועוד דלא אשכחן שום תנא שיאמר למצוה אלא כל' להו לעכובא ואיכא לאקשוי' עליה מת' דרבי יוסי ומר' יוסי הוצרך לומר דרבי אבהו כרבי יהודה וכרבי לוי סבירא ליה פסלי בכלהו חוץ משל איל ולא תתנא קמא דרבי יוסי ורבי יוסי ואף על גב דמלישנא דמתני' משמע דתרי פלוגתי הוו ועוד דאטו פשוט וכפוף כתיבי בקרא ועוד דרבי לוי דקאי כרבי יהודה מצוה קא אמר מכל מקום יש להוכיח דרבי יהודה נמי לעכובא קאמר וכל' חודא פלוגתא היא דאי למצוה מנא ליה לרבי לוי דשל יוס' הכפורים נמי בכפופים הא לא שייך טעמא דכפופי אלא בל' שהו' לתפלה וכמה דכיוף איניש טפי עדיף אבל ביום הכפורים של יובל שאינה אלא לסימן שילוח עבדים בעלמא אדרבה פשוט עדיף טפי שהוא סימן לידים פשוטות לשלח העבדים לצאת מתחר' ידיהם לא כפוף שהוא סימן שיהיו כפופים וליכא למימר אף על פי כן אתיא ג' ד' ז' ומשני להו אהודי משום דג' לא נמיר אלא מילתא דכתיבא בקרא אבל מילתא דלא כתיבא בקרא דאינה אלא למצוה לא ואם כן עכ' דרבי יהוד' נמי לעכובא קא אמ' וקבלה היתה בידם שהשופר' מהם בפשוט ומהם בכפוף אלא דתנא קמא דרבי יהודה סביר' ליה דזר' בפשוט משום דכמה דפשיט איניש בתפלתו טפי עדיף ור' יהודה סל' בכפוף משום דכמה דכיוף איניש בתפלתו טפי עדיף וכל' מתני' חודא פלוגתא היא ת' דרבי יוסי מכשיר הכל מהם בל' והשאר פסולין ומהם כיוכל או בתעני' והשאר פסולין חוץ משל פרה שאינו כשר בשום מקו' ורבי יוסי מכשיר הכל אף של פרה ונחלקו ת' דר' יהודה ורבי יהודה את' דרבי יוסי אי זר' מהם מכשיר בל' ואי זר' מהן מכשיר כיוכל או בתעניות ת' דרבי יהודה סבר של זה בשל יעל פשוט והשאר פסולין ושל יובל בשל זכרים כפופים והשאר פסולין ור' יהודה סבר של זר' בשל זכרים כפופים והשאר פסולין וכיוכל בשל יעלים והשאר פסולין ומצוה דרבי לוי מצוה מן התורה קאמר והיגו לעכובא

ארוך

א ארוך וקצרו כשר ולא תימא דרך העברתו בעיניו וליכא וכן
 גבי גרדו והעמידו על גלדו נמי דוד טעמא
 הוא ואם תאמ' מ' טרפכו וטרחיב את הקצר וקצר את הרחב
 דאמרינן בהו דרך העברתו בעיניו הליכא יש לומר דמשמעות
 העברתו אינו אלא צמיחתו הילכך כי אפכית ככיתובא או
 בשקצו את הרחב וטרחיב את הקצר ששנה בזה דרך צמיחתו
 פסולין אבל כשגרדו והעמידו על גלדו או כשקצר ארכו של
 שנה בודק דרך צמיחתו אף על פי ששגרו אותו מבריותו אין
 ככך כלום דאצמיחתו קפיד רחבנא ולא אבריותו אי נמי אפי'
ב אם תמצא לומר דתעכרו היינו דרך בריותו אין לפסול בגרדו
 והעמידו על גלדו ולא בארוך וקצרו משום דמשמעות בריותו
 היינו תמונתו וגרדו או קצרו אינו יוצא בתמונתו וכל זה אינו
 אלא לפי הירושלמי שסובר הפכו פסול ופי' לא תימא דאפכיה
 ככיתובא שהוא פסול אבל לשאר המפרשים דמפרשי לא
 תימא דאפכיה ככיתובא וכשר צריך לומר דהפכו נמי אינו
 פסול אלא כבריותו ורוחק'
 צפחו מבפנים פסול: דקול שופר אמר רחבנא ולא קול
 זהב: או בטקום הבת פה: יש מפרשים בעובי
 השופר לצד הקצר ושלא במקום הגות פה בעובי השופר לצד
 הרחב וקשיא לר' מהוסיף עליו כל שהוא פסול ותרצו דהתם
ג מיירי בשלא היה בו שיעור שופר ונעשה עם התוספת שיעור
 שופר ולפי זה טעמא דבמקום הגות פה וטעמא דצפחו זהב
 מבפנים דר' טעמא הוא אבל אין לפרש שלא במקום הגות
 פה מבחוץ סביב הפה משו' דצפחו זהב מבחוץ אם לא נשתנה
 קולו מכמות שהיה כשר ואלו הכא מכשר כתמא לא שנא
 נשתנה ולא שנא לא נשתנה ואיפשר לומר דסביב הגות הפה
 אינו נופל בו שנוי קול דאכתי לא התחילה הגות הקול אך
 קשה דאם כן הוא בכלל צפחו זהב אם לא נשתנה קולו מכמות
 שהיה כשר ואין לומר דצפחו זהב מפרשי שלא במקום הגות
ד פה הוא דאם כן לא הוה לירי' לאפסוקי ביניהו בצפחו זהב
 מבפנים וז"ל במקום הגות פה סביב הגו פה דלית ביה חוספ'
 ופסול בכל ענין לא שנא נשתנה לש' לא נשתב' מפני ששפתי
 התוקע אינם דבקים בשופר שהוא חוצץ בין השופר לשפתו
 ורחבנא אמר והעברת שופר כדרך התוקעים ששפתותיהם
 דבקים בשופר ושלא במקום הגות פה למטר' במקום שפתי
 התוקע עד כבוד להצי' ארוך השופר שאין בו שינוי קול מפני
 שאין הקול מתחיל לעשות הברה אלא מחציו ולמטה שהוא
 רחב משום הכי קתני סתמא שלא במקום הגות פה כשר
 הצפחו זהב מבחוץ מיירי מחציו ולמטה ששם נופל שינוי בקול
ה ולכן תלה הרב בשנוי קול ואינו נראה דאם כן שלא במקום
 הגות פה כשר לימא' לי' תיפוק לי' מצפחו זהב מבחוץ שאם
 לא נשתנה קולו כשר כיון דלית ביה שנוי קול'
 נסדק לארכו פ' ש' כל ארכו וכן נסדק לרחבו כל רחבו
 הקפו ושעט' ונסדק לארכו משו' דהל' כשני שופרות
 משמע שהו' סובר שנסדק משני צדדיו לגמרי והיכא לאקשוני
 עליה היינו דבק שביר' שופר' דמצינן למיטר' זו ואין צורך לומר'
 זו קתני דאפילו כשודותיכות משופר אחד חשבינן ליה כשני'
 ושלשה שופרות כ' כשודותיכות של שופרות רבות ונראה
 לי דהוא הדין נמי אם נסדק רוב ארכו או רוב רחבו דקיימ' לן
ו בכל התורה כלה רובו ככלו אבל במיעוט ארכו או במיעוט
 רחבו אפילו אם לא נשתייר בו שיעור תקיעה כשר מירי דהוי
 אנקב ולא סתמו דכשר אפילו בלא נשתייר בו שיעור תקיעה
 אף על פי שיש בו חסרון כל שכן בנסדק שאין בו חסרון ומח'
 שהוצרך לשי' לפרש נסדק לארכו כל ארכו פרשו התוספות
 מרלא קתני התם אם נשתייר בו שיעור תקיעה כדקתני גבי
 נסדק לרחבו ויש מפרשים דהא דלא קתני הכא אם נשתייר

בו שיעור תקיעה כדקתני גבי נסדק לרחבו משום דאפילו
 בכל דהו' פסול מפני שחמת הרוח חבא מכה התקיעה חסוק
 הולך ומוסיף תמיד עד שנסדק כולו ופסולו אף בנסדק כל
 דהוא אף על גב דלא נרע בנסדק כרו' שלא יבא להסדק בשעת
 התקיעה ויחשב שיצא בו אבל בנסדק לרחבו אין לחוש
 לרוח שרירי אפ' לו נסדק כל הקפו אם נשתייר בו שיעור
 תקיעה כשר אבל בלא נשתייר בו שיעור תקיעה שאם
 יסדק כל הקפו פסול בנסדק כל דהוא נמי פסול כמו
 בנסדק לארכו ואיפשר לומר נסדק דברחו או חסוק הולך
 נוסף כמו בארכו דאין הקרן נסדק אלא בארכו נוסף הוי
ז אין לספ' אלא כשנסדק רוב הקפו והלא נשאר בו שיעור
 תקיעה אבל בנסדק מיעוטו אף על גב דלא נשתייר בו שיעור
 תקיעה כשר אך קשה האם כן מאי נסדק לרחבו דקאמר הו'
 לא שייך בקרן סדק אלא בארכו: פי' מעבב את התקיעה
 לאחד סתמו דאי בקרן סתמו שוב אי איפשר לפרש מתני'
 דנקב וסתמו דקתני אם מעבב התקיעה פסול אליבא דלישנא
 כתר' דרבי יוחנן לא כרבי נתן הלא כרבנן דהא רבי נתן אינו
 פוסל אלא בנפחת רובו ושלא במינו אבל בנשתייר רובו אף
 על פי שהיה מעבב התקיעה קודם סתמו שאי איפשר לנקב
ח גדול כזה שלא היה מעבב התקיעה שרירי הוא קרוב לחצי
 השופר כשר בין במינו בין בשלא במינו ורבנן נמי דפליגי
 עליה דרבי נתן ופסלי בין במינו בין בשלא במינו אינו אלא
 בנפחת רובו אבל בנשתייר רובו ממשו' בין במינו בין שלא
 במינו דאין סברא לומר דרבנן פליגי עליה דר' נתן בתרתי ודא
 דפסלי אפי' במינו ועוד דפסלי אפי' בנשתייר רובו משום דהאי
 דכפר מילתיה דר' נתן בנפחת רובו אינו לא משעם שהיה סובר
 שבנשתייר רובו אין ראוי שיפסל מכיון דרובו ככלו ואכ' מורח'
 השעם עצמו לרבנן נמי אין ראוי שיפסל לא בנפחת רובו ואכ'
 מתני' דקתני אם מעבב התקיעה פסול אם נפרש אותו דמיירי
ט כשהיה מעבב התקיעה קודם סתמו דלא כמאן הילכך עכ"ל
 דפי' מעבב דמתני' אינו אלא לאחד סתמו ולפי זה אם היר'
 מעבב הבקב את התקיעה קודם סתמו וכסתמו חזר הקול'
 לכמות שהיה לית דין הית דיין וכשר מכיון דתלרז חזר
 בעיכו דלאחר הסתימה ותימא מאי שנא מצפחו זהב מבחוץ
 דאמרינן אם נשתנה קולו מכמות שהיר' פסול משום דהוי
 קול שופר ודבר אחר ואלו הכא מכשיר אף על פי שאותו הקול'
 שלאחר הסתימה הוא קול שופר ודבר אחר וטמא' יש לומר
 שמהיר' שעל ידי הסתימה חזר הקול כמו שהיה בהיות השופר
 שלם אף על פי שקודם הסתימה היר' מעבב ועכשו אינו
י מעבב אלא מקרי קול הסתימה אלא קול השופר השלם
 הלא שייך הכא קול שופר ודבר אחר אבל לא שמעתי טעם
 בכן היכא שהיר' מעבב מתחלה ואחר כך סתמו ומעבב
 למה יהיה פסול והלא אין כאן קול הסתימה כלל מכיון דקולו
 דלאחר הסתימה דומה לקולו דקודם הסתימה והוור' ליר'
 כאלו לא סתמו כלל והוה ראוי שהיה כשר כמו בנסדק הלא
 סתמו וכשר אפילו במעבב התקיעה כדקאמר בירושלמי שכל
 הקולות כשרין בשופר דברא לא פליגי תלמוד דידן אתלמוד
 ירושלמי כדאיתא בתוספת דה' ואין זה קול שופר לא
 קול הסתימ' אף על גב דלאו קול הסתימה הוא לא קול השופר
יא השלם ואינו דומה לצפחו זהב כדפרשית מכל מקום איפשר
 שהירושלמי פוסל אותו משום גזרה אטו צפחו זהב שהם דומים
 בענין שנוי דלאחר הסתימה מקולו דקודם הסתימה: כתי'
 לישני דרבי יוחנן לחומרא: דסבורא ליה דהני תרי לישני לא
 פליגי אהרדי' ובנשתייר רובו דלישנא קמא מיירי בנשתייר בו
 כחוש השערה יותר מחציו ונפחת רובו דלישנא בתרא מיירי
 בנפחת קרוב לחציו והיינו נשתייר רובו דלישנא קמא וקארי'
 ליה

ליה נפחת רובו כדי להפריש בינו לבין נשתייר רובו של נקב
 משהו כלומר שנפחת מהשופר כל כך פחת גדול שאין ראוי
 שיקרא כשם נשתייר רובו שהוא נאמר אף על הנקב של משהו
 והוא דקרי לנקב הקרוב לחציו בלישנא בתרא בלשון נפחת
 רובו ובלישנא קמא בלשון נשתייר רובו משום דלישנא קמא
 קאי אבמינו וכשר בין נשתייר רובו שהוא נקב של משהו
 בין נשתייר רובו שהוא הנקב הקרוב לחציו ולפיכך לא
 הוצרך להבדילו מנשתייר רובו הנאמר על הנקב של משהו
 אבל לישנא בתרא דקאי אשלא במינו שאינו פסול אלא
 בנשתייר רובו הקרוב לחציו אבל בנשתייר רובו של נקב
 משהו כשר אפילו שלא במינו ודע כאן לא קא מיפליג רבי
 נתן ורבנן אלא בנקב גדול הקרוב לחציו שאז הסתימה גדולה
 ומשתנה הקול מחמתה דרבי נתן סבר שאינה פוסלת אלא
 כשהיתה שלא במינו מפני שאין זרז קול השופר אלא קול
 הסתימה אבל כשהיתה במינו כשר מפני שגם הסתימה ממין
 השופר הוא ורבנן סברי אפילו היתה הסתימה ממין פסול
 משום דהוה ליה כרבק שברי שופרות אבל בנקב כל שהוא
 שאין הסתימה נחשבת לכלום כע מורו דאפילו שלא במינו
 כשר משום הכי קארי ליה לנשתייר בו בלשון נפחת רובו כדי
 להבדילו מנשתייר רובו של נקב משהו שהוא כשר אפי' שלא
 במינו והחומרא דקאמ' אינו רוצה לומר כלישנא קמא דמחמיר
 שהרי לדבריו שתי הלשונות אחד הם לא ה' דהני תרי לישני
 דרבי יוחנן ואם לאו כשר דמתני' אוקימנא להו דהוי לחומרא
 ולא אם היה מעקב דמתני' דהוי לקולא אי נמי דאקאמר
 לחומרא הוא לומר שפירש שתי הלשונות כלישנא קמא דהוי
 לחומרא ולא פירש אותם כלישנא בתרא דהוי לקולא ורבינו
 יצחקן גיאת זל כתב בהדיא ולענין פסקא בה' כתב הלכותא
 נקב במשהו וסתמו שלא במינו אם מעקב התקיעה פסול ואם
 אינו מעקב כשר וכי קאמרינן אם אינו מעקב כשר וזקא
 במשהו אבל שפי' אף על גב דנשתייר רובו פסול ועדינן
 כתרי לישני דרבי יוחנן לחומרא במינו כשר והוא שנשתייר
 רובו שלם שלא במינו פסול אף על גב דנשתייר רובו עכר דהי'
 שחלק בין נקב משהו ובין נקב הקרוב לחציו אעפ' ששניהם
 נשתייר רובו הן דהיא דמעקב התקיעה וסתמו שלא במינו
 פי' שהיה מעקב התקיעה קודם שסתמו ואחר כך סתמו ומעקב
 לאו דוקא אלא שהיה הנקב גדול קרוב לחציו שאי אפשר שלא
 יהא מעקב והיינו נשתייר רובו שנחלקו בו רבנן ורבי נתן
 לאפוקי אם היה הנקב משהו דבהא כע מודו וכשר בין סתמו
 במינו בין שלא במינו כדפרישית איבא דרב יהודאי נאון אבל
 אין לפרש היכא דמעקב התקיעה לאחר שסתמו דאם כן היכא
 דסתמו ומעקב התקיעה מבני לירי ותוקשי רישא אסיפא
 דמעיקרא קאמר היכא דמעקב וסתמו שלא במינו אף על גב
 דנשתייר רובו שלם פסול משמע דא סתמו במינו ונשתייר
 רובו אף על גב דמעקב התקיעה כשר ובסיפא קאמר סתמו
 במינו אם נשתייר רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את
 התקיעה כשר הא מעקב פסול ותו אי מילתיה דר' נתן אמעקב
 התקיעה דמתניתין קאי אי הכי היכא דסתמו במינו ונשתייר
 רובו שלם אפילו אם עכב הנקבים שנסתמו את התקיעה כשר
 אפילו ללישנא קמא דהיינו כתרי לישני דר' יוחנן לרב יהודאי
 נאון אם כן מאי קאי עכבו הנקבים דמשמע הא עכבו פסול ואי
 אואם לאו כשר קאי אי הכי מאי היכא דמעקב התקיעה וסתמו
 שלא במינו דקאמר הא אפילו באינו מעקב התקיעה נמי פסול
 אף על גב דנשתייר רובו שלם פסול סתמא קאמר לא שנא
 מעקב התקיעה לאחר שסתמו לא שנא אינו מעקב דמילתיה
 דרבי נתן אואם לאו כשר דמתני' קאי וזל עכבו הנקבים
 שנסתמו את התקיעה פ' לאחר שנסתמו לא עכבו דמעקב ואינו
 לירי

מעקב דמתני' לאחר סתימ' קאי כמו שפירש למעלה והוא דלא
 קאמר אם אינו מעקב כלישנא דמתני' אבל האריך לומר ולא
 עכבו הנקבים שנסתמו הוא כדי להבדילו העכבו הזה מהעכבו
 הראשון שהעכבו הראשון איירי בעכבו דקודם הסתימה
 כדפריש' והעכבו השני מיירי בעכבו דמתניתין שהוא לאחר
 הסתימה ולפי זה לא משכחת כשר' בנקב וסתמו והנקב גדול
 קרוב לחציו אלא במינו ונשתייר רובו ואינו מעקב אבל במינו
 ונשתייר רובו ומעקב או שלא במינו ונשתייר רובו ואינו מעקב
 וכל שכן במינו ונפחת רובו ומעקב או בשלא במינו ונשתייר
 רובו ומעקב או בשלא במינו ונפחת רובו ואינו מעקב ואין צריך
 לומר בשלא במינו ונפחת רובו ומעקב פסול מברך על תקיעת
 שופר: אין זה נוסח הכרחה דאם כן ולתקוע שופר מיבעי ליה
 שהרי הוא עצמו כתב בהלכות ברכות וכלל הדבר פי' הלמכס
 זל עשרה מצוה לעצמו כגון לבש תפילין מברך להניח תפילין
 נתעטף בציצית מברך להתעטף בציצית וכו' משמע שהוא
 סובר כרעת הלמכס זל שכתב בהלכות ברכות היתיר חובר
 עליו ונתכון להוציא עצמו מידי חובה ולהוציא אחרים מברך
 לעשות לפיכך הוא מברך לשמוע בקול שופר אלא הכי קאמ'
 כשמברך מברך על תקיעתו ולא על שמיעתו וחולק כוזה על
 ה'ס במ' לפי שהוא סובר שהמצוה עשרה של שופר היא
 בתקיעתו לא בשמיעתו כדפריש' חוץ מברכת ה'ה'ס וברכת
 ה'יין: פי' נקט לה'ס ויין במקום כל הנהנין מפני שהל'ה'ס הוא
 עיקר כל המאכלי' והיין הוא עיקר כל המשקין ועטמא דמילת'
 משום דברכת המצות הן חובה וכל ישראל ערבי זה בזה ומש'
 הכי אף על פי שיצא מוציא דאף על פי שיצא זוי חובת עצמו
 זוי חובה ערבו לא יצא ומזווייב בדבר קרינן ביה אבל בברכת
 הנהנין שאינה חובה דלא ליכול ולא ליכריך לא שייך בהו
 ערבו ואם יצא אינו מוציא דכיון דאינו מחוייב להוציא אחרים
 בברכות הללו אם יבא לברך ברכה שאינה צריכה ה'יא וקא
 עבר עליה בלא תשא: צריך שיתכוין שומע ומשמיע כדאמר
 ליה ר' זירא לשמיעיה איכוין ותקע לוי וכל שכן שומע ואף ענ'
 דפליגי עליה דבה ורבא והנך דשלחו לאבוה דשמואל לית לן
 בה דהא מתניתין דפרק היה קורא וכתניתין דפרק ראוחו כד
 ומתני' דפרק הקורא ורבי יוסי שנמוקו עמו דקאמר ביחיד לא
 יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע ובריתא דנתכון משמיע ולא
 נתכון שומע כולוהו סבירא לירי כרבי זירא ואף על גב דמתרץ
 להו רבה אשבויי דחיקי לא סמכינן: אין תוקעין בשופר בכל
 מקום אלא בקצת מקומות בלבד ולקמיה מפרש להו: יבא
 עשה של תורה ויודעה שבות של דבריהם דתקיעת שופר אף
 על גב דמדאורייתא שריא דתנא דבי רבי ישמעאל כל מלאכת
 עבודה לא תקעו יצאת תקיעת שופר ורדיית הפת שהוא חכמ'
 ואינה מלאכה מכל מקום אסור שבורת דדבריהם איכא דהוי
 בכלל לא מספקים ולא מטפחים דפרק משילין דאסירי משום
 גזירה דשמא יתקן כלי שיר שהוא תקון מנא אבל לא ששום
 אולודי קלא דבהדיא אמר בשלהי ערוכין לא אמרו אלא
 בקולו של שיר בלבד אבל משום אולודי קלא לא והא דאמר
 רבא בריש פרק בתרא דליה מדאורייתא משרא שרי ורבנן
 הוא דגזור בה כדדבה דאמר רבא וכל חייבים בתקיעת שופר
 ואין הכל בקיאין בה גזרה שמא יט'נו בינו ויולכנו וכו'
 דמשמע דתקיעת שופר שריא אפילו מדרבנן אי לאו גזרה
 דרבה צריך לומר דהק מדאורייתא משרא שריא בשבתות
 דכולה שתא ולית בה אלא אסור שבות דרבנן אבל בשבת
 שחל'ה להיות בה אפילו אסור שבות ליכא שיבא עשה של
 תורה ויודעה שבות דדבריהם ולמה אין תוקעים משום גזירה
 דרבה דאי לא תימא הכי קשיא הא דפרק קמא דשבת דבעי
 רב ביבי דבביק פת בתגור התירו לו לדרותה קודם שיבא
 לירי

א לידו אסור שקילה אי לא דמשמע דרדיות הפת אמר מדרבנן
 דאין לחלק בזה לומר דרדיות הפת דרכא ביירי בלאר אפיח
 דתם בקום אפיר דרדיות כעין לישר כו פריש זה דאם כן
 קשיא דרדיות הפרק כל כתבי דקאמר התם כשהוא רודר לא
 יורד במדרד לא כסין ותם כלאר אפיר קא מיירי
 שהתירו לו להציל מון שלש קעור' בלבד ותקיעת שופר נמי
 דומיא דרדיות היא כדבוכה בפרק כסוי הוים דקאמר התם
 תקיעה שופר בגבולין מוכיח טפסקה דוהה יום טוב ואין ודאח
 דוהה שבת דליכא לפרושה משום גזרה דרבה דביט לא שייך
 גזרה דרבה דאפילו יהא אותו המוטטום אשר דלא טחייבא
 ביה וזהו ליה הצאה שלא לעורך מכל מקום הואיל והותרה
 הצאה לעורך הותרה נמי שלא לעורך דחוק הוא לומר דהינו
 דקא היכא דאיכא צורך יום טוב קצת אבל הבא ליכא צורך
 היום כלל דהא כיון דאינו בכוח לא להליכנו אצל בקי ללמוד
 ולא לעורך עצמו לעורך היום קרינן ביה כמו שכתבו התוספ'
 בפרק קמא דשבת וכן שנינו בפרקא בתרא דר'ה אין בעבדין
 את התינוקות מלתקוע משמע דהא נשים בעבדין אף על פי
 שאין מזה ראייה נמורה דאיכא למיטר דהא דבעבדין אינו אלא
 משום ברכה לבטלה כמו שכתב הסמ"ג בשם דת אך קשה דאם
 כן בלא גזירה דרבה נמי לא הויר לנו לתקוע דאין לומר יבא
 עשה של תורה וידה שבות דדכריות לא היכא דכבשל תורה
 בודים אבל היכא דיושב ודבר תורה נעקר מאלו יוש' להם כח
 להכמים לבטל דבר תורה מפני שנות' דדבריהם דשב ואל
 תעשה שאני כדאיחא בפרק מי שמתו ויש לומר דלא אמרינן
 שב ואל תעשה שאני אלא היכא דליכא הכשר בעזה כמו היא
 דשופר של ראש השנ' אין מפקחין עליו את הגל ואין בעבדין
 עליו את התרום ולא עולין באילן וכיוצא בהן דבעינא דקא
 בעקר שבו דדכריות לא קא סקיים עשה דתקיעת שופר אבל
 באסור תקיעת שופר מדרבנן דאיכא הכשר בעזר דבעינא
 דקא בעקרא מקיים עשה דשופר לית להו כח להכמי' להעמיד
 דכריות במקום בטול תורה וליכר בו שב ואל תעשה שאני
 תרע דהא בפרקא קמא דיבמות תניא יוכל יהא כבוד אב ואם
 דוהה שבת תלמוד לומר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי
 תשמורו כלכם הייבין בכבודי ואוקימנא כגון דאב' ליה שחוט
 לי בשל לי ופריך התם מה להגך שכן הכשר בעזה דבעינא
 דקא מיעקר לאו מקיים עשה כלומר דין הוא שיודרה הלאו
 דהוא מפני העשה של כבוד אב ואם אף על פי שכבוד אב ואם
 עשה גרידה וחילול שבת עשה ולא תעש' שיש בו כרת וסקילה
 והינו נמי דפריך רבא לרבי לוי ברוש פרק בתר' דראש השנ' וכי
 מלאכה היא דאיצטריך קרא למעוט' דמשמ' דאלו הוא מלאכה
 הוה צריך קרא למעוטה אף על גב דשופר עשה ויום טוב עשה
 ולא תעשה משום דבמק' הכשר בעזה הוא אבל זהו דבר תיבת
 מאי אולמה דגזירה דרבה משבורת דתקיעת דתם נמי ניכא
 יבוא עשה של תורה ויודרה גזירה דרבה דתם נמי במקום
 הכשר בעזה הוא דליכא למיטר דגזירה דרבה דמירא משום
 דאתניא לידו אסור שקילה דהא רדיות הפרת דבדמו לר' רבנן
 לתקיעת שופר אינו אלא משום שבא יבא לידו אפייה שהוא
 אסור שקילה ואם כן תקיע' שופר נמי צריך לומר שלא אסרוה
 אלא משום גזרה דשטא יבא לידו אסור שקילה ועוד דתקיעת
 שופר בכלל לא בספקין ולא מטפחין דפרק בשילין הוא
 דטעמא דידהו משום גזירה דשטא יתקן כלי שיר דבתקן מגא
 הוא ולא משו' אולדו קלא דכהדיא אכרו בשלהי ערובין עולא
 אקלע' לבי רב בנשי אתא הדוא גברא טרף אדשא אמר מאן
 האי דקא מחיל' שבת אכר ליה רבא לא אכרו אלא בקולו של
 שיר בלבד אבל משום אולדו קלא לא ונשים המשהקרת
 באגוזים דאמרינן אף על גב דלאו קולו של שיר הוא אינו אלא

משום דלא לית' לאשוי' גזרות דאם תאמר מאי שנא שפ' ה'
 מלוב דבשופר אמרו כל זמן שביית המקדש קיים אין תוקעין
 בשבת אלא בירושלים בלבד אבל לא בגבולין ובלולב אמת
 שהיה ניטל אפילו בגבולין כדמשמע כרש' לולב וערבה כבר
 תרצו התוספות בזה שאני לולב דאינו אלא שילול בע' למ'
 והואיל ואשתרי במקדש לא החמיזו בגבולין פירו' אבל משום
 גזרה דרבה ליכא למיחש אי משום דבזמן שביית המקדש קיי'
 היו עולין לרגל ולמדין תורה והיו נוהגין בדניני שבת כדפיר'
 הסמ"ג אי משום דכיון דלא צריך ביה חכמת' דמדאנכהויר'
 נפק ביה לית ביה שירא שישכח אסור השבת אבל תקיעת'
 שופר ה' היא חכמה בעינן למיגד טפי שטא ויוליכנו אצל בקי
 ללמוד וקרויב ליה העשם תרף הסמ"ג כמע' לולב אי נמי בדין
 הוא שיהא לולב דוהה שבת בגבולין טפי מבשופר משום דיש
 טל ראש השנה לא היה זמן קביעותו ידוע לא לאנשי ירושלים
 בלבד אבל יום ראשון דלולב היה ידוע בגבולין כמו בירושלים
 אבל כר' שהקלו בשופר לארר הוצרן טפי מלולב דשופר
 תוקעין אותו בכל מקום שיש בו בית דין ולולב לא כדמשמע
 התם דמוקי תלמודא הויא דמוליכין ללוביהן לבית הכנסת
 בזמן שביית המקדש קיים ובגמול' משמע דבזמן שאין בית
 המקדש קיים לא הותר בשום מקום כבר תרצו גם בזה דשאני
 שופר שהוא מעלה זכרונם של ישר' לאביהם שבשמים לפיכך
 לא רצו לבטל אותו לגמרי וכיון דתקן כר' בית דין תקין בכל
 מקום שיש בית דין אף על פי שבזמן הבית' לא היו תוקעין
 אלא במקדש דקא או מצאו מרשות לרשות אף על
 גב דרבה לא קאמר אלא שטא ועיכורנו ד'אמו' בזה כבר פ'רשי
 בסוכה פרק לולב וערבה דהוה דרוה מצוי למיטר שטא ויצאנו
 מרשות לרשות אלא שברוב מקומות יש לחוש להכרת ארבע
 אמות ואין לחוש להצאה כגון שהייר מונח בכרמליית בקרפף
 או בגנה שאין שם אסור הצאה דאריותא ואיכא איסור העברה
 אבל התוספות פירשו משום דמרשות הויור' לרשות הרבים
 איכא היכרא וליכא למיחש שטא יטעה בו ויחציא מרשו' לרשו'
 אבל ברשו' הרבים זימנין דלאו ארעתיה ומעבדו ארבע אמות
 והסמ"ג והלמ"ס זל' נטו לדעת רש"י זל' וכבר וארכתי במגלה
 ע'ט' היו הכל תוקעין בשבת פי' כל אנשי ירושלים דל' דהא
 דתנן במקדש היו תוקעים ולא במדינה אינו ל' בבית המקדש
 דחוק אבל בירושלים לא כדפ'רשי לא מקדש קורא את ירושלים
 כלה ומדינ' קורא שאר כל העיירות שבכל ארץ ישר' כמו שפ'
 הלמ"ס זל' בפ' המשנה ואין תוקעין אלא בפני כ' בלבד
 והא דקא אמרי' דלא הוה שמע איניש קל אודניה מקל תקיעת'
 דחזירא היינו מאתם שהיו באים לתקוע בפני בית דין שלא
 שמעו דתקיעה לפני בית דין דאותם שיצאו לטח להם לחזור
 לתקוע' שוב אינו צריך לומר מקראות של מספין אף
 על גב דמלישנא דבתורתך כתוב לאמר משמע דקא אפסקו
 דמלכות זכרונות ושופרות דאי אמוספין כמו שכתבר' לנו
 בתורתך מיבעי ליה ועוד הא דפרי' תלמודא לרבי יוחנן דאמר
 הלכה כלשנ' בברכות של ד'ה ויה' כ'ש הגי' אילימא משום
 דנפישו קראי וואמר רב כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר
 שוב אינו צריך לאו פריכא היא דקאי בפסקו דמלכו' זכרונות
 ושופרות ופריך ליה מקראי דמוספים אפילו הכי גזירה ליה
 לפרשי מקרא דמוספים משום דקשיא ליה לפרושי אפסקו
 דמלכות זכרונות ושופרות דאם כן הוה ליה למיטר כיון שא'
 ובתורתך ובדברי קדש ועל עבריך הנביאים כתוב לאמר שוב
 אינו צריך כיון דכל חד מגייהו לא מפשר אלא במינו דחוק
 הוא לומר דחד מגייהו נקט ועריך לומר כמו כן ככתוב בדברי
 קדש ועל ידי עבדיך הנביאי' לפטור פסקו דכתובים ונביאי'
 כמו שפרשו רבותיו של רש"י זל' או של נביאים וכתובים גם כן
 נקראים

נקראים תורה ומשפטי ברכתך כתוב לאמר כמו שפי' הטור
 לפי פי' אותו על מקראות המוספים ופירש לישנא דבכתובתך
 כתוב לאמר כאלו אמר כמו שכתבת לנו בתורתך ופיר' פירכא
 דאילימא משום דנפשי קראי בקראי דמוספי לח ולה ופסקי
 דמלכות זכרונ' ושופרות ואיכא טובא והא אמר דב חגנאל כל
 דאינו צריך לומר של מוספים ומהשתא לא הו' אלא קראי
 דמלכות זכרונות ושופרות: ורבתי מפרשים במלכו' זכרונ'
 ושופרות: והא דמשני אלא משום דאושי ברכות צריך לומר
 דבנוסח הברכות עצמן קאמר שהן ארזין ומשניין ולא
 בפסקים שבתוכן ולכן תפש המקש' בלשונו לשון קראי ואמר
 אילימא משום דנפשי בחו קראי והמתרץ תפש לשון ברכות
 ואמר דאושי ברכות ורוק'

חידושי הלכות צום כיפור חלקלא
 תעשה סימן ס"ה:

דליתא לדרפרס דאמר אין ערוב והוצאה ליה כלומר
 הא דדייק רפרס מהחיא דכריתו דפרק אמרו
 לו דנתן אם היתח שבת והוציאו בפיו חייב ומכריתא דפרק
 שני שעירי דתניא עתי ואפילו בשבת זאת אומר ערוב והוצאה
 לשבת ואין עירובו והוצאה ליה וכל שכן ליש' ופליגי אמתני'
 דאין בין ליתר דילמא מתניתין דכריתות הכי קאמר אם
 היתה אף שבת והוציא חייב שתיים משום שבת ומשום י"ח
 ובריתא דפרק שני שעירי איכא למימר שאני שעירי י"ח
 דהכשרו ליה בכך ומתניתין דאין בין ליכא מאן דפליגי עלה
 והיא שמעתי מל' לסגן לימא דהא דרפרס ליתר' ויש ערוב
 והוצאה ליה ולי' כמתניתין דאין בין אי משום דמסיק התם
 תלמודא דהא דרפרס בדותא היא אין משם ראיה כלל דהתם
 הכי פירושא הא דהוכיח דפרס ממתניתין דכריתו ומכריתא
 דשני שעירי זאת אומרת כו' בדותא היא שאין משם הוכחה כלל
 דדילמא מתניתין דכריתות דק' שאם היה אותו יום כפור שבת
 חייב שתיים כו' וברית דשני שעירי שאני שעירי יום כפור כו'
 לא שיש להוכיח משם שיש ערוב והוצאה הפך דברי רפרס
 דמאן לימא לן דלא פליגי מתני' דכריתו ובריתא דשני שעירי
 אמתני' דאין בין הא לא אידיה מילתיה דרפרס אלא בלשון
 דילמא דאינו אלא דחייב בעלמא והתוספות גם כן שכתבו
 בפרק קמא דכתובות גבי מתוך שהותרה הוצאה לצורך והא
 דקיימא לן בפרק אמרו לו דיש ערוב והוצאה ליש' כו' דמשמע
 דסבירא ליה שרעת התלמוד הוא כך מנא להו לומר כך דילמא
 דחייב בעלמא היא ועוד מכל' לבעלי התוספ' ולסגן זל' להוציא
 מהחיא דאמר לו ויש ערוב והוצא' ליש' והלא אפילו אם תמצא
 לומר דלאו דחייב בעלמא היא אלא הוכח' ברורה אכתי איכא
 למימר דהא דליתא לדרפרס אינו אלא בליה דמיירי התם אבל
 ביש' דילמא אין בו אסור הוצאה אלא גבי תחומים אבל בחצר'
 לא והרי הריף זל' הוא סובר כן וכתב וקל' דיש צריך ערובי
 תחומין ואינו צריך ערובי חצרות אבל הריף זל' רצה להוכיח
 זה מהא דתניא בפר' בכל מערבין אל' כה' לבש' אין אתם מודים
 שמערבין לגדול בליה אף על פי שהוא בתענית ואסור לו לאכול
 כך מערבין לבזיר בין ולישראל בתרומה וכתב שמעיקן מיכא
 דבין כש' ובין כה' כלהו סל' דמערבין לגדול בליה ערובי תחומין
 וערובי חצרות בשבת עכר': ורבי ישעיה הראשון תפשו ואמר
 ואינו כלל מה שדקדק מכאן דיה צריך עירובי חצרות וההיא
 דהתם דמערבין לגדול בליה לא קא מיירי לא בעירובי תחומין
 שאף ז' נמי צריך אבל אכתי ערובי חצרות מכל' עד כאן דבריו
 ולא ידענא מנא לית לרבינו ישעיה זל' לומר דהחיא דמערבין

לגדול אינו אלא בעירובי תחומין אי משום דקאי אמערבין
 לבזיר בין דמיירי בעירובי תחומין ולא בעירובי חצרות דאלו
 ערובי חצרות אינם נעשים בין כדתניא מערבין בחצרות בפת
 ואם רצו לערב בין אין מערבין והא דנתן בכל מערבין
 ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח בערובי תחומין קא מיירי
 כמו שפירשו כל המפרשים דילמא דק' אמר להם כה' לבש' אי
 אתם מודים שמערבין לגדול ביום הכפורי ערובי חצרות וערובי
 תחומין אל' אבל וכשם שמערבין לגדול בין ערובי חצרות בין
 ערובי תחומין כו' אך קשה נהי' דליכא לאוכוחי דבעירובי
 תחומין דוקא קא מיירי מכל מקום ליכא לאוכוחי גמי' דבין
 בערובי תחומין בין בערובי חצרות קמיירי דדילמא בערובי
 תחומין דוקא קמיירי אבל בערובי חצרות לא אך מפרק קמא
 דביצה משמע קצת דלכע' יש ערוב והוצאה ליום טוב דאם
 לא כן לפלגו באבנים וכן כתבו התוספות בכתובות דקיימא
 לן בריש ביצה דיש ערוב והוצאה ליום טוב אבל הריף זל' לא
 הביא ראיות מהחיא דביצה אבל אודבה פסק ואמר וקיימא
 לן דיש צריך ערובי תחומים ואינו צריך עירובי חצרות משום
 דלא משתמע מהתם ערוב והוצאה ליש' אלא מדנקי דאם לא
 כן לפלגו באבני' וזו אינה ראיה גמורה דילמא טעמא דטלמוד
 לאו משום גזרה דשמא יוציא מרשות לרשות הוא אלא כדי
 שלא יהא מעשה של שבת כמעשה של חול כדכתב הלמכס זל'
 אסור חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה
 בחול ומפני מה נגעו באסור זה אמרו וכי' אסור הוציאו ונביאים
 וזו שלא יהא הלכות של שבת כהלכות של חול ולא שיתק
 בשבת כשיתק בחול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהא
 שלטול השבת כשלטול של חול ורב יוסף דפריך התם אלא
 מעתה לפלגו באבנים לא אסיק אדעתיה אלא טעמא דגזירה
 שפא יוציא מרשות לרשות המפורשת בפרק כל הכלים'
 מאחר שעגש הכתו' כרת למי שלא התענה למדונו שמוהרי'
 בו על אכילה ושתייה בתכ' ובפרק שני דיומא מייתי ליה מגש
 דעונש עונש מה עונש דמלאכה לאחר אזהרה אף עונש דענו'
 לאחר אזהרה רבינא אמר ה' קראי כתיבי במלאכה חז' לעונש
 דיומא חז' לעונש דליליא חז' לאזהרה דיומא חז' לאזהרה
 דליליא חז' לאקושי עני' למלאכה דבי רבי ישמעאל תנא
 נאמר כאן ענו' ונאמר להלן על דבר אשר ענה את אשת רעו'
 מה להלן לא ענש אלא אב' הזהיר אף כאן כן ורב אחא בר יעקב
 אמר יליף שבתון שבתון משבת בראשית מה להלן לא ענש
 אלא אם כן הזהיר אף כאן כן ורב פפא אמר היא גופא אקרי
 שבת דכתיב תשבתו שבתכם וקשיא לי טובא דמהכא משמע
 כלהו סבירא להו דאי לאו הקשא לא הוה ידעון אזהרה
 לענו' ולמה לא למדו זה מהכלל שאמרו כל מקו' שעגש הכתוב
 כרת או מיתת בית דין הרי היא מצות לא תעשה חוץ במילה
 ופסח שהן בכרת והן מצות עשה כמו שכתב הסגן במצורת לך
 שלא להתנבא לשקר וכמוצ' ליש' אבל הלמכס זל' תרץ הקושיא
 הזאת בשרש' יד' בספר המצות שחבר זה לשונו' והפעמים לא
 תתבאר דאזהרה בלאו גמור אבל יזכור העונש לכד' ויניח
 דאזהרה ואולם השרש' אצלנו לא ענש הכתוב לא אם כן הזהיר
 ואי אפשר מבלתי היות אזהרה לכל' מה שיתחייב עליו עונש
 ולכן יאמרו בכל מקום עונש שמענו אזהר' מנין תלמוד לומר
 כך וכך וכשלא תתבאר האזהרה ילמדו אותה כהקש מן
 ההקשים הנעשים בדינים כמו מה שזכרו באזהרת מקלל
 אביו ואמו ומכה אותם שלא התבאר בכתוב כלל שלא אמר לא
 תקלל אביך ולא תכה אביך אבל המכה והמקלל חייב מיתת
 חנה לא ידענו שהם מצות לא תעשה והוצאנו להם ולדומים
 להם האזהרה ממקום אחר בדרך הקש וזה אינו סותר אמרו
 אין מזהירין מן הדין ולא אמרו בדרך תימור וכו' מהירין מן
 הדין

סימן פס

הדין שאנחנו לא נאמר אין מזהירין מן הדין אלא שנאמר מה
 שלא התבאר אסורו על דרך הקש ואמנם כשנמצא את העונש
 בכיבוד בתורה לעונש בעשה זה נדע בהכרח שהוא מעט אסור
 בזר ממנו ואמנם נתייא בהקש האזהרה בשביל שיתחוק לנו
 שרש אמרם לא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר שאר שהניע
 האזהרה מהדבר ההוא חייב מי שעבר ועשה או כרת או מיתת
 עד כאן דברינו שנאמר תקנו את נפשתיכם ולא כתיב
 לא תאכלו אינו לל הלא כתיב לא תאכלו במקום תקנו דאם
 כן אין זה שנו משמעות בלבר שזה חייב עשה זה חייב ללא
 תקנה איכא למישר דלחכי כתוב תקנו ולא כתב לא תאכלו
 כדי לחייבו בעשה ולא בלא תקנה אלא הכי קאמר הלא כתב
 גם לא תאכלו לחייב בעשה ובלא תקנה כפי אבל סגד על
 הכלל של לא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר וחיינו דריש לקיש
 בפרק שני דיומא דקאמר מפני מה לא נאמרה אזהרה בעני
 משום דחייב כל לימא נכתו לא תאכלו לא אכילה ככזית והא
 דלא אייתי לטון הברייתא שפתח ברה דקתני שנה הכתוב
 במשמע דכתיב אסר לא תקנה אבל הגיה לטון הברייתא
 שפתח בה ותפש לטון ריש לקיש נראה לי משום דעדיף ליה
 הא דריש לקיש דמיירי באזהרה יותר מלטון הברייתא דלא
 מיירי באזהרה אך לטון ששנה הכתוב במשמעו אינו נופל רק
 על לטון הברייתא שלא הוזכר שנו בלשון ריש לקיש כלל
 ולבו במנמס ושנו חכמים בשיעורו בככותבת וליא
 בכזית כשאר כל אסורין שבתורה והא דשעורו בככותבת וליא
 בככיצור או כשיעור ארז משום דבהכי איכא יתובי דעתא
 כרמפרש טעמא ביומא או נמי שעורים הליכה למשרה מסיני
 כרפירש לשי בפרק קמא דלש : ומה במלאכה לא הזהיר אלא
 במקום שענש אף בעני כן בתור כהנים מייתי לה מקל חומש
 ומה מלאכה שהיא נודת ביום טוב ובשבתות אינו מזהיר אלא
 במקום שענש בעני שאינו בשבתות וכימי טובי אינו דין שלא
 יהא מזהיר אלא במקום שענש כיון דהוי לאצטרופי
 אף על גב דטעמיה דרבי יוחנן אינו אלא משום דאבולרין כל
 דהו משמע בדמשמע מרבין דגמג בהלכות חמץ דהלכות
 דשעורים אינה אלא לעונשים בלבר מכל מקום הוצרך לומר
 העניש להדיעני למה לא נאמרה הלכה והיא אף לענין איסור
 וכבר פירשתי זה בהלכות פסח עינין שם : בן עשר בן לא
 שלמים קאמר דהיינו בן לא בן לב בין לזכר בין לנקבה דומיא
 דבן יג לתינוק בת יג לתינוקת והוא הדין נמי בן יג לתינוק
 מתבני אותו לשעור אלא משום דבעי למישר שבת יג לתינוקת
 היא משלימה מן התורה לא הוכיח שיש דובר הוא לשעות אבל
 ליכא למישר דכן יג משלים מדרבנן דלר יוחנן השלים מדרבנן
 ליכא : ולשן התוספתא נמי משמע כרבי יוחנן דסתם מחבבין
 לשעות משמע : תם ושלם :

חידושי צום כיפור חלק עשה סימן לב :

ששאר ענייין כלן מדרבנן תדע שהרי אמרו דסיכה
 כשתיה כו' תמיהה לי טובא חדא מה דאירא
 סביא מסיכה לשאר ענינים דילמא סיכה מדרבנן ושאר ענייין
 מדאורייתא ותו דמהחייא ראייה גופה דמייתי לאוכחי מילת
 דסיכה מדרבנן הוה ליה לאיתווי נמי אשאר עניינים דכי הוסי
 דאקילו רבנן נבי סיכה ואמרו מי שיש לו חטטין כראשו סך
 כדרכו ואינו חושש הכי נמי אקילו רבנן לגבי דהייעה ואמרו מי
 שידיו מלוכלכין כשיש ובעצא רחץ כדרכו ואינו חושש לגבי
 בעולת הסנדל הקלו ואמרו דהוה תבעול את הסנדל ועל כרחיך
 בדליכ סכנה קמייורי דאם לא כן הוסי אסרו רבנן ועוד מדיקאמ
 וחילא שתיה אסרו כו' סכלל דבעי לאוכחי שהוקש של סיכה

לשתיה היא אסמכתא בעלמא דאי לאוכחי שהסיכה מדרבנן
 הוה ליה למישר והלא סיכה אסורה כו' וקשה דלימא ליה
 לאוכחי שהוקש של סיכה כשתיה הוא אסמכתא בעלמא
 ואזר כך להוציא מזה שהסיכה היא מדרבנן הוה ליה לאוכחי
 בעיקרא שהסיכה היא מדרבנן דאם לא כן הוה חקלו בה נבי
 חטטין ותו מאי תדע שהרי אמרינן תם דסיכה כשתיה דקאמ
 מחדר אהרר ומייתי ראייה איסורא דאם תאמר כדי לפרש
 שהוקש הוה הוא אסמכתא בעלמא הוה ליה למישר תדע
 שהרי בפרק שני דיומא הנייא מי שיש לו חטטין כו' אלמא
 סיכה מדרבנן ומינה שמעינן דהוקשא דסיכה כשתיה היא
 אסמכתא בעלמא לכן נראה לי דמישום דבעי לאוכחי טבח
 אסיכה שהיא אסמכתא בעלמא ששאר ענייין כלן גם כן הן
 אסמכתא בעלמא הוצרך לחביא תולה החוקש של סיכה
 לשתיה שהוא ממקרא מלא שנראה דמות ילפוטא נבורה כדי
 שכשיזכיר שהיא אסמכתא בעלמא ויכל להזכיר ממנה לטאר
 הענייין בפסל שכן שאינו אלא אסמכתא בעלמא חף על פי
 שלא היה צריך להוציא הענייין מכל החטטין אלא שהסיכה
 היא מדרבנן ומינה הוה שמעינן שהחוקש של סיכה כשתיה
 אינו אלא אסמכתא בעלמא מכל מקום מאזר שהראייה של
 היירושלמי אינה מוכתרת אלא שהחוקש של סיכה כשתיה
 הוא אסמכתא בעלמא הוכיח זה גם מהראייה של פרק שני
 דיומא כדי שיהיו שתי הראיות מוכתרות על ענין אחד ועוד
 שפני שאין להזכיר מהסיכה לטאר העניין אלא לענין
 האסמכתא שאם החוקש של סיכה שהוא כמו מקרא מלא אינו
 אלא אסמכתא בעלמא כל שכן המדרשות של שאר הענייין
 שאינן אלא רמז בעלמא הנכונה להוציא מכל החטטין שהחוקש
 של סיכה לשתיה אינו אלא דרך אסמכתא בעלמא כדי שיוכיח
 ממנה לטאר ענייין והשתא תו ליכא לאקשווי למה לא הוכיח
 ששאר הענייין נמי הן מדרבנן מראקילו בהו רבנן כמו שהוכיח
 נבי סיכה משום דנבי סיכה נמי לא הוכיח אלא שהחוקש של
 סיכה כשתיה הוא אסמכתא בעלמא ומינה שמעינן שהיא
 מדרבנן ועוד דגויא ליה לאוכחי שכל המדרשות של שאר
 הענייין אינן אלא דרך אסמכתא ממה שיוכיח שהן מדרבנן
 משום דהוה קשיא לן מכל אותן המדרשות שדרשו רבותינו
 זל על כל אותן הענייין דמיירו שהן מדאורייתא אבל השתא
 שמעינן תרתי חדא דהוה מדרבנן ועוד שכל אותן המדרשות
 אינן אלא דרך אסמכתא ולא ילפוטא נמורר ומשום דאכתי
 איכא לאקשווי סוף סוף אפי' אם תמצא לזמ' דשאר ענייין כלן
 הן מדרבנן מכל מקום לא היה להם להקל בהם הוצרך להדיך
 דמתהלה כשגזרו עליהן לא נזרו אלא בדבר של תענוג אבל
 במקום צער ורפואה לא נזרו בהו רבנן שות סיכה
 לשתיה לאסור דכמו שהוא אסור לזר לשתות תרומה ככרת
 הוא אסור לטוך אותה אף על פי שאין אסורו של זה כאסורו
 של זה שהרי אסור שתיה מן התורה ואסור סיכה מדרבנן
 והתשלומין שזכמו שאתר אותה בשוגג חייב לשלם
 לכהן הקרן והחומש ככה אם סך אותה בשוגג
 חייב לשלם הקרן והחומש אבל לא לעונש שאם שתח
 אותה במזיד חייב מיתח כדו שמים נמתני בפרק הגשרפים
 ואם סך אותה במזיד אינו חייב כלום : וכיום הכפורים לאסור
 שאסור לטוך ביה כמו שהיא אסור לשתות אף על פי שאין
 אסורו של זה כאסורו של זה : אבל לא לעונש שמי ששתח
 במזיד ביה חייב כרת ומי שסך ביה במזיד אינו חייב כלום
 אבל בתשלומים לא פירש כלום מפני שאסור שתית תרומה
 ביה שייך בין בשלוי בין בשל אורים וכיון דבשלוי לא שייך
 תשלומים אף על גב דשייך בשל אורי' כגון זר שאכל תרומה
 ביה לא הוצרך לפרש בו דין התשלומים מכיון שיש בכללן
 מין

מין שאין בו תשלומי אבל אסור שתיה דתרומה כשאר הימים
 שאינו אלא בשל אחרים דתרומה אינה אלא של כהנים
 ואסור שתיהתה אינו אלא לישראל ושניך בו תשלומין הוצרך
 לפרש בו דין התשלומין הרי למדנו מכאן דהך היקשא דסיכה
 כשתיה דנפקא לן במקרא דותבא כמים בקרבן כל אינו אלא
 אסמכתא בעלמא דאסור ילפותא גמורה מנא לי' לרבנן לחלק
 בין סיכה לשתיה בשום ענין והלא כבר השורה אותן הכתוב
 ומשמע שהן שוין לכל דבריהם ואם תאמר אכתי היכי שמעינן
 מינה שהסיכה היא מדרבנן נהי דאין זה ההקש ילפותא גמורה
 אלא אסמכתא בעלמא מכל מקום דילמא סיכה הלכתא גמורי
 לה ואסמכתא רבנן אקראי דומיא דהחיא דפך דסוכה דאמר
 שעורין הלכה למשה מסיני וקרא דארץ חטה ושעורה שרשו
 בו רזל ואמרו שכל המקרא הזה לשיעורין נאמר אינו אלא
 אסמכתא בעלמא וכן בפרק שני דחולין אלא מעתה שהיית
 דרסה הדרה הגרמה ועיקר מנא ליה אלא הלכתא גמורי לה
 וקרא אסמכתא בעלמא יש לומר דהי' לא מפיק מההיא
 דירושלמי דשוה סיכה לשתיה כו' אלא שההקש הוציאנו
 ילפותא גמורה אבל מה שהוכיח שהסיכה היא מדרבנן הוה
 מדאקילו בה רבנן לגבי חטין כדלעיל אך קשה דאם כן למח
 ילי לאיתויי ראייתיה מההיא דירושלמי תיפוק ליה ממתיני
 דפרק רבי עקיבא דקתני בהדיא אף על פי שאין ראייה לדבר
 זכר לדבר שנאמר ותבא כמים בקרבן וכשמנן בעצמותיו אבל
 מצאתי נוסחא אחרת בקצת ספרים מספרי הולאש שכתו בהם
 ובלה לא לאסור ולא לעונש ולפי זה שמעינן שפיר דסיכה
 דיה אינה אלא מדרבנן מכיון דלית בה אפילו אסורא בעלמא
 מדאורייתא אבל דאיכא הנוסחאות שכתוב בהן לאסור אבל
 לא לעונש וכן סיכה דתרומה בשאר הימים שבכל הנוסחאות
 כתוב בהן לאסור והתשלומים אבל לא לעונש אין להוכיח
 משם דאסור סיכה היא מדרבנן דאיכא למומר שהיא מדאורי'
 שקבלו אותה איש מפי איש עד מלעיה מפי הגבורה שהסיכה
 של תרומה היא כשתיה לאסור והתשלומים אבל לא לעונש
 לא מלקות ולא מיתה ורבנן הוא דאסמכתא אקרא דרך אסמכת
 בעלמא יכול בתשעה מתענין תלמוד לומר בערב אי
 בערב יכול משתהך תלמוד לומר בתשעה הא כיצד כו' ואם
 תאמר מאי קושיא הא גבי אכילה מצה נמי כתיב בראשון כ"ד
 בערב תאכלו מצות ואותו ערב דל ערב של טו והא נמי נמא
 מאי ערב ערב של עשירי הלא קשיא הלא מירי כבר תרצו
 התוספות בפרק קמא דברכות שאני התם דכתי' תאכלו לבסוף
 דמשמע בראשון כ"ד בלי ליה תאכלו מצות אבל הכא כתיב
 ועניתם קודם בערב ומשמע ועניתם ביום הט' פירו' כיון דכתב
 העניו מעיקרא אתשעה ואערב קאי' תלמוד לומר עד ערב
 פ'ושי ערב לילה הוא ועד בכלל אך צרי' להוסיף ולפרש מעט
 קודם שקיע' החמה פ' קודם סוף שקיעת החמה דב' שקיעות הוו
 הא' תחלת השקיעה והוא משיתחיל גוף השמש להסתר מעיני
 הרואים שהוא תחלת כניסתו בחלונר של רקיע והאחרת סוף
 השקיעה והוא משיתחיל לצאת מחלונה ללכת אחורי הכיפה
 שכבר עבר כל עבירה של רקיע וההיא דמשתשקע החמה
 דבמרה מדליקין היא בסוף השקיעה שמאותו זמן עד צאת
 הככבים הוא שלשה רבעי מיל ומשתשקע החמה דפסחים היא
 מתחלת השקיעה שמאותו זמן עד צאת הככבים הוא ד' מילין
 כדלקמיה ואי אפשר לומר דקודם שקיעת החמה דהא בקודם
 התחלת השקיעה קא מיירי דהא תנן בפרק קמא דשבת כ"ה
 מתירים עם השמש ומר' שכתב דמשקיעת החמה ואילך הוי
 בין השמשות והאריך בראף על פי שאין כאן מקומו הוה כדי
 להוכיח דאי אפשר שיהא התוספת הוציא אחר סוף השקיעה
 כפני שאו הוא בין השמשות שהוא בספק כרת ואלו התוספת

היוושי הלכות סוכה חלק עשה טימן מן :

חג הסוכות שבעת ימים : אף על גב דהאי קרא במצות
 חגן קמיירי ולא במצות סוכה לא הוה ליה
 למכתביה והא ותני נמי בפ' קמא דסוכה ב' כהלכתן ושלישית
 אפילו שפח רבי שמעון אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו
 שפח ומפרש תלמודא דבתא קא מיפלגי רבנן סברי יש אם
 למסורת בסכת בסכת בסכות הוי כאן ד' ופ'ושי בסכת תשבו
 שבעת ימים ישבו בסכות כי בסוכות הושבתו ואילו קרא דחג
 הסכות לא קא השיב וק' לומר משום דההוא קרא במצות חגן
 קא מיירי ולא במצות סוכה מכל מקום נקט ליה הכא משום
 דמאי קרא למדו דול לפסול לסכך כל המחומר לקרקע וכל
 המקבל טומאה וכל שאין גדרו מן הארץ כדלקמן מפני
 שפירוש חג הסכות חג הסכך דאם לא כן מאי שנא סכך מדפגני
 דבדפגורת כשרים כל הגי דפסולי לסכך ואם תאמר אי הוי
 הויאך למדו מרבי קראי מנין הדפנות למד כדאית ליה ולמד
 כדאית ליה כיון דמיירי בסכך : יש לומר דמיתורא דקראי הוא
 דבמפקי ליה באם אינו ענין לסכך תנהו ענין לדפנות דמכנה
 ותלמוד בכל מקום להוציא הענין ממשמעותו באם אינו ענין
 וכך פירש הספר מצורף גורל לקמן דמיתורא דקראי דרשינן
 ולא מן המשמעות ואם תאמר מנא ליה לסכך לומר דפי' סכות
 סכך ודפגני כפני באם אינו ענין דירמ' סכו כולה הסכך והדפגני
 יחד דומיא דסוכה תהיה לצל יומם מחורב למחסה ולמסתור
 מזרם וממטר דמיירי בסכך ודפנות יחד דאמ' רב מתנח טעמי'
 דרבי שמעון דאמר ג' כהלכתן ורביעית אפילו שפח מהכא
 ופ'ושי בדלא ד' מחיצות ליכא מחסה מזרם שהרחו מביאה את
 הוורס דרך הדופן וכדמשמע נמי מקרא מוסכת על הארון אר' **ב**
 הפרכת פרכת מחיצה היא וקא קרי לה דחמנא סככא אלמא
 דפנות נמי מקדו סכה יש לומר דמכדייתא דקתני בסכת תשבו
 ולא בסכה שתחת סכה ומפלוגתא דרבה ורבי זירא דפליגי
 בטעמיהו דרבנן דפסלי בסכה גבוהה למעלה מכ' אמה דרבה
 אמר משום דעד כ' אמה אדם יודע שדר בסכה למעלה מכ' אמה
 אין אדם יודע שדר בסכה דלא שלטא ביה עינא נר' זירא אמר
 מוכתיב וסכה תהיה לצל יומם עד כ' אמה אדם יושב בצל סכה
 למעלה מכ' אמה אין אדם יושב בצל סכה לא בצל דפנות דעד
 כאן לא קא מיפלגי אלא בטעמיהו דרבנן דמר סכך משן דלא
 שלטא ביה עינא ומר סכך משום דליכא צל סכך אלא צל
 דפנות אבל כע' מורו דפירו' סכה סכך ותנן נמי דה' המל' לכל
 שאינו מקבל טומאה וגרולו מן הארץ מסככין בה ופירשו בגמ'
 מנא הני מילי כי אתא רב ביבי אמר רבי יוחנן דאמר קרא חג
 הסכות תעשה לך באספך מגרניך ומיקבך בפסולת גרן ויקב
 הכתוב מדבר ותניא נמי חמטא מחמת סכך ולא מחמת דפנות
 משמע דפי' סכה סכך וקרא דלמחסה ומסתור מזרם וממטר
 הוי

א וזכי פירוטא עשה סוכה שיהיו לה דפנות סביב סביב כדו
 שתהיה למחסה ולמסתור מיום וממטר וכן קרא דמסכת על
 הארון את הפרכת הם דלכופ בה פורתא כי היכי דבתי בסכך
 כדמשני לה תלמודא אליבא דרבנן ורבי יאשיהו דאמר וחתר
 אף מחבת דפגורא ופירש קרא דמסכת על הארון דמייירי על
 הדופן וכן רבי שמעון שאמר שלשה כהלתן ורביעיית אפילו
 טפח ומפיק לה מקרא דוסוכה תהיה לצל יומם ומזרע למחסה
 ולמסתור מיום וממטר דמשמ' דסביבא ליה דפיר' סוכה כולל
 הסכך והדפנות יחד לית הלכתא כותיהו דקל' כרבנן דאמרי
 חבתה מחבת סכך ולא מחבת דפנות ומסקינן הלכתא
 סוכה דירת עראי בעינן כרבא דמוקי פלוגתא דרבי יהודה
 ורבנן נבי סכה גבוהה למעלה סב' אמה ברירת עראי ורית
 קבע דרבנן סברי דירת עראי בעינן ורבי יהודה סבר דירת
 קבע בעינן משום דמניא דתלמודא מותיה אולא כדמשמע
 בפרק קמא דסוכה וברי' פ' הישן ולא במכה שתת
 האילן ולא במכה שתחת הבית אף על גב דפסול תחת האילן
 הוא מטעם מדובר ופסול תחת הבית הוא מטעם תעשה הלא
 מן העשוי מכל מקום מטעם סוכה שתחת סוכה נמי איכא וזו
 ואין צריך לומר זו קתני אין לנו טעם נכון לחלק בין
 גשר לנאותה כל שאע"פ שיש לתרת טעם דלגבי גשר שוירר
 סככא מכיון שה' מכין להגן מן העלי' הגופל' עליו והוה דומיא
 דסכך שמכין להגין בן כן דחכמה למ כיון שאינו מכין בו
 שויה' למגן עליו מן החמה כמשפט הסכך אלא מן העלי' שלא
 יפלו על השלחן כלכד אין זה אלא לגבי בעלימא והוה לירר
 כמו לנאותה ואם כן אין זה הטעם טעם נכון לחלק בין גשר
 לנאותה אם כן ברעתו שאם יגשרו כל אינו רוצה לומר
 כיון שהוא מכין להכשיר הסכה עם הסדן אם כן כעת שויה
 סככה והוה פסול מדינא דאם כן מהו זה שכתב אורי זה ורבי
 זחאין לגזור דמשמע דפסול אינו אלא משום גזירה דשטא
 יגשרו בו ונאשר הסדן במקום סכך אלא ה' כיון שברעתו
 הוא שאם יגשרו סדן מחזיקין ודעתו הוה להכשיר עם הסדן
 לאמר ובשירה אם כן ראוי לפסלו מעתה גזרה שטא יגשרו
 וחלכה כמותן שהם רבים אין זה מוכרח בראיה דאפי' לית
 הלכתא כותיהו מכל מקום קשיא דרב הסרא אורב
 דסרא אלא מילתא אנב אורחיה קא משבע לן וכי האי גוונא
 כתב בהלכות חמץ משו' הרב רבי אליעזר במין דהא דמסקינן
 בשליה עבודה זרה נותן טעם לפגם מותר אינו אלא באסורין
 של נותן טעם לא באסורין של כל שזו וראיה מפר' כל שעת
 דאמר רב קדרות בפסח ישברו וכו' עד ונחיש לחוש אי עבד
 בחו כמין אפילו בפסח וכרב קיימא לן כהא שאין זה מוכרח
 בראיה כלל וכבר פירשתי זה בהלכות חמץ עיין שם
 וטעם שלהם מפני שאהל אחד מפסיק בינו לסוכה פיר'
 אף על פי שאין שם סכך נופל כס דהא לגבי בעלימ'
 שוינרו ולא לשם סכך ואם כן לויכא למפסלינהו לא מטעם
 סוכה שתחת סוכה הוא מטעם מקבלין טומאה מכל מקו' איכא
 למפסלינהו מטעם אהל דאף על גב דלא הוה סככא אהל מיהא
 הוה מכין דמפולגין ד' ולא כשלי לגבי סככא למרוי כמוכרח
 עבה וכוין דמפסקו בינו לסוכה נמצא שאינו ישן בסוכה אבל
 באינן מפולגין ד' דאין שם סכך נופל בהם אי אחשבינרו
 סככה דהיינו מפני הגשם פסולה מטעם מקבלין טומאה ולא
 מטעם סוכה שתחת סוכה ואי לא אחשבינרו סככה אלא לגבי
 בעלימא דהיינו לנאותה כשרה דהא לית בה לא משום סוכר
 שתחת סוכה ולא משום מקבל טומאה דהא לא אחשבינרו
 סככא ולא משום אהל מפסיק בינו לבין הסכה דהא כיון שהן
 בתוך ד' בטולי לגבי סככא והוה כמוכה עבה ואי לאו דפירש
 טעמא דפסול בני סוכה המפולגין ד' שהוא משום אהל מפסיק

היינו חושבים שפסוליהו הוא מטעם סוכה שתחת סוכה או
 מטעם שמקבלין טומאה וזהו קשיא לן והלא לא אחשבינרו
 סככא אלא לגבי בעלימא ומאי שנא מהתני לנאותה דכשרה
 ואילו הכא פסולה הא אף על גב דהתם מייירי בתוך ד' והכא
 במפולגין ד' מכל מקום כיון דנתר דעתיה אולגין דהיכא
 דאחשבינרו סככה כגון מפני הגשם הוה כסכך והיכא דאחשבינרו
 לגבי בעלימא הלא לסככה לא הוה כסכך מה לי בתוך ד' מה לי
 במפולגין ד' אבל לא סכין כפירוש הטעם הוה למעוטי דלא
 תימא דטעמא דידהו הוא משום דמקבלין טומאה שאז לא
 קשיא דרב הסרא אורב דסרא לאותן שפירשו הטעם של מפני
 הגשם פסוליהו משום שני סכין דגבי מפני הגשם דטעמא
 דיריה משום ב' סכין אינו לא משום דאחשבינרו סככה אבל אי
 אחשבינרו דהיינו לנאות' כשרה דלית ביה משו' סוכה תחת
 סוכה וגבי בני סוכר המפולגין דטעם פסוליהו הוה משום
 דמקבלין טומאה אפילו לא אחשבינרו סככה לא לגבי בעלימא
 פסולה מכיון דמקבלין טומא דאיתא איכא לאקשויהו לנאותה
 אמאי כשרה גבי דמשום שני סכין ליקא משום מקבל טומאה
 מידא איכא ועוד מאי שנא גבי שני סכין דבעינן לאחשבינרו
 סככה וכי אחשבינרו לגבי כשרה ולא גבי דמקבל טומאה אף על
 גב דלא אחשבינרו סככא אלא לגבי בעלימא פסולה
 תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים לוי' פירוש לוי'
 וקדש וכן פ' שיש בפרק המביא חג הסוכות שבעת
 ימים לוי' משמע כל ז' לוי' הוא הקדש ומשום דס' לרבי יהודה
 כן בתורה דרשי לוי' ארז קאי ולא אסכת מפני שמת' סכור'
 לא באה אלא לסמיכי' להודיע אי זה חג הוצרך ללמוד הסוכה
 בהקשר דהג' וסוכה שהיא נאסרת בקדש היינו סכך כדלעיל
 וכן כתבו התוספות בפרק קמא דסוכה בשם ר' שהיא מפרש
 דעיים של כדריהשך סוכר' חילה קדושתו עליוהו ואמרו
 מדאורייתא אבל היתר מכדי הכשר סוכה לא מיתסרי אלא
 כדרבנן חג הלשון פירש אמת הלאש דבסכך מייירי והכשר
 סכה דקאמר היינו מו' על ז' ויתר מו' על ז' כגון סוכה גדולה
 אין אסורין אלא כדרבנן ולפיכך כתב אורי זה וזה דאסורין עני
 סכה היינו דוקא הסכך אבל עני דפנות משרא שרו דכל מאי
 דדרשינן בחג הסכות היינו דוקא בסכך דלקמן גבי פסולת
 גורן ויקב ואני תמה עליו דאך נעלים ממנו מה שכתבו התוספו'
 בפרק המביא בשם ר' דמר שאמר מה חג לשם אף סוכר'
 לשם היינו לפי שיעור סוכה כגון שתי דפנות ושלישית אפילו
 טפח אבל אי עכיד דפנות שלימות יותר משיעור סוכר' לא
 גפיק מקרא ואמרו מטעם בוקעת והלמבם ז' כתב גם כן
 עני סוכה אסורין כל שבנות ימי חג בין עני דפנות בין עני
 סכך וקשה דאם כן גבי חג הסכות תעשה לך מנרנך ומיקבך
 גמי' ניב' הכי ולמה אסרת אין מסכין לא בדבר ומקבל טומא'
 ולא בדבר שאין גדולו מן הארץ וכו' ומייתי ראייה מקרא דחג
 הסכות תעשה לך שבעת ימי באספך מנרנך ומיקבך בפסולת
 גורן ויקב כו' דמשמע אבל דפנו' נעשות מכל דבר וכבר השיג
 הראש ז' על הרמבם ז' וכתב דלא כהרמבם שכתב עני
 סוכה אסורין כל ז' ימי חג בין עני דפנות בין עני סוכר'
 ושמי' לומר דאסור דפנות לאו מקרא דחג הסכות הוא
 דמפיק לה אלא משום דפנות צריכי' לה לסוכה דאי לאו
 דפנות לא קיימא סככא והוה ליה כלי' בטלינהו לגבי סכך והוה
 להו כסכך ואמרו מידי דהוה אסמך לסכך דיוכן דבטלינהו
 לגבי סכך הוה ליהו כסכך וכל פורתא דשקול בנייהו סתירה
 הוה וכן כתב הרן בפרק המביא ועני סוכה דמתסרי אף דפנות
 בכללן שאף הן צריכי' להכשר סוכה ואם תאמר מהו משמע
 דעני סוכה אסורין מן התורה כל ז' ואלו בפרק המביא אמרו
 אבל עני סוכה דחלה קדושתו עליוהו מיתקולו' משמע דאין
 איסוריהו

א
 ב
 ג
 ד
 ה
 ו
 ז

אסוריהו אלא מטעם מוקצה וכן משמע מהוא דאמרי האיל
 והוקצה למצותו הוקצה לאסורו כבר תרצו התוספ' משם רבי
 תם דהקשה דמרת חג לוי אינו אלא בשעור סוכה כגון שתי
 דפנות ושלישית אפילו טפח אי עביר דפנות שלמורת יותרי
 משעור סוכה לא נפיק מקרא ועל היות קאמר שאסור מטעם
 מוקצה ורבינו יצחק תרץ כל זמן שהסוכה עומדת שייך ברה
 מה חג לוי אף סוכה ליל אבל כשנפלה לא שייך ברה מרת
 חג וכו' ואין אסוריהו אלא מדרבנן מטעם מוקצה והוא
 דלא משני תלמודא הכי גבי ומי מהני ברה תנאה משום
 דכשנפלו גמי אסורין מטעם מוקצה והיא מהני בזה תנאה
 אך קשה מההוא דפרק במה מדליקין דתניא אסור להסתפק
 בזה עד מוצאי יום טוב האחרון של חג משום בוזי מצוה
 דמשמע דמשום בוזי מצוה אסורי ולא משום מוקצה ואיפשר
 לתרץ דכלהו איתנהו כותירין הרב רבינו משה בר נחמן
 זכרונו לברכה דעצי סוכה כל שבעה אסורין מן התורה
 כחגיגה ונוי סוכה אסורין כל שבעה משום בוזי מצוה
 והיינו הווא דפרק במה מדליקין ובשמיני של חג סוכה
 ונוייה אסורין משום מוקצה והיינו הווא דפרק כירה אבל
 היותר נכון הוא מה שתרץ הרב רבינו ניסים זכרונו לברכה
 דאי משום מוקצה לחזיהו מותר ליהמרת מהן לכשיפלו אם
 התנה בהן מתחלה אפילו אם נפלו בתוך ימי חג מידו דהו
 אכל מוקצה דעלמא דמהני בזה תנאה אבל השתא
 דאית בהו משום בוזי מצוה אסורי כל זמן מצותה אפילו
 בנפלו מפני ששפלו לסוכה ונעשו כמורה וכי היכי דאסירא
 כל זמן מצותה אפילו נפלה נוייה גמי אסורי ולא מהני
 בזה תנאה כשאר כל מוקצין דעלמא אי גמי כרתצו התוספות
 בשם רבינו יצחק בפרק במה מדליקין דעריכי תרזיהו דמשו
 דאתקצאי למצותו לא הוה אסור בחולו של מועד ולא שייך
 מוקצה אלא בשבת ויום טוב ומשום בוזי מצוה לא הוה
 אסורין להו הוה דנפלו אבל השתא דאמרינן אתקצי ובוזי
 מצוה אסרינן אפילו נפלה ואפילו בחול המועד
 אלא אפילו תלר בהם בגדים או מגדים לנאותה
 אסור להסתפק מהם וכו' משום דבטלינהו
 לגבי סכא והוה להו כסוכה :

עד מוצאי יום טוב האחרון של חג פירוש עד שיתחיל
 יום החול כדפרשו התוספות בפרק המביא או עד
 מוצאי היום הראשון של יום טוב האחרון בלבד כדפי' הריב"ם
 ז' והתוספות נתנו טעם לדבריהם בפרק במה מדליקין
 משום דסוכה בשמיני ספק שביעי יתובי יתבין ואי מתרמי
 מעודתא בבין השמשות אכיל לה בגווה וכיון דאתקצי לבין
 השמשות איתקצי לכולי יומא דלמחר שהתא ספק שמונה
 ספק תשעה אבל אתרוג אינו ניטל בספק שבעה ספק שמונה
 ולא אתרס בספק שמונה אלא משום דאתקצי בבין השמשות
 של ז' ואתג דבין השמשות של שמיני גמי אסור משום שהוה
 ספק יום הואיל ולא אסיר אלא משום ספק יום לא אתקצי
 בכך כולי יומא מידי דהוה אביצה שנוגדה בזה מותרת בזה
 אף על גב דבין השמשות ידיה אסיר משום ספק יום ספק לילה
 ולבי מנגמם בזה מכמה אנפי חדא דמנא ליה לומ דאי מתרמי
 סעודתא בבין השמשות אכיל לה בסוכה דילמא דוקא בבין
 השמשות דשביעי ספק שמיני אמרו בנמרא דאכיל לה בסוכה
 משום דהו ספק דאורייתא לחומר אבל בבין השמשות דשמיני
 ספק תשיעי דהו ספק דרבנן וספק ספקא דאורייתא מאן לימא
 לן דאכיל לה בסוכה ועוד מאי שנא אתרוג דאתרס בשמיני
 מגו דאתקצי בבין השמשות של שביעי מהפריש שבע אתרוגין
 דמכילה למחר התם גמי נימא מגו דאתקצי בבין השמשות
 של יום מצותה אתקצי לכולי יומא דלמחר ועוד מאי שנא בין

השמשות של שביעי בבין השמשות של שמיני כי הוה דגבי ז
 בין השמשות של שמיני שהוה משום ספק יום ספק לילה
 לא אמרינן איתקצי בכך כולי יומא דומיא דביצת הכי גמי
 בבין השמשות של שביעי שאינו אלא משום ספק יום ספק
 לילה והוה דומיא דביצה לא לימא בירה מגו דאתקצי ואף על
 גב דאיכא לתרצי קושיא קמייתא דאין הפרש בין שמיני
 ושביעי לענין אי מיתרמי סעודתא בבין השמשות אכיל לה
 בסוכה אף על גב דבין השמשות דשביעי הוה ספקא דאורייתא
 ובין השמשות דשמיני הוה ספקא דרבנן משום דלא אמרינן
 ספק דרבנן לקולא אלא כמרת שעבר אבל בלהבא אפילו ה
 בספקא דרבנן אזלינן בה לחומרא מכל מקום קשיא מאי שנא
 אתרוג בשמיני מהפריש שבעה אתרוגין ומביצה לכן צריך
 לפרש דלא אמרינן מגו דאתקצי בבין השמשות איתקצי לכולי
 יומא דלמחר אלא כשהיה האסור של בין השמשות משום
 ספק לילה דומיא דעצי סוכה ונוייה דאמרינן בהו בפרק
 המביא מגו דאתקצי בין השמשות דערב יום טוב הראשון משום
 ספק לילה איתקצו לכל החג אבל אם היה האסור של בין
 השמשות משום ספק יום שעבר לא אמרינן ביה מגו דאתקצי
 בין השמשות אתקצי למחר ומשום הכי גבי הפרש שבעה
 אתרוגין וגבי ביצה ונבי אתרוג בשמיני שאין אסור בין
 השמשות שלהם אלא משום ספק יום שעבר בארץ ישראל
 דחיישונן שמא עריין יום שעבר הוה לא אמרינן בהו מגו
 דאתקצי בין השמשות אתקצי למחר הלוי דאסר אתרוג
 בשמיני בארץ ישראל לאו מטעם מגו הוא אלא מטעם גזירה
 אתרוג אסור סוכה לאתרוג בשמיני לדין לאו מטעם מגו הוא
 דאסיר אלא מטעם ספק דשמא נימא אלוהו ויאמר דעברת
 לאלוהו והו שמיני שביעי כדכתב הרב רבינו אשר ז"ל והסוכה
 בתשיעי דאסור אינו אלא מפני שבין השמשות שלו עצמו
 אסור מפני שאוכלים בו כסוכה היכא דאיתרמי סעודתא
 דאף על גב דאכילה גופה שם אינה אלא מטעם שמא עריין
 יום שעבר הוא מכל מקום כיון דסוף סוף אכלין ביה בסוכה
 הוה ליה מוקצה למצותו ואסיר וכיון דאסירא ביה בגופיה
 דבין השמשות אמרינן ביה מגו דאתקצי בין השמשות
 אתקצי למחר זהו הפירוש הנראה לוי ולא כדפרשו התוספות
 דטעם אסור ואתרוג בשמיני לדין אינו אלא מטעם מגו
 דאתקצי בבין השמשות דשביעי אתקצי למחר דאם כן מאי
 שנא שמיני לדין משמיני דארץ ישראל

והוא דאמר אינו בורל מהם כל בין השמשות שעריין לא
 חלה עליהן קדושה אבל בעצי סוכה וכו' פירוש
 דאי דקאמר ואם התנה עליהן כו' דמשמע דמהניא בהו
 תנאה אינו אלא באומר מבעוד יום אינו בורל מהם מחיובת
 כחו וזכותי בהם כל שהות אורך בין השמשות של ערב יום
 טוב דבשעת ביאת היום שהיתה קדושה צריכה לחול עליהם
 לא חלה לפיכך לא הוקצו והוה הדין גמי אם התנה ואמר כל
 זמן שארצה אטול מהן כיון דבשעת ביאת היום שהיתה קדושה
 צריכה לחול עליהו לא הוציא כחו וזכותו מהם שגם הוה
 בכלל כל זמן שארצה אטול מהם הוא לא חלה קדושה עליהו
 ולא הוקצו ורשאי להסתפק מהן אבל אם התנה ואמר כל זמן
 שיפלו אטול מהן או בחול המועד אטול מהן אף על גב דלגבי
 סוכה דעלמא אם היתה רעועה מבעוד יום והיתה דעתו עליה
 שיסיקה כשתפול והתנא עליה שכל זמן שתפול יהא רשאי
 להסיקה ונפלה מהני בה תנאה לכולי עלמא כדאיתא בפרק
 המביא הא לא משום דבשעת ביאת היום שהיתה קדושה
 צריכה לחול עליהם לא נפלו וחלה קדושה עליהו וכבר הוקצה
 כל שבעה ושוב אינו רשאי להסתפק מהן כל שבע אפילו אם
 נפלה וכן משמע גמי מהג דלקמן דקאמר ואם התנה עליהם
 ספ מצו' לר' א' 34 i מתחלה

א מתחלה בשעת שתלאן ואם כשארצה אטול מהן זה כותר אלמא לישנא דכל זמן שארצה אטול מהן מדברי כאלו אמ' איני כודל מהן כל בין השמשות

ואם נפלו ביום טוב אסורים באכילה ומותרין לשלשין מטקומן כתב בעל הטורים ואינו מבין טרם שחלק לענין שלטול במקומן בין שכר ליום טוב והדיון עמו שהרי בסוף שבת מקטות מתמם משנת דיום טוב לרבי יוחנן דקאי בשכר משמע דאין חלוק ביניהם וכל שכן לרבי נחמן דריש ביצה דקאמר שבת דהמירא הלא אתו להולילי ביה סתם לן

ב תנא רבי שמעון יום טוב דקיל אתו להולילי ביה סתם לן כרבי יוחנן אך מה שכתב במילתיה דבעל זוג דקאמר ואם התנה עליהם מתחלה כו' הרי זה כותר ללא קא מיירי אלא לאחר שנפלו אבל בלא נפלו לא מרבי בהו תנאה אינו מחזור דכיון דלא חלה עליה קדושה ולא בטלינהו לגבי סכא מאי אירויא נפל אפי' בלא נפלו נמי והא דקטי במלתיהו לישנא דנפלו אינו אלא משום דבעי לאשמועינן דין השלטול דבשבת אסורין לשלשין וביום טוב מותרין וכחול אף מותרין לטקומן אבל בהתנה עליהן דלא חיילה קדושה עליהו ולא בטלינהו לגבי סכא הרי הן מותרין בכל ענין בין נפלו בין לא נפלו

ג פ' סיפא זו לא מיירי אלא במסכת הוה יש נוסחאות שכתוב בהם הלשון הוה כלשון ההלכות גדולות אחר לשון דאם התנה עליהם מתחלה בשעת שתלאן ואמר כשארצה וכו' הרי זה כותר ושבוש הוא שנפל בהם מפני שלשון ההלכות גדולות בעשורי סוכה קא מיירי ולא בענין סוכה אבל בנוסחא אחרת כתוב בהן זה כלשון התוספתא אחר כל זמן שארצה אטול וגם בזה אינו מתיישב דבשלמא בכרייתא דפרק הבבאי דקאמר תלמודא סיפא אתאן בסוכה דעלמא שפיר דמהרי ארישא דמיירי בה בסוכה דעלמא לא הכא סוכה דעלמא מאן דכר שמה

ד הולכה ככ"ש שפוסלי מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית אף על גב דקיימא לן דלית הלכתא כשיטה ובפרק קמא דסוכה אמר אביי רבי ורבי יאשיהו ורבי יוחנן ורבי שמעון ורבי אבהו ורבי אליעזר ואחרי כוליה סבירא ליה סוכה דירת קבע בעינן שאני הכא דאשכחן לרב הונא דקאמר הלכה צריכר שנתא מחוקת כדי ראשו ורובו ושלחנו זאל רבי אבא כמאן ככ"ש ואלא כמאן ואיכא דאמרי אל ר' אבא דאמר לך מני כ"ש הוא והלא תוה מינה וכן כתב הר"ף זל ואף על גב דמילתיה דרב הונא מיירי בסוכה קטגרי כדמשמע מלישנא דמחוקת ומלתיהו דכ"ש מיירי בסוכה גדולה כדמשמע

ה ואם איתא מחוקת ואינה מחוקת מבעי ליה הא אסיקנן בגמ' דבתרתי פליגי וחסורי מיחסרה והכי קתני מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית בית שמאי אומרים לא יצא ובית הלל אומר יצא ושאניא מחוקת כדי ראשו ורובו ושלחנו בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין ותימה דמהכא משמע דסבירא ליה ללכ"ג דשעמא דגדולה וקטנה אליבא דרב הונא חד טעמא הוא גזירה שמה ימשך אחר שלחנו הוא דקאמר הלכה ככ"ש שפוסלין כלומר שאינו יוצא בה זמל הא דילמא שעמא דשמאי ימשך אינו אלא בגדולה אבל בקטנה היינו טעמא משום דבעינן שיעור דהוי לדירה והאי שיעורא אפילו לדירת עראי לא הוי דהשתא איכא למיטר דרוקא גבי הכשר סוכה סבירא ליה ככ"ש ולא ככה דאמרי כדי ראשו ורובו בלבד אבל כשיש בה שיעור הכשר סוכה והיה יושב בפתח הסוכה וראשו ורובו בסוכה ושלחנו חוצה לה דשעמא דכ"ש דקאמרי לא יצא אינו אלא משום גזירה דשמאי ימשך אחר שלחנו סכר לירך ככה דלא חיישי שמה ימשך אחר שלחנו ולא ככ"ש והכי משמ'

טפח שהרי גבי סוכה גדולה קתני יצא והלא יצא גבי סוכה קטנה קתני פוסלין ומכשירין ואלו היה הטעם בשניהם משום גזירה דשמאי ימשך אחר שלחנו לערביניהו ולתניניהו מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ושאניא מחוקת כדי ראשו ורובו ושלחנו כ"ש אומר' לא יצא וכה אומר' יצא ועוד הא דריוק סר וזמרא ואם איתא כ"ש אומר' לא יצא וכה אומר' יצא מיבעי ליה היכי מיפרקא בשלמא הא דפרוך תלמודא ואלא קשיא מי שהיה מיפרקא בהא דקאמר בתרתי פליגי וחסורי מחסרה כו' אלא הא דמר וזמרא קשיא דאף על גב דבתרתי פליגי מכל מקום כיון דשעמא דידהו משום גזירה דשמאי ימשך הוא דהוי לא שייכא אלא אנכרא וליא אסוכה עינן וקשויא במקומה עומדת כ"ש אומר' לא יצא וכה אומר' יצא מבעי ליה דהא לא שייך פוסלין ומכשירין לא אסוכה בלבד ועוד מדפתח הספר מעורת גדול במי שהיה ראשו ורובו וסוים אלא בעינן שנתא מחוקת כדי ראשו ורובו ושלחנו משמע דסבירא ליה דפירוש מי שהיה ראשו ורובו בסוכה כפירוש מחוקת ואין זה אמת דהא כתיבא קאמר תלמודא דמי שהיה מיירי בגדולה ומחוקת ללא מיירי אלא בקטנה ואף על גב דהוי קשויא בתרתיא מעינן לתרתיניהו דפיר' פוסלין כלומר שאינו יצא

ב בה והיינו פסולה ומה שפתח במי שהיה וסוים במחוקת הכי פירושא מי שהיה יושב אפומא דמסלילתא ושלחנו בתוך הבית אינו יצא בה אף על פי שהיא גדולה משום דחיישינן שמה ימשך אחר שלחנו ומשום הכי בעינן שנתא חסוכ מחוקת כדי ראשו ורובו ושלחנו אבל אם הית' קטנה שאין בה כשיעור הוה אינו יצא בה משום דכיון דאינו טכילה ראשו ורובו ושלחנו ישים שלחנו בחוץ והוא יושב ראשו ורובו בסוכה כדי לצאת בה ואז חיישינן שמה ימשך אחר שלחנו ואינו יצא בה וחודיענן בלשוננו דהי דין הגדולה הין וקטנה יחד כשהיה שלחנו מבחוץ והוא מכפנים מכל מקום קשיא קשיא קשייתא דלערביניהו ולתניניהו ועוד דמאן ליה הא אבל ליכא לאקשווי מהא דאבוי בפרק קמא דקאמר דשעמא דבית שמאי הוא משום דירת קבע ולא משום גזירה דשמאי ימשך אחר שלחנו משום דעל כרחק לוטר רב הונא פליג עליה בהא דאם לא כן היכי פסק בבית שמאי הא קימ' לן סוכה דירת עראי בעינן וקשי' הלכת' אהלכת' והלאש זל כתבו אבל הר"ף זל סובר דהד טעמא הוי לתרתייהו ובשניהם פסק ככ"ש וכן כתב הר"י ישעיה דטראנו ואין דבריה נראין דלישנא דשתוא מחוקת לא משמע הכי ועוד מדקתני בכרייתא רבי אומר כל שאין בה ד' אמות עד ארבעה אמות פסולה וחכמים אומרים אפילו אינה מחוקת אלא כדי ראשו ורובו כשרה משמע דמאי דארבעה אמות שנים

ה השולחן בתוך הסוכה ואפי' הכי פסל תנא קמא דאיך כרייתא אלמא לאו משום שמה ימשך הוא עד כאן דבריו : יתר על טפח כי היכי דלהוי עס האירי של שלשה טפחים פחות משהו ארבעה טפחים דאין רוחב מחיצה פחות מארבעה טפחים ואף על גב דשיעור משך סוכה שבעה טפחים אתא הלכתא ונריעתא אבל רשי' פירש ומעטירו בפחות משלשה דפחות משלש' כלבד דמי וחייבא לירך מחיצה של ארבעה טפחים במשך סוכה שבעה נמצא רובו של דופן עשוי והכי מנמנס בזר דאם כן לימא לי טפח צוחק בלא צוחק נמי סני שיעמיונו סמוך לדופן בפחות משלשה הוה ליה מחיצה של ארבעה טפחים פחות משלו ומשך סוכה שבעה נמצא רובו של דופן עשוי :

ו ומסויק דבא כלישנא בתרא דקאמר צריכר נמי צורת פתח משום דמעובדא דרב כהנא ועבר לה טפח שוחק וצורת פתח ואמר ליה רב אשי לא סבר לה מר להא דאמר רבא ונתרת נמי בצורת פתח ואמר ליה לא כאידך לישנא סבירא ליה צריכר גמי צורת פתח משמע דהלכתא כלישנא בתרא

ז

ז והוא דמכשרינן סכך פסול מן הצד עד ארבעה אמות על ידי
 דופן עקומה היינו משום דחשבינן ליה לסכך הפסול כאלו הוא
 מן הדופן ועצמו נעקם וככפף למעלה אבל באויר דלא שייך
 בה לומר כאלו הוא דופן נכפף לא אבל אין לפרש דופן עקומה
 שאנו חושבינן הדופן שביצד הסכך הפסול כאלו הוא רבק עם
 הסכך הכשר ונשאר הסכך הפסול חוץ מן הסוכה דאם כן נבי
 אויר נמי בימא הכי ומתני קתני בהדיא הרחיק את הסכך מן
 הדפנות שלשה טפחים פסולה זכן פלטי בהדיא במתני דבית
 שנפחת וכן משמע נמי מלשון הסמך דלקמן דכתב ויחשב דהו
 הפסול מנגף הכותל וכשרה

ז חתניא כותיה כדי גסבה דהו תניא נמי כותיה דרב וכהו
 כתב בפסחים גבי ר' יוחנן וז"ל דאמרי כל אסורין
 שבתורה בס' עין שס' זמורה רבי יהודה פלטי דאף על
 גב דאי הוא מקל בשאין בהו ד' מורה הוא נכסר אחד וכו' ד'
 שאם נתנו מן הצד שאף על פי שהיא כשרה ע"י דופן עקומה
 לא ישן תחתיו פ"ל לפירושו אף על גב דלגבי סכך נכסרי שאין
 בהם ד' שחולק על ר' מאיר ומקל בו הוא חולק עליו בכל עניין
 אף לענין שינה לגבי נסר אחד שיש בו ד' שמקל בו ומכשר
 הסוכה ע"י דופן עקומה מורה שלא ישן תחתיו אבל בסוכה
 קטנה בין מן הצד פוסל בג' אבל פחות מג' כלבוד דמי וכשרה
 ואף על גב דסכך פסול כליתיה דמי ובמצא שאין בו ז' על ז'
 מכל מקו' כיון דכלבוד דמי הוא ליה כאלו נבנתה הסכך הכשר
 שבעדו האחד ונדבק עם הסכך הכשר שבעדו האחר ונחשב גם
 הסכך הפסול כסכך הכשר והוה ליה ז' על ז' והיא מהויה
 דמחצלת ד' ומשהו דתלי לה באמצע פחות מג' למעלה ופחות
 מג' למטה וכל פחות מג' כלבוד דמי אלמא הוה ליה כאלו
 בנתחה ונדבקה למעלה ולמטה והווי כאלו כלו ארונ דאם לא
 כן אין כאן דופן גבוה עשרה ועוד ראיא אחת מהויה דעריבין
 דמקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחיבורו טפחים
 שאף על פי שרחוב קנה אין בו אלא אצבע ויש בין קנה לקנה
 שלשה טפחים פחות משהו ואיכא פרוץ מרובה על העמוד
 שפיר דמי דאמרינן לבדו והוה ליה כלו עומד אלמא כל היכא
 דאמרינן לבדו חשוב כעומד

אין ישנין תחת אותו אויר דאף על גב דאיצטרופי קא
 מצטרף להשלים שיעור הסוכה לז' על שבעה מכל
 מקום הוא עצמו אינו כשר ואין ישנין תחתיו ואל תתמה בזה
 לומר דמי איכא מידי דאיצטרופי מצטרף והוא עצמו אינו כשר
 שכבר אמרו בגמרא טיש הדרוק יוכיח שמצטרף לארבע' סאה
 והטובל בו לא עלתה לו טבילה

אמר רב פפא בשחבטן הא דקשיא ליה מדברי רב פפא
 אינו פלטי שפירש חבטן שהשפיל ענפיו למטה
 על הסכך והוי הן מעורבין עם הסכך הכשר רבה עליו ומבטלי
 דמדאורייתא כל מיילי בשילי ברוכה כותנא במתני' אם הייר
 הסכך הרב מהן כשרה אבל לפי הלמבס זל שפי' חבטן מלשון
 קציצה כרמשמע מדבריו במשנה תורה ובחב' המשנה תו לא
 קשיא מהויה דרב פפא והא מידי דערב דבר שמסככין בו
 בדבר שאין מסככין בכלא קצצן משמע ומה שהקשר רבינו
 שלמה זל והמפרש חבטן מלשון תלישור או שליפה טועה
 הוא למדקתני סיפא או שקצצן מכלל דרישא במחורבין
 קמיירי ועוד כי צלתו של אילן מרובה מחמתו אמאי לא
 הא נפלו על הסכך כבר פירש הרב רבינו משה בן הרב
 רבינו מיימון זכרונו לברכה בפירושו המשנה דההיא דאם היה
 הסכך הרבה מהם כשרה הוא בתנאי שיקוף אותו כי אם לא
 קצצן יצטרף סכך כשר לסכך פסול ופסולה והויה דאו שקצצן
 כשרה בתנאי שינענע אותו ואו תהיה כשרה אף על פי שרוב
 חסוכה מזה הנפץ או הדלעת דהשתא תו ליכא לדיקוי מרקתני
 ספ' מצו' לר' ב 34 ii סיפא

א מפני שאין לה ג' דפנות גמורות אינו רוצה לומר מפני שאין
 כאן אלא ב' דפנות גמורות בלבד והג' ד' טפחים עם
 הלבד דאם כן נבי שתי דפנות זו כנגד זו שיש בו ג' דפנות
 גמורות ד' טפחים ומשהו ופחות מג' דהוי כלבוד לא יהא צריך
 לעשות צורת פתח והוא עצמו פסק גבי ב' דפנות זו כנגד זו
 וצריך לעשות לה צורת פתח אלא הכי פרוטא מפני שאין לה
 שלשה דפנות גמורות באריגה אלא השני מהן בלבד והג' אין
 בו כי אם טפח דהשתא נבי ב' דפנות זו כנגד זו נמי כיון שאין
 בו אלא שני דפנות גמורות באריגה והאמצעי אין בו אלא ד'
 ב טפחים בלבד צריך לעשות צורת פתח אף דאם כן אלו היו ב'
 דפנות גמורות באריגה זו כנגד זו והיה גם האמצעי שבעדו
 טפחים באריגה דהויה לה שלשה דפנות גמורות באריגה לא
 יהא צריך לה צורת פתח ואין הרב כן דהא סתמא קתני סכך
 העשויה כמבוי דהיינו שני דפנות זו כנגד זו וביניהן מפורש
 עושה דופן כו' וצריך לעשות לה צורת פתח משמע לא שניא
 אם היה רחוב המבוי שבין ב' הדפנות שזו כנגד זו שבע טפחים
 לא שניא אם היה ק' טפחים לעולם צריך לעשות לה צורת
 פתח אף על פי שעשה הדופן האמצעי שבעה טפחים באריגה
 דאם לא כן אדמצריך צורת פתח הוה ליה למימר עושה לה
 דופן שיש בו שבעה טפחים ושמיא י' לומר שפי' גמורות שיהיו
 כלן שות כרוחבן שלא יהיו הב' דפנות רחבות והשלישי צר
 מהן עד שישאר ביניהם פרוץ בלתי ארוג שאף על פי שכל א'
 מזה דפנות יש בו רוב שבעה טפחים כיון שהב' מהן יותר מו'
 טפחים והג' ז' טפחים שנשאר המקום פרוץ צריך לעשות לה
 צורת פתח לתוסת המקום הפרוע אבל רבינו ישעיה הרשות
 כתב והוה דבעינן צורת פתח לה בטפח צוחק דליכא דופן שלם
 אבל בפס' ד' דהוי דופן שלם לא בעינן צורת פתח דסבידא
 ליה דכיון דהוי דופן שלם במשך שבעה על ידי פס' ד' ומשהו
 עם פחות מג' טפחים שלשה דפנות גמורות מיקרו ואינו צריך
 צורת פתח

ד ארבעה טפחים ומשהו כי היכי דלהי עם האויר של שלש
 טפחים פחות משהו ז' טפחים דמשך הסוכה דהכא
 לא סגי בשפח ומשהו שיעמידנו פחות מג' טפחים סמוך לאחד
 מב' הדפנות כדלעיל משום דהתם איכא שתי דפנות דעריבין
 אבל הכא לא כדמתרץ תלמודא
 וצריך לעשות לה צורת פתח אי משום דמילתיה דרבא
 דקאמר וצריך לעשות לה צורת פתח אכלהו קאי
 בין אשתי כהליכתן בין אסוכה העשויה כמבוי דאם לא כן הוה
 ליה למנקט מילתיה דרבא קודם סוכה העשויה ואי משום
 דשעמא דתרווייהו חד טעמא הוא משום דלית בה ג' דפנות גמורות
 כדפרישית ואי משום דמדפריך תלמודא מ'ש הכא דסני לרה
 בטפח צוחק ומאי שנא התם דלא סגי בלא פס' ד' ומשני הכא
 דאיכא דפנות דעריבין סני בטפח התם דליכא ב' דפנות דעריבין
 לא סגי בלא פס' ד' משמע דיתרון התקון במחיצות גרוע' דלא
 עריבן שוה למחיצות טובות דעריבין כתקן גרוע ושקולים הן
 לענין צורת פתח כדכתב האשירי זל

ג טפחים מן הארץ פסולה משום דמחיצה תלויה אינה נתרת
 אלא על ידי גוד אחית מחיצתא אלא היכא שאין
 הגדיים בוקעי' תחתיה דומיא דגוזזתא דתנן בערוכין דעושח
 מחיצה תלויה סביב ומלא ממנה מים דבקיעת דגים לאו שמת
 בקיעה אבל היכא שהגדיים בוקעים תחת המחיצה התלויה כי
 הכא נבי סוכה שהגדיים עוברים תחתיה לא אמרינן בה גזז
 אחות מחיצתא כדאיתא בפרק הזורק

אם גבוהים מן הארץ עשרה טפחי' כשרה ע"י גוד אסיק
 מחיצתא אבל אם אינן גבוהים עשרה לאו שם גוד
 עליו דאין גוד פחות מעשרה : בין באמצע בין מן הצד

א סוף או שקצץ סכל דרשא מחוברים דפירוש או שקצץ קצץ ונעקע קאמר ורישא בקצץ לתודית דמכין דהסכך הכשר הרבה מהן תולידא לטיחש במתק אף על פי שהיה מן העשוי אף על גב דאיכא לטיחש ביה כשהוא סכך פסול וכן משמע נמי מיהא דכתב בפרק חמישי בתולדות סוכה דהולך עליה עלי האילנות ובריהן וסכך על גבן ואחר כך קצץ אס היה הסכך הרבה מהן כשרה וקשית אי תלוש עלתו מרובה ורא מחמתו אסאי לא נראה לי ולא קשיא היא דהא כשעלתו מרובה טיחתו מסתמא הסכך הפסול רבה על הסכך הכשר והיא סני בקציעתו להודה בלא נענוע כדלעיל ואף על פי שבקציעתן הן נופלין על הסכך אין דר נענוע ונענוע בידים בעינן כדי שיהיה לשם סוכה ודרב רבי ניסים זל כתב דאיכא דחכנן וערבן ואיכא דובא סכך כשר ואין האילן עלתו מרובה מרובתו כשר שלא כדברי הרמבם זל מפני שהו כוב שהרמבם זל מפרש חבטן כפירי זל ונראה שלא דא פירוש המטבח וכן נראה גם כן מדברי בעל החכמה דאם לא כן מהו דרב פפא לא קשיא ולא מיי כדפירושית אך קשה דכשלא אי הוה סל כפירוש הרמבם שפירש חבטן קצץ ואפילו הכי קתני אס הוה הסכך הרבה מהן כשרה היינו דאיכא למיזק מינה הא דערב דבר שמסככין בו מדבר שאין מסככין בו וסכך בשניהם אף על פי שהכשר יתר על הפסול פמליה אלא השתא דסכריא ליה כפירוש רש"י זל דפירש חבטן השפילן ועודן מחוברין דאם לא כן לא הוה קשיא ליה מהו דרב פפא ואפילו הכי קתני אס הוה הסכך הרבה מהם כשרה מנא ליה למיזר הא דערב דבר שמסככין בו כדבר שאין מסככין בו וסיכך בשניהם אף על פי שהכשר יתר על הפסול כו' אראצטרו לאקטוהו עליה הא לא אשכחן בשום דוכתא לפסול את הסוכה בערב הסכך הפסול עם הכשר כשהכשר רבה עליו אלא הוה דקאי לתודיה ואינו מעורב יחד עם הסכך הכשר דומיא דהעושא כוכוהו תחת האילן כשלא השפילן אבל כשהשפילן ונתערב הסכך הפסול עם הכשר יחד בשול ברובא ואדרבה כדוידא קתני במתני' המקרה סכתו בשפודי או בארזכות המטה אס יש ריח ביניהם כמותן כשרה ואוקמה בגמרא במעורף שהסכך הכשר רבה עליו ומנא ליה להלק בין סכך זה לעצמו ודח ליעצמו לערב זה בזה

א סוף או שקצץ סכל דרשא מחוברים דפירוש או שקצץ קצץ ונעקע קאמר ורישא בקצץ לתודית דמכין דהסכך הכשר הרבה מהן תולידא לטיחש במתק אף על פי שהיה מן העשוי אף על גב דאיכא לטיחש ביה כשהוא סכך פסול וכן משמע נמי מיהא דכתב בפרק חמישי בתולדות סוכה דהולך עליה עלי האילנות ובריהן וסכך על גבן ואחר כך קצץ אס היה הסכך הרבה מהן כשרה וקשית אי תלוש עלתו מרובה ורא מחמתו אסאי לא נראה לי ולא קשיא היא דהא כשעלתו מרובה טיחתו מסתמא הסכך הפסול רבה על הסכך הכשר והיא סני בקציעתו להודה בלא נענוע כדלעיל ואף על פי שבקציעתן הן נופלין על הסכך אין דר נענוע ונענוע בידים בעינן כדי שיהיה לשם סוכה ודרב רבי ניסים זל כתב דאיכא דחכנן וערבן ואיכא דובא סכך כשר ואין האילן עלתו מרובה מרובתו כשר שלא כדברי הרמבם זל מפני שהו כוב שהרמבם זל מפרש חבטן כפירי זל ונראה שלא דא פירוש המטבח וכן נראה גם כן מדברי בעל החכמה דאם לא כן מהו דרב פפא לא קשיא ולא מיי כדפירושית אך קשה דכשלא אי הוה סל כפירוש הרמבם שפירש חבטן קצץ ואפילו הכי קתני אס הוה הסכך הרבה מהן כשרה היינו דאיכא למיזק מינה הא דערב דבר שמסככין בו מדבר שאין מסככין בו וסכך בשניהם אף על פי שהכשר יתר על הפסול פמליה אלא השתא דסכריא ליה כפירוש רש"י זל דפירש חבטן השפילן ועודן מחוברין דאם לא כן לא הוה קשיא ליה מהו דרב פפא ואפילו הכי קתני אס הוה הסכך הרבה מהם כשרה מנא ליה למיזר הא דערב דבר שמסככין בו כדבר שאין מסככין בו וסיכך בשניהם אף על פי שהכשר יתר על הפסול כו' אראצטרו לאקטוהו עליה הא לא אשכחן בשום דוכתא לפסול את הסוכה בערב הסכך הפסול עם הכשר כשהכשר רבה עליו אלא הוה דקאי לתודיה ואינו מעורב יחד עם הסכך הכשר דומיא דהעושא כוכוהו תחת האילן כשלא השפילן אבל כשהשפילן ונתערב הסכך הפסול עם הכשר יחד בשול ברובא ואדרבה כדוידא קתני במתני' המקרה סכתו בשפודי או בארזכות המטה אס יש ריח ביניהם כמותן כשרה ואוקמה בגמרא במעורף שהסכך הכשר רבה עליו ומנא ליה להלק בין סכך זה לעצמו ודח ליעצמו לערב זה בזה

אחר כך קצץ אס היה הסכך הרבה מהן עריך לנענע אותן אחר קציעתן נראה לי שהגידא האת משוכשרת דאלכ מאי או שקצץ דקתני במתניתין דמשמע דסני או על ידי זה או ע"י זה ועוד דאיכא לאוקמה לא אליבא דהרמבם זל ולא אליבא דרש"י זל דלהרמבם זכרונם לברכה אס קצץ והיה הסכך הכשר רבה עליו כשרה אף בלא נענען זלדשי זל אס השפילן וערבן יחד נחיה הסכך הכשר רבר על הפסול כשרה אף בלא קצץ ואם קצץ ונענען אפילו לא היה הסכך הכשר רבר עליו כשרה ואלו הכא כלוהו בעי קציעתו ונענוע ורובא אבל בקצת נוסחאות של ספר מצות גדול מצאתי שכתוב בהן התלה עליה עלי האילנות ובריהן וסכך על גבן ואחר כך קצץ אס היה הסכך הרבה מהן כשרה ואם לא היה הסכך שהיה מתולתו כשר הרבה מהן עריך לנענע אותן אחר קציעתן וזו הגירסא יותר נכונה מפני שהיא מסמכת עם סדר שכתב הרמבם זל כפירוש המשנה ומה שכתב בחבורו הגדול לפי קצת הנוסחאות אך קשה שהרי הרמבם זל מוכר כדשי זל שפירש חבטן השפילן והן מחוברים ולדידיה אס היה הסכך דרבה מהן כהשפלה להודה סני אפילו בלא קצץ ודרך הסכך להיות קל דדירת עראי בעינן היתה מעובה כמין בית ואף על פי שאין הכוכים נראין בתוכה כשרה שעדין תורת עראי עליה אף על פי שאין נראין

אם יש בהקפה כדי לרבע תשעה דהיינו עשרי' ותשעה טפחים וחוכשיים וכל טפח ברובעין טפח ותרי וחמישי באלכסון ואם כן ז' טפחים ומשך סוכה הן ז' טפחים נכי וחמשה וכל שבקכו טפח הקפו ג' הרי כט טפחים וחמישיים : כ מוכיח בפ' קמא דערובין כו' יש מפרשי' דהאי נוסח' משכשתא היא דהא היא דערובי דקתני דפנות הללו שרבה בהן פתחים וחלונות וכו' בעומד המרובה על הפרץ קמיידי כוכשיים ברז ובלבד שיהיה העומד מרובה על הפרץ והכי מוכח מיניה אף על פי שפרץ מרובה על העומד ועוד דותם כשברת קמיידי כדתניא בפרק קמא דסוכה ויתרה שבת על הסוכה שהשברת אינה נתרת אלא בעומד מרובה על הפרץ מה שאין כן בסוכה צריך לגרום בפרק קמא דסוכה במקום בפרק קמא דערובין ואף על גב דמלושנא דסוכה שיש לה פתחים הרבה שהיא כלשון הבריותא דפרק קמא דערובין משמע שהוא לקוח משם ולא מפרק קמא דסוכה לא קשיא דאיכ' למיזר ונקט לישניה כלשון הבריותא אף על פי שאינו לקוח משם אך קשה דאם כן מאי מוכיח דקאמר הא בהויא קתני לה מה שאין כן בסוכה דאפילו בפרץ מרובה על העומד כשהוא שמוס ובלבד שלא יהא שום פתח יתר על עשר כו' תא לא מוכח מפרק קמא דסוכה אלא בעשר או בפחות מעשר אבל ביתר מעשרה לא הוזכר

א חוזר שם כלל לכן נראה לי שהנוסחא הזאת נכונה היא ומוכיח
 בפרק קמא דערוכין דקאמר לא אפרוץ מרוכר על העומד קאי
 אלא אוכלבד שלא יזא שם פתח יתר מעשר אבל אם היה ברת
 פתח יתר מעשר אף על פי שיש לה צורת פתח צריך שלא יהא
 דפרוץ מרוכח על העומד קאי דהא מילתא לא מוכחא לא מדוקיא
 דרב יוסף ומתשובתם לו דפרק קמא דערוכין דמדרשוה רב יוסף
 פסול דיתר מעשר לפסול דפרוץ מרוכח על העומד ורצה להוכיח
 ממתניתין דקתני ואם יש לה צורת פתח צריך למעט כדאמ' ליה
 רב לרב יהודה שכמו שאין צורת פתח מועילה לגבי פסול דיתר
 מעשר הוא הדין נמי אינה מועילה לגבי פסול דפרוץ מרוכח על
 העומד אף על פי שאותן הפתחים והחלונות פחותין מעט השיבו
 לו שאני פסול דיתר מעשרה דחמור מפסול דפרוץ מרוכח על
 העומד משמע שאף על פי שזה פוסל חרף פוסל מכל מקום יש
 לחלק בין פוסל לפוסל שאף על פי שהדמיון בפוסל החמור אין
 להחמיר בפוסל הקל והוא הדין נמי אף על פי שהקלו בפוסל
 הקל אין להקל בפוסל החמור ולמרגו מכיון דהיכא דאיכא תרי
 פסולי אהדי כגון אם היתה הפרצה יתרה מעשרה וגם הפרוץ
 מרוכח על העומד אין ללמוד ממתניתין דמתיר יתרמי בצורת
 פתח למאן דמתני אין צריך למעט להתיר בצורת פתח גם ביתר
 מעשרה וכפרוץ מרוכח על העומד דאיכא למימ' מתניתין דמתיר
 בצורת פתח אינו אלא בעומד מרוכח על הפרוץ שאין בו אלא
 דעותא דיתר מעשרה אבל כשהפרצה יתר מעשרה וגם הפרוץ
 מרוכח על העומד אין צורת פתח מועילה להתיר ואם תאמ' תינת
 נמי שבת דאית בה פסול בפרוץ מרוכח על העומד וכפסול ביתר
 מעשר אלא נמי סוכה דלית בה פסול דפרוץ מרוכח על העומד
 שאף על פי שהפרצה יתרה מעשר וגם הפרוץ מרוכח על העומד
 אין בה לא פסול דיתר מעשר להודי אמאי לא ילפינן ממתניתין
 דמתיר בצורת פתח אפי' ביתר מעשרה לומר דהו' הדין נמי בסוכ'
 אף על פי שיש בה כמה פתחים וחלונות יתרות מעשרה וגם
 הפרוץ מרוכח על העומד כשרה בשעשה כהן צורת פתח יש לומר
 שהספר מצות גודל סוכר שהביתא דיתרה שבת על הסוכר
 בפרצות פחותות מעשרה וכפתחי שימאי קמיירי כדפירש רבינו
 שלמה זל דאי אפי' ביתרות מעשרה מאי בעומד מרוכ' על הפרוץ
 דקאמר הא אפילו בעומד מרוכח על הפרוץ אינה נתרת כל עוד
 שלא עשה צורת פתח לאותן היתרות מעשר והכא בפתחי קאי
 מיירי שימאי דאי ביש כהן צורת פתח מאי ואינה נתר לא בעומד
 מרוכ' על הפרוץ דקאמר אפי' כפרוץ מרוכ' על העומד נמי כשרה
 היכא שהפרצות פחותות מעשרה ויש כהן צורת פתח והיכי פסיק
 והני ואינה נתרת אלא בעומד מרוכח על הפרוץ דמשמע אפילו
 בפחותות מעשרה והיא הפחותות מעשרה כשיש בהן צורת פתח
 היא סתימא מעליא וכשרה אפילו בפרוץ מרוכח על העומד וכיון
 דבפחותות מעשרה ובפתחי שימאי קמיירי ועלה קאמר יתרה שבת
 על הסוכה שהשבת אינה נתרת אלא בעומד מרוכח על הפרוץ
 והסוכה אפילו בפרוץ מרוכח על העומד משמע אבל ביתרות
 מעשרה ויש בהן צורת פתח אין הפרש בין שבת לסוכר וכמו
 שבשבת אינה נתרת היכא שהפרצה יתרה מעשרה והפרוץ מרוכח
 על העומד אפילו בצורת פתח משום דאית כיה תרי פסולי יתר
 מעשרה ופרוץ מרוכח על העומד כדמוכח מהיכא דערוכין
 כדלעיל כך הסוכה אינה נתרת אפילו בצורת פתח כשהפרוץ
 מרוכח על העומד והפרצה יתרה מעשרה שאף על פי שהסוכר
 כשרה בפרוץ מרוכח על העומד הני מילי כשאין בה פרצה יתרה
 מעשר אבל כשיש בה פרצה יתרה מעשר וגם הפרוץ מרוכח על
 העומד אינה נתרת אפילו בצורת פתח ומה שהקשה הרב רבינו
 אשר זל להרב רבינו משרה בן הרב רבינו מיימון זל ולבעל כפר
 מצות גודל זל על זה ואמר ודברי תימח הן דהא תנן ואם יש לר'
 צורת פתח אי צריך למעט ואין הלכת כרב דאמר אתניח צריך

למעט ואם כן אין חלוק בצורת פתח בין עטרה ליתר מעשרה לא
 קשיא דמבא ליה לומר דאין חלוק בצורת פתח בין עטרה ליתר
 מעשרה עיי' שימאי מה שמאמר שבפחותות מעשרה כשרה לגבי
 סוכה ואפי' כפרוץ מרוכח על העומד הוא הדין נמי ביתרו מעשרה
 שיש בהן צורת פתח כשרה אפילו בפרוץ מרוכח על העומד
 וילמא דמתיר כמתניתין דיתר מעשרה בצורת פתח כמו
 הפחותות מעשרה לא לכל מילי השנה אותן אלא לענין שאינה
 מפסדת המביעה כלכד שכמו שהפחותה מעשרה אינה חשוכה
 פרצה להפסיד המביעה כך היתרה מעשרה אם יש בה צורת פתח
 אינה חשוכה פרצה להפסיד את המביעה אבל ביתר מעשרה בעור'
 על העומד דקא כפחות מעשרה כשרה אבל ביתר מעשרה בעור'
 פתח אינה כשרה לא כשהעומד מרוכח על הפרוץ ולכאור' משמע
 שיש להביא קצת ראיה להר' רבינו משת' בן הרב רבינו מיימון זל
 ולבעל הסמך זל מההיא דפרקא קמא דסוכה דאמר רבא סכך
 על גבי פסי בראות כשרה ויוצא בה ידי חובתו כאת' שבת כלבד
 במנו אבל בשאר ימים לא ואי סלקא דעתך דלגבי סוכה אף על
 פי שיש בכותליה פרצות יתרות מעשרה וגם הפרוץ מרוכח על
 העומד אם יש להן צורת פתח כשרה כרעת הרב רבינו אשר זל
 בשאר ימים אמאי לא לא הא כיון דסכך על גבי פסי בראות כבר
 נעשת שם צורת פתח לכל אחת מארבע פאותיו פס מכאן
 ופס מכאן וקנה על גבן שהיו הסכך שעל גבן השיב כקנה על
 גבן כדעת המרדכי בשם רב'יה שאמר שאם מגיעין הקנים
 העומדים לצורת פתח עדי הסכך אף על פי שאין קנה על גבן
 כשרה ולא דמי לפתחי שימאי דלית בהו תקרה דלא חשיבי פתח
 דהתם אין לו עליו כלום מלמעלה אלא על כרחך לומר דפרצה
 יתירה מעשרה אף על פי שיש לה צורת פתח צריך שיהיה
 העומד מרוכח על הפרוץ ומפני שהפרצות הללו שבין הפסי
 בראות הן יתרות מעשר דקיימא לן כד' יהודה דאמר בין פס לפס
 שלשה עשר אמה ושל' אינה מועילה לצורת פתח שבהן אלא
 באותה שבת כל כד מטעם מנו אבל בשאר ימים לא וכרית' דפרק
 קמא דסוכה דנעץ ארבע קונרסין באמצע הגגו בארץ וככך על
 גבן דקתני כתמא לא שניא בעטרה לא שניא ביתר מעשרה ופסלי
 בה רבנן לאו משום דסכך שעל גבן לא משוי' לה צורת פתח מפני
 שענפי הסכך עורפין וגורעין דאם כן בשלמא ביתר מעשר' איכא
 למימר דהא דפסלי בה רבנן הוא משום דלית לה צורת פתח
 ופרצה שאין לה צורת פתח והיא יתירה מעשרה כפסידה אר'
 המביעה בכללה וכאלו אין לה המביעה כלל ופסולה לא בעטר או
 בפחות מעש' אמאי פסלי לה רבנן הא אעפ' שענפי הסכך גורעין
 ועורפין ואין שם צורת פתח למ' כיון שהיא פחותה מעשרה תהא
 כשורה כדמשמע מכרייתא דיתרה שבת על הסוכה דמיירי בבחור'
 מעש' ובפתחי שימאי כדפירש רבינו שלמה זל ואפי' הכי כשרה
 לגבי סוכה אפי' בפרוץ מרוכח על העומד לא על כרחך לומר דהא
 דפסלי בה רבנן אינו אלא מפני שהפתחים שבהן על פני כל
 הדופן שאז אעפ' שהן פחותין מעשר וגם יש בהן צורת פתח היא
 פסולה וכריתא דיתרה שבת על הסוכה דמכשרי רבנן לגבי סוכה
 אפי' בפרוץ מרוכח על העומד ואפי' בלא צורת פתח אינו לא מפני
 שהן במקצתן ולא על כל פני כלן כדמשמע מכרייתא דעידוכין
 דקתני דפנות הללו שרבה בהן פתחים וחלונות וכן כתב גם
 הרמב"ם זל בהלכות סוכה בפרק רביעי סוכה שיש לה פתחי רבים
 ויש בכותליה חלונות וריבה הרי זו כשרה אף על פי שפרוץ מרוכח
 על העומד אבל כשהיו על פני כל הדופן אף על פי שיש בהן צורת
 פתח פסולה אך קשה מהיכא דפרק קמא דערוכין דנעץ ארבע
 קונרסין על ארבע דפנות השדה ומתח' זמור' על גבן דלכולא עלמא
 אם היה כפחות מעשרה היא סתימא מעליא אף על פי שהן
 בארבע רוחותיו ועל פני כלן ואם כן על כרח' לומר דהיא דרבא
 דסכך על גבי פסי בראות דאינו יוצא בה אלא באותה שבת כלכד
 פס' מצו' לד' ג' 34 iii אבל

והל' הורים מניין תלמוד לומר ערבי נחל מכל מקור פירו מוכתיב
 ערבי לשון רבים וחבריות נעזרות זו מזו דמה שחסר זה גילה זר
 ואם תאמר אם כן כיון שהבריות הללו מוכרות לרבות של בעל
 זשל הורים מרבויה דערבי לשון רבים חכי מצו למילף מינייהו
 ב' ערבות בלולב אחד הא מדפרי' בנמרא ורנן למקדש מנא ליה
 ולא קמטני ליה שקול הוא ויבואו שניהם משמע דשתי דרשות
 לא דרשינן מערבי כדכתבו התוספות יש לומר דהלכתא גמירי
 להו כדמשני התם לרנן במקדש מנא ליה הלכתא גמירי להו
 וזכא נמי הלכתא גמירי להו : שעלה שלה ענול אבל
 הראש זל פירש חכריתא דהגדלים על הנחל כלומר ממין הגדל
 על הנחל שהוא המין שעלה שלו משוך שרובו גדל על הנחל וכו'
 למעוטי צפע' שעלה שלה ענול הוא תנא לא מצריך קרא לרבויה
 של בעל ושל הר' דמכלל ערבי נחל הם וכתב אהר' ז'הוכן משמע
 מדברי ה'למכס זל שכתב ערבי נחל האמורים בתורה וכו' ואינו
 מזוור דמה ליה לפרושי מילתיה דהלמכס דלכך נאמ' ערבי נחל
 ממשמעות ערבי נחל ולא מרבויה דערבי כדקתני בכריתא תל'
 ערבי נחל מכל מקום שפירושו מרבויה דערבי לשון רבים ואולי
 הנוסחא שלו הביאנו להו שכתוב בו לכך נק' ערבי נחל במקום
 לכך נאמר ערבי נחל הכתוב ככל הנוסחאות שבידינו אבל רשי
 זל פירש כהדיא גמי ערבי נחל הגדלים על הנח' כעזה כזו ומיהו
 של בעל כשרה כדלקמן כדכתיב ערבי לשון רבים משמ' דכריתא
 דקתני ערבי נחל הגדלים על הנחל מרבויה דערבי הוא דאפיק
 לה לרבויה של בעל ושל הרים ולא ממשמעות ערבי נחל :
 שתחא לקיחה תמה היינו כל הר' מינים שלה יחסר שום
 מין דדרשינן ולקחתם שתי מלות ולקח הם לקיח'
 תמה ולא חסדה כדאיתא בהקומץ רבא וכלולב הגזול : לכל
 אחד פירוש ועוד יש לררוש במנן שתחא לקיחה לכל אחד ואחד
 דמדלא כתיב ולקחת לשון יחיד אלא ולקחתם לשון רבים משמע
 דלא סגי באחד כשכיל כלום אלא לישקח כל אחד ואחד כדאיתא
 בסוף לולב הגזול וכהאי גוונא דרשינן כפר' התכלת גמי וכפרתם
 לכס דמדכתיב וכפרתם לשון רבים משמע דבעינן כפיר' לכל
 אחד ואחד אבל זהו דבר תימה היכי דרשינן כחד קרא שתי דרשו'
 דילמא כולה קרא לחד מבניהו הוא דאת' או לשתי מלות ולקחתם
 או לשון רבים דלא שייך הכא לומר שקול הוא ויבאו שניהם הוא
 לאו ממשמעותא חדא קא נפקי : על מנת להחזיר
 פירוש על מנת שיחזור ויתנהו לו בשעת חזרה במתנה : אבל אם
 אמר יהא שלך בכתנה עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי בכתלה
 לא יצא דהוי כמו שאול כך פירש הראש זל ודאיתו מהיה דלא
 ליקני איניש לולבא ביומא טבא לינוקא משום דינוקא נקבא
 קני אקבוי לא מקני ואם אינו צריך לחזרה ליתנו במתנה בשעת
 חזרה אמאי לא לפי זה תול' לאקשוני מה יש בין מתנ' על מנת
 להחזיר לשאול אם מפני שאין הגוף קני לו נתנה ע'ם להחזיר
 גמי אין הגוף קני כדדקש' לרבי ישעיה זל משום דנכי מתנה ע'ם
 להחזיר הגוף קני לו דאם לא כן לא היה צריך לחז' ליתנו לבעל
 במתנה לא בחזרה כעלמא כמו בשאול : ועריך שיהיה
 לו פיר' בעל העשור האתרוג עצמו אעג' דגמי איצטלת אמרינן בח'
 לי היא סהלי דמיה הכא לא משום דע'ם שתחזירו לי אאתרוג
 גופיה קאמר כדי לצאת בו : ויקיים תנאו ואם תאמר כיון
 שהחזירו אינו בידו וליכא למימר כשאמר מעכשיו קמירי
 דכשהחזירו וקיים תנאו אינלא מילתא לכפרע דהויא מהנר'
 מעיקרא דאם כן הוה ליה לפרושי למילתיה דכשלמא גמי כפיר'ן
 תנאיה איכא למימר דכמך אסתם כל תנאים שבטעום דבין
 בקידושין בין בגרושין בין בכל מנין במקו צריך להויר'
 בתנאי ארבע דברים ולפיכך לא הוציך לפרש אלא הכא מנא
 איכא למימר : ויש לומר דבבא כפירא ליה כל האומר
 ספ' מצו' לר' ד' 34 iii על

הודש שם האורח להציא את הנשים ואם תאמר לימא
 א שהרי
 לי הקטא דכל שיטנו לחיובי נשים במצור תפוק לי
 מדבא דמראצטרי האורח לפטור נשים מטובה מכלל לגבי מצו
 חיבות דאי סלקא דעתך דגמי מצו נבי פטורות האורח לימא לי
 יש לומר דאי לא הקטא הוה דרשינן האורח לחיובי נשי' בטובה
 כמו ביום הכפורים הישתא דאתא הקטא תו לא מצונו למדרש
 האורח לחיובה דאכ' תיתי מחמשה עשר טו מצוה אי גמי איצטרי'
 האורח דלא תימא כדאביי דאמר תשבו כעין תדורו מה דורה איש
 ואשתו אף סוכה כן קא משמע לן אבל איפכא ליכא לאקשוני
 לשתוק כהאורח ומראצטריך הקטא לחיובי נשים כמצוה מכלל'
 ד בכסוכה פטורות דאי סלקא דעתך חיבות הקטא לימא לי משום
 דאי לא הקטא והאורח הוה אמינא דתרוהו לפטורא כשאר כר'
 מצות עשה שהזמן גרמא : ולפי זה אם טעה ולא הוכיח
 יום טוב בכרכ' המזון אין מחזירין אותו דבפרק ג' שאכלו אמרינן
 דשעמא דאם טעה ולא הוכיח של ראש חודש ברכת המזון אין
 מחזירין אותו הוא משום דבראש חודש אי בעי אכיל אי בעי לא
 אכיל פת שייחיבנו בברכת המזון : פייס בפני עצמו
 כל הני בפרש להו רשי זל בפרק לולב וערבה :

הודשי הלכות לולב בסומן מד :

במקדש שבעת ימים ולא בגבולין כל עוד ירושלם
 קרוי מקדש ושאר עיירות ארץ ישראל קרוי'
 גבולים' שיהא הולב ניטל למדינה פירוש בגבולין
 שכל העיירות שכארץ ישראל מלבד ירושלם נקראים מדינה כן
 פירש הרמבם זל בפרק לולב הגזול ובמסכת מעטד שני בפרק ג'
 אבל ל' ש' פירש המקדש מקדש ממש וחבדינה עיר ירושלם שאף
 היא ככלל גבולין שכל עיירות ארץ ישראל קרויין גבולין
 ונראה שדסמג זל נטח לפירוש הרמבם זל במר' שכתב
 בהלכות שופר אבל כזמן שבית המקדש קיים והיה
 בית דין הגדול בירושלם היו הכל תוקעין כשב' דמשמע כל העם
 שבירושלם ואם היה סובר כפירוש רשי זל תקשה ליה מתניתין
 דבמקדש היו תוקעין אבל לא במדינה : מוכיח שבזמן
 שביור המקדש קיים הוה לולב ניטל בכל מקום בגבולין יום
 ראשון אפילו בשב' דתני חדא יום טוב הראשון של חגשחל להיות
 בשבת כל העם מוליכין לולביהן להר הבית ותניא אירך לבירת'
 חכנסת ומסיק תלמודא אידי ואידי בזמן שבית המקדש קיים ולא
 קשיא כאן במקדש כאן בגבולין : כנבעול אחד אינו
 רוצה לומר כד' כהדיא דשלשה קלחים ובהם ג' נבעולין מצות אויב
 שהוא כמו והפשתה גבעול לא קן כדאמר רב יהודה אמר שמואל
 בגן דקימי תלתא תלתא בקינא : אינו כד' דבר
 הגדל בנחל אינו רוצה לומר אף שאר אילנות הגדלים בנחל
 דשאר אילנות אין שמש ערבי אלא חכי פרושא אינו כל מין ערבה
 שבנחל אלא מין ידוע הוא וכו' ותו הנקרא כלשון תלמוד סתם
 ערבה אבל שאר המינים יש מהם שהשם הפרטי שלהם צפצפר'
 אף על פי שגם הם מין ערבה ויש מהם שהשם הפרטי שלהם
 בשם לואי כמו חלפי גילי שפרשו ערבה של גילי אף על פי שגם
 הם מין ערבה וזוהו ששנו בכריתא ערבי נחל הגדלים על הנחל
 פרט לצפצפה הגדלה בין ההרים פרוש ערבי נחל דקרא אינו
 רוצה לומר דוקא מאותם שהם בנחל למעוטי אותם שהם בהר
 אלא שדרכן על הרוב להגדל על הנחל לאפוקי צפצפה שדרכו
 על הרוב להגדל בין ההרים אבל אותן שדרכן על הרוב להגדל
 בנחל אפילו אם נמצא בין ההרים כשר וזה שפירשו רבותינו זל'
 לערבי נחל הגדלים בנחל ולא הנמצאים כנח' מערבי לשון רבים
 הוא דמפקי לה כד' תניא ערבי גדל אין לי לא ערבי נחל של בעל

על מנת כאומר מעכשיו דמי ואם תאמר ויכא דלא החזירו אמרו
לא יצא התנאי ומעשה בדבר אחר הוא והתנאי בטל כדאיתא
בפרק מי שאתרו דפרין התם מכרי כל תנאי מתנאי בני ראובן
ובני גר נברין להו מה התם תנאי בדבר אחר ובעש' בדבר אחר
אף כל לאפקי תיכא דתנאי ומעשה בדבר אחר הכי נמי התנאי
ומעשה הן באתרוג עשבו התנאי לרשותו והמעשה שיעא בו ככר
תרצו התוספות שאני התם דמכירא ליה כל האומר על מנת לאו
כאומר מעכשיו רמי ונמצא שאיננו מגורשת עד שמתורת הנייר
ואו אינו שלה וסותרין זה לזה התנאי את המעשה אבל רבא דכל
כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא כתרתי אהרדי
ב שקנו אתרוג בתוספת הבית פירוש שלקחו אתרוג ממעות
ירושל אביהן קודם שחלקו נטלו אחד מהם בלא דעת
חברו ויצא בו אם יכול לאכלו בלא רשותו פרשנים כגון שיש
אתרוגו חרב בתפיש הבית או שנמצאו הרב אתרוגו כעו או שכב'
יצאו ואין ציידין לו עוה יצא דקרינן ביה לכס שהרי כהו' שלו
ואם לאו לא יצא דכתיב ולקחת לכם משלכ' שיה' כהו' שלו ולא
שמקצתו שלו והוא דרשינן בשו"ת חלין בפרק ראשית הגז
בגויזים עריסתיכם תרומתיכם לרבות טלת שותפין ועיסרת
שותפי' ותכאות שותפים שחייבים בעיצת' כחלה וכתרומה דהו'
הרין נמי אי הוה כתיב הכא פרי עץ הדרים הוה דרשינן ליה הכי
אבל כיון דכתיב לכם משמע דקפיד קרא שיהא כלו' שלו והוא
דכתיב לכם בלשון רבים אינו אלא מטום דכתיב ולקחתם שהוא
לשון רבי' למדרש מיניה שיהא לקוחה לכל אחד ואחד כדדרשי'
בסוכה וכתורת כרנים : ומת שנתנו כל הקהל לברך
באתרוג אחד אף על גב דהוי כאחזין שקנו אתרוג בתוספות הבית
ואין שום אחד יכול לאכלו : דעתנו מסכמת וכולו
והייכנסו כל א' בדעת כולם שאף על פי שאינו יכול לאוכלו
בלא רשותו יצא בו : מתוך שיוצא כשאר יצא כגזל רכוש
דכיליבנה כחז ק' דלכ' למעוטי שאו גזל אין לחל' בהם כיש שנו
דלא כתיב ביה לכס שיהיה יצא בשאר חל' בגזל דאית ביה טעמא
אחרינא לעכו"מ דהוי מצוה הכאה בעכו"מ לכדדמי יצחק בר
נחמני אמר שמואל בריש לולב הגזול אלא מתוך שיוצא כשאר
דלית ביה טעמא אחרינא לעכו"מ יצא נמי בגזול אף על גב
דאית ביה טעמא אחרינא לעכו"מ :
אף בשאר הימים משום דהוי מצוה הכאה בעכו"מ וכד' יוחנן
משום רבי שמעון בן יוחאי ואע"ג דקרא דהכאת גזל את
דפסח ואת החולח' דמינה ילפינן אסור מצוה תכאה בעכו"מ בקרבן
הוא דכתיבא הוא הרין נמי בשאר כל המצוות כדמוכח בריש
הגזול קמא דאמרינן הרי שגזל סאה של חטין ושחנה ואפ' חפריש
במנה חלה אין זה מברך לא מנאץ שנאמר ובוצע ברך נאץ י' ואף
על גב דלולב כשאר ימים אינו לא מברכבן מכל מקו' כיון דמברך
ומזכיר שם שמים בדבר עכו"מ מנאץ הוא מר' לו' במילי דרבינן
מר' לי במילי דאורייתא ואם תאמר מאי שנא לענין דהר' ולענין
לקיחה תמה שיהו דה' מינין מעכבין זה את זה ור' ולענין שמתיר
לקיחה לכל א' וא' דכולא עלמא מודו כהו' דבעינן אפילו בשאר
הימים דאינו אלא מברכבן דכל דתקון דבנן בעין דאוריית' תקון
ואלו לענין לכס משלכ' ולענין לקיחה תמה דמעשינן מיני' חסד
כולא עלמא מודו דלא בעינן לא ביום טוב ראשון דהוי מדאוריית'
והא דפליגי בגזול בשאר ימי' אינו אלא משום מצוה חבא' בעברת
דמר סבר לא חיישינן בה אלא במילי דאורייתא דומיא דקרבן
וחלה גזולה ומר סבר כיון דמשום מנאץ הוא מר' לו' דאורייתא
מר' לי דרבנן כבר תרצו התוספות דהיינו טעמא משום דיום
ראשון דאורייתא כגזולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש כדאיתא
בריש לולב וערכה הולכך בעיקר הקיחה כגון ד' מינין ולקיחה
לכל א' וא' וכן בחדר תקון רכבן בשאר יומי בעין דאורייתא אבל
בחסרוב שאל לא תקון ובגזול פלוגתא דשמעתין דר' יוחנן סבר

דתקון משום מצוה הכאה בעכו"מ ושמאל סבר דלא תקון דמתוך
שיוצא כשאר יצא נמי כגזל : משום דבעינן זה אלו
ואתרוג וכן פירש רש"י ז"ל בפרק לולב הגזול פסול דבעינן מצוה
מתודרת דכתיב ואתרוג אבל מתוד' דכתיב דהוה קרא גופיה אין
ראיה דהוה אתרוג לחדוה קאי והא דקאמר תלמוד בריש לולב
הגזול בשלמא יבש הדר בעינן הליכא פירוש מצוה מתודרת משום
ואתרוג דאם לא כן מאי שנא מלולב הגזול דלא בעינן אלא ביום
טוב ראשון : לארז יאוש משום דהו' מצוה הכאה
בעכו"מ כלומר אפילו למאן דאם יאוש כפי אכל לירדן דקל
יאוש כדי לא קני כדכתיב כמעו' ע' לאחר יאוש נמי אין זה לכס :
בקטם ראשו יש מפרשים דראשו לאו אלו"ב קאי דאם כן
מאי קא משמע לן רובל דקאמי' גטולר' התיובת
פסול השתא בקטם פסול גטול' מיבעיא אלא אכל עולת ועלר
שכלולב קאי וכגון שנקטמו כל ראשי העלין שלו או רוקם אבל
אין הלשון סוכה זה משום דכולה מתניתי דלפניו ולאחריו כל לולב
קא מיורי' וליא בעלין הולכך על כרחך לומי' אלו"ב קאי ורובל
גטולה אצטריכא ליה דלא תיכא גטול' דהו' נקטם אי נמי גטול'
התיובת אפילו בגטולה ואחר מעלה התיובת קמיירי' אבל נקטם
הכל כמשמעו כדפירש רש"י ז"ל אי נמי תיובת' היינו גב העלים
כדפיר' הרמב"ם והר"ף ז"ל אכל הרא"ב ז"ל פירש נקטם ראשו
היינו ראש שדרתו ולפי זה יתיש' יותר הא ורובל' אכל לא ידעתי
איך יתיר' הא דרבי פירן אמר רבי יוחנן דאם כן היינו דשמואל :
כי הוסיף שם מכבדת הנקראת אישקבה שמכבדין בה את
הבירת שעושין אותה עולין של לולב התלושין מן
השדרה ואנדין מהן הדרות יחד ורובי' עליו כחל' התלושין מן
בתוספתא : או עקם כמשמעו לפניו או לצדו אבל
לאחריו כשר מפני שדרך ברייתו בכך : כהכנסה היא
פונטליו של סופרים שראשו מפתול' לשני ראשי' כך גזול הלולב
יש לו שני שדראות מחצית עליו לכאן ומחצית עליו לכאן :
שאין ראשו מגיע לצד עיקרו של זה שחולין שלו קצרוהן הן
מאד עד שאין ראש העלה האחד מגיע לצד עיקרו של
העלה האחר ונשתוו בו ג' כדי עליו לחין מכתבא משמעו כיבו
דזכ עליו דבריתא אלו"ב קאי וקורא' כל העלין של הדרים
האנודים בו עליון של כדפירש רבינו ישעיהו הראשון ומקו' לר' כשהיו
הרבה בדים של הדרם אנודין בו ונשתוו בו ג' בדים שכל
בד ובד ג' עליון לחין דאי אהרם קאי וקורא' כל הדרים האנודים
בלולב כשם הדרם שהא שם המין מאו ונשתוו בו ג' בדי' דקאמי'
שפרשו ענפים בכל מקום ונשתוו בו ג' עליון בכל בד' ובד' בעני
ליה ואם כן קשיא לטעם דקאמי' ובשו רוב עליו של הדרם דמשמע
דעליו דבריתא אהרם קאי ושמואל יש לומר שהסמך סוכר
דעליו דבריתא אהרם א' מן הדרים האנודים כלולב קאי ופירוש
ונשתוו בו ג' כדי עליו לחין ג' קנין שיש בהן עליון לחין דתלת'
בחד קינה בד' מקיף על שיוצאין כאחד ממקום אחד וכל קן וקן
עומד לבדו ועל כן נקרא כל קן וקן כר כלום לבדו כדפיר' הרא"ש
אלא שהוא רצה להביא ראיה על שפירש בד' קן מזהו דפרק אלו
מצאו דקתני כדי מחטין גבי מציעה ואינו מחחר דהא כגמרא
אמרו בחדיא מאי כדי טובי' ואמאי קרו להו כדי דבר דתלו ביה
מידי בד' קרו ליה כי דהוא דתנן התם עלה אחד בכד אחר ופירש
שוכי ענפים של אילן עלה א' בכד אחר במסכת סוכה גבי ערכת
שגששו מקצת עליה ונשתוו בו ג' עליון לחין אוק' דאמרי אפילו
עלה אחד בכד א' כשרה ופירש רש"י שם עלה אחד בכד אחד בד' א'
ובו עלה אחד דהו' דערכה שהיו מקיפין בה בפני עצמם : כל דהו'
מני ולא אמרו ג' טעמים אלא כערכת שכלולב אכל נראית לו
לעניות דעתי שנקרא תקן בר מפני שכל קן וקן יש לו מקו' לבדו
ומעינו שחבד פרושו לבדו כמו שדרשו רבותינו ז"ל בני בניי הבד
מפני שפרשו פשתן ולחן נקרא שבו בר מפני שהוא עולה לבדו
שאין

א שאין בכל קלח וקלח שום ענף יוצא מצדו כמנהג שאר הקלחים והוא דלא פירש דעליו קאי על הלולב כדפירש רבינו ישעיה ז"ל ויהיו הכדים כמשמען משום דלמה ידבר התנא בלולב שיש בו יותר מנ' כיון דאינו צריך יותר ועוד דיבשו עליו אינו אלא דומיא דגשרו עליו דמייירי בהוה ולא כלולב ועוד דהאי יבשו רוב עליו רוב בדיו מיבעי ליה והוא דאמר רב חסדא זכראש כל א' וא' פירש בראש כל א' וא' מהבדי' שהן הקנין כי הג' עלים שבכל קן וקן הא' יוצא מכאן והאחר יוצא מכאן והג' שבאמצע מורכב על שניהם הנקרא ראש וכו' תלוי הדרר מפני שגרא יותר מן האחר' כדפירש הראש ז"ל: מפרש רבי יצחק בן אלעזר נטלה בוכנתו פירוש דהוה תני במתניתיה בוכנתו כמקור פטמתו לא כמו שפיר' בעל הערוך בשם רבי חננאל דפטמתו הוא הדר שבראשו וכו' כנתו היינו עוקצו הנכנס בתוך האתרוג כבוכנא באסימא ולא בא לפר' לא להוסי' דאם כן אף בוכנתו מכעי ליה או הוה ליה למתני' נבי עוקצו לומר כמה דכריס אמורים בנטל עוקצו אבל נטל בוכנתו פסול כדקשה הרב רבי ישעיה ז"ל: והוא שושנתו זהו לפירוש הליף ז"ל אבל רבינו משה כתב נטל דרו והוא הראש הקטן ששושנתו בו פסול אבל מר' ששתף הסמג אר' הליף עם הרמב"ם אינו אלא כפירוש בוכנתו שכולל גם עוקצו בשחור' כלו ולא כדעיר' רבינו יצחק הלי' שפירש בוכנתו ועוקצו הכל בזב' גם לא כרע' רבינו יעקב בר' יקר שפירש שבוכנתו אינו נופל רק בחוטמו ולא בעוקצו ומתניתין דקתני נטל עוקצו כשר בכל ענין קאמר דסתם עוקצו כולל הכל אפילו נטל לגמרי: אבל הליף והרמב"ם פירש שכלל בוכנתו גם עוקצו כשחוס' כלו שהוא כבוכנא באסימא ולכך לא נקט חוטמו נרא' שחמסג' חושב שהליף ז"ל סובר שרבי יצחק בן אלעזר לפרושי פטמתו דמתניתין אתא ולא לאוסופי' עלה וכן נראה ממה שכתב בראש דבריו מפרש רבי יצחק בן אלעזר נטלה בוכנתו וכתב מיד פירש הליף כלשון אחר וכן רבינו משה וכו' דמשמע דהני כוליהו כמירא ליה דרבי יצחק פרושי קא מפרש ואי' נרא' כן מדברי הליף שהרי הוא כת' בהדיא ופירש פטמתו דד של אתרוג וכולו ופירש בוכנתו קצור העץ הנתון באתרוג שהוא תלוי בו כאילן וכולו לא שהוא כולל הדר והעוקץ ושגמא יש לומר שהסמג' הוכרח לפרש דברי הליף ז"ל שאמר ופירוש בוכנתו קצור העץ הנתון באתרוג כאלו אמר אף קצה העץ שפירש בוכנתו כלל גם העוקץ משום דבהדיא קתני בכרייתא עלתה חזוית על רובו נטלה בוכנתו נקלף ונסק' וחסר כל שהוא פסול שהוא לשון המשנה בעינו דק שבמקום פטמתו תני בוכנתו משמע שפירוש בוכנתו הוא פיר' פטמתו וכאן הוכיח גם רבינו יצחק כן נראה ז"ל ואמר אלמא ניטלר' פיטמתו דתנן במתניתין היינו בוכנתו אבל לשון הליף שאמר ופירש פטמתו דד של אתרוג ופירש בוכנתו קצור העץ הנתון באתרוג אינו סובל שיחיה עוקצו בכלל בוכנתו: ורבינו יצחק הליף פירש כדברי הליף שפסל אתרוג בנטל עוקצו וחוסר' כלו כבוכנא באסימא ולא כרבינו יעקב בר' יקר שהכשירו אפילו בנטל העוקץ לגמרי ולא נשאר דבר בנושא אלא שהוא סובר שפירוש בוכנתו אינו נופל רק בעוקצו הנכנס כבוכנא באסימא ומפני שבוכנתו הוא פירש פטמתו והערוך לפרש גם פטמתו בעוקץ דמצינו פטמא על העוקץ כדתנן משתשחיר הפטמת גבי סיבני כגד' ולפירושו אין פסול בחוטמו כלל: רק שאומר שאין חוטמו בכלל בוכנתו והו' לפי סברתו שחשב שהליף ז"ל סובר שרבי יצחק בן אלעזר לפרושי מתניתין אתא ולא לאוסופי' עלת' אבל לפי מר' שפרשנו שהליף ז"ל סובר כרבי חננאל שפירש שרבי יצחק בן אלעזר לאוסופי' אתא ולא לפרושי יהודה הרפ"ש שבין רבינו יצחק הליף וכין הליף והרמב"ם שרם כוכרים נטל חוטמו פסול ורבינו יצחק סובר נטל חוטמו כשר ואם האמר והוא בכלל חסר כל שהוא פסול דקתני במתניתין והוא יש לומר דנקב וחסר כל

שהו דמתניתין חדא מילתא היא דאלו נקב והלא חסר שתחב בו מחט והוציאה כשר כדקתני סיפא נקב והלא חסר כשר אבל חסר כל' שהו ולא נקב כשר כדכתב רבינו ישעיה וכל זה לדעת הרמב"ם ז"ל שכתב נטל דרו והוא הראש הקטן ששושנתו בו דמשמ' שהנטל הוא מטף האתרוג אבל להליף ז"ל שכתב פטמתו הוא דר של אתרוג והוא חוטמו והוא שושנתו שהשושנ' אינו מטף האתרוג לא קשיא והלא מידי אך קשר דאם חוטמו הוא שושנתו מאי קאי דקאמר רבא ועל חוטמו אפילו בנטשו פסול דא לא שייך לומר בשושנתו שעלתה בו חזוית אפילו משהו דאלו נקב והלא חסר שתחב בו מחט והוציאה כשר כדקתני סיפא תיבה מה ראייה היא זו הא תני עולא נקב נקב מפולש כמשהו שאינו מפולש ככאסר ופירש רש"י דאנקב ולא חסר ומכשר תנא דמתניתין קאי אתא היא תנא למימר דאם מפולש הוא מצדו יצדו פסול בנקב כל שהוא אפי' של מחט ונקב שאינו מפולש אם היה רחב כאסר פסול אף על פי שאינו חסר כלום כגון שתחב לו יחד עבר' ומתניתין דמכשר בפחור' מכאסר ואינו מפולש ואם כן נימא רישא דמתניתין דפסיל בניקב ולא חסר כשהיה מפולש או ככאסר קמייירי וסיפא דמתניתין דמכשר בפחות מכאסר ואינו מפולש קמייירי ולא קשיא והלא מידי ואפשר לומר שרש"י ז"ל סובר שאי אפשר לומר דרישא מיירי בפולש או מכאסר וסיפא בלא זר' ולא זה דאם כן הוה ליה לתלמודא למרמי רישא לסיפא ולשנויי' דישא במפולש או בכאס' וסיפא בלא זה ולא זה כמנהג התלמוד בכל מקום ועוד דעל כרחך לומר דהוה דעולא לא קאי אלא או ארישא דמתניתין לחודה או אסיפא לחודה ואם כן אכתי קשיא רישא לסיפא דמתניתין סתמא קתני בין ברישא בין בסיפא: אאין בו חסרון קאי הוא הדין נמי דמצי לפרושי דאיש בו חסרון קאי אלא דניחא ליה לפרושי אאין בו חסרון דהוי לחומרא ולא מכשר אלא כשאין בו לא חסרון ולא פלוש ולא רוחב כאסר מלפרושי ליה איש בו חסרון דמתכשר אפי' כיש בו חסרון אם אין בו רוחב כאסר ולא פלוש בנקב או אפי' כשיש פלוש בנקב אם אין בו לא חסרון ולא רוחב כאיס' או אפילו כשיש בו רוחב כאסר אם אין בו לא חסרון ולא פלו' בנקב ולא מיפסיל אלא בתרתי להקטא כשיש בו חסרון ופלוש או חסרון ורוחב כאסר אבל הרב רבי אליעזר שפרש דכרוי איש בו חסרון אינו אלא מפני שהוא סובר שכך מונחת השטה כדכתב הר"ר ישעיהו הראשון ז"ל: אתרוג הגסר פירש רש"י קטן כפול הלכן ואם כן רבנן דמכשרי לא כרבי מאיר והלא רבני יהודה דתנן שעור אתרוג הקטן ר' מאיר אומר כאנו' ור' יהודה אומר כביצה ואלו חכמים מכשירין אפילו כפול הלכן והא דכפר ליה הכי ולא כמתניתין דקתני והירוק ככרת' ר' מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל כדמפרשי לה קעת מרבננא דהשתא אתיא מילתייהו דרבנן כרכי מאיר ה' א' כדחייא דפרק מקום שנהגו דאמרינן הוא בוסר הוא גרוע ושעורו כפול הלכן אף על פי שאין משם דאיה נמדרר דאיכא למימר דהתם בבוסר של ענבים קמייירי שגרענייהם קשנים אבל בבוסר דאתרוג גדול הוא ואין שעורו כפול הלכן ויש לתמוך על הסמג' שהכי' הכריחא דאתרוג הכוס דקתני ר' עקיבא פוסל וחכמים מכשירין כדי לפסוק הלה כחכמים הואך פירש הבוסר כפירש' ז"ל דלדידה צרי' לומר דחכמי פליגי עלייהו דרבי מאיר ורבי יהודה דמתניתין ושבו און לפסוק כמותם וצריך עיון הולכך הלכה כרבי מאיר דאמר אנדו אפילו בחוט של משיחור' דכיון דקיימא לן כדרבנן דאין עירך אנד הו' ליה האי להודירי קאי והאי להודירי קאי ואין כאן משום כל תוסף כדאיתא בפרק הגחנקין ואף על גב דזימניה הוא ואידר' ביר' גושום כל תוסף אפילו בלא אגיד' כדאיתא בפרק ב' דראש השנה שאני אנד דלא מכיון ביה כלל למצות לולב וכבר הארכתי על זה בממילה ע"ש: ובפרק הקמץ רבה שנינו ר' מינים שבלולב וכו' ומשום סיפא

סיפא

כמספר אבל הראשון כתב ויכאמך מאן דאמר צריך לנענע ג'
 פעמים בהלכה והנראה חזן במוליד ומביא ומעלה ומוריד ומביא
 לה מנברא דמיני סעריבא דנרסין התם הנא צריך לנענע ג'
 פעמי' על כל דבר ודבר בעי רבי זירא הכן חד והכן הרוא דילמא
 הכן חד כולמר ההלכה אחת וההובאה אחת או דילמא
 ההלכה וההובאה שניהם אחת אלמא נענעו דרך חזן במוליד
 ומביא מעלה ומוריד הוא ומפיר על כל דבר ודבר כולמר על כל
 דוח ודוח שמוליד הללכ צריך לנענע שלשה פעמים חזן במוליד
 ג' פעמים בכל הלכה וההובאה ודורא רמי לפרשט שיתפוס ידו
 במקום אחד וינענע כל דוח ג' פעמי' לולי בעיא דרבי זירא דבעי
 הכן חד וכו' משמע שכל צד צריך להליך ולהביא ג' פעמים
 ומביא ליה או ההלכה אחת והובאה אחת או והלכה והובאה
 שתיהן אחת עד כאן דבריו איפשר לומר שפני שהלכה היא
 ברוח אחת וההובאה ברוח אחרת נכחית לה וכן העלוי' היא ברוח
 אחת והזוררה ברוח אחת נכחית לרתקורא אותן בשם רוחות
 וכשאמר כלומר על כל רוח ורוח שמוליד הלולב כאילו אמר
 כלומר על ההלכה שהיא רוח אחרת ועל ההובאה שהיא רוח
 אחרת ועל העלוייה שהיא רוח אחרת ועל הזוררה שהיא רוח
 אחרת לא לכל רוח ורוח כד' רותת העולם דד' רוחו העולם מאן
 דכר טמיהוואה ודכתבם כן בסוף דבריו נמצא ג' הלכות וג'
 הובאות לכל צד מעד פירוש ההלכה וההובאה והעלוייה והזוררה
 וכן שאמר שהם בין הדבר לזו האם פני שההלכה והאיות היא לצד
 פנים וההובאה שלה היא לצד אחר על כל פנים צריך לעשות
 הלכה גם כן לצד ימין ותרויהו הובאה שלה לצד שמאל וכשיעש'
 עליה לצד מעלה והזוררה לצד מטה נמצא חסו' פאות וכשיעשה
 לכל פאה ופאה ג' הלכות וג' הובאות נמצאו לז' נענועים בהלכה
 והובאה ואף על פי שלא הוכיחו הכמים בדבריהם אם כי מוליד
 ומביא פעם אחת אין חשש דמסתבא צריך לעשותם שני פעמים
 שיוליך לצד פנים ומביא לצד אחר ושיוליך לצד ימין ומביא לצד
 שמאל ואחר כך שיעלה ומוריד כדי שינענע בכל ג' פאות וחייבו
 דאמר ר' יוחנן מוליד ומביא למי שארבע רוחות שלו דחייבו דד'
 פאות של פנים ואיזו וימין ומעלה ומוריד למי שהשמים
 וזאריך שלו דחייבו חב' פאות הנשארות שהן המעלה והמטה ואף
 על פי שיש לפרש על זרז' פרושים רבים דזה הפירוש והותר נכון
 וכן כתב הריף ון' גיארד זל רבי חננאל גמי הכי אכר ונענע
 זה וזלתי מוליד ומביא מעלה ומוריד אלמא צריך לנענע בהלכה
 והובאה ג' פעמים וזלתי מוליד ומביא מעלה ומוריד וכך קבלנו
 מרבנו האי' וז' העמידנו בעק' דבר זה מהלמוד ארץ ישראל דרמי
 התם תמי צריך לנענע ג' פעמים על כל דבר ודבר ד' ועירא בעי
 הכן חד והכן חד או הכן והכן חד פירוש הלכה והובאה א' הן או
 ההלכה אחר והובאה אחר ולא אפשר וכן דלא אפשר
 עכריבן להוסיף ג' פעמים נענעו ההלכה והובאה בכל א' וא'
 ודאם מפרש שנקט עיין מה שכתבתי על זה בהלכות
 הובאה והשתכח דקא נפיק בלולב
 שאינו שלו משום דלא סני בחזורר בעלמא דפירש על מנרת
 להחזירו הוא על מנת שיתור ויתברר לו במתנה דאם לא כן מה
 הפרש בין מתנת על מנת לחזור לשאילה ולמה השאל פסול הוה
 כשר והלא כשאל נמי הקנה לו עד ששלנו עיין במרה שכתבתי
 לעיל בהלכות סוכה וככאן מצינו חילוק בין גזל גזל
 לגזל ישראל והלו גזל ישראל אמרין מתנגזל לא הוי יאוש
 בעלים ואלו הכא דאמרין סתם גזל גזל או עתא מישד' לניח
 והוי גזל אמרין לגזל אינח כי חיכו דלהוי יאוש בעלים כידא
 דידוח שהבעלים כבר נתיאשו מכל הפירות אבל אין לפרש משום
 דלגבי גזל ישראל אין חילוק בין יאוש ואחר כך שינו רשות ובין
 שינו רשות ואחר כך יאוש ואלו הכא גבי גזל דגמי אמרו לגזל
 אינח

א ספא דקתני אבל יש לו אין מעכבין דמוקי לה בהלכות גדולות
 אוליב דרבנן דאמרי לולב אין צרי' אגר דשמינן מינה דהלכה
 כרבנן דמפרש תלמודא למילתייהו שהיא סיוע לרביו דקאמר
 קויסא לן כרבנן דהלכה אין צריך אגר נקט לה הבא ולא נבי ר'
 מינים הללו מנחה אחת הן דלעיל שהיא עקר מקומו והיינו טעמא
 שהביאנו תוך דין האגר דלעיל מינה התחיל ברין האגר ואמר
 קויסא לן כרבנן וכו' עד משום זרז' אלי ואנורו ואחריו חזר עד
 בדין האגר ואמר ת' התר אנורו של לולב וכו' ומניין
 ששעכבין זה את זה משום דסיוס הכריתא הוא נקט לה הכא אף
 על פי שאין כאן מקומו: כהדו תתלה וסוף פירש רש"י
 כהדו שבת חלולת הפרשות והדו ששכסף הפרשת ויש מפרשים
 תחילת הפסוק וסוף הפסוק: וגרסין בירושלמי וכו'
 יש מפרשים שרצה להציג מזה שצריך לנענע בשערה הכרחה
 כמו כהלל ואם כדבריהם למה לא הוציא זרז' מהכריתא דפרק
 תפלת השחר דקתני השכים לצאת לדרך מביאין לו שופ' ותקע
 לולב ומנעו מגלה וקורא בה וכשני' זמן קריאת שבע קורא אבל
 הניח הכריתא והביא מדגרסין בירושלמי שהיא לשון בעיני ואין
 לא נמשך אחר רבותינו בעלי התוספות שהוציא זה מבריתא
 דפרק תפלת השחר והלא מנחנו תמיד להביא את לשונם בעיני
 ובה ראה כאן להניח לשונם והבריתא השנייה והלביא לשון
 בירושלמי שהיא לקוח מהבריתא אבל מה שהבי' לשון בירושלמי
 אינו אלא כעבור לשון התוספות דצריך לנענע ג' פעמים על כל
 דבר ודבר והכתיבא של רבי זירא' שהם בירושלמי גבי המשכים
 לצאת לדרך כמו שכתב בעל הערוך כערך כ' ע' אלמא
 נענעו זה חזן במוליד ומביא ומעלה ומוריד הוא מדקאמר וצריך
 לנענע ג' פעמי' על כל דבר ודבר שפירשו על כל אחד מההלכה
 וההובאה והעלוייה והזוררה השנייה במנחות פרק כל המניחות
 באות מצה דרבנן כיצד הוא עושה וכו' מוליד ומביא מעלה ומוריד
 ואמר רבא וכן להלכה ותנא צריך לנענע ג' פעמים על כל דבר
 ודבר ובעי רבי זירא' הכן חד והכן חד או דילמא הכן והכן חד
 שפיר ההלכה א' וההובאה א' או דילמא ההלכה וההובאה שתיהן
 אחת שמע מינה ההלכה וההובאה שיעשה נענעו אינח
 מאותה ההלכה וההובאה השנייה במתניתין אלא אחרת היא
 שאחר שיעשה וההלכה השנייה במתניתין צריך לעשות שם
 הלכה קטנה והובאה קטנה חזן מההלכה הגדולה שיעשה
 בראשונה כעת שהוליד דאי סלקא דעתך דפרוש וצריך לנענע
 ג' פעמים על כל דבר ודבר הוא שכל א' וא' מההלכה וההובאה
 צריך לעשות ג' פעמים מאי הכן חד והכן חד דקאמר דמשמע
 שצריך לעשות הלכה והובאה על כל א' וא' מההלכה וההובאה
 השנייה כמשנ' והלא בהלכה לא שייך הובאה ובהובאה לא שייך
 הלכה חלכך על כרחך לומר דפירוש וצריך לנענע ג' פעמים על
 כל דבר ודבר שינענע הלולב ג' פעמים בהלכה והובאה קטנה
 חזן מההלכה השנייה כמשנא אלמא נענעו זה של הלכה והובאה
 חזן במוליד ומביא ומתניתין הוא לא שאותה ההלכה השנייה
 ועשה ג' פעמים ומשום דמלישנא דצריך לנענע ג' פעמים על
 כל דבר ודבר דקאמר ליכא למשמע מינה אם הנענעו הורח חזן
 במוליד ומביא הוא אלא מביא דרבי זירא' כדפירשית לפיכך
 הוכחה להביא גם הכעו' בתוך ראייתו ואי קשיא אכתי' נומא
 דנענעו זה עם מוליד ומבי' הוא והוא על כל דבר ודבר אינו רוצה
 לומר על ההלכה ועל ההובאה ועל העלוייה ועל הזוררה לא על
 כל פאה ופאה כהמעלה ומטה פנים ואחר לומ' שככל פאה ופאה
 מהם צריך להליך ולהביא ג' פעמים ונסתפר' זירא אם ההלכה
 וההובאה יחד נחשבות לנענעו אחד וצריך לעשות ג' הלכות וג'
 הובאות או לשני נענועים ודי בשתי הלכות והובאה אח' יש לומר
 דלא שייך לומר על כל דבר ודבר על הרמות שללא הוכחו כלל
 אלא על ההלכה ועל ההובאה ועל העלוייה ועל הזוררה השנייה

א אינהו כי חיכי דלחי יאוש ברישא כידא דידהו ואחר כך שני
 בינא דידכו אבל לא נתנו אתון דליתו שינוי רשות ושנוי בעלים
 בחדי חרדי וכל שכן שינוי רשות ואחר כך יאוש בעלים משום
 דאינו בקרא נהל לא התולש הפירות לא הגזיל את הקרקע וקרקע
 אינה נגזלת ובחזקת בעליה הייא עומדת ואם כן אי גזו אנכרי
 גופייהו אין כאן שנוי רשות כלל: אף על פי שאין
 קרקע נגזלת יש יאוש לקרקע פירוש ולפי זה אפילו גזוהו אונכרי
 גופיהו נמי שפיר דמי משום דהוי יאוש בעלים בידייהו דגוים
 ושנוי רשות בידייהו דאונכרי: דגבי ערבה המתנה
 ב הוי שלא לברך כל זה אינו לא לפי הגרסאות שכתוב בהן קסבר
 מנהג גביאים הוא לחזיריה אכל לפי הגרסאות שכתוב בהן קסבר
 מנהג גביאים הוא ואמנהגא לא מכרכינן אי נמי לפירוש רשי זל
 שפירש נבי מנהג גביאים הוא שהגזו ארץ העם ולא תקנו להם
 ונפקא מינה דלא בעי ברכה דליכא למיטר וצנו דאפילו בכלל
 ולא תסור ליתא דמשמע דאמנהגא לא מכרכינן צרי לומ דבהלל
 דראש חודש נמי לא מכרכינן כדכתב הלמכס בהלכות מגילת
 וחנכה בפרק ג' דבכרכור יום טוב שני קל דיום טוב שני נמי
 תקנתא היא ולא מנחנא כדאיתא בפרק קמא דביצה שלחו מתם
 והדרו כמנהג אבותיכם זמנין דגזרו שמדא וכו' ואף על גב דאלו
 לא הוונחגי בהו אכתייהו לא הו סווידי בהו השתא מיהרת
 תקנתא היא ולא מנחנא אך קשה מאפשרתא דמנחנא דמנחנא
 היא ולא חוכה ומכרכינן עלה כדמשמע מההי דר' במה מדליקין
 דאמ' רב אחרבו בר דב מתנה אמ' רב יום טוב שהל לחיות בשבת
 המפשייר בכביה במנחא אין צריך להזכיר של יום טוב ושם יש
 לחלק בין מנהג שהוא תוספת על החובה כאפשרתא דמנחנא
 שנהגו להוסיפו על אפשרתא דשחרית שהיא חובה וכין מנהג
 שאינו תוספת על שום חובה כערבה ויצא כר כדפירש רבינו
 ישעיה הראשון זל ולפי זה ראוי לברך אפ' בחלל של ראש חודש
 מכין דהוי מנהג שהיא תוספת על חובת הכא יום שנגזלה:
 צריך שיאמר על מנת שתחזירנה לי הרי היא שלך במתנה
 ואם לאו לא יהא שלך משום דבפר' מי שאחזו מוכיח
 דאפילו בעל מנת מצריך רבי מאיר כפילור' וכיוון דקיימא לן
 כותיה גבי כפילות צריך לפסוק כמותו ג' לגבי על מנת צריך
 כפילות אבל לא משום דלית ליה לרבא כל האומ' על מנת כאומר
 מעבשיו דמי דבחרתי קאמר רבא הילך אתרוג זר על מנת
 שתחזירנה לי החזירו יצאו לאו כאומר מעבשיו דמי חיכי יצא
 והא לא תלה המתנה אלא כשהחזירו ואז אינו בידו וליכא למימר
 דהתם כשאמ' מעבשיו קמירי דאם כן הוה ליה לפרשי למילתיה
 כהדיא דאין זה כמו הכפלות שלא הוצרך לפרש דשאני התם
 דסמך אסתם כל תנאים שבעולם דבכולהו בעינן כפילות וכן
 כתבו התוספות בפרק מי שאחזו שכל על מנת שבתלמוד כגון
 על מנת שתחזירנה לי אתרוג וכיצא בו בעי כפילות ודלא
 כהלמכס זל שסוכ' שאף על פי שהלכה כר' מאיר לענין כפילות
 אין הלכה כמותו לגבי על מנת דרב אשי ורבא סוכרין שכל האומר
 על מנת כאומר מעבשיו דמי וגבי מעבשיו אינו מצריך כפילות
 אבל במצות ט' כתב בשם הלמכס זל וכן האומר על מנת הרי
 הוא כאומר מעבשיו ואין צרי' לכפול התנאי ולא להקדימו למעשה
 ונראה לי דעתו בזה שאף על פי שבפר' מי שאחזו מוכיח דאפילו
 בעל מנת מצריך ר' מאיר כפילות אין הלכה כמותו בזה דרב אשי
 ורבא סוכרים דכל האומר על מנת כאומר מעבשיו דמי ושם
 באותו ענין דמעבשיו אינו מצריך כפילות ונמצאו בור' דברי
 הסמנ סותרין זה את זה וליכא למימ' דפירוש ונראה לי דעתו בזה
 אינו רוצה לומר שנדאין לו דבריו אלא שהוא מפרש דבריו כאלו
 אמר ונראה לי שדעתו בזה וכל כהחזיא דהלכות הבין ומעה דקאמר
 ונראה לי שדעתו הרב היה וכו' ואף על פי כן חולק עליו מפני
 שכעל ההגות כתב בפר' לדרהכות אישות על טח שכתב הלמכס

כל האומר מעבשיו אינו צריך לכפול תנאו וכו' וכתב בספר מצות
 שכן נראה לו אף על פי שבפר' מי שאחזו מוכיח שאפ' בעל מנת
 מצריך ר' מאיר בו כפילות לא קיימא לן כותיה דהא רבינא ורב
 אשי אמרי כל האומר על מנת כאומר מעבשיו דמי ושם מצריך
 כפילות באותו ענין ושם יש לומר שפירוש ונראה לי דעתו בזה
 הוא כאלו אומר ונראה לי שדעתו בזה ופירוש שכן נראה לו דבעל
 החתנות הוא שכן נראה לו להלמכס ודוק: והחזיא
 דנדרים דקאמר כל מתנה שאינה שאם הקדישה וכו' נראה שהיא
 סוכר שפירוש שאם הקדישה אינו מקודשת בהקדישה חקדש
 עולמית קאמר ומשום הכי קשיא ליה אמילתיה דרבא אמאי יצא
 והלא אם הקדישו הקדש עולמית אינו מוקדש דעל מנ' שתחזירנה
 לי מידי דהוי לי משמע ותאי כיון דאקדישה לא הוי ליה דאין
 חזרתו לעצמו אלא להקד' ותומה מנא לי' לפרושי הכי דילמא היא
 שאם הקדישה כשום הקדש קאמר אפ' נהקד' דביני ביני דהשתא
 לא קשיא הלא מידי אמילתיה דרב' משום דאתרוג אף על פי שאם
 הקדישו הקדש עולמית אינו מוקדש דעל מנ' שתחזירנה לי מידי
 דהוי ליה לנפשיה קאמר כנאיתא בפרק יש נחלין מכל מקום
 בהקדש דביני ביני דהיינו קודם שיצא בו שהוא כחזו וכרשותו
 אם הקדישו הוי מוקדש מכין דכשהחזיר לו מידי דהוי ליה
 לנפשיה הוא והחנאה שהגיע ממנו באותו זמן דביני ביני הויא
 להקדש דומיא דשדה מקנה דאם הקדיש אותו הקנינה כל זמן
 שהוא בכח וכרשותו דהיינו קודם היובל הוי מוקדש והקדש
 אוכל פירותיו כל אותן השנים שמשחוקדש עד חיובל אף על פי
 שמיובל ואילך חוזר לבעלים הראשונים ויש לומר דזו זל סוכר
 דסתם הקדש בהקדש עולמי קמירי ומשום הכי קאמר בפרק יש
 נחלין דאי אמר ליה על מנת שתחזירנה הא אהרתי ואי אמר ליה
 על מנת שתחזירנה לי מידי דהוי לי קאמר ליה ואם הקדישו אינו
 מוקדש ואי בהקדש שעה קמירי אמאי אינו מוקדש הא מידי דהוי
 ליה הוא שהרי לא הקדישו לא לאותו זמן שהוא ברשותו שעדיין
 לא יצא בו אבל לאחר שיצא בו הרי הוא חוזר לבעלים ומשום הכי
 קשיא ליה אמילתיה דרבא ואשר חיכיו לזה הוא מפני שבפר' יש
 נחלין הוה כתוב כגורסנו אמ' ליה רבא לרב נחמן מאי אהרתי ליה
 אבל לפי הגרסות שלנו שכתוב בהם רבא במקום רבא תו ליכא
 לאקשוי מיניה אדברי רבא דאיכא למימר לית ליה לרבא הא
 דתחזירנה לי מידי דהוי ליה קאמר לא כרב נחמן סביר ליה דאמר
 הקדישו הרי זה מוקדש ומחזר משום דתחזירנה לי חזרה בעלמא
 קאמר כמו שכתב הרוקח: והשון כל מתנה
 שאינה מוכח נמי הכי נראה שבגוססא שלו הוה כתוב כר' מלת
 שאינה שלש פעמים כל מתנה שאי' שאם הקדיש אינה מוקדשת
 אינה מתנה אבל כגוססא' שלפנינו כתוב כל מתנה שאינה שאם
 הקדישה תחא מקודשת אינה מתנה ומעתה אין מהם שום
 הוכחא: והיא דאקלע' יום טוב הראשון של חג בשבת וכו' ואי
 קשיא ומאי שנא משופר דלאחר החורבן תוקעין אותו אפ' בשבת
 מכל מקום שיש בו בית דין כבר תרצו התוספות בזה שאני שופר
 שעל ידו עולה זכרונם של ישראל לאכיהן שבשמים ולפיכך לא
 רצו לבטל אותו לגמרי אלא תקנו שיתקעו בו בכל מקום שיש בו
 בית דין: אבל במקדש היה ניטל אפילו בשבת ואם
 תאמר מאי שנא לולב משופר דאלו גבי שופר אמרו כל זמן שבית
 המקדש קיים אין תוקעין בשבת אלא כירושלם בלבד אבל לא
 בגבולין ואילו בלולב אמרו שהיה נטל בכל מקום אפילו בגבולין
 כדמשמע בריש לולב ועדיה כבר תרצו התוספות שאני לולב
 שאינו אלא שלטול בעלמא וחזיא ואשתרי במקדש לא החמירו
 בגבולין אבל תקיעת שופר שהוא מעשה חכמה בעינן למגור
 טפי שגא יוליכנו אצל בקי ללמד וקדוש לוח הטעם תרין הסמנ
 עצמו במצות לולב אי נמי בדין הוה שיהא לולב דוחרי שכת
 בגבולין מבשופר משום דבראש השנה לא הוה יודע קביעות
 החוש

א החדש אלא בירושלם אבל יום ראשון הולך היה ידוע בגבולין כמו בירושלם

חידושי הלכות מגילה

המצוה

הרביעית מדברי סופרים והיא דאמרינן
בפר קמא דמגילה סה נביאים ושבע נביאי
לא פתחו ולא חתירו על מה שכתוב בתורה הוין מסקרא מגילת
וטפרש תלמודא סאי דרוש קל וחומר ומה מעורות לחירות אמרו
ב שירה בטת לחיים לא כל שכן אינו אלא אסמכתא בעלמא דאם
לא בן סאי שחותרו על סה שכתוב בתורה דקאמר וכל שכן
לדעת הרמבם ול שכתב בספר פעות הקצר שכל מה שלא
תמצאהו כתוב בתורה ותמצא שלמדוהו באמת מינ מדות אם
בארזי הם עצמם ואמרן שזהו טף תורה או שזהו בדאורייתא הנה
הוא מן התורה ואם לא יבארו זה הלא ידברו בו הנה הוא מדרבנן
פירוש איתו חקל וחומר או הגזירה שזה אז אינו לא אסמכתא בעלמא
וכך אמרו בהדיא בפרק הקורא למפרע אמר רבי יוחנן האי דכתיב
ועליהם ככל הדברים אשר דבר יי עמכם בהר מלמד שהראהו
הקב"ה למשה דקדוקי תור ודקדוקי סופרי ומה שהסופרי עתידים
לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה / והא דאשכחיהו לכלהו מעורר
דמקרא מגילה ומשתח ומשחח ומשחח מנות איש לרעהו ומתנות
לאביונים למעוה אחת משום דכלהו משום פרסומי ניסא חוד
ותלה הכל במגילה מפני שהיא עיקר הפרסות וממנה ממורד ופסח
דכלהו משום זכר ליעצת מערים הוו ואפילו חכי השיבי למעוה
רכות לא קשיא דדברי תורה להור דברי סופרי להוד ואם תאמר
היכי מעו רבנן לחדש מצוה ולא חיישי משום כל תוספי יש לומר
דאסור כל תוספי לא שייך אלא כשהמחדש המצוה אומר שהשם
עוד להוסיף אותה על מצוה התורה אבל הא דקאמרי בהדיא
משום פרסומי ניסא לא וכן כתב הרמב"ם במעוה כל תוספי והרמב"ם
דל בהקדמת חבורו הגדול הליכא לאקשושי מעינות דתניא בספרי
דבי רב מנין סאין מוסיפין על הציצית תלמוד לומר לא תוספי
ומיירי אפי מרידהו כדמטבע מסיפא דהיא בריות דשאני התם
דאגידו וכמסופי עליהן משתגית המצוה מעורתא אבל היכא
דלא אגידו כגון ערבה והדס שכלהו דקיימא לן כרבנן דר' יהודה
דאינו צריך אנד אף על גב דאגידוהו משום זה לו ואגידוהו ליה
היא לתודיה קאי והאי לתודיה קאי ואין שם אסור כל תוספי
כדאית כסגודין פר' והתקין ומשום הכי רגילין לתת בהשענא
יותר מב' ערכות וג' חדסים ואין בו משום כל תוספי הליכא
לאקשושי מברכת כהנים דתניא כסיפרי ומייתי לר' בפרק ראוח
בית דין מנין לכהן העולה על הרוכן שלא יאמר הואיל ונתן לי
רשות לברך אוסיף ברכא משלי כגון יי אליהם יוספי עליהם
וגו' תלמוד לומר לא תוספי אף על גב דלא אגידו ועביד להו
בדידי משום דכיון דמגילתו הוא זה ליה כאגידו ואף על גב דסיים
כל ברכותיו קתני כיון דאלו מתרמי צבורא אחרינא חדר בריך
לחו ומגילה הוא כדאיתא התם ומשום הכי הוישכ בסוכה בשמיני
בדידי קא עביד ולא ומגילה הוא לא לקי ובתקיעת שופר
דתוקעין כשהן יושבין וחזרין ותוקעין כשהם עומדים אף על גב
דאלו מתרמי צבורא אחרינא חדר תקע להו לא קשיא משום
דבעשיית המצוה פעמים אין בו משום כל תוספי אפי כומנו וכן
אם נטר הולך כמה פעמים כיום אין בו משום כל תוספי אבל
היכא דמיגילה הוא ומסופי בו דבר חדש שאינו ממינו כגון ברכת
יוסף עליהם הא דאי אסור משום דנראה ככוספי ולפי זה אי בעי
לישא את כפיו כמה פעמים כיום לית ביה משום כל תוספי
מאחר שאינו מוספי דבר חדש שלא ממינו ומהו הטעם עצמו אין
ל' וצ"ל ב' הולך שלא ממינו אף על גב דאין צריך אנד ותאי לחודיו

קאי והאי לתודיה קאי משום דכיון דמגילה הוא זה ליה ככרכת
יוסף יי עליהם דאית ביה משום כל תוספי אבל במינו אף על גב
דמגילה הוא לית ביה משום כל תוספי משום דהיי כעשיית המצוה
פעמים ומיגילתו הוא משום דהיי כעשיית המצוה ואם תאמר כיון
דמגילה השיב כאגידו מאי שטא כאגידו דבין במינו בין שלא
במינו אסור ואילו בזמניה לא אסור אלא בשלא במינו אבל
בעשיית המצוה פעמים שהיא ממינו שרי יש לומר כיון דאגידוהו
חוסן אינו אלא בחמשין זה אחד זה שכל חלקי חוסן נמסכים זה
אחר זה אי אפ"ש שתשתנה צורת המצוה בעשייתה פעמים מפני
שכל פעם אינה אלא כפי מצותה כי הראשונה כבר עברו מר
סאין כן כאגידת המצוה שכלם נמצאים יחד בקשר אחד אם נוספי
בהם כלום לא שטא ממינו לא שטא שלא ממינו איכא שנינו מצוה
האית ביה משום כל תוספי ומכאיהו דפרק לולב הגזול דתנן אין
אוגדין את הל"ב אלא ממינו דברי רבי יהודה וקאמר תלמודא
דשעמא דר' יהודה משום דקסבר לולב צריך אנד דמטבע דלרבנן
דפליגי עליה וקאמרי סאין אוגדין אותו לא משום זה אלי ואגידו
אוגדין אותו אפילו שלא במינו אף על גב דמגילה הוא לא קשיא
דכיון שאינו מכיון בו אלא לאגידה בעלמא הלא לטוס מצוה לית
לן בה והא דאמר רבא בפרק כ' דראש השנה הוציא לציאת בעי כומנו
לעבור כומנו בעי כומנו שלא כומנו בעי כומנו וצ"ל ומגילה הוא
דמי מלי כסתמא שלא היתה בו כומנו כלל אבל הכא דמכיון בו
שיהא לאגידה הלא לטוס מצוה לא ואם תאמר אי הכי לר' יהודה
במי ניסא הכי ואמאי אין אוגדין אותו שלא במינו יש לומר דלר'
יהודה דסבירא ליה צריך אנד הוי האגידה עצמה מצוה ואי
בה בשלא במינו משום כל תוספי אבל במינו לא מפני שהתורה
צוה לה אגידוהו אי לאו במינו כמאי ומה היא דפר' והתקין דקאמר
תפילין נמי אי עבד ד' בתים ואייתו אחריני ואנח נבייתו האי
לתודיה קאי והאי לתודיה קאי אלא אף על גב דמגילה הוא לא
הוא לית לן בה משום כל תוספי לא קשיא דהתם בחיוב מיתר
קשיירי ואינו מתוויב מיתה בלא אגידו אף על פי שאינו ממינו
ואע"ג דלמעו קא מכיון אבל בעלמא אית ביה משום כל תוספי אך
יש לתמוה על מה שכתב הרמב"ם במצוה לא תוספי שלא לתוספי על
תתורה שכתב אף על התור' שבעל פה לומר שזה התוספי היא מן
תתור' כגון שאמר על ד' בתים של תפילין שיש לעשותן כן התורה
שבעל פה חמשי משטעוהו אם הוסיף על הד' בתים של תפילין
פרשה חמשיית כדרייהו ולא אמר שהשם צוה עליה אין בכך כלום
אע"ג דאגידוהו גם שלא במינו ועוד מדברי אורו סתורין מה שכתב
בהלכות שופר וכתבתיין דפרק לולב הגזול וברייתא דספרי
וצריך עיון ואם תאמר כיון דניתן רשות לרבנן לתקוני תקנות
בדידהו וקאינן עלייהו בלאו דלא תסור כדאיתא בשבת כפר' בבט
מדיקין אמאי לא קעברין עלייהו בלאו יש לומר דלאו דלא
תסור אינו לא במי שממרה בדבריהם וכדודאיתא ואינו כפוף להו
כמו הצדוקים וחביתוסין דחמתין לא במי שהוא כפוף למצותן
ועובר בהן דכי הוא גונא האוב' נכיל' לתיאבון והוא מודה שהשם
אסרה לישראל לוקח מן הגזירה ודין ואילו האוכל אותה מפני שאינו
כפוף במה שכתוב בתורה מיתתו כסופי וכן כתב הרמב"ם ול'
בהלכות סמרים כל מי שאינו עושה כדודאיתא עובר בלא תעשה
שנאמר לא תסור ומסיים בו אחד דברים של ממוז מפי השמועה
וכו' ואחד דברים שעשו אותן סייג לתורה וכו' והן הגזרות והתקנות
והמנהגים וכו' וחייבים עליהם מיתה שנאמר והיא אשר יעשה
כדודין וכו' וכן כתב הרמב"ם במצוה לא תסור :

הכל כשרין לקרא את המגילה כלהיא אחרים קמיירי דאי
לעצמן הכל חייבים מיבעי ליה וכן משמע נמי מדתניא
אמר ר' יהודה קטן הייתי וקריתיה וכו' הלא אמרו לי דבר ומשמע
דדלק היו מוחין ואי לא להוציא אמאי היו מוחין הא לא שיי' הכא
לומר מפני שהיה מוכר' והיה ליה ברכה לבל' כדרייקין נמי
מיכל

מיכל בת שאול שהיה מנחת תפילין ושני אשה דחייב בכל עונשין שבתורה כמו האיש ואינה יכולה לברך ברכה לבטלה אבל קטן לאו בר עונשין הוא ואין בית דין מוזהרין להפרישו וכתוספתא נמי אמר רבי קטן הייתי וכו' ומסוים בה מכאן דאילך הובנו שיהיו קטנים קורין אותה לרבים והיא דעריכין נמי דהכל כשרין לאיתווי נשים בלהוציא אחרים קמיירי או אנשים ונשים כדפ' רש"י ז"ל וכדברי יהושע בן לוי דאמר נשים חייבות במקרא מגלה וכיון שהן חייבות כמו האנשים מוציא אותם ופליגא אברייתא דטומטום אינו מוציא אלא ארץ מינו ולא ארץ שאינו מינו ושמה האחד זכר והאחר נקבה דמשמע דנשים אינן מוציאות את האנשים ואברייתא דנשים ועבדים וקטנים פטורין מלקרוא את המגלה דכיון דאינן מחוייבות בדבר אינן מוציאות את האנשי' ידי חובתן או נשים לחודיהו כדפירש בעל הלכות גדולות וז"ל רש"י ז"ל דסלקא דעתך אמינא לא תהא קריאתן חשובה אפילו להוציא נשים קא משמע לן ולא פליגא לא אברייתא דטומטום אינו מוציא וכו' ולא אילך ברייתא דנשים ועבדים וקטנים פטורין מלקרוא את המגלה משום דאף על גב דפטורו מקריאתה חייבו בשמיעתה ובהוציא דרבי יהושע בן לוי גרסי במשמע מגלה במקום במקרא מגלה כראיתא בירושלמי צריך לקרותה בפני אנשים ונשים וקטנים שאף הן היו באותו הנס

חזן מחרש שטורח וקטן אף על גב דמצינן לפרושי חזן מחרש לכתחלה וחזן שטורח אף דיעבר והא כדאיתא והא כדאיתא וכולה מתני' רבי יהודה וחסורי מחסרה והכי קתני וכו' כדאיתא התם מיהו מדרבי בעל הסמך דקאמר ואין הלכה כרבי יהודה משמע דסבירא ליה הישא רבי יוסי וסי' רבי יהודה וחזן מחרש אף כדיעבר דומיא דשטורח והא דפליגי בקטן הוא דחזן נמי מחרש דר' יוסי פוסלו אפי' כדיעבר ורבי יהודה אינו פוסלו רק לכתחלה אלא בדברבה מיניה קא מפליגי דרבי יוסי פוסל קטן אפילו דיעבר ור' יהודה מכשירו אפילו לכתחלה אי נמי לא הוצרך לאשמעינן הכא פלוגתא דחרש שכבר השמיענו זה גבי קרית שמע אבל אין לומר דרבי יהודה לא פליג אלא בקטן אבל מחרש אף על גב דלגבי קרית שמע מכשר כדיעבר הכא לא אי משום דכיון דלכתחלה אינו מוציא עצמו הוה ליה כאינו מחוייב בדבר ואינו מוציא אחרים ידי חובתן ואי משום דלא השמיע לאינו דבר שמיעה הוא אין שמיעה מעכבת בו אבל חרש דלאו בר שמיעה הוא שמיעה מעכבת בו מירי דהוי אבל הראוי לביילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לביילה מלכתחלה מעכבת בו דאם כן הא דקאמר תלמודא מאן תנא חרש דיעבר נמי לא ומהדר לאוקומי כרבי יהודה דחזיק לפרושי חרש לכתחלה הוא דלא הא דיעבר שפיר דמי ושטורח אפילו דיעבר נמי לא והא כדאיתא והא כדאיתא לוקמיה ככולי עלמא כיון דרבי יהודה נמי מודה בחרש דהא דאפילו דיעבר נמי לא דרוחק הוא לומר דתלמודא רבותא אתא לאשמעינן דאפילו אם תמצא לומר דחרש דהכא הוי דומיא דלא השמיע לאינו דקרידר שמע אפילו הכי מצינן למימר מתני' כרבי יהודה והא כדאיתא והא כדאיתא משום דעדיף שפי לאוקומי מתניתין ככולי עלמא מלאוקומיה כחד תנא

ואם תאמר כיון דחרש זר אינו כסתם חרש שבתלמוד שהוה לא שומע ולא מדבר דהא בלהוציא אחרים קמיירי והוי כפקח לכל דבריו אמאי אינו מוציא אחרים ידי חובתן נהי דאיהו לא נפיק משום דצריך להשמיע לאינו וליכא מכל מקום וצ"ל אחרים ידי חובתן יש לומר משום דבעינן שיהו המוציא מחוייב בדבר וליכא ואי קשיא דאי קטן במאי קמיירי אי בקטן שלא הגיע לחנוך מאי טעמא דרבי יהודה הא תנן בפרק ראווה בית דין כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן

ואי בקטן שהגיע לחנוך מאי טעמא דרבי יוסי הא אמרינן בפ' מי שמתו בן מברך לאביו ומקמינא לה בשאכל האב שיעוריה דרבנן דאתי דרבנן ומפיק דרבנן הכא נמי ליתו דרבנן וליפוק דרבנן כבר תרצו התוספות דהיא דפ' מי שמתו מירי בשאכל הבן כדי שובעא ואתי חד דרבנן ומפיק חד דרבנן אבל קטן במגלה תרי דרבנן הוה ולא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן דכל שאינו מחוייב בדבר דומיא דחזון היוצאים קאמר או תרויהו דאורייתא או תרויהו חד דרבנן או תרויהו תרי דרבנן וליכא לאקשוני מההיא דפרק שלשה שאכלו דאמר רבי יוחנן אינו מוציא את הרבים ידי חובת' עד שאכל כזית דגן דמשמע דאתי דרבנן ומפיק דאורייתא דאיכא להוציא מירי בשאכלו גם הם כזית שהמוציא והוציא מדרבנן כדפירש בעל הלכות גדולות אבל רש"י ז"ל דחה ארץ דבריו ואמר דאי אפשר לפרש כן דהא יבאי וחבידיו אכלו ושבעו ואפקיחו שמעון בן שטח ואף על גב דאמר רבי יוחנן שמעון בן שטח דעבר לגרמיה הוא דעבר היינו משום דלא אכל כזית דגן אבל אי הוה אכל כזית דגן הוה מפיק שפיר אף על גב דינא מלכא אכל שיעורא דאורייתא ונראה לי שאין מזה טענה כל כך דאיכא למימר רבי יוחנן שאם שמעון בן שטח דעבר לגרמיה הוא דעבר לא מבעי קאמר לא מבעי בשתייה לחודי' ששת' שמעון בן שטח דפשיטא שאינו מוציא אפילו לרמי שאכל שיעורא דרבנן אלא אפילו אם היה אוכל כזית דגן אינו מוציא אלא לרמי שאכל שיעורא דרבנן אבל לינאי מלכא שאכל כדי שובעא לא היה מוציא אלא לגרמיה הוא דעבר ואפילו אם תמצא לומר דההיא דרבי יוחנן אף כשאכלו היוצאים כדי שובעא כדפ' רש"י לא קשיא דאיכא למימר דההיא דר' יוחנן בגדול קמיירי דכיון דגופו בר חיובא הוא אף על פי שבאותה אכילה לאו בר חיובא הוה כיון דאי בעי אכיל כדי שובעא ומשוי נפשיה בר חיובא מחוייב בדבר קרינן ביה אבל אשה וקטן דגופיהו לאו בר חיובא נינהו אפי' אם אכלו כדי שובעא אינן מוציאין למי שאכל כדי שובעא ולפי זה מצינן לאוקומיה לקטן ואשה דפרק מי שמתו אפילו בשלא אכלו כדי שובעא ואפילו הכי מוציאין את הגדול שאכל כזית ולא אמרינן דלא אתו תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן משום דכיון דאי בעו אכלי כדי שובעא ומשוי נפשיהו חד דרבנן כחד דרבנן מיקרין אבל קטן במגלה דאי אפשר לחי' חד דרבנן הוה ליה תרי דרבנן ואינו מוציא את הגדול דהוי חד דרבנן אך קשה מההיא דפרק הקורא את המגלה עומד ויושב דתנן רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות בימיו אינו פורס על שמע דמשמע הא אם ראה מאורות בימיו פורס ומוציא ארץ הרבים שהן מחוייבין מדאורייתא אף על גב דסומא לרבי יהודה אינו בר חיובא אלא מדרבנן ושמה יש לומר דסומא שראו מאורות בימיו נמי אפשר לו לבוא עתה לידי חיובא אם יתפקחו עיניו אבל לפי התוספות ובעל הלכות גדולות קשיא אבל כבר תרצו התוספות בזה דסומא עדיף מקטן שהרי נתחייב כבר מדאורייתא מה שאין כן בקטן אבל רש"י ז"ל פירש ההיא דרבי יוחנן דכיון דמחוייב מדרבנן הוא מחוייב בדבר קרינן ביה ומוציא ארץ הרבים יש אומרים אפילו בשאכלו כדי שובעא דמחוייבין מדאורייתא וההיא דפרק מי שמתו אף על גב דקטן שהגיע לחנוך הוא לא מחוייב מדרבנן לא אבוה הוא דמחוייב לחנוכה ומשום הכי אוקמוהו התם בשאכל האב שיעורא דרבנן אבל בשאכל שיעורא דאורייתא לא וקשה דאם כן כשאכל שיעורא דרבנן הוי פטר האב הא לא מחוייב כלל אפילו מדרבנן והוה ליה שאינו מחוייב בדבר ועוד מאי טעמיה דרבי יהוד' דמחלק בין קטן שהגיע לחנוך לשלא הגיע לחנוך הא שניהם כאחד אינן מחוייבים בדבר ועוד קשי' אשה דמההיא דפרק מי שמתו משמע דאי הוי חיובא בברכ' המזון מדרבנן לא מפקא לבעלה דמחוייב

א יבנו מציא אחרי ידי חובתן ולא פליגי לא כפושטא הלל אין
 הלל כר' יהודה שכל שאינו בן חובה דמתני' היינו כחוב היתא
 ועוד כל לסכנ' לדח' דבריו רבי יהודה עם הפיתוש שפירש הוא
 רצע והא דלא פסק כמק סתהיא דערויבין פרק מי שהוציא אוהו ר'
 יהודה ורבי יוסי הלכר כרבי יוסי והא משום דמאן לימא לן
 דתנא קמא דמתני' רבי יוסי היא דילמא תנא אררינא היא
 דסבירא ליה כרבי יוסי בורש אבל בקטן דלא אשכחן ליה לר'
 יוסי דפליגי עליה דרבי יהודה דילמא רבי יוסי נמי מודה ליה
 לרבי יהודה אבל רבינו ישעיה דראשון כתב ואין הלכה כרבי
 יהודה דיוחיד ורבים הלכר כרבים ודבריו הם יותר נכונים
 הלא ידעתי למה לא פסק כרבי יהודה סתהיא תוספתא דמכאן
 דבהינו שיהו קטני קורין אותה לרבי דמשמ' דהלכה כר' יהודה
 כהבים בעבודתם לאוהרה משמע דיש להוכיח דבעבודת
 דרבים קמיירי דבית דין שהו מבטלים ה' ומאיים
 לשמוע מקרא מגלה מקו דעבודה ופרק תלמודא סתהיא
 דיהושע דכתיב עתה באתי על עסקי תורה באתי ולא על בטול
 תמיד' דרבים מיהו יש לוטר דמכל שכן קא פריך לה דאפילו
 מעבודה דרבים חמירא כש מעבודה דיוחיד וכי קא משני נמי
 הא דרבים הא דיוחיד ה' דרבים חמירא אפילו מעבוד' דרבים
 דיוחיד קילא אפילו מעבודה דיוחיד גם אין להוכיח דבעבודה
 דיוחיד קמיירי מהא דאמר רבא פשיטא לי עבודה ומקרא מגלה
 וכו' ולפירשי עבודה דלגבי מקרא מגלה כעבודת דלגבי מרת
 מצוה דמיירי בשחיטת פסחו שהיא עבודה דיוחיד דאיכא לבי'ם
 לא מיכניא קאמר לא מיכניא עבודה דעבוד דאפשר להעשות
 ע'ו ארריס אלא אפילו שחיטת פסחו דאי אפשר ע'ו אחרי כדדת
 מפני מת מצוה כדמשמע טפר' קמא דיבמות נבי רצוה דוחח
 שבת טק' דעבודה דרבים שנדחת מפניה וקאמרי מרת מצוה
 תוכיח שדחה עבודה ואינה דוחה שבת ואטר שאינה דוחה לא
 עבודה דיוחיד אין כאן תוכיח שעבודה דיוחיד אינה דוחה שבת
 אי נמי רבא בשם עבודה קמיירי והא כדאימא והא כדאימא
 אך מכרימא דקתנו וישראל במעמד דליתא אלא בעבודה
 דרבים כדאימא בפ' דתעניות משמע דכהנים בעבודתם נמי
 בעבודה דרבים קמיירי דכולהו מחד קרא נפקי
 מבטלין עבודתם מלשון בטול משמע אף על פי שאין שה'
 כיום לעבוד אחר קריאת המגלה דאל' מקרימין
 מקרא מגלה לעבודתן מבע' ליה וכן משמע נמי ממילתיה
 דרבא דעירף דלגבי עבודה ומכל מק' כעירף דלגבי מת מצוה
 ועבודה וותם לגמרי משמע דאי אפשר למי שנשבע לשוחט
 פסחו אקפ שאין זה ראייה נמורה דאיכא לבימיר הא כדאימא
 והא כדאימא כדלעיל ואף על גב דמגלה מדרבנן הוא שב אל
 תעשר שאני אבל הוין כתב דוקא כשיכולין אחר כן להשלים
 העבודה הא לאו הכי ודאי אין מבטלי' העבודה דאורייתא משום
 מגלה דרבנן וכן נראה גם מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב הוין ממת
 מצוה שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו בתהלה ואו' כך קורא
 ומשמע אי איכא שחוח אין ואי לא לא דאם לא כן ואחר כך
 קורא לימא לי וקרא אחר העבודה במקרא מגילה בטול מפני
 שכין שמשאדיר היום מיד היו זמן העבודה והם מניחין תחלת
 זמנה בשביל קריאת המגלה קרי ליה בטול כדכתבו התוספות
 זאת כיון דבדאיכא שחוח קמיירי למר' ידחו אותה מתחלה
 זמנר' יעברו עבודתן בתחלת זמנה ואחר כך יקראו המגלה
 לביס כיון דאפשר לקיים שניהם י'ל דיותר טוב לקרותה עם
 הצבור משום דהוי פרסומי נוסא טפי מלקרותה הם לבדם
 כדכתבו התוספות ולבי מנמנ' דאם כן קרא דמשפחה
 ומשפחה לא אתא אלא ללמד שיקראו אותה עם הצבור
 ולא יקראו אותה לבדם אף על פי שעוין זמן קריאתה
 הוא ואם כן למד בזמנר' ביחיד אם הוא דוקא בדועבר צריך
 לומר

א דמציב מדאורייתא משום דלא אתי דרבנן וכפיק דאורייתא
 ונכול לישב דבריו דקטן אף על גב דלגבי דאורייתא לא מיקרי
 מחוייב בדבר לגבי מילי דרבנן מיהא מיקרי מחוייב בדבר
 מכיון דשייך קצת כמע' על ידי אביו וסופו נמי לכא לודי חוב
 דאורייתא אבל אשה כיון דאי אפשר שתכא לעולם לודי חוב
 דאורייתא אף על גב דמחוייב מדרבנן לא קרינן ביה מחוייב
 בדבר ומשום הכי סמא שראר מאורור' בימיו דאפשר
 לכא לידי חוב דאורייתא אם יתפקחו עיניו אף על גב דחובו
 השתא מדרבנן פורס על שטע ומציא אר' הרבים דמחייבי
 מדאורייתא ומציא אר' בניו ובני ביתו מקדוש היום דמחייבי
 מדאורייתא אי נמי משום דסומא שראר מאורור' בימיו כבר
 נתחייב מדאורייתא כמו שתרצו התוספות וכן מי שאכל כורת
 נמי מציא את הרבי' שאכלו כדי שובעא הואיל ואפש' לו שבא
 לידי חוב דאורייתא אך קשרה דאם כן מאי טעמא דרבי יוסי
 דפסיל קטן שהגיע לחנוך מלהוציא את הרבים במגלה והא
 קטן שהגיע לחנוך לגבי מילי דרבנן מחוייב בדבר קרינן ביה
 דאין סברא לוטר דלשי נמי איר' ליה דלא מפיק תרי דרבנן
 לחד דרבנן דקל חומר הוא אם דרבנן בפיק דאורייתא כל שכן
 תרי דרבנן לחד דרבנן:
 חרץ מחרש שוטח וקטן לאו דוקא דהא איכא חציו עבד
 וחציו בן חורין שאינו מציא לא את מינו ולא את
 שאינו מינו ואפילו לעצמו דלא אתי ע' עבודת שבו ומציא ע'ו
 זרות שבו כדתניא בשלהי פ' דאורו כ'ד אלא תנא ושיר דאין
 למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהם חרץ אבל ליכא
 למיכר שאני חציו עבד שברצו עבד' מה שאין כן חרש שוטח
 קטן אינם מוציאים כלל משום דעבדים אינם חייבים במגלה
 כדתניא בתוספתא דמגלה ואף על פי שהוקשו לנשים שכל
 מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה דגמר לה לר' באשרה
 כדאימא בפרק קמא דהגיגה ה' במעשרת שהאשה חייבת בהן
 מדאורייתא אבל במקרא מגלה שאינן חייבות בה אלא מטעם
 שאף הן היו באותו הגס והאי טעמא לא שייך בעבדים לא אך
 קשה כאי שייך דהאי שייך הא טומטום לאו שייך ה'א מכיון
 דמוציא נשים ממה נפשך:
 ור' יהודה מכשיר בקטן אפילו לכתחילה כדמשמע מהחיא
 דכ'א בקטן שלא הגיע לחנוך אבל קטן שהגיע
 לחנוך אפילו לכתחילה שרבי יהודה מכשיר בקטן ומדחייב
 דקטן הייתי וקרייתיה וכו' ומתוספתא דמכאן דהיינו שיהו
 קטנים קורין אותה לרבים:
 שכל שאינו בן חובה פירו' בזכות היוצא כדפרשי' הילכך
 קטן דהיי תרי דרבנן לא מפיק חד דרבנן ואף על גב
 דרבי יהודה לא פליגי אמתני' דפרק ראוחו כ'ד כדמשמע מהא
 דכתבו התוספות נבי ורבי יהודה מכשיר בקטן באי זה קטן קא
 מיירי אי בלא הגיע לחנוך מאי טעמא דרבי יהודה דמכשיר
 הוא אמרינן בסוף פ' ד'ה כל שאינו מחוייב בדבר אינו מציא
 אחרים ידי חובתו ועל' שהוא סובר דלא מיקרי כל שאינו בן
 חובה לא כשאינו בן חובה כלל אפי' מדרבנן אם היוצא מחוייב
 מדרבנן או שאינו בן חובה מדאורייתא אם היוצא הוא מחוייב
 מדאורייתא אבל כשהמוציא חייב מדרבנן והיוצא חייב מדרבנן
 אף על פי שהמוציא תרי דרבנן והיוצא חד דרבנן לית לן בר'
 דאל' אמאי מכשיר בקטן שהגיע לחנוך ומלשון התוספות
 נמי שכתבו אי בלא הגיע לחנוך מ'ט דרבי יהודה משמע אבל
 בחגיע לחנוך ליכא למיכר מ'ט דרבי יהודה ועל' משום דט'ל
 לרבי יהודה שכשהמוציא מחוייב מדרבנן אף על פי שהוא תרי
 דרבנן מוציא חד דרבנן כמו הסמג' שסובר שכשאין המוציא בן
 חובה כחובת היוצא אינו בן חובה קרינן ביה אמר שאין הלכה
 כרבי יהודה אך קשה מאחר שהכל מודי' שכל שאינו בן חובה

לומר דקרא דמשפחה ומשפחה לא אתא לא ללמד שלכתחלה צריך לקרותה עם העבור ולא שיעבדו עבודתן בתחלת זמנא ואח כך יקראו אותה לבדם ואם הוא אפילו לכתחלה על דקרא דמשפחה ומשפחה לא אתא לא להדור מצוה לאפוש פרסומי גיטא ואין זר בנן מיהו איכא לספוקי בהאי מבטלין עבודתן דקאמר במאי קמיירי אי בקודם שהתחילו בה ובקראת עבודתן מפני שהיא מוטלת עליהם לעשותה וקתני מבטלים אף על פי שעדיין לא התחילו ביה מפני שאין שהורת ביום לעבוד אחר הקריאה או דילמא אפילו בעומד ומקריב ואין להוכיח מההיא דרבא דקאמר בקרא מגילה ועבודה ממ עדיף בת מצוה ועבודה בת מצוה עדיף דמשמע דבקודם שהתחילו עבודתן קא מיירי דומיא דמת מצוה ועבודה דמיירי בהיה הולך לשחוט את פסחו אבל בעומד ושחט לא וכדמשמע נמי מההיא דיבמות דקאמר בת מצוה תוכיח שדוחה את העבודה ואינה דוחה שבת אף אני אביא רצונה ורציחה אינה דוחה עבודה אלא קודם שהתחיל בה אבל בעומד ומקריב לא כדדרשינן מעם מזבחי ולא מעל מזבחי דאיכא למימר הא כדאיתא והא כדאיתא כדלעיל אי נמי הולך לשחוט לאו דוקא אלא הוא הדין בעומד ושחט ואורחא דמילתא נקט דמת מצוה לא מישתכח אלא בדרכים ומההיא דיבמות נמי אין ראיה דאיכא למימר בת מצוה תוכיח במכשף דאמר בר גודל כבוד הבריות פליגי כגון זקן ואינו לפי כבודו שדוחה לאו ולא תוכל להתעלים אבל במרת מצוה דדחיה לאו דלא יטביא אין ראיה דהתם לאו משום כבוד הבריות הוא דמיקרא כשניתן לאו דטומאה לא על בת מצוה נכתב כשם שלא נכתב על הקרובים אבל השבת אבידור לכל ישראל נאמרה ואצל כבוד הבריות ניתן לידהורא והתוספות כתבו עליו ולא נהירא דאם כן כל מקום דאמרינן שעשה דוחה לא תעשה קרי ליה דחיה נימא שאינה דחיה דהתם לא נאמר הלאו ועוד הרי מילה ותמיד ופסח ודרו שבת כדאמרינן בפ' אלודברים אלמא מקרי שפיר דחיה ולא אמרינן לא נאמר אזהרת שבת בהם ונראה לי דלא קשיא ולא מידי דשאני שומאה דנחזי קרא גופיה דאזהרת בל וטמא מפרש בעמיו לאפוקי מר מצוה כי היכי דמפרש גבי טומאה כי אם לשאר זנומר לאפוקי קרובים אבל אזהרת לא תוכל להתעלים דלא מפרש בה מלבד זקן וכן באזהרת שבת דלא מפרש בה מלבד מילה ופסח ותמיד חו להו אזהרה לכל ישראל והדר מפיק זקן ותמיד ומילה ופסח וזו הטעם עצמו על גבי עשרי דחיה לא תעשה ואת אי הכי הא דאמרינן בפרק מי שמתו גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה ותרנמה רבא בר שבה כל מילי דרבנן אסמיכיהו אלאו דלא תסור ופליגי דבר שהוא מדם נדחה מפני כבוד הבריות וקרי ליה לא תעשה משום דכתיב לא תסור ודקא קשיא לכו דאורייתא הוא רבנן אהלו ליקרייהו לעבור על דבריהם היכא דאיכא כבוד הבריות כגון לשלשל בשבת אבנים של בית הכסא לקבוח וכו' התם נמי נימא כיון דאינהו גופייהו אהלו ליקרייהו ולא נזרו על כבוד הבריות אין שם לאו דלא תסור ול דהתם נמי מעיקרא כשגזרו על שלשל אבנים סתמא גזרו והדר אהלו ליקרייהו לעבור על דבריהם היכא דאיכא כבוד הבריות ומקרי שפיר דוחה ללאו דלא תסור ויש לתמונה על רשי ול הכי שביק תלמוד ערוך דפרק מי שבתו שאמרו שם גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה ותרנמה רבא בר שבה כלאו דלא תסור ופירש כגון זקן ואינו לפי כבודו וזע ואת הכי פשטינן מיגרה דמת מצוה עדיף והלא אפילו עבודה שדוחה עשה והלא תעשרת שיש בו סקילה נדחה מפני מקרא מגילה כל שכן כבוד הבריות שאינו דוחה אלא לא תעשה גרידא וליכא למימר ואף על פי כן כבוד הבריות עדיף מפני שהיא דוחה גם העבודה דאם כן האי שדוחה

את לא תעשה שדוחה את העבודה מיבעי ליה אף על פי שאין זו ראיה לדחיית מקרא מגילה מפני בת מצוה שהרי גם מקרא מגילה דוחה את העבודה ומאי אורחיה דכבוד הבריות ושכח ל דאפילו הכי כבוד הבריות גדול מכלל מפני שהיא דוחה את לא תעשרת מבילתי שיהיה שום קיום מצוה בדחיותו מרד שאין כן שאר כל הדוחים שכלן יש בדחייתן קיום מצוה מיהו אכתי איכא לאקשויי סוף סוף כיון דעבודתך עם קיום המצוה שיש בדחייתה דוחה עשה ולא תעשה דשבת ואלו כבוד הבריות אינו דוחה רק לא תעשה גרידא משמע דעבודה גדולה מכבוד הבריות וכיון שהיא נדחה ממקרא מגילה לש כבוד הבריות וילי נהי דעבודה גדולה מכבוד הבריות גרידא מיהו מכבוד הבריות עם קיום מצוה כמו מת מצוה שיש בו כבוד הבריות וגם קיום מצוה דקבורה יותר גדול הוא מעבודה שהעבודה אינה דוחה אלא משום דאית בה קיום מצוה ואלו הוה מת מצוה שיש בו גם כבוד הבריות דוחה אפילו אם לא היה בו קיום מצוה וזה שאמרו דאמר בר גודל כבוד הבריות אינו אלא על החלק האחד משני חלקי המת מצוה שממנו יודע חומר המת מצוה על כל המצוה ואת למה לי דאמר בר תפוק לי מדאצטריך משפחה ומשפחה להביא משפחות כהונת ולויה וכו' מכלל דמת מצוה ומקרא מגילה מת מצוה עדיף דאי סלקא דעתך מקרא מגילה עדיף משפחה ומשפחה ליכא לי תיתי מקו דמת מצוה דחמיר מעבודה על דהשתא דאתא משפחה ומשפחה אית לן לדיוקי אבל מרת מצוה ומקרא מגילה מת מצוה עדיף דגרוס מעבודה אבל אי לאו משפחה ומשפחה לא הוה ידעינן לא הא ולא הא אבל ליכא למוכח דמדאצטריך משפחה ומשפחה שם מקרא מגילה ומת מצוה מת מצוה עדיף דאי סלקא דעתך מקרא מגילה עדיף לשמועין מת מצוה דחמיר וכל שכן עבודה דאין זר מנהג התלמוד דלשתוק אמרינן לכתוב לא אמרינן

שאף הן היו באותו הנס פליגי שאף על הנשים גזר המן כדכתיב טף ונשים ביום אחד ומטעם זר נשים חייבות בשלש סעודות מפני שאף הן היו בירידת המן שעל ידו נתקנו שלש סעודות וכן נמי חייבות בל כוסות מפני שאף הן היו בכלל הנגאלים דארבעה כוסות כנגד ארבעה לשונות של גאולה תקנום וכן בנר הנכבה שקר השמר בזה היה אף על פי שמדברי רש"י גבי הנכבה משמע שהיא כנסופא אם היא מפני שעל ידי אשה בא הנס או מפני שבהן היה הנס שגזרו על כל הבתולות הנשואות להבעל להגמון תחלה וכבר הארכתי בזה בהלכות חנוכה ע"ש

ו וליכא לאקשויי מסוכר שהיו בכלל ענבי הכבוד ופטורות ולא ממצוה שהיו בכלל הנס ואי לאו הקשא דכל שיטתו היו פטורות משום דאיכא למימר דהאי שע"א אינה אלא במילי דרבנן שהם אמרו והם אמרו אבל במילי דאורייתא לא אבל הכמג פירש בהלכות חנוכה כגון יהודית כחנכיה ואסתר בפורי ופירש שאף הן היו באותו הנס שעל ידן בא הנס ולפי זה צריך לפרש בארבע כוסות שבזכות נשים צוקניות שבאותו הדור נגאלו מיהו קשיא אף דמשמע שהן טפלות בגם ועוד קשיא ג' סעודות

שעיקר הקריאה ביום והוה להו שתי קריאות דיום ולילה כשתי מצות וצריך לברך זמן על כל אחת ואחת דומיא דיום טוב שני של גליל דמברך בו זמן אף על פי שבוירך בלש דאשון משו דיום טוב ראשון דאורייתא ויום טוב שני דרבנן הוה נמי חד עקר וחד טפל

ו ואמר מר סעודת פורי זמ מכיון דאיתקש זכירה לעשייה מה עשייה למפרע לא אף זכירה למפרע לא הוה הדין נמי יש להקישו לענין יום ולא לילה מה עשייה יום ולא לילה כדאמר מר אף זכירה יום ולא לילה וליה וליה דאם כן למח לי

א לי הקישא תפוק לי מיניה וביה דכתיב והימים האלה נזכרים
 ונעשים ימים ולא לילות כמו שאמרנו בהרי"א בפרק הקורא
 למפרע אין קרוין את המגלה עד שתנן החכה מגלן דאם קרא
 והימים האלה נזכרים ונעשים כיום אין בלילה לא הליכא לי
 דאמר מר דלגבי עשייה אלא הכי פרושא דכתיב והימים האלה
 נזכרים כיום אין בלילה לא ומפרש התם למעוטי קריאה דיום
 דבלילה לא הליכא למעוטי קריאה בלילה דאם כן קשיא לרבי
 יוחסע כל דאמר חייב אדם לקרות את המגלה בלילה דכתיב
 ובלילה ולא דומיה לי דכיון דקריאת המגלה כיום ובלילה
 ואפילו הכי כתיב והימים האלה למעט קריאה דיום דבלילה
 לא שם עיקר קריאתה כיום שאלו היו קריאותיה שורת אטאי
 קא סמעת קריא דיום בלילה לא הא זמן קריאת המגלה כיום
 ובלילה הוא והוא דכתב ארז זה ואמר מר סעודה פורי שאכלה
 בלילה לא יצא אינו אלא סיע דרבריו שכמו שדרשו לקרא
 והימים האלה לגבי זכירה לקריאה דיום בלילה לא כך דרשו
 אותו לגבי עשייה למעט פורים שאכלה בלילה לא יצא אלא
 שמעדת פורים אינה נזהרת אלא כיום וקריאת המגלה נזהרת
 כיום ובלילה:

ב שטאחר שבירך בלילה וכו' אי בעית אימא משום דלית ליה
 דעקר הקריאה ביום ואי בעית אימא משום דסבירא
 ליה דאף על גב דעיקר קריאתה ביום אין זה כשתי מצות והיא
 דכי ליש שני דהתם חד דרבנן וחד דאורייתא אבל הא תרתייהו
 דרבנן כהגיס לויים וישראלים וכו' לויכא לאקשוני
 דכא כדאקשינן בשלהי פרק ראוח בר פשישא אי הני לא
 מחוייבי מאן כו מחוייבי דאיכא למימר דכהנים לויים וישראלים
 דהכא כהגיס בעבודתם ולויים בדוכנס ישראל במעמד
 קמיהי דכדא עבדותן ערופא ממקרא מגילה קמלי דשמא דא
 זכר וזכר נקבה אין כאן ספק כפא ספק זכר ספק נקבה ואהל
 נקבה אמר נם היוצא נקבה דספק ספקא בתרי גופי לא אמרין
 ואלא אפילו אהל דספקא חדא הוא סם כיון דמגלה מדרבנן
 היא הוה ליה ספק דרבנן לקולא ולכיון דמגלה תקנתא דרבנן
 היא כל דתקן רבנן כעין דאורייתא תקן אי גמי הא דאמרין
 ספק דרבנן לקולא הם בדיעבד אבל לכתחלה לא ולפי זה
 אפילו ספק ספקא נמי לכתחלה לא:

ג משמע דאף על גב דנשים חייבות במגלה אינן מוציאורת
 הזכרים נראה שלא ראה זאת התוספתא כלה דהא
 בחדיא תני בר בסיפא נשים ועבדים וקטנים פטורין ואין
 מוציאין את הרבים ידי חובתן: ואל תשיבני מר
 הנוכח מכא משמע דסל לסבג דהויא דעיקר דקאמר בהכל
 כשרין דמגלה לאייתויי נשים בל הוציא נשים כמותן קמיירי
 כדפרש בהג וראייה ואלא פליגא בתני דהכל כשרים אתוספת
 דטוסטוס אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו דמשמע
 דנשים אינן מוציאין את הזכר דאי סלקא דעתך דפי לאייתויי
 נשים הוא שמוציאות אף ארר האנשים כדפרשי זל ופליגא
 אתוספתא דטוסטוס דלעיל מאי אלא תשיבני דקאמר דילמא
 הויא דפרק במה מדליקין דאשה מרלקת אף להוציא אנשים
 אתיין אליבא דמתני דהכל כשרין ופליגא אתוספתא דטוסטוס
 אבל מבריקת חמץ דרבנן ומנקור ומליחה דאורייתא שהנשים
 פוטרות ארר האנשים לק משום דבריקת חמץ אינה אלא
 כרי שלא ימצא חמץ בבירה ובנקור כרי שלא יאכל הגיד
 ובמליחה כרי שלא יאכל הדם הילכך מר לי על ידי אנשים
 מה לי על ידי נשים אבל חוכה בחודלקה תליא מילתא ורביא
 לקריאת מגלה דבקריאה תליא מילתא:

ד בוח לא הקלו מר דשעם שניהם מפי כבוד הצבור הוא
 והא דאינה מוציאה את היהודי אף על פי שאין שם
 כבוד צבור משום דכיון שעשו אותה כבודו כי הויא דאיגור

מוציאה שם אפילו ליהודי משום דלא שייך בה יהודי דכתיב נמי
 במגלה אינה מוציאה אפילו ליהודי אף על גב דשייך בה:
 סת שאין כן בתור דמה שהעריכו בתורה להיו כעמידה
 לא משום כבוד צבור הוא דאם כן במגלה אטאי
 לא הא טעם שניהם אידי דהא אלא מפני שהתורה נעסדת
 נתנה כדכתיב ואתה פתעסר עסדי דליתור במגלה וכן כיון
 שאין קוראין שנים בתורה לאו משום דתרי קלי לא משתמעו
 הוא דאם כן במגלה אטאי לא הא אף על גב דכתיב להו ויהי
 דעתיה למשמע עם אלא לשמע עור דבשלהי דהתניא סת
 בני אדם כאח לא יצא ומשבש לה רשי זל גרויס כה יצא משום
 דקיימא לן תרי קלי מתרי גברי משתמעו ואפילו לרבי ישעיה
 היראשן דלא טבכש לה היינו ששום דהוה תרי מיני קלי מתרי
 גברי דהיינו שתקיעות תתועק אבל מין אחד מתרי גברי לכולי
 עלמא משתמעו והכא אפילו במין אחד קמיהי אלא היינו
 טעמא משום דאין השומעין מכונן לבם לקול שני הקוראים
 כפני עיוב שני הקולות והא דפרשי זל גבי מה שאין כן בתור
 משום דתרי קלי לא משתמעו עכל דהכי קאמר שאין העם
 כמניס למס לשמע דאם לא כן קשיא מדבריו אדבריו אבל
 מגלה מגודחביב להו יתבי דעתיה למשמע דהא אפשר הוא:
 ט שכך פסק רב אף על גב דקל בפרק מי שהציאותו רבי יהודה
 זרבי מאיר הלכה כרבי יהודה וכש לגבי רבי יוסי:
 טו שכך כל הילולת אף על גב דלגבי קש אמרו חכמים עד
 המזרח ולא עד שיעלית עמוד השחר כהגירה כרי
 להרחיק את האדם מן העבירה הא לא משום דחביב להו ולא
 אתו לזולולי בה ומהאי טעמא גופא לא אמרו ברר האי עורבא
 מרבנן לא פתח בעיניה באורתא דתליסר נהי ארבער כמג
 שאמר רבי בדיקת חמץ:
 טז שזמנים הרבה תקנו להם פי פעמים כך פעמים כך לא כלם
 יחד כ"א בלב בלב בלב כ"ד כ"ט נקט טו בהדיהו אף על
 גב דאין זה בכלל פעמים כך פעמים כך משום דלפעמי שייך
 בהו נמי לאקדומי כ"ד כנן כשתל יום טו בשבת אף על פי
 שהקדימות הראשונות לאנשי הכפרים והאת לאנשי הכרמים:
 ז' ארר היכי תקן רבנן לכוּפּים כ"ו העויות ב"ד הלכפיים
 פעמים כ"א פעמים ב"ב פעמים כ"ג והא חשטו משום לא
 התגודו בשלמא לדעת דסמג דסל שבעירס היו קוראים לא
 קשיא דלא התגודו לא שייך אלא בעיר אחת כדאיתא בפק
 דיבמות אלא לרשי זל קשיא זל דלא חשיבי אגרות כיון דלא
 עבדי אלא מפני שני המקום ואם הוא זה זה במקום זה הירד
 עושה כמותו:
 ח עקר הגם היה בו פי זמן המלחמה והקשה די דם בלאו
 קרא בחי תיתי דנקראת זולת ירושל דכתיבי בקרא
 ועוד אדרבה כיו נח מאוי ביהם הדין נותן לקראתה לא ביום
 המלחמה אבל לפירוש דת דפירש זמן קהילה לכל היא שהיו
 מתאספי לתענית אכטר אתיא שפיר דהאיל ועל עסקי פורים
 מתאספי הוה ליה כיום הפורים וקורין המגלה בו ביום:
 ט וכן גרסי בירושלמי יום יג פירוש ומכאן ראייה שפי זמן
 קהילה לכל הוא שנקרלו היהודים לעשות מלחמה
 לא לעשות תענית כדפי דת אכל כל שאין מזה ראייה לכל משום
 דהויא דירושלמי דיום יג מלחמה היה מסיים ברר ואי אפשר
 לרבוי קרא ואילו הויא דתלמוד דידן דזמן קהילה לכל הויא
 מסיים בה ולא צריך קרא לרבוי ואכ דברי הירושל הוה ודברו
 תלמוד דידן לחוד שהורש סובר מכיון יום יג יום מלחמה הוה
 אא לרבוי הקרא משום דלא דמיא ליד וט דהווי מ"ח
 ותלמוד דידן סובר מכיון דיום יג יום תענית היה דהי הוא כיום
 הפורי עצמו ולא צריך קרא לרבוי: ואין לרבנות שום
 יום אחד טו כלומר ואין לפרש רבויא דקרא לאחר טו:
 מימות

א ואבר משום דלא ידעין בקבועא דירחא ולא דחי שבת אלא
 ודאי דדברי תורה משום הכי אבר והינו טעמא דמגלה כלומר
 שאינה דבר תורה היא תשובה נכונה בלי ספק מפני דוח הטעם
 מספיק לכל המקומות ולכל הזמנים אבל כוח שהשיב ה"ן ול
 דכיון דמסקנא דפרק לולב ועירבא היא דמשום דלא ידעין
 בקבועא דירחא אפי' מדידאורייתא בשופר ולולב לא דחי משום
 הכי אבר והינו טעמא דמגלה שחרי כעתה טעמו של שופר
 ולולב מספיק בה ואינה צריכה לטעם בפני עצמה אינו מחזור
 דמכין דאפילו במקום הליכא ספיקא לא היתה דוחה שבת אב
 אנו צריכים שם לטעם אחר בפני עצמה ומה שהביאו לומר דח
 אינו אלא מפני שהיה סוכר שקושית ה"ן במגלה לא היתה אלא
 בפני שכיח שהמגלה מבריה אפי' היינו בקיאי בקבועא דירחא
 לא היתה דוחה שבת כמו שכתב בהדיא בפר' קמא דמגלה ואין
 הדבר כן שהרי בספר המאור אינו כתוב בו אלא מה שכתב הוא
 עצמו בפרק לולב וערבה וכתב עליו ה"ן הלוי ו'ל' שזה בשגגה
 שלא נאמר והיינו טעמא דשופר אלא לענין גזרה אבל לענין
 ספק דקבועא דירחא אין בזה טעם לשופר ולמגלה שהיה אפילו
 במקום שלא היה להם ספק בקבועא דירחא לא דחי שבת

חידושי הלכות חנוכה

המצוה חייביות מדברי סופרים היא מצות חנוכה וכו'
 והם מלכות יון כותניא בפרק רבי ישמעאל
 מוזחית צפונית בה נגזר בית חשמונאי ארת אבני המזבח
 וטקעום אנשי יון ותנעו נמי כסדר עולם ומיית לה בפ' דע' דע'
 רבי יוסי ואמר מלכות פרס בתחלת הבית ל' שנה ומלכות יון
 ק' שנה ומלכות בית חשמונאי ק' שנה ומלכות הורדוס ק' שנה
 שנה שם ומלכות בית חשמונאי מירי מלכות יון באר' לידם על'
 ידי הגם הזה טמא כל השמינים שבהיכל אף
 על גב דגוים בחייהם לא מטמאים בשום טומאה אפי' מורכבין
 בר מטומאת זיבה שנזרו אליהם כותניא בפרק גבות כותיים
 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי יהיה זב בני
 ישראל מטמאין בו יבדל ואין גוים מטמאין ביבדל אבל גזר
 עליהם שיחיו כזבים לכל דבריהם ומפרש בפרק אין מעמידין
 ובפ' דשבת כדו שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלם במטבח
 זכור וגזירה זו עדין לא היתה בזמן הגם הזה שהיו גזירה זו
 היא מית דבר שנזרו תלמידי שמאי והל' בפ' דשבת שהיתה
 אחר הגם יותר ממאה שנה כדתניא בפ' דשבת הל' ושמעון
 גמליאל ושמעון נהגו כשיאותן לפני חרבן הבית ק' שנה והגם
 הזה היה קודם חרבן לו שנה כדקתני בברייתא דלעיל מיהו
 אף על גב דאינו גופיהו לא מטמאי בגיהס מיהא מטמאי
 ובחזקת טומאה הן עומדים כדתניא בתוספתא וסוד' הרוקח
 כלים מאומני גוים והמוסר כלים לאומני גוים טמאים מודים
 וטמא מת דכיון דגוים לא מוזחיה ממגע המרת סתם כליהם
 בחזקת טמאי מתים הוא וכו' כן כשנכנסו גו' במקדש מטמא
 כל הטרות שבהיכל בספק מנע בגיהס הו' וטמאים מספק
 אבל לא משום דמהימא דפרק רבי ישמעאל דתניא מוזחית
 צפונית בה נגזר בני חשמונאי ארת אבני המזבח ששקעום
 מלכין יון ואמר רב ששת ששקעום לעבודה זרה משמע שכבר
 נהיה הבית ההוא בית עבודה זרה ותניא בתוספתא במסכת
 זבים בלי חרס שהכניס אוהן לבית עבוד' זרה טמאי הספסלים
 ודקתדאור' שהכניס רובן לבית ע' טמאים דאף על גב דע'
 אינה מטמאה אלא כמנע ובמשא אבל לא באהל כדאמרין
 בשבת פרק רבי עקיבא מ' כיון דאא בלא תקרובת ע' כדאמר
 בפרק כל העלמים גבי לא יעבוד תהית' זכרבי יהודא בן
 בתירה דאמר תקרובת ע' מטמאה באהל כדכתיב ויאכלו זבחי
 מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת ע' מטמאה באהל מש'
 דאותם אבנים לא ב' חרס' כאותו שקין ששקעום הגוים
 בדאורייתא דאין אוסר דבר שאינו שלו אלא רבנן הוה
 דגזר

א ויש לדקדק בטעם זה דהא אין בקיאיין בקבועא דירחא
 כדאית' במסכת יום טוב פרק קמא' כדי לנמור את כלה
 יצא דקיימא ל' כרב באסורי דאמר בפרק הקודא למפרע אין
 הלכה כרבי מונא דאמר אם שוחה וזוהו לראש ואמר רב יוסף
 נקוט דרב ביבי בידך וכרבי יוחנן דלא חייש להפסקה כדאית'
 בשלהי דהוא דתקעין שלשים קולות כרבי אבדו מנהגא
 בעלימא הוא כדכתב הסמנ בהדיא בהלכות שופר ואין לדקדק
 בהא דברכות פרק מי שכתו סדרבי אברו דוחה קאזיל בתריח
 דרבי יוחנן וכו' כי מטא למבואות דבשונפות אשתיק ואל' אם
 שהיתה כדי לנמור את כלה הוה לראש ואקיימא התם דרבי
 יוחנן אליבא דרבי אברו קאמר לה אבל ליהודיה לא היה צריך
 לשתוק מפני דהגוף שמע מינה הא לענין הפסקה מודה שאם
 שהה כדי לנמור את כלה הוה לראש ואיכא למיכר דהא
 דקאמר רבי יוחנן ליהודי לא סבירא לי בתרתי קאמר לר' דהא
 דהא דאינו חוזר לראש ועוד דמניח ידו על פיו ואינו צריך
 להפסיק מפני הגוף תוע דהא בשלהי דה' מיימי לה לה' דהא
 דרבי אבדו ובעי למפשיט מינה דרבי יוחנן נמי חייש להפסקה
 ומשני דרבי יוחנן אליבא דרבי אברו קאמר לה מיהו מההיא
 דפרק מי שכתו דאמר רב אשי הבא בדלא שחרר קמילני
 אבל שהה לכולי עלמא חוזר לראש ולא קאמר לכולי עלמא
 אינו חוזר לראש משמע דהלכה חוזר לראש כמו שכתבו
 דתוספתא אך יש לחלק דשאני הכא דאינו ראוי לקרור' כמו
 שתירץ השר מקצתו אלא להתיא אחרים אבל
 להתיא עצמו יצא מה שאין כן במגלה דאפילו לעצמו לא
 יצא כלומר והיינו דארגי נ' עריך כונה לצאת
 ולהוציא כדאמר ליה רבי זירא לשמעיה איכוין ותקע לי ותנן
 דעוברי' אזורי' בה שטע קול שופר או קול מגלה אם כיון לבו
 יצא ואם לאו לא יצא ואף על גב דפליגי עליה רבה ורבא
 והגן דשלחו לאבוה דשמואל לית ל' בה דהא מתני' דברכות
 פרק היה קודא ומתני' ד'ה פרק ראוהו בית דין ומתני' דמגלה
 פרק הקודא ורבי יוסי שנמוקו עמו דקאמר ביחוד לא יצא עד
 שיתכוין שומע ומשמיע וברייתא דנתכן משמיע ולא נתכן
 שומע כה'וכרבי זירא סבירא ליה ואף על גב דנתרץ ליה
 רבה אשנוני דחיקו לא מטכין' מכאן פסק משמע
 דסביר' ליה דפלוני הוה דרב רב אסי בדיעבד אבל בלכתהלה
 לכולי עלמא בעשרה ה'א כלשי' ד'ל' ויש לתמונה דאם כן מאי
 חש לה רב ליה דרב אסי דקאמר ה'א ליהודיה נמי לכתחלה
 בעי עשרה ושטא יש לומר דחש ופסל קאמר ועריך עין

אבל כמנוע ומשא לא כדאיתא ביבמות זאף על גב דהדלקת
 הזרות דוחה את הטומאה כדנפקא לן מהעלוקה גר תמיד רמ
 בהדלקה דכתיב בה להעלות גר תמיד ולמדו מכאן שהחולקת
 דוחה את השבת וצדק הטומאה אבל שכן שהיא ממכשירי
 ההדלקה לא שהיא גבו מילה דכתיב ביה ובימים הח' ימול בשר
 ערלתו ולמדו מכאן שמילה דוחה את השבת לא אמרו אלא
 במילה עצמה אבל בסכין שהוא ממכשירי מילה אין להביאו
 בשבת אפילו מחצר לחצר ואם תאמר היאך הדליקו המבורח
 באותן ח' ימים שעדין היו שמאי מרת הרי טמאו ארץ השמן
 בהדלקתן ומה הפרש יש בין השמן של אבותו פך שנבטא מונה
 בחותמו של כג' ובין שאר השמנים הטמאי ל' שהדליקו אותם
 ע' עץ ארז שפשוטי כלי עץ אינם מקבלי טומאה דכתיב וצדק
 בפק דהולין בטמא ששחט בקרומית של קנה ופולשי קרומים
 של קנה פשוטי כלי עץ ולא מקבלי טומאה ואם תאמר מכל
 מקום קשיא היאך הדליקו במגורה שהיתה טמאה ל' שעשו
 מגורה של עץ כרתניא בפרק כל הצלמים לא יעשה אדם בית
 תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שלחן
 תבנית שלחן מגורה תבנית מגורה אבל עושה הוא של חמשה
 זשל ו' ושל ח' אבל של שבעה לא יעשה ואפילו של שאר מיני
 מתכות רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך
 שעשה מלכי בירת חשמונאי ופולשי שמלכי בירת חשמונאי
 עשאוהו של עץ במקדש לאחר שטמאו יונים את החיול ונטלו
 כל כליו ונברוהו בית חשמונאי וצדק
 לשנה אחרת קבעום ח' ימים ואת למה קבעום ח' ימים
 והלא לא היה הגם אלא ז' ימים בלבד שהיה השמן
 שבאותו הפך כבר היה בו שיעור לילה אחד ל' שהלוק השמן
 לח' חלקים ובכל לילה לילה היו משמים ח' הפך ובעשר
 בונים והיה דלק עד הבקר ונמצ' שהיה הגם ככל השמנה ימים
 זאף על גב דאמרינן בשבת פרק כמה מדליקין לת' מותרת
 שתהא דלקת מערב עד בקר ושיערו חכמים חצי לוג בכל
 גר אפילו ללילי תקופת שבת הארוכים היינו למצוא א' אבל
 לא לעכובא אי נמי אחר שנתנו בכל הנדרת שיעור של חצי
 לוג בכל א' מדרגות נשאר הפך מלא כבתחלה ויכיר הגם אף
 בלילה הראשון שמנה יום טוב בהלל ובחודאת
 בנוסחאות התלמוד שבידנו כתוב קבעום ועשאו וכן נראה
 מגרסת רש"י וז' ולפי זה אין לתמוה למה לא הזכירו דק ההלל
 וההודאה ולא ההדלקה שהיא העקר משום דאיכא למימר
 דקבעום קאי אהדלקה דלעיל ועשאו קאי אהלל והודאה אבל
 לפי שאר הנוסחאות והנוסח של על' הדינים שבידינו שאין
 כם אלא וקבעום בלבד קשיא שמנה עשר ימים
 יחיד גומר בהן את ההלל דתקנת נביאים היא לגמור ההלל על'
 כל פרק ופרק ועל כל צרה שלא תבא על הציבור לכשנגאלים
 ממנה פי' על כל פרק ופרק על כל מועד ומועד הבא לפרקים
 ועל כל צרה שלא תבא לישנה מעליה נקט כלומר שאם חז'
 תבא עליהם וישעו ממנה אומרים אותו על גאולתן כדאיתא
 בפרק ערבי פסחים
 שמונה ימי חנוכה אף על גב דמועד ואיקדיש בעי כדנפק'
 לן מקרא דשיר יהיה לכם כליל התקדש חג ודלול
 בפ'ב דמסכת ערכים לילה המקודש בחג טעון שירת שאינו
 מקודש בחג אינו טעון שירת ומשום הכי שבת דלא אקרי
 מועד וז' דלא איקדיש בעשיית מלאכה לא אמרי' בהו שירח
 זאכ חנוכה דלאו מועד ולא איקדיש הוא אין לקדוהו בו כמ'
 ניסא שאני כדאיתא התם ודרשא דשיר יהיה לכם כלילי
 התקדש חג לא קאי אלא אכל פרק ופרק אבל על הצדד שלא
 תבא על ישראל אפילו בלא חג ובלא קדושה טעון שירת ויש
 לתמוה למה לא נהגו בזמן הזה להדליק ט' ימים מספק כמו
 ספ' מצו' לה ב' 35 ii כ"ט

א דגזור לאסרם לנכוח אף על גב דהדיוט שרו וכן כתב רש"י ז'
 מיהו נהי דאותם אבנים לא מיתסרי משום עו' במ' מרשקעס
 לעו' מסתמא הכניסו שם עו' והעמידו עלם כהיכל ואלא זה בלא
 תקרוב עו' כדאמר בפר' כל הצלמים ומטמאה באהל וטמאו כל
 השמנים שבהיכל אבל משום ספק שמא הכניסו שם טומאה
 ל' ל' למיחש דאחזקוי ריעותא לא מחזקינן : שהיה מונח
 בחותמו של כג' ואת' וכי מונח בחותמו של כג' מאי הוי אה
 מסתמ' הכניסו שם עו' ואי' למיחש משום הסט איכא דר' עקיב'
 כדתניא בשבת פרק רבי עקיבא נכרי ונכרית עו' ומשמשיה הן
 ב ולא חסינן רבי עקיבא אומר הן והסינן ומפרש רב אשי נכרי
 ונכרית בין הן שהסינו אחרים בין אחרים שהסינו אותן טמאים
 עו' שהסינו אחרים שהיו אחרים שהסינו אותם טמאים רבי
 עקיבא אומר נכרי ונכרית ועו' בין הן שהסינו אחרים בין אחרים
 שהסינו אותן טמאים והסט מטמא אפילו בכלי חרס חזוקף
 צמיד פתיל כרתני כפ' דטהרות הגנבים שנכנסו לתוך הבית
 אינו טמא אלא מקום רגלי הגנבים ומה הן מטמאים אוכלין
 ומשקין וכלי חרס פתוחים אבל כלי חרס המוקפי צמיד פתול
 טהורים ואם יש עמדם גוי כלם טמאים ומסתמא גם העו' כנו
 לענין זה דבשלמא מנכרי ונכרית לא קשיא דעדין באותו זמן
 לא נגזרו עליהם גזרות שמאי והלל לא עו' דאיכא מאותן גזרות
 דהלל ושמאי קשיא וליכא למימר כיון דהו'סט מדרבנן הו'א
 אין לחוש לספק כותנתן בפרק ד' דטהרות אלו ספקות ששהרו
 חכמי ספק טומאה מדברי סופרי דהא במשכ' ספק יהי דלקמיה
 מפרש לה דזקא בספק ולד הטומאה דדבריהם אבל בספק אב
 הטומאה כגון טומאת עו' שהוא אב הטומאה דדבריה כדאיתא
 בשבת פרק רבי עקיבא ספק טמא וכן משמע בני מההיא דפ'
 דטהרות דלעיל דתנן ואם היה שם גוי אפי' כלי חרס המוקפים
 צמיד פתיל טמאים אף על פי שהן בספק הסט דדבריהם וז'
 דאותו הפך שנמצא חתום היה שקוע בקרקע דאי אפשר ביד
 ד הסט כדכתבו התוספות דיקא נמי דקתני בבבביתא מונח
 בחותמו ופולשי מונח בהצנעו וחתום כשבעתו אי נמי משכחת
 ליה כגון שהיה פיו צר שאינו יכול להכניס אצבעו לתוכו
 דאינו מטמא אפילו בהסט כדתניא בשבת פרק ר' עקיבא ומח
 פכין קטנים שטהורים בזב ופולשי ז' שאינן מטמאים בשום
 טומאה דזב דלמדרס לא חזו דאינו עשוי לישבי בה ועוד שהן של
 חרס ומדרס כלי חרס שטהור כדנפק' לן התם מקראי וכמנע נמי
 לרא דאין טומאתן אלא מאורן ואינו יכול להכניס אצבעו
 לתוכו מפני שפיהו צר ובהסט נמי לא דאפקיה רחמנא בלשון
 בנעיה לומר שכל שאינו מטמא כמנע אינו מטמא בהסט זאף
 ח על פי שאפשר ליגע בחוש השער דנגיעת בשר בעיני כדכתיב
 (והנגוע בכשר הזב הוא דקתני חתום אינו אלא משום דאיכא
 למיחש שמא הוציאו קצרת וטמאוהו וחזרו ובתוהו בתוכו אי
 נמי משום רוקו ומימי רגליו דמשמאי ליה אף על גב דלא חזי
 למנע דאף על גב דבשער הזב לא כטמו' יאזום דבעינן ראוי
 לנגיעת בשר דמבשר הזב נפקא לן טומאת שער דלא כדפירש
 רש"י ז' אבל רוקו שאני דכתב בוים בהדיא וכי ירוק הזב בטהור
 ומעתה אף אם נאמר שכבר נזרו על הגוי קוד' זה הגם לקדשים
 והדור גזור תלמידי שמאי אף לתרומה אי נמי מעיקרא גזרו
 אף לתרומה לתלוהו והדור תלמידי שמאי נזרו עליהם אף
 לשרוף דומים רידיים וארץ העמים לא קשיא ולא מירי'
 ונעשה גם והדליקו בו ממנה ימים מפני שכל ישראל
 בחזקת טמאי מתים הן ואלא עד שיעברו עליהן ז'
 ימים מיום טומאתן ויום אחד לכתשת החתים ותקונן להוציא
 מהן שמן טהור כדכתב ה'מכס ז' והא דמעטינן קרא לגנים
 מטומאת מת מדכתיב אדם אתם אתם קרויים אדם ואין גוים
 קרויים אדם כדדרש ר' שכן יחי לאחישינחו אלא מאכל המת

א ב"ט שהרי במגלה אע"ג דמדרבנן היא חיו מצריכין לקרותה
 ז' וט מספק אי לא משום דדילמ' יד' נקבע בזמנו ואיכא בל"ו
 משום ולא יעבור כמו שכתב המרדכי במגלה ו' ולט ראשון
 של פסח בערביית בעי' ב"ט טעם הסוכות דקרינ' כל יומא ומשני
 יומי דחג הלוקים בקרבנותיהם וכשהימים הלוקים בקרבנות
 חשוב כל יום טעם י"ט בפני עצמו והר"ב בח' ימי הנוכה איכא
 לטימ' משום דכל יומא ויומא נעשה בו נס בשמן כל יום מהם
 חשוב בפני עצמו ול"ה ו"ה אף על גב דמועד ואיקדוש הן אין
 קורין בהן מדברי אברה דאמר רבי אברה אמרו מלאכי השרת
 זכר ופודים נמי אף על גב דככלל על כל ערה הו"א אין קורין
 בו מדרב נחמן דאמר רב נחמן קריאת זו הלילה כראית בעינין /
 אפילו עבור קרויין יחיד כך פירשו התוספות בפרק הירח
 קורא והכי משמע נמי מהחייא דתעניורת דסבר רב
 לאפסוקינהו להנהו דהוה קרוי הול"ה בריש ירושלמי אי לא דהוה
 בדלגי ואי כד יחיד טעם לטרי יפסיקם אי משום דתקנת
 נביאים לא היה רק ככ"א יום בגולה והקורא ב"ה קעבר על
 בל תוסיף אף על גב דהוי מדרבנן כראיתא כמרדכי בפ' קמא
 דמגילה הא לא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון כן יוחי אלא
 ביחוד בלבד אבל עיבור לא אלא עכ"ל דהא יחיד דהבא אפילו
 עבור קרויין יחיד כל זמן שאין כל ישראל ביחוד אבל התוספ'
 לא הוציאו מכאן ראיה לא להא דקאמרי' לא דווקא גומר דהא
 ק"ל דימים שאין יחיד גומר את ההל"ל אינו הנוכה לאמרו כלל
 אפילו בדלוג ושנא משום דאיכא למימר דרב היה סוכר דה"א
 דנקט יחיד לאו למודק מינייהו אבל בשאר ימים יחיד הו"א
 דלא אבל עבור גומרים אלא לגופיהו דהא דאתא להורייע
 דאפילו יחיד חייב לגבור בהו את ההל"ל דל"א תיבא דווקא
 עבור דומיא דשמיטת פסחים כ"ך בניסן שהיה כעבור אבל
 דאיתם ל"ה דקאמרי' אפילו עבור קרויין יחיד הו"א משום
 דעקר התקנה הזאת לא היתה אלא במעמד כל ישראל ביחד
 כמו שהיו בשחיטת פסחים כ"ך בניסן וכשאין שם כל ישראל
 אפילו עבור קרויין יחיד הוה מה שכתב הרמב"ם בשם רבינו
 תם וכל"ה אפילו עבור קרויין יחיד כיון שאין כל ישראל ביחד
 כגון בשחיטת ערבי פסחים וכעין שתקנוהו נביאים הראשונים
 שיאמרו אותה על כל ערה שנאלים מבנה בשביל כל ישראל
 ביחד כמו בשעה שעמדו על שפת הים ובשעה שעמדו עליהם
 מלכי כנען כדתניא בפרק ערבי פסחים הילכך כל עבור שאין
 כל ישראל ביחד הוה ליה כיוחיד לגבי כל ישראל שכם דיתת
 דתקנה כגון בשחיטת ערבי פסחים כאו"ך ברייתא
 דערבי פסחים דקתני איפשר שישרא' שהשו את פסחיהם ולא
 אמרו שירה והא דתניא בפרק אחרון דתעניות יחיד
 ל"א יתחיל ואם התחיל גומר פירוש וקשיא לרבי שמעון כן
 יהוצ' אבל לא לה"ג הל"ת דב"ל פירושם נמי קשיא ואדרבה
 לפירושם יתיישב יותר דאיכא לאוקומיה ברייתא ביחיד טעם
 והו"א דרבי שמעון כ"ך עבור דוקא לא שהוה דוחק קצת לפרש
 יחיד דברייתא ביחיד טעם ויחיד דרבי שמעון כעבור ה"כא
 למימר דרבי שמעון נמי לא קא טעט שאר יומי לא לכתולה
 אבל בדיעבד אם התחיל גומר כדקתני בברייתא דה"א רבי
 שמעון לפרושי תקנתא דנביאים אתא ותקנתא דידהו אינ"ר
 אלא ב"ח יום כדמשמע מדרשא דליל התקדש חג ואם כן בשאר
 יומי איכא משום כל תוסיף פ' אם באת עליו
 צריך ונע"ל היבנה דרבי שמעון לא קא טעט אלא שאר יומי
 דפרקים דלא אקרו מועד ולא אקדוש ואימעות מקרא דהשיר
 והיה לכם אבל יומי דניסי דנוע' בהן יחיד מצרתו דל"א
 אימעות מקר דהשיר ויהיה לכם נהי דלכתולה לא יתחיל כיון
 דאין זה קעון התקנה שהיתה להעלות כל ישראל מיהו אם
 התחיל גומר והא דקחשיב לה ימי הנוכ' דהוה יומי דניסי בכלל

ז' משום דקביעי' בכל שנה והוה דומיא דפרקים וה"ל ימי
 אלו שמתן ימי פרקים ומתן דומיא דפרקים יחיד גומר בהם
 את ההל"ל אבל בשאר ימי הפרקים לא אבל יחיד שבת עליו
 צרה ונע"ל היבנה כיון שאין זה קבוע בכל שנה דומיא דפרקים
 דאף אם קבע אותה בכל שנה אינה דומיא דתקנתא דנביאים
 שהיתה לכל ישראל לא יתחיל אבל אם התחיל גומר כיון דלא
 אמעות מקרא דהשיר ואין כאן משום כ"ת אך קשה דמשפשא
 דתלמודא מסוד הכרייתא דלא יתחיל בתר עובדא דרב דהי
 ירוחא משמע דרב"ח קא מיירי ולא ביחוד שנועל מצרתו וכן פ'
 רשי' ז' אבל ה"מכס ז' פ' דהא דקתני לא יתחיל אפי' בשאר
 יומי דפרקים קא מיירי כגון ל"ח וכי"עו ודא דקתני גומר ע'ו
 דלוג קאמר דאם לא כן איכא ל"ר דווקא בדיעבד אבל
 לכתולה אפילו בדלוג לא משום דמנתא אינה אלא לעמוד
 בלבד ולדידירא אין הפרש בין יחיד שנועל מצרתו ובין שאר
 יומי דפרקים דתרווייהו אידך בהו משום כל תוסיף אם איכא
 לגומר כיון דלאו בכלל י"ח יום הוה דאם לא כן יחיד שנועל
 מצרתו אם התחיל גומר מ"ל הא גומר דברייתא בדלוג קמיירי
 לירידה אלא עכ"ל דגומר דברייתא אתרווייהו קאי ואף על גב
 דלא אימעות מקרא דהשיר ויהי' לכם אלא שאר יומי דפרקים
 דשייך בהו מועד טיהו כיון דעיקר התקנה לא היתה אלא
 ליומי דניסי דכל ישראל ואשכחן גבי יומי דפרקי דקפרי בהו
 דבגן שלא לקרות הל"ל אלא כמועד ואיקדוש ותו לא טעמינן
 מינ"ה דהנה כיומי דניסי יחיד קפרי בהו רבנן כיון שאינו
 כעין התקנה ולפי זה אי אפשר לפרש יחיד דברייתא אלא
 ביחיד דווקא דאי ס' אפילו עבור לא יתחיל לכתולה אפילו
 ע'ו דלוג חייב הוה קרו בבבל ע'ו דלוג וחייב קאמר ש"ט מנת
 אבותיה בידיה יום ראשון מדליק בר אחד מכאן ואילך
 כוסיף והולך פ"י דקאי אנר איש וביתו דיש יותר דהוה דאיכ
 היכירא כשמוסיף והולך או חסר והולך אבל אם ידליק בר
 לכל אחד אפילו אם יוסיף מכאן ואילך ליכא הכירא שישברו
 שכך יש בני אדם בביתו אבל ה"מכס ז' פירש דקאי אנר
 לכל אחד ואחד דמסיך ליה וה"ל יום ראשון מדליק בר אחד לכל
 אחד ואח' מכאן ואילך כוסיף והולך וקשה דאי הנתנה הפשוט
 שבספר דקאמר אינו לא כפי מצותה ולא כפי המהדרין ולא
 כפי המהדרין מן המהדרין נר שיש לה בפיות פ"יש
 שהגב' שלחן של ורס הן ומכוסין ועושין להם נקב בעזי כסוין
 להכניס לו הפתילה והוא הפח ומלמעלה בכסוין יש נקב קטן
 ומכלאו שטן והוא נכנס דרך הנקב מעט מעט
 הלכות היא שנה הנוכה שכנתה אין זקוק לרת ואמר
 להשתמש לאור ההל"ל כרב דאמר פתיל' ושמני' שאמרו חכמי'
 אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בנזוכה בין בחול בין
 בשבת ולא כרב הונא דאמר מדליקין בהן בנזוכה בחול
 אבל לא בשבת משום דאביי ורבא דאינון בתראי סבירא
 להו כותיה דרב בוא כרכתב הסמ"ג אבל לא משום דרב חסדא
 קאי כותיה דרב והלכה כרבי' דהא רב חסדא לא קאי כותי' דרב
 אלא לענין כבתה זקוק לה אבל לענין אסור להשתמש לאורח
 כרב הונא ס' וה"ל רב יחיד לגבייהו בוא אף על גב דרב רביח
 דרב הונא הוא וליכא למימר דמ"ל לרבא דאמר דטעמא דרב
 הוה הוא משום דקסבר כבתה זקוק לה וכו' והשתמש לאורח
 דילמא טעמא דרב הונא משום דקסבר כבתה זקוק לרת ואינו
 יכול להדליקה בשבת דהשתא הוה רב רב הונא רביס לגבי
 רב חסדא כאסור להשתמש לאורח והוה רב רב חסדא רביס
 לגבי רב הונא באין זקוק לה ומשום הכי הלכה כרב כרב תרצו
 התוספות דאם כן לא הוה צריך למימר בין בחול בין בשבת
 מין דחד טעמא הוא אלא אין מדליקין בהן בהנוכה שתמא
 זכשלמא במילתיה דרב ליכא למימר מדליקין בהן בנזוכה
 ס"ס

א סתם משום דהא דווקא בחול אבל בשבת לא שמא יטע דמסתמא לא היינו סוברים ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש לאורח לא במילתיה דרב הווא בכתמ' סני ור' ירמיהו דדייק דמילתיה דרב כבתה אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה לאו מילתיה נקט רב למילתיה כסתמ' קא דייק לה דהא אא למגן למילתיה בסתמא דהא דווקא בחול אבל לא בשבת כדלעיל לא מרשי להדליק בשמנים פסולים אפילו בשבת ולא חייש שמא יטע או שמא תכבה ואינו יכול להדליקה אבל רבי ישעיה הראשון כתב דהא דדייקין במילתיה דרב הווא ומת להשתמש לאור טעם יתר הוא דהא בכבתה זקוק לה סני ורברין תמוהים דאב כל לרבא לומר דרב הווא סל דמותר להשתמש לאורה ופליג אדברי רב רביה אבל יש לתמוה למה לא הביא הסמך את רבי יוחנן דהלכת' כותי' אפי' כנגד רב ושמאל כמו שהביאוהו התנ' נגס אומר בשאלתו דרב אחאי משום דמילתיה דרבא אין ראוייה רק על אסור התשמיש בלבד הביא השאלת' לראייה על כבתה אין זקוק לה: ובפרק כמה מדליקין אין מזה ראייה שאין זה אלא דחוי בעלמא לא משום מילתיה דרבי הוא דמילתיה לה: אב לשעורא פי' שצריך ליתן שמן וכי אבל לא נתנו שיעור לשמן מפני שאם הפתילה גסרה צריך יותר מהדקה אבל במנוחה נתנו שיעור לשמן משום דפתילו המנוחה זהו וכולו להורק בשעור פיות הגרות ואע"ג דקל כבתה אין זקוק לה במ' לכתחלה צריך שיהיה בה שיעור שלא תכבה אבל בפסולי השמנים לא קפדי בהו אפילו לכתחלה משום דאפשר דלא כבייה אבל בשעור השמן אי לית בה שיעורא ודאי כבייה: וכל זמן שאין בני הבית וכו' מילתא באנפי נפשה היא כלומר כי היכי דלא קפדין אשעורא לפי השון השני מפני שאין אנו מדליקין כי אם בפנים הב' אין להקפיד על הזמן שאמרו עד שתכלה רגל מן השוק לפי השון הראשון מפני שאין אנו מדליקין כי אם בפנים ושייך פרסומי ניסא כל זמן שאין בני הבית שנים אפילו ער עמוד השחר: על פתח ביתו מבחו' פרשי לא נרשות הרבי' אלא בחצירו שבתיהם היו פתוחים לחצר ובהווא דחצר שיש לה ב' פתחים צריכה ב' נירות פרשי שיש לבית שבהצר שני פתחי' פתוחים לה ובהווא דבר שיש לה שתי פיות עולה לשני בני אדם פיר' למהדרין העושים נר לכל אח' דאי לב' בני אדם שבשני בתים היה להו כמימין ולה משמאל אבל מזהו חנוני את נרו מבחו' דאמר ליהודא נבר הנוכ' פטור דמשמע דבר הנוכח מניחו ליה לא קשיא דאיכא למימר דרשי זל נמי סובר דבידת שאין לו חצר לפניו כסתם בני הבווי' מניחו ברשו' הרבים אב אע"ג דאין מצותו בחוץ כיון דפרסומי מצוה קמכוין פטור הוא והיינו דפליגי זל דמשום פרסום הניחו שם ולא קאמר דמצותה בכך והיינו דאמר רבינא נמי משמיה דרבה זאת אומרת נר הנוכח מצוה להניחה בתוך י' ז' או לעכו"ב קאמר דעכו"ב ליכא אלא בלמעלה מכ' אמה אבל רבי ישעיה הראשון דחה דברי רשי' זל עס זאת הטענה וכל שאינה טענה אבל התוספות פרשו על פתח ביתו מבחוץ ליה הוכנון דלית ליה חצר ליה אבל ביש לו חצר ליה מניחה על פתח החצר ובהכי מיירי הווא דחצר שיש לה ב' פתחי' צריכה ב' נרות והווא דבר שיש לה ב' פיות עולה לב' בני אדם: היה דר בעליית מניחה בחלקן הסמוך לרשו' הרבים פרשי אם הייה דר בעליה שאין לו מקום בחצרו להניחה שם מניחה מבפנים כנגד חלקן הסמוכה לרשו' הרבים אבל התוס' שפרשו נבי מניחו על פתח ביתו מבחוץ בשאין לו חצר לפניו קשה דאם כן לימא ליה למתני ואם היה דר בעלייה מניחו בחלקן הסמוכה לרשות הרבים השתא בפתח ביתו שהוא סמוך לעוברי דרכים מניחו כלה בחלונו שהוא גבוה מיבעיא אבל לפרשי זל דמפרש על פתח ביתו מבחוץ בחצרו כנגד פתח ליה אתיא שפיר דאיצטריך למתנייה ליה דהיה דר בעלייה לומר

א שאם אין לו מקום בחצרו מניחו מבפנים כנגד החלקן הסמוך לרשות הרבי': פסולה כסוד וכמבוי אע"ג דבמילי דרבנן לא שייך אלא תקנתא כדאמרינן בעירובין פ"ק במ' גבי חנוכה דבתקנתא היתה צריך להאריך הרבה לומר יכבנה וימעטבה ויחזור וידליקנה דלמעשה ולהניחה כמו שהיא דולק אי אפשר כדפרשו התוספות תני פסולה אב מילי דתנאי לאמוראי במילי דאורייתא לתנאי וכמו ששונים התנאים פסול במילי דאוריית' משום דקודם שנשניד' המשנה כבר נאמרו שעוריהן מסיני ושייך למתני בהו לשון פסול כלומר לא נעשה כחבורה וכהלכה הכי נמי שונים האמוראים פסול במילי דתנאי משום דקודם שאמרו האמוראי את דבריהם כבר נשנו שעוריהם בדברי התנאי ושייך לומר בהו פסול כלומר שלא נעשו כמו שנשנו בדברי התנאים כדפירש רבי ישעיה הראשון: שהדלקה עושה מצוה נפקא מינה דאם הדליקה חש שוטח קטן לא עשה ולא בלום כדלקמיה: אבל אשה וראי מולק בפ"ק דעריכין: בפר' הכל דמגלה לאייתויי נשים וכו' יהושע כל דאמר נשים חייבו במקד' מגלה שאף הן היו באותו ונגס ופליגי זל לאיתויי נשים שיכולות להוציא אנשים והכא נמי לגבי הנוכח דאמר ר' יבב נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הגם וכו' שיכולות להוציא אנשי' דהו' טעמא הוא אבל לשאר המפרשים דמפרשי הווא דערכי' לאיתויי נשים שמוציאות נשים כמתוך דסלקא דעתך אמינא שלא תהא קריאת' חשובה להוציא אפי' נשים זל דהרב נבי נר חנוכה שהאשה מדלקת להוציא נשים בלבד אבל אנשים לא והא דר' זירא דאמר בתר דנסיבי אמינא השתא ודאי לא צריכנא דקא מדליקי עלי' בנו ביתאי דמשמע שהנשים מוציאות אנשים איכא לפרושה דקא מדליקי עלי' שכני דמסתמא אשתו הביאה שכני' והדליקו עליו אבל הסמך חלק בין מגלה לחנוכה וכתב דבמגלה אין אשה מוציאה אנשים מידי דהו' אקריא התורה ובחנוכה מוציאה אף לאנשים משום דמהווא דפרק כמה מדליקין דקאמר והשתא דאמר הדלקה עושה מצוה הדליקה חשו לא עושה ולא כלום אבל אשה ודאי מדלקת משמע אף להוציא אנשים כדמשמע מלישנא דאשה מדלקת דפרק כמה מדליקין כדכתב בהלכות מגילה: אף הן היו באותו הגם פירוש רש"י שגזרו הייננים על כל הבתולות הנשואות להבעל להגמון תחלה ועל ידי אשה נעשה הגם ומלישנא דע"ז אשה נעשה הגם משמע דפיר' אף הן היו באותו ונגס שהגם בא על ידן ומלישנ' דגזרו יונ' על הבתולות הנשואות להבעל להגמון תחלה משמע דפי' אף הן היו באותו הגם בכלל הגזר' שגזרו על ישראל משום שה' כנסופק כפי' אף הן היו וכו' אבל במגילה הכריע ואב' שאף על הנשי' גזר הגמון כדכתי' טף ובשי' כיום אחד ולא אמר וע"ז אסתר נעשה הגם אבל הסמך פירש כגון יהודית בחנוכה ואסתר בפור' ובהלכו' מגלה הארזתי בוח': לא בבית שבהצר לפירו' התוספות לא לפרשי זל להדליק נר של חנוכה דלא סגי דלאו איהו מדליק דמי' דאבי הכן דלא סגי דלאו איהו מחיל דמכרך למול אבל היכא דמדליק ליה אינוש דעלמא כל' שצריך לברך על הדלק' נר חנוכה מידי דהו' אמל' את בן חבורה דמכרך על המילה וכן מצאתי כתו בגליון אח' בתוספות פסח' שכות' ומה שהמכרך אומ' לבער היינו כשמכרך בעל הבית וכן להדליק נר של חנוכה וכן המל' את הגד' צריך לברך למול את הגד' מפני שהמכרך חייב למול כמו האב לבנו: ולא תסור דאין המכרך בין המצוה הכתובה בתור' בהדיא וכן המצוה שצונו חכמי' ומאחר שהתור' גזרה לשמוע מצותם שייך לומר בס' ועינו אבל ה'מכס זל כתב בהלכות ברכות שענין הדברים והענין כך הוא אקבו לשמוע מל' שצונו להדליק נר של חנוכה או לקרוא את המגלה שמאחר שלא צונו העל' המצוה הווא בפירוש אין ראוי לומר דצונו עליה לא נצונו לשמוע מל' שצונו עליה: סליק:

ביאורי הסגן שאון וחקר ותקן וחבר הרב הגדול אשר בפטיש יפוצץ סלע מהרר יצחק המבונה אייזיק שטיין זצ"ל:

דף ז
עמוד ג

מוד ג

הדוא בא לעונש / רישא דקרא כתיב וזכה לאלהים יחרם דהיינו עונש / אין זה שיתוף דלא אמר אלא כדבר אלהות / תוספות / שאם היו עונותיו וכו' / אבל אם לא היה ככלל הנבירות היו הזכויות מכריעות דרב חסד משה כלפי חסד / ככלל זה אתה וכו' / נראה לי בדקדוק מלשון חלכות נחלורר שכתבו שם שלא במקומו היה במקום שאינו ראוי לכתוב ולא כתבו שם שנכתב בטעות חסד / הביא הרב רבי אליעזר מביין וכו' / נראה לי שאינו מביא ראיה רק שהגליון קדוש אבל לא הביא ראיה כשנכתב בטעות דהא כבאן לא נכתב בטעות / ויש שדושים לומר הואיל והיו חולקים על ירמיה ולא האמינו לו טמא תגבורה היה כותב המגילת היו בעיניהם כמו טעות / אם כן מה חידוש הוא שלא קרעו אלא על רהיץ היה להם לקרוע אמגילה וארברים דאם לא כן מרר הצורך הכתוב לחיבור המגילה ודברים אף על פי שנשענת הירח נכתב זה אשמועינן / וחנני בתורת כהנים ומביא בהפרק יש בעירובין וכו' / וזה לשון רש"י פרק יש בעירובין וכו' לא יכנו על דבר תוכחה ולא יסריטו חיינו מכה כלומר יד ולא יקלקלו תלמוד לומר כלבכך כלום אמר לשנוא את החיבור בלבד על דבר תוכחה אבל מותר לחכותו ולקלו' על דבר תוכחה / ונרסין

פרק ג' דיומא וכו' / בסוף פרק ג' דיומא אמרינן שהביא בית דין אוטנין מאלכסנדריא של מצרים לעשות להן קשרות / והם הפנים / ורעו לדחות של בית גרמו ושל בית אכשניס ולא ידעו לתקן אותם כתיקונם / וחזיקו ביות דין לחוסף על טכרם ולהשיבם על כנס עליהם אמר בן עזאי בשם ר' יקראך כלומר צריכין לקרות אותך בשםך / ולהשיבך על סוקסך ומשליך יתנו לך כלומר שנתנו לך מן השמים נגור שהוא שלך ואין אתה צריך לארס שכתב על זה / אמנם וכו' / משמע שספרש הא דכתיב לא תשנא אחיך כלבכך שלא ישנא אותו בשנאח נמררת שהוא מן הלב / ומיורי בארם כשר / אבל נסמך מפרש דאירי בארם רשע שמוטר לשנאותו והכתוב מוהירו שלא לשנאותו בלב והראיות לו פנים יפות לא יראה לו פנים שיטנא לו ואילו ואילו דברי אלהים חיים / ב"ח אירע לדואג האדומי וכו' / שהרכיל על אחיטלך כחן נוב איך שפרנס את דוד והקרימו ועל ידו נהרגו כל כדני נוב בספר שמואל / בניין לדיין שלא יאמר וכו' / גם ככלל לאו זה שלא יאמר אחד לנרין הדיין עשה לך שלא כדון במה שהייב אותך כדאמרינן בחגה' קמא בחוה' מנרומתא דאתא לקמיה דרב מגרומתא / פיר' אחד שחשט בחץ השכעת והגרים לחץ ושויר מלא חוט על פי דובה / לל מילתא דאתמר באפי תלתא וכו' / פירוש מותר לאמרו לאחדים / ומסקינן שם וכו' / כלומר אחרי שמתרץ שהוא כמסקין הוא דכתיב מקשה בנמרא ועצרא דגופה לא והתניא הנעלבים ואינם עולבים וכו' / ומתרץ לעולם דנקט בליביה /

עמוד ג
עמוד ד

ומקשה דהא אמר רבא כל המעביד על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו / ומתרץ דכפיים ליה וכפיים / וכפירי רש"י דנקט בליביה / ואם בא אחד לנקום נקמתו בקו המשפט יסתוק / וכשיבאו לפייסו יתפייסו לנמרי / ורבינו משה פירש על זה היינו דוקא שכיוונו כפרה וכו' או אמר למחול לו בעצרא דגופו כלום / שהרפותו וזלזולו כפרה וכו' / נמצא בה שאמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שאינו נוטר ונקים וכו' פירוש שמהל על עלבונו ואינו מניח אחרים לנקום זה אינו תלמיד חכם אלא נקט בלבו וינטור אם יבואו אחרים לנקום נקמתו או עד שיבא לפייסו / ולא כדברים אחרים שיהיה ילדיס וקלות ראש כך פירש רש"י כפרק קמא דיומא / וזה הכלל וכו' אף על גב דאחרות אלהים לא תקלל איצטריך אחרת שלא תקלל דין מישדאל כדלקמן בסמ"ק שכל מקום יש לנו כאן דין אחרת הואיל ויש כאן עונש מיתה כיון הכלל וכו' ולקמן בסמ"ק ריש כתוב כפיר' כל אלה וכן למעלה בסמ"ק בסוף סימן ריש גם לקמן בחפ"ד הרף בעמוד ג' ולקמן כריש סימן ט"ט וכסימן ריש כתב במקום שעונש כרת היו כמו אחר' / וכן איתא בגמ' דריש אלו הן הולקין דנרסינן שם אמר אבימי שהגדונוא מטמיה דרבא חייכי כריתות לא צריכין אחרת / שהרי פסח ומילה עונש כרת אף על פי שלא הוהיר וכו' גם בפרק קמא דכריתות כתב מזה / נרסינן בפרק יש נחליון וכו' / ורץ כמגדף ועובד עבודה זרה לשון רבינו ביכיס בפר' כתרא דנדרים והילכתא תוך כדי דיבור דיבור דפי וכו' ולא ידענא מאי שנא הני ומנא להו לרבנן הני ונראה בעיני דבשאר מילי דלא חסירא כולי האי כשאדם עושה אות' לא נמיר דעתו הוא עושה לא דעתו שיכול לחזור בו בתוך כדי דיבור אבל הני כיון דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמא נמררה ומשום הני חודה אפי' תוך כדי דיבור לא ברגי / והוא שלום עליך ר' וכו' / ושיעור זה של תוך כדי דיבור שאמרו חכמים דלא חשיב הפסק ויכול לחזור מפרש רבינו תם ודחינו טעמא בשאדם מעיד עדות או עסק במקח וממכ' / וחבירו נתן לו שלום או רכב על כרחו יש לו להשיב ולתפוס כדאמרינן הנותן שלום לחבירו ואינו מחויר לו נקרא גוף' שני גלות העני בכתיבם לכך תקנו חכמים שלא יהא זה הפסק דהא אפילו בקריאת שמע לא חשיב הפסק דשואלין מפני היראה / תוספות בפרק מרובח בריבוי המתחיל ושיעור שאלת תלמיד לרב / והאריך וקצתו : עור נרסינן התם פרוצפים וכו' / נראה דלא נרסינן בפני עבודה זרה גבי פרוצפים כדלאו הני אמר בפני שנראה כמנשק הפרצופים דהיינו צלם / אלפסי פרק קמא דעבודה זרה הובין כמסק' / אבל יש שאין מוחקים אותו ומפרישין הא דנרסינן בפני עבודה זרה היינו דווקא בכרמים דאי לא הו' בפני עבודה זרה שרי שדרכן לנמי אבל בכפרים אפילו שלא בפני עבודה זרה אמר עיין בריש פרק כל הצלמים וכמור יורה דיער' סימן קמא / כתב מורי כי בהלכות גדולות וכו' / כלומר דווקא דורקין אמר כדבפר' במרדכי בפר' כל הצלמים לפי שהוא נחש כריש בשמים ושמו תלי הגדול ומשל במולות / להכי יש בו חשד / אבל שאר עדות אפי' של אדם לית לן בה ומעתה מקשה והא דחייש שם לחשד באגודרטי והוא דמות המלך זהו חי שעושין לכבודו כאותו טל נמוכד נצא אינני צורר' המלך מת שעושין לזכרון ומתהרץ זהו כשיש בו דמות כל הגוף היודים והרגלים / וכל אשר בארם וכו' / אבל צורה לכך בלא הגוף אין כאן חשד אלא בעצמות דירקון ובהדיא איתא כן במרדכי / ולהכי לא נראר להלכות גידולות לאוקמי שבעת דר' יהודה ברבית אדם דאין דרך לעשות דמות כל הגוף בשבעת / במה דברים אמורים בעושה וכו' / כלומר הא דאמרינן שיש אמר בכוכבים ומזלות היינו דווקא בעושה משום שג' לא תעשין אתי כלומר לא תעשה דמות שמיים המטמשים לפני בתומם אבל במתא אינו אמר אלא

דף ט
עמוד א

ח
א
ק
כ

אלא כחמה ולבנה דירקק משום שיש דרך לעבודה והוישיון
שמה עבודה זרה ונס קאי הכמה דברים אמורים אמר שאמר
שאינו אמר בשוקעת אלא חמה ולבנה כוכבים ומזלות היינו
דוקא בעושה אבל במזגא אמר אפילו דירקק שהיא שוקעת
דומיא דחמה ולבנה ומזלות לפירוש רבינו תם הוא דאמר רב
יהודה סמי עיני דין שמוכיח שם הגמרא שהיתה שוקעת אף על
פי שטבעתו נעשה ולא נמצא מדלא ציח להליכה לים המלח
וגם קולא אחרת היתה שם שאחרים עשאו לו ולא הוא עצמו
כראמרינן התם כהדיא התם מיירי שרצה להתחכם בו ואו העזרה
בולטת להכי איכא חשוד כל זאת איתא כהדיא בפרק כל
הצלמים בגמרא: שלא להסית וכו' האי דכתיב
אחיך בן אמך ולא כתיב אחיך בן אביך מפרש בפרק עשרה
יוחסין על דרך הפשוט ועל דרך הדרש: מסית יחידי
וכו' בראה לרא' ב' ג' עד י קרויין יחידים אבל מדיו אינו חייב
עד שידוח מרובים כמו שכתב בספר מצות עשה כסיסין יד:
עבודה זרה הכתובה בתורה כגון פגור ונכו ובעל גר מיימוני
פרק ה' דהלכות עבודה זרה: כמו כן
דכנתא וכו' כראמרינן בכבודות כפרק עד כמה הוא טבח דוכן
תרבא כמר דמטמא כמר דכנתא פירש לשי תרבא דמטמא חלב
הכליות שעל הירך כמר דכנתא בחוקת חלב כשר כמו דורא
דכנתא כמר דשוחטא כראמרינן בפרק גיד הבשה תרנגולת
שריפה הוא ויהיכה ביה ליה כמר דשוחטא ומר לשון תמורה הוא:
ותניא בתורת כהנים בפרשת בהר סיני וכו' קשה פשיטא
דהוה ככל תקים הפסל גם כן דהא בקרא דמייתי
כתיב ופסל ומצבה לא תקימו ויש לומר דרצה לומר בכל תקים
כמו שפירש לטיל במצות בא דבמצבה עובר בכל תקים אפילו
להקריב עליה לשמים וכל שכן שלא לעבדה בסתם אף פסל
נמי כן דאפי' לא עבדו חייב אף על גב דליכא קרא: וכתי
שבנאו מתחילה לעבודה זרה וכו' פירוש לעבוד לבידת עצמו
וקסבר תלוש ולבסוף חברו מצוי לאסור ולא קרוי מחובר גם
במיימוני פרק ה' דהלכות עבודה זרה פירש בית שבנאו שהבידת
עצמו נעקב: הבנים לתוכה עבודה זרה וכו' פירוש
שבנאו להבנים בה עבודה זרה אף כל זמן שהיא כתובה אסור:
וכן נביעים שפגם וכו' דכשכיל פגימה מועט לא יניח מלעבד
בה עז כך כתב הטעם בהגהה במיימוני בסוף פרק ט' ובספר
תרומה גם שם במיימוני שאין כישול מועיל בספרים פסולים
דכשכיל פגימה מועט לא יניח מלכבדו קילום לעבודה זרה: אף
על פי שמכרובו היינו דוקא שלא אמר הגוי המתן לי ער שאבכוד
עז ואט אמר כן אסור כדמוכח בפרק כתרא מרדכי בפרק אין
מעמידין: אף על פי שיש לדחות וכו' ובמרדכי
רזיננס כתוב עוד דיהי אחר כי שטא הגוי ידע שהוא בקי ברפואה
או ושרי משום איבה: שנאמר לא תחנם כלומר לא תתן
חבייה בקרקע תחנם קרינן: ובסוריא מוכרין בתים
ונמשכרין שדות אבל שדות אין מוכרין מפרש בגמרא בסוף
פרק קמא דעז והאיל ובארץ ישראל דאית בהו תרתי חדא משום
חנייה חדא משום דמפקיע ממעשר משום הכי גזרו בהו סוריא
אטו ארץ ישראל אבל בתים דלית בהו כארץ ישראל אלא חדא
משום חנייה לא גזרו סוריא אטו ארץ ישראל: וכן
האומר אל תתחיל ביוכו לשון רש"י פרק ארבע מיתות כמעט
בסופו אל תתחיל ביו כשבא נכאי וכו' לנבות כמנו קצרת המס
אמר בבקשה ממך אל תתחיל בני להיות ראשון בדבר הפסד
שמיני רע הוא לו שחרית הוא או שהיית תובע חוב אמר לו
שחרית הוא ולא אתחיל בתחילת מעשיי בפרעון ראש חדש
הוא המתין לי עד למחר מצינו שבת ראשון לימי השבוע:
אמר רב הונא הלכר וכו' כך הגהתי ומחקתי אין כי כן
הוא כאלפסי ובאשרי ובהגהתי במיימוני בהלכות עבודה

עמוד ב

עמוד ד

דף י עמוד א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף יא עמוד א

זיה פרק אחד עשר מוכח בכה דאמינן הלכה וזה לשונו בפרק
ארכע מיתות מוכח שהשבעת שדים אין זיה כיושר דדריש
בלשונם אילו מעשה שדים אמנם אסור מפי חסכנה כדאיתא
בפרק חלק בספרים ישנים וכו' ומזקקת הגדה לשון המנו וכתב
בספרים ישנים מסתמא הגדה מעינין הספר היא וכתב כהדיא
אסור מפני סכנה גם הוא מלשון הגמרא כפר חלק: ושנימו
בפרק אלו הן הלווקין וכו' לשון סימני אשרי סוף מסכת מקדש
ומקום דפיאות לר חננאל זל מקום חיבור הלחי לצדעיו מכאן
ומכאן ושני בכלי השפה אחד מימין הפה ואחד משמאל הפה
אחד מלמטה בסוף הוקן בראש הגרדת ולרשי אחד מקום
חיבור הסנטר לעצם מימין וכנגדו משמאל ואחד במקום חיבור
הצדעיים ללחי מימין ומשמאל ואחד מלמטה ויש מפרשים שעצם
הצדעיים המחובר ללחי הוא רחב ויש לו ב' פיאות היו ארבע ואחד
מלמטה וירא שמים יצא ידי כולן ולא יעבורה תער על כל זקנו
היא כמותן המניחין חוש כל שהו על הפיאות כי לפעמים אינם
מכוונים כנגד הפיאות עד כאן לשון סימני אשרי: והבנפץ
שמנע צמר או פשתן מן הדק דק שבו לשי כריש כמה מדליקין
ולשם קאי דק אפשתן אבל לקמן מפרש שהוא בין בצמר בין
בפשתן בין כרברים אחרים ולקמן משמע שקרוי מגפץ שמשכר
גב עולי הפשתן עד שהוא דק כמו מגפץ גדין שמביא שם:
המוכך מותח חוטין של שתי בתי גדין שנותן שתי חוטין של
שתי בתוך בית ניר: המברך מפרש לקמן במצות

עמוד ב

דף יב עמוד

עמוד

קמו: אבל בגדילים דברי הכל מותר פירוש משום
דלא אפשר לטיל: לרבץ פירוש ששופך מים שלא
יעלה האבק אף על פי שמדבק העפר בגומרת האויל אינו
מתכוין דקיימא לן כרבי שמעון: שאסור לפנות כדכח
ניר כלומר שדה הנחרש ועדיין אינו זרוע אסור לעשות בו צרכיו
הן יקח צרור במקום נבוא לקבץ בו ויניחנה במקום נבון לחשות
ההרישות והוא תולדה דחרש: ותולד לפי תומכו
פירוש שאם היה רוק לפניו בדרך מותר לו לרדום עליו דרך
הילוכו ואין צריך לנטות מימין ושמאל כדי שלא ידרס כדלקמן
בדף טו עמוד ב' דקאמר מותר לו לאדם לרדום לפי תומכו בערת
הילוכו על המזיקים: אילן שאין שרשיו נבוחין מן
מן הארץ ג' טפחים מתניתין היא פרק המוצא תפילין ושרשיו
דנקט לאו דוקא אלא האילן כעצמו והענפיו הגבוהים הרבה
למעלה משלישה טפחים אסור להשתמש בו ולמטה מן מותר
כדחניא כברייתא בגמרא בפרק ככל מעריבין על המשנה דנתן
עירובו באילן למעלה מעשרה וכו' ויותר מזה אמרינן בגמרא
בפרק המוצא תפילין אילן שהוא נבוא הרבה ולמטה כשיפולו
יוצאין ענפיו ממנו אותם שהם למטה משלש מותרין לכלי
עלמא ואותן שיוצאין ממנו למעלה מן ג' ונטות לצד הארץ בתוך
ג' לרבה מותר להשתמש במקום הנטייה לתוך ג' ולרוב ששרש
אסור וכן פוסקין הפוסקים כרבה להתיר: חדש
דהמנפץ פירוש אין זה מנפץ דלעיל דקחשיב כאבות מלאכות
דהמנפץ שהוא אב דחיינו שמנפץ צמר מן הוק דק שבו פשתן או
שמשכר נכעולי הפשתן עד שנעשה דק כמו שכתבתי לעיל
וכמו שמוכיח לקמן בדיני מגפץ גם לשם בארתיו ומנפץ זה
פירוש שמלקט הפשתן מתוך הגבעולין כשהן בתלוש דומיא
דרש שמלקט התבואה מן הקשין: תולדה דרכנן וכו'
מסתמא הא דנקט שהוא תולדה דרכנן קאי אואם יצאו מעצמן
אסורין אבל אין לומר דקאי איין פוחטין אותם דסחיטת זיתים
וענבים דאורייתא הוא חייב משום מערק והוא תולדה דרש
מדאורייתא כמו חולב בהמה כמו שכתב לקמן בעבוד ד' ואפילו
ביום טוב מוכיח לקמן בדף לה עמוד א' סחיטת פירות אסור מן
התורה וגם לשם כתב שבשבת פשיטא אסור מדאורייתא:
ועז העומדת לאכילה וכו' אבל בהמה שחוקצה לחלב

הלכות אמרה אפי' אם יצאה מעצמה לתוך הקדירה ונתגהר
 באשירי בריש מסכת ביעה מביאה והיא באה ואמרינן
 בפרק יום טוב דגיריה מערבת וכו' פירוש שהיא וכגדיה טמאים
 ואין להם טהורים ומבטלת להם טהורים : והורה
 דמי יעקב לנשים מניקות וכו' פירוש שנותלין ידיהם על מי
 הרגלים שהמים נוטפים עליהם דרך נשילה ואחר כך מעבירין
 המים וחמי רגלים יחד כך משמע בסמך וכתוב בסוף פר' שמונה
 טרעים משמע כהריא שהאשה נוטלת ידה כפשוטה ומקטרת
 ידה בכגדה במקום המי רגלים ומתוך כך המים מתערבי שיהיו
 על ידה תוך המי רגלים ונטהרים : ובפרק לולב
 הגזול וכו' מוקי להו כגמרא דאית ליה הדס אחרינא כגמרא בפרק
 לולב הגזול תנו רבנן אין מטעטין ביום טוב משום ר' אלעזר בר
 שמעון אמרו מטעטין הוא מתקן כגא ביום טוב דבעי כגון שלקטן
 לאכילה ורבי אלעזר בר שמעון סבר כאמורא דאמר דבר שאין
 מתקן מותר והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודד רבי שמעון
 בפסק רישיה ולא ימות : לא צריכא דאית ליה התענה יתירה
 עד כאן לשון הגמרא : והוה לשון המרדכי לשם ואם מעטן כשיירה
 ואין מטעטין ביום טוב : כגמרא תנו רבנן אין מטעטין ביום טוב
 משום ר' אלעזר בר שמעון אמרו מטעטין ומקמינן לה כראי ליה
 והשענה יתירה שאז אינו חשוב ככלי כי מר' שחשוב כלי היינו
 דוקא מפני שתוקן הוא אצל מצורת ועכשו שאינו צריך לו
 אינו כשר ולא דמי לכלי גמור שהייב עליו בן צריך לו בין אין
 צריך לו איתו עד כאן לשון המרדכי מן התוספות פרק קמא
 דכתובית כדיבור המתחיל האי מסוכריא רבוייתא וכו' : ובפרק
 כל כתיבי עיקר השעם פירוש כשהוא ערב פסח בשבת אין מתיב
 רבי ישמעאל לפשוט אלא עד הוצהו כדי שיוציא את האמורים
 ויקריבו כי הם דוחים שבת וכלילתו יגמור החפשי והכמים
 אמרים האילן ואינו מתכוין להצאות עורו אלא כדי שלא יסריח
 והשד כרמטיק התם הוה דבר שאין מתכוין ומותר כשפשיט
 חתיכות חתיכות קטנות שאין בהם כשיעור עור ביחד שיוכל
 לכתוב עליו קמיע כך פירשו התוספות לשם כדלפרק
 רישיה כו' פי' כשמוכל בידו ראשי חסומי שמתחלק לכמה ראשי
 קטנים הלשון מפרק כמו דהבא פריכא דאיהו נשך : האופח
 אשירין בפרק כלל גדול שהוא הרין מכשל וכו' כלומר הואיל
 ומבשר גם כן אב מלאכה היה לו לינקט מכשל דהוה כמבשר :
 חילוליה דרבי וינה פירוש סיועה : התיבון ליה תמן כמו
 התם כלומר הקשו לו שם : כלו
 חרס בולע תכלין אין מתבטלין כלום אף על פי שכלי חרס בולע
 מכל מקום תכלין או שאר עניינים אינו מתבטלין בחבת עירוי
 כי כלי חרס בולע ככל' ומשני והא תניא אפילו בכלי נחשת כן
 וכו' כלומר מי בעית לטימר גם כן בכלי נחשת בולע ותכלין אין
 מתבטלין : בתמיה פירוש אם עירוי אין מבשל והלא כלי עלמא
 טודה רוח אינו : בכל מקום מודה שמואל וכו' : זה
 בן התוספו' פרק כל שעה כסופו ולשם אמרו התוספות הוא דאמר
 פרק כירה דשרי ליתן מים רותמים לתוך מים צוננים היינו
 משום דאין מתבטלין אלא כדי קליפה והואיל והצוננין של בטח
 הוא מים דבר שהא מתערב אינו יכול להתבטל מחמת צוננת
 חמים : כתב מורי שמעונין מן הירושלמי דבר דר' ז
 שמעונין מדאמר בירושלמי דלעיל והתניא אפילו בכלי נחשת כן
 אית לך לטימר כלי נחשת בולע בתמיה וכו' ומדמתירא ואמר
 שאין לומר שהכלי בולע כשהתכלין אינם מתבטלים שמע מינה
 שאין כח של בליעה יותר מלענין בישל : דאם לא כן תאמר
 האמרת כן שהכלי בולע ותכלין אינם מתבטלין אלא ודאי
 כדפירשתי : ומפרש כגמרא לא יהויר וכו' כלומר
 בחורה לכירה שעמדה אצל האש ולקחה משם והחזירה בורח
 החמיר וימר מכנתבת הקדירה אצל האש בתחילת דגרינן

דף יב
מורה א

דף ז

מורה ז

חורה כעיר שבת אשו חורה של שבת עצמה דאי שדיר' לחוור
 בערב שבת אתי להחזיר כשבת אבל ליתן בתחילה בשבת לא
 נחשדו ישראל כדלקמן ושעם דר' מפרש כן באורח חיים בסוף
 סימן רנ"ג : אבל לסמוך הקדירה וכו' כלומר דוקא על
 גבי הכירה אמר לשדור' אלא גם כן שיכול להתחמם קודם
 חשיכה והאיל והאש תחת הקדירה : אבל לסמוך הקדירה אצל
 האש מותר כדתנן בפרק כירה הכירה שהעסיקה כגפת וכענינם
 סומכין לה : אמנם משחכת אמר להטמינם והא
 להסיף כיסוי עליהם אפילו על הקדירה וכו' כלומר לא מבעיא
 פירות שנאכלות כמות שהן חייב ודעתו עולין לאכלן מור' ויש
 לחוש לחיותי אלא אפילו קדירה שיש בה תבשיל שאינו נאכל
 כמות שהיא חי אמר כשאינו מבוסל כל צורכה ואפי' הוא כמא'
 בן דרואי שמבוסל קצת אמר אבל אם הויר מבוסל כל צורכו
 היה מותר להסיף כדלקמן אבל להטמין בתחילה בשבת אמר
 בכל ענין : כדתנן כשהו נתגלה מותר לכסותו וכו' :
 מביא ראיה שיש היתר לכס' את שנתגל' ומעצמו אנו בתירין
 לגלות אותו לכתחילה ולהחזיר ולכסותו כי אין לנו שום לשון
 שמשמע שאסור לגלותו לכתחילה והא דנקט לשון נתגלה
 דמשמע לשון דיעבד דוקא דנתגלה מעצמו כדי לאשמועין
 אפילו אם נתגלה מעצמו מכל מקום אינו מותר לכסותו אלא אם
 נתגלה משתחשך אבל נתגלה מבעוד יום אפילו מעצמו אמר
 לכסותו משתחשך משום דמי לתחילת הטמנה : והוה שכתב
 ולכ' נקט לשון נתגלה כדיעבד וכו' : כלום להכי נקט לשון דיעבד
 לאשמועין דאם נתגלה ביום אפילו כדיעבד לא : והא אשמועין
 דלכתחילה לא משתחשך : דמשתחשך אפי' לכתחילה שרי : ור'
 שמשן בשם רבינו יצחק מתיר יותר ואומר דלשון נתגלה משמע
 אפילו מבעוד יום כי הלשון משמע כך דקא אילעיל ארישא
 דמתניין דלעיל דתנן לא כשהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך
 כמותו ונתגלה מותר לכסותו משמע שמדבר כשהו נתגלה דסיפ'
 בלא כשהו דריש' מה התם מבעוד יום אף כאן מבעוד יום ולהכי
 נקט לשון דיעבד לאשמועין דוקא שנתגלה מעצמה מבעוד יום
 ולא שגלה לכתחילה מבעוד יום לכסותו אחרי שתחשך דמי
 לתחילת הטמנה ומה שפירש בסמך הוא כהריא בספר התרומה
 כדפרישית ומה שפירש רבינו שמשון בשם ר' הוא בודי' :
 בתוספות סוף פרק כמה טמנין כמו שפירשתי : כ"ב
 אשי דשרי גזי' כו' גרי קשה ליה גילוי כי הוה קשה לו בשעת
 צלייה : לכן לא חיישינן שיתגלה פי התנור ויתתה הגהלים :
 שריק פי' שטח בטיט סביב החימו ומתוך שצריך להאיר בגילוי
 בתוך כך וזהו שהוא שבת ולא יחתה : בין ר' לא שריק
 דמכל מקום לא יפתח כיון דפתוחה קשה לכשר צלי' : ר'
 אליעזר אמר כדי שיקרבו פניו וכו' : כי תנא קמא סבר עוד
 שיקרבו שני צידי לחם ואתא רבי אליעזר לטימר אפי' כשיקרבו
 צד התנור לבד והוא הראשון להקרטה אבל בלחם הפנים מותר
 ולא קרוי אפי' לא עוד שיקרים גם צד שכנגד האש והוא האחרון
 לקריבה כך הוא בתוספות פרק קמא דשבת בסוף פרק : והשי'
 פירש להיפ' כי הפשוט של גמר דודן משמע להיפך כמו שאמר'
 גם התוספות לשם : עוד מוכיח שם כמעט דאנשי טביריא
 וכו' : שנינו בפרק כירה אנשי טביריא הביאו מילין של צנן
 בתוך אמה של חמין ופירש רש' שהביאו מבעוד יום : וגם חמי
 טביריא אינם תולדות האור ולשם אמרו חכמים במשנה מר'
 שנכנס בשבת הוי חמין שוחטו בשבת ואמרוין כדחיצת
 ובשתייה : ביום טוב אמרוין כדחיצת ומותרין בשתייה :
 כדתיא מרחץ שפקדו נקביו מערב שבת למוציא שבת רוחץ בו
 מיד : כך הוא לשון חברייא : ופירש רש' שפקדו נקביו אותם
 נקבים שהמרחץ נתחמם על ידיהם שהאיר נמוקד : מרחץ
 מתחמו' עד כאן לשון רש' : שמע מינה אף על פי שוחטו מערב
 שבת

עמוד ז

דף יד
עמוד א

ז

ז

ז

ז

שבת אמר לרחוץ בועד מוצאי שבת אף ע"פ שכל מי מרחצאות בקרקע היו מתחממי' כדפירש שם רש"י לעיל מיניה דאמכטאות של מרחצאות בקרקע היו והאור תחתיו ובכלי יותר נראה שהיו החממו מן הקרקע ויש לגזור פ"בא להחם כשב' פירו' שיביא צונן לתוך חמין שעליו אמרו חכמים דהי' כמי שהחממו בשבת :

ואסור רחיצה וגם אסור זיעה סוף הברייתא אסור החמין והתירו את היוערה ועדין היו החמין בחמין ואמרו מועין אנהנו אסור להם אף היוערה והתירו להם חמי טכיריא / ואחר כך אסור להם גם חמי טכיריא / לפי שהיו רוחצים בחמי האור ואמרו בחמי טכיריא רחצנו וכשראו שאין הורבר עומד שלא היו צבור יכולים לקבל כל האיסורים חזרו והתירו להם חמי טכיריא וזיעה במקומה עמד לאיסור :

בירושלמי דמעשרות גרסנן מה בין כו' התוספו בפרק כידה פירשו בענין אחר והלשונם ושמע מינה כלי שיניו אינו מכשל מאי שנא כלי שיניו מכלי ראשון דאי ידו סולדת אפילו כלי שיניו כלי שיניו נמי / ואי אין ידו סולדת אפילו כלי ראשון נמי אין מכשל / ויש לומר לפי שכלי ראשון מתוך שעומד על האש דופנותיו חמין ומחזקין חומן עד זמן מרובה והכך נתנו שיעור דכל זמן שהיה סולדת אסור / אבל כלי שיניו אף על גב שהיה סולדת בו מותר שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר עד כאן לשון התוספו' אכן פירוש התוספו' קצת הוא מעין דברי ר' יונה דירושלמי : ותהרהר דאורייתא הא דאמר ריש לקיש התולש כנף כו' התולש כנף נוצרה גדולה מכנף העוף חי / והקושטמו לאחר שתלשו חותך ראשו שהוא רך וראוי להניחה בכר וככסת / ובעד זנבו שהוא קשה מורט שערו מכאן ומכאן ומשליך הקנה ונותן השער בכר וככסת : משום מותר כו' דקפיד לחתוך עד מקום שהוא ראוי וגם מן הקנה הוא אורג כובעים ועושה כובע מכנפי העוף בלא שיער : משום ממחך דתנן נבי עור הממחקה רש"י פרק כלל גדול : ורבי סחיטה מפורשי' כו' עד שהיא תולדת ליבון היינו סחיטת מים מן הכנף כדלעיל : ויש שהיא תולדת דרש היינו סחיטת שאר' משקל' כגון יין ושמן כדלעיל : ואמרין בפרק תולין כו' וכן כתוב במיימוני פרק כב' וכתוב עוד שם וזה לשונו המכסס את המורה אסור מפני שהוא מלכנו אבל החלוק מותר מפני שאין כוונתו אלא לרככו / ע"ל / ומכססו מכפנים פ"ש משפשו מכפנים ולא מוכח מילתא לאתחזוי' כמלכין ומלכין ממש לא הוי דאין נותן שם מים / כססום דומה למכסס ע"ל ר"י : טיש שעל גבי רגלו מקנחו כו' אעג דלקמן ב"ד עמוד א' כתב צריך להתיישב הלכה כדברי מי מכל מקום בקורה כולי' עלמא מודי דמותי' : בהדתי ואוכמי וקפיד עליהו כו' אבל בעיר חר מהני מותר : אח סימן רצ"ו :

כר טיש עליו לשלשת כו' פ"ל לשלשת שם דבר מיאוס כגון דוק או ריעו או צואה : יקבחה בכמרשו ולא יתן עליה מים דסתם כר של בגד / וכבגד אמרין שרייתו במים זהו כיבוסו / היתה לשלשת על כר של עור דלא בר כיבוס הוא נותן עליה מים עד שתכלה / ומיהו כיבוס ממש לא דהואיל וסתם כרים וכסתרות רכים נינוו שייך כהו כיבוס בעוררת רכים / ומיהו שרייתו לאו ככיבוסו / וכן מפרש בזבחים פרק דם חטאת עד כאן לשון רש"י בפרק נוטל : אבל ישבו נבעוליך כלומר אינו מדבר שם פרק ומנפץ הפשתן מן הגבעוליך כי החיא דמנפץ ומנפס כולן מלאכה אחת הן בפרק כלל גדול / כי הים תולדה דרש הם : ח'יון מין דג קטן שצבעו התכלת בדמו והרשות עשויות קשרים וזן קשרי קייטאופעמים שהוצרכו ליטול הוסיף מרשת זו ולהוסיף על זו ומתיר מכאן וקושר מכאן / רש"י : ולפ"י זה אסור לקשור שני ראשי האבנט כו' נראה לי הפשוט דפירוש זה סובר אע"פ שקשר זה לא נעשה כלל לקיום עולם דחא לסיף יפשוט אותו מכל מקום קרוי של קיימא הואיל ומקיימו זמן רב כגון שכוע אחת ואינו

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

מתירו בו כיום אם כן הוא הדין קשר האבנט במכנסים גם כן לפעמים מניחים יחד ואינו מתירו ככ או כו' מים / או שמא קאי גם אאבנט ומכנסים של תלמידי חכמים שאינם פושטים עד שבת הכא / ואף על פי שצריך לפתיחות המכנסים בעת הצורך מכל מקום קשורה היא באבנט והיו עושין כמו מכנסים צרפת ורינוס שיש להם שניעם כעין כיסים / אבל לפירוש רש"י אינו קרוי של קיימא כלל כשודאי צריך להתירו אפילו לאחר זמן רב כי הוא פירש מנעלי תלמידי חכמים אפטר שאינם מתירין עולמית עד שיבלו וינעלו ופשוטו בעוד שהיא קשורה / וכמו שכתבתי מעצתי בהדיא במרדכי פרק אילו קשרים :

ולא תשמט פי שקושר שני ראשי חוטי יחד בקשר אחד אבל אין לפרש שעושה קשר בראש החוט מצד אחד שלא ישמט וכן בראש השיני דא"כ היה חייב מחמת הקשרים כדלקמן בקשר החבל : הצד את הישן ואת החוטא חייב בגמר פריך מש הני מהני ומתרחץ הני עבידי לרבויה וזני לא עבידי לרבויה ופ"ר שני סומא וישן עבידי לרבויה לישמט כשמרנישין יד אדם :

דתנן התם עבי שניכנס עד כדמסכים כסיפא הא למה זה דומה כו' לשון רש"י בפרק האורג הא למה זה דומה מאחר שנעזר על ידי ראשון לנעול את ביתו לשמרו ולא לצד ונמצא צני שהייר בתוכו כו' אף על פי שעמד הראשון אין זה אלא כשמרו לצני שהיה לובא מתול : דתנן בפרק כל הכלים כו' הקשו והתוספות הזכירו פ"ש הכא מינה דכפ"ס מורסא וראי עושר פתח שמיא יתא אסור / ואומר לי דשפיר פשיט דמסתבר דכחלי עלמא אתיא אפילו כו' יהודא וכוין דל' יהודא דאסור בעלמא דבר שאין מתכוין אפי' אינה פסיק רישיה טרי הכי משום צערא דגופא לר' שמעון נמי כמ"ס מורסא דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה שרי לכתחלה מהאי טעמא משום הכי מביא המחבר דברי ר' יהודה : נותן עליה ספוג מכפנים כו' פירוש קושר כפונ על המכה וקושר נמי על הכפונ כי הנמי אסור לקשור להדיא על הכשר משום רפואה : ואני דניל לפרש דלצדין קתני כו' לפום דיוטא קשה שעתה מפרש הטעם דאבל לא במדינת לחר מן הצדדים משום רפואה ולעיל קאמר ונראה דטעם זאבל לא במדינה משום גזירה אשו להוציא דם כו' ואומר אני דשיטת הכפר כך היא כל הא דלעיל מהא דפרק המוצא תפילין תנן בהם כו' עד ותניא בתוספתא דכלים כו' מלשון ספר תרומה הוא / ולשם קאי בקושיא ולא משני מיד כי הוא מפרש הטעם דאבל לא במדינה משום גזירת הוצאת דם גזירה כואמר לעיל כדי שיהא פשוט של כבא זו דומיא דבבות אחרות השנויות שם מעתה יהא קשה מפרק ב' דזבחים וזן היושלים דמשמע שם דמשום רפואה אסור דהיינו משום שחיקת סמנים אפילו אם לא יכוין להוציא דם דאסור משום חובל כך הוא סוגית ספר תרומה ועל זה אמר המחבר ואני דניל לפרש כו' ומעתה אפרש פשוט הסגן דלצדין קתני למה דהק עעמג לפרש כן פשיטא אי לאו הך דפרק ב' דזבחים הני מילי לפרש המשנה דמוציא תפילין בגמי לח לכו הואיל והוא מחלק בין זבש ולא וקאמר דגמי יבש מרפא והלא מוציא דם / אם כן כשמירי בלח במתניתין אז הוי הטעם דאבל לא במדינת משום הוצאת דם והוחבר כסיפא וחוי ממש דומיא דבבות אחרות כדקאמר בעל ספר התרומה לעיל / אבל בפרק ב' דזבחי' מקשה לאשמעינן שיכול הכהן לכוון צלצול קטן על גב מכתו / ולאשמעינן שאין בו משום יותר בגדים והוי רכותא טפי מגמי / ומשני הא קאמשמע לן דגמי כלי' אף על פי שיש בו משום רפואה מכל מקום לא גזרו עליו משום שחיקת סמנים אם כן משמע שגם הוא הטעם דאבל לא במדינה ולא משום הוצאת דם דהוי משום חובל דקאמר כסיפא / מעתה לא תהא הך כבא דומיא דאחרינא להכי קאמר בעל הסגן לצדין קתני הך דאבל לא במדינה

דף ט עמוד

עמוד

במדינה ולא משום הוצאת דם דהוי טעום הוכל דקאמר בסיפא
 מעתה לא תראיך קבא דמיא דאחרינא להכי קאמר בעל הסבב
 לעדין קתני דאבל לא במדינה כלום התנא מיירי כאבל לא
 במדינה ככלל נמי הן לח הן יבש יבש מיירי כי היכי דקאי
 שפיר ארישא דכורך נמי במקדש דמיירי כיבש לבד כדמתרין
 בנבראה קא משמע לן דנמי מסי ומלח נמי איירי ומשום הוצאת
 דם הזכר בסיפא כרי שתרא דמיא דבבות אחרינא מעתה הוי
 שפיר לעדין קתני דבכל התלמוד כלומר הכנא דאבל לא
 במדינה מיירי בכל עניין לח ויבש אבל הלשון דאבל דקאי
 ארישא אותה התיביר סבב כיבש לבד דהיינו לעדין ואם
 יקשה לך לפי שיטת הספר מעות גדול שפירש שנמי לח במציא
 דם ואינו מרפא מה צריך הנבראה לתרוץ הא קא משמע לן דנמי
 כסי ומיירי כנמי יבש כרישא ואו צריך לומר דאבל לא במדינה
 לעדין קתני לתרוץ הא קא משמע לן דנמי מציא דם ומיירי
 בלח לבד ולא יצטרך לומר לעדין קתני זה ולא קשיא דבלא
 הכי מקשים התוספות בסוף פרק המוציא תפולין על הנבראה מאי
 פריך דלתני צלצל קטן מאי איסור צלצל שייך לכהן כמדינה
 והכי לתני אבל לא במדינה ובפרש רי דהכי מקשה ליתני
 צלצל קטן במקדש ובמדינה ואם להוציא כהן דם כהן וכאן אמר
 עד כאן לשון התוספות ואין מתורץ לתוספות עדיין מה הודיענו
 אם כן נמי להוציא דם שאסור אלא דהאי האיל והשמיענו
 שצלצל אסור להוציא דם הוא הוין שאר דברים שאדם עושה
 להוציא דם שאסור וכשאינו עושה להוציא דם פשיטא שבמקדש
 בותר ולא נזדו עליו משום שבות שמעינן מעתה מן הסיפא הכל
 תריך לתרוץ הא קא משמע לן שיש בו משום דפואה וכיבש מיירי
 סוף דבר בלא הסבב קשה קשיא זו על הנבראה ואם יש לך איזו
 חסרון בתירוץ זה יכילנה לתרוץ בקל שפא פשיטא לגמרי דנמי
 לח במציא דם ונתנא לא היה צריך להשמיענו וכוה בתורמים
 גם התוספות אבל צנן אסור למלוח כו שהמלח
 הוא מעבדין ונעשיין קשין והוי תיקון אבל לטבול פעם אחת
 במלח פירש אפילו יותר מחתיכה אחת מטבול פעם אחת בשעת
 אכילה ואוכל מיד כך משמע מתוך פירוש רש"י בפרק שמענו
 שריצים השף את העור בין העמודים כו פירש רבינו
 הגנאל שמתק העור על העמוד כדי להחליקו וכן משמע
 בירושלמי ורש"י פירש ששף קרקעות שבין עמודי הלונות ולא
 נהדא עד כאן לשון התוספות סוף פרק כלל גדול ובתוספות
 שנין שם מפרש להכי קרוי תולדה הואיל ואינו מטבול בכלל וגם
 אינו קרוי אזור די כי רגילות הוא לעשות כן ואומר
 בנבראה דבוחלת היא כו שמואל הבכור סביב העין כסופר
 המוליך קולמוס סביב האות רש"י הלן מסך שכנגד
 הפתח לצנעות רש"י ולא נחית כפוריא טפה ההוא
 טפה היה קור למיטה והמיטה נעשה לו נג ער כאן לשונו בריש
 פרק תולין וקאמר שמואל כביעה פרק המביא
 חתכות כו וחתכות כגון דלתות כור ורות ומעדרה הסגורים
 בקשרי הכלים מתיר הקשר דהא לא קשר של קיימא הוא שחרי
 להתייר תמיד הוא עשוי אבל לא ספקיע החכל לסתור עכותו
 ונדילתו ולא חותך דהא סתירה היא ויש סתירה בכנין של
 קרקע ושל כלים כגון תיבה נעולה הסגורה על ידי קשרי הכלים
 בתיר ובפקיע וחותר דאין סתירה בכלים עד כאן לשון רש"י
 פרק המביא ובמקום אחד יקראו שניהם לשון ספר
 אור זרוע במסכת שבת ושנים קוראים אפילו בשני ספרים ובפרק
 אחד וכל אחד ואחד יתן לב לקריאת חבירו אבל
 מסדר הוא ראשי כו פירש מרין בפיו ובתוספות שנין פירש
 מסדר כלבו ולא בפיו אבל בתוכה בשבירת אן
 מדליקין כהם משום דמתיר כו כלום לפי אותו מאן דאמר מותר
 להשתמש לאורה נפרק כנה מדליקין מוכיח המחבר דהיינו

מוד ד

דף עמוד ב

שפא יטור ככל נידורח חבית אבל הוא עצמו ליטור סאבו
 לרנא דאסור להשתמש לאורה כמו שכתב בחלכות הנוכה
 אין אומרים לו כנה ואל תכנה כו פשיטא אין אומרים לך
 כנה רצה לומר שאסור לו לומר כנה אכן ואל תכנה כוח רצון
 לומר שאי יצויין למחות בידו ולומר לו אל תכנה אבל נמי הבא
 לכנות נר כשכיל ישראל והישראל אינו חפץ בכך מותר למחות
 בידו וכני ארס הנחשים איסור ובנעשים מלמחות בעבדי ושפחות
 לככות מהאי טעמא טעמים הם והנהגה במיטתו פרק ל"ב הלכות
 שבת ולשם מביא ראיה קטן הנהגה לדעת אביו
 כקטן הוודע להבחין שכיומי זה נוח לאביו ועושה בשכילו לטון
 רש"י בסוף פרק כל כתבי ובפרק המזיר קאמר למעשה
 כו עד לשאר איסורי שבת קשה איך מתרין הלכות
 גדולות מתניתין דהבדיל דהא חנן הבדיר את אשתו ועמיד
 פרנס שייזין אותה ומקשה בנבראה ופרנס לא שליחותיה קעביר
 ומתריך אמר רב חונא באומר כל הון אינו כפסיד ומקשה והאמר
 ר' אמי בדליקה התייר כו בדליקה למעשה מאי לאו למעשה כי
 האי נותא שאומר כל הון אינו כפסיד ומתריך לא למעשה שאר
 איסורי שבת עד כאן דמונא אמר כן לפי הלכות גדולות דכדסיק
 כל איסורי שבת לדליקה עד כרחק אמא לאשמועינן הא דרב
 הונא אמר כן הדרא קשיית הנבראה לדוכתא ופרנס לא שליחותיה
 קעביר ונראה לי כי הלכות גדולות מתרין חבשנר כגון
 שאומר שם רבא שהורף לתנוני דרגיל אצל ואומר לו אשתי
 מודרת הנא מנני ואני יודע מה אעשה לה ואו נתן לה
 דבזוני מונות וחודר נוסף כבעלה והוא יותר סבא להיתר ממי
 שאומר כל הון אינו כפסיד כגון שמוכר שם רבא אבל רב הונא
 סובר כל שכן הוא כי יותר סבא להתייר באומר כל הון אינו
 כפסיד ממי שהורף אצל תנוני כמו שפירש שם הנבראה אליבא
 דרב חונא נמצא לריא מנעט ר' לעזר הא דרב הונא ואו מצינו
 דכל איסורים שונים וחיינו בחלכות גדולות אחרי כן ראיתי
 בספר מצ קטן מי גס לשם כביא הנבראה ופרק המזיר ובתב
 לאפוקי מחלכות גדולות כו ומסיק וזה לשונו ושם הלכות
 גדולות רצו לומר כל שיש לו חפסד מנן ומלמודיה מנעט דבר
 שאין בו חפסד מנן עד כאן לשונו בחלכות שבת

עמוד ג

עמוד ד

דף עמוד ב

ולא דמי לגטול בנו כו נראה לי דאכללה קאי דהא
 כנו ואכן ביה מוקי לה כנבראה כשיש לו יגיע עין על אביו ודוקא
 כדאמרין לקמן בעמודי עור אמר הריב ר' ברוך
 כו והאורח חיים בסיומן שכתב מביא נס דכרי רבינו ברוך ומסיים
 בהכתב וזה לשונו ואין נראה לי כיון דעמטא הוא שפא יחא
 טרוד ויכנה אם כן מה לי בחצר מה לי בבית עד כאן לשונו
 הואיל ויש לו לאדם לשלטל בכל המבוקה כו פירש הא
 דאמרין פרק הורק ובביא לעיל שהעביר ד' אמות ברשות
 הרבים חייב אינו חייב עד שיעבור הן ואלכסון והעיקר כתב
 לקמן בעש"ים ונראה לי מר שכתב נמצא בטליל לא בעי
 למיטר שמתר לשלטל לכתחילה בכל תוך האלכסון אלא מן
 התורה נמצא מטליל אבל מדרבנן אינו מותר לשלטל אלא תוך
 ד' בלא אלכסון כמו שאפרש וארעיל קאי כלומר דאמרין
 לעיל שיעור טליל תוך ד' אמות נמצא שזה פירש מן התורה
 הלפעמי שדא מותר לכתחילה כגון שהא תוך ד' גרידא וכשהוא
 יותר מד' עדי' ו' חוטטין פטור אבל אסור והשתא אתי שפיר
 שהמחבר מסיים בסוף הכנא ופחות מזה פטור ולא קאמר ופחות
 מזה מותר וחכי קאם ופח' מזה וכשמטליל פחות בחוץ לאלכסון
 שיותר על ד' אמות על זה פטור אבל אסור לכתחילה ובתורה
 איתא כמיטתו פרק ל"ב בחלכות שבת כמו שפרשתי זה אריך
 עוד אבל קצתו כולל בתוך החריץ כו פירש
 כיון דבנפיה קשפין מקלחי להיא וככה לרשת הרבים וההוא
 אומר ששפך סוף ליציאותיו וכעני דליפקו כדאמ' בנבראה גזירה
 שפא

שטא יאמרו וכו' רש"י סוף פרק כיצד משתתפין : ופ' רבינו יעקב לאפוקי מפ' הקונטרס שפירש דקאי אלעיל שצריך עוקאי וכו' פירש במה דברים אמורי שצריך עוקאי של סאתים והא דלא מייטי תלמודא הך בריהא לעיל אמתניתין דעוקאי ופירש רש"י משום דקבעי לאקשוני עלה מבנתניתין עד כאן לשון הוספות פרק כיצד משתתפין כמעט בסופו : פסק רבינו שמואל כו' עד פחות מ' אמות וכן מה שהביא לעי' בע"כ ששנינו חצר שהיא פחותה כו' הואיל וחצר קטן הוא לא יוכלו המים לבלוע בקרקע ומיהא ליה דליפקו לבראי שלם ללכך חצירו ואיתעביד מחשבתו הלכך בעי עוקאי ובעוקאי ניהא לירי דליכלעו : גמרא ורש"י פרק כיצד משתתפין וגם אין משלשין בחצר חוץ לים וכו' לא אם כן נשאר פס ד' טפחים כצד הפירצה או פס משהו מכאן ופס משהו מכאן כדמפרש שם בגמרא : והרב המחבר מביאו בדרך רמז בעמוד ג' : ואם שלשח ימים נכנס בה קודם השבת כו' היינו כיום ג' שיש עוד ג' ימים שלמים עד השבת ד' ה' ועל זה קאי הא דאמר אף לבית שמאי וכל שכן לבית הלל : כלומר אפילו לבית שמאי שמחמיר לקמן בברייתא ואמר אפי' בר אבל ג' ימים שלמים מקודם דהיינו כיום ג' מותר להיות שם וללכת בתוכה אפילו בשבת בין לבית שמאי בין לבית הלל : ויהא דקאמ' אף לבית שמאי כו' אינו מן הברייתא ודברי הרב המחבר הם ואדלעיל קאי ואינו מביא ראיה מן הברייתא אלא שיש שיעור קרימה ג' ימים ולא פחות ויום ג' עצמו דהיינו כיום ד' מותר לבית הלל : אין מפליגין לים הגדול כו' כתב רמב"ם יש מרכזותינו שאומרים דוקא בים אין מפליגין לרבר הרשות משום שינוי וסת' שאין נפשם החרת עליהם עד ג' ימים שירגילו בכך ואין להם עונג שבת אבל שאר בהרות בריאים הם ועונג לאדם : ותנן אין דוכבין על גבי בהמה בשבת כו' גם לעיל הביאו בעמוד ג' דף י"ב : ומח שכתב הטעם משום שמה יחתוך זמורה אינו מן המשנה לא בגמרא דפרק משולין וכפירש טעמא דמתניתין דאין דוכבין משום שמה יחתוך זמורה : והר"ל לשון האשורי בפרק בתרא דביצה : והלא דוכבין על גבי בהמה שמה יחתוך זמורה להנחיר : ירושלמי שהיא מצוה על שבתות בהמתו : עד כאן לשון האשורי :

דף י"ח עמוד א

המור אסור לצאת כפרומביא כו' אין זה מן הגמרא אלא הכל בספר התרומה קצר הוא עד סוף הענין ולהכי מוכיח בספר התרומה בטר הכי שאין אדם יכול לצמצם השמירה מדרתן הסוס בשיר' ותניא באפסור ואינו מוכיח מדכס מותר כפרומביא כי דברי עצמו הוא : ופרומביא מפרש בגמרא פני דפרזלא : פירש רש"י כעין שלכן בית ראש הלחיה : לונדקים המור הבא ממדינת לוב רש"י : אבל בחוטם אסור כמין נזם נותן בתוך החוטם : דהיינו עיר של זהב כספר תרומה : האריך בו הזה לטובו ולא בעיר של זהב מפרש בגמרא בירושלים דזהב והיינו כעין השוק סביב הראש וזהו כעין עטרה ואמרינן נמי בפרק ב' דסוטה גזרו על עטרות כלות ומפרשי בירושלמי זהב : אם כן עיר של זהב היינו כמין עטרה סביב הראש כי ההיא דרתם ולכלות דווקא אסור דומיא דאפר מקלה כראש חתני' אבל לשאר נשים שאין כלות שדי כחול אבל בשבת אסור דילמא שלפא ומחוי והא דרד"ש לוי כלילא שרי' לצאת בה בשבת היינו שם של זהב שנתנת על פרחתא וקושרת מאוזן לאוזן : כדפרישית ועוד האריך : וקצתתי : וטבעת שאין עליה חותם אבל אם יש עליה חותם הוא משוי' לאשה וחייבת חשאת כדתנן שם ומביאה לקמן מעבר לרף בעמוד ג' : כיון דאף לדידהו ליכא אלא חזא גזירתו כו' כלומר כרשות הרבים עצמו מוזמן הדבר לעשות ואינה אלא חזא גזירה דילמא יביא אליו הכלי : שהיא שותה בו אבל בתכשיטין שהיא מלוכשת בהן איכא גזירה שובא אפילו כרשות הרבים דילמא שלפא ומחוי ואחר כך

עמוד ד

דף י"ח עמוד א

עמוד ב

דילמא מייטי להאד' אמות כרשות הרבים כך הוא בחז"ל בספר תרומה ארוך אמרו אך ככרמלית עצמו וזאי גזירה לגזירה היא כרמלית אטו רשות הרבים ורשו' הרבים עצמו דילמא יביא וכלי' אלו אך משום גזירה לגזיר' לומר אינו רוצה להתיר כי ככה פעמ' מצינו כדבין שבת דגזרינן שני גזירות : אך הוא' וכאן נכ"י תכשיטין איכא גזיר' רבות לכן שרי וקצת קשה מה מביא ראיה מאביו דאמר הוא הדין : והלא דכא פליג' שם ואמר הוא גופא גזירה ואנא ניקום ונגזור גזרה לגזרה : והוא עצמו הכיאו לעיל בחיפוך הרף עמוד ב' : ושם הואיל ואביו סובר הוא היה אפילו בכרמלית גמור שאין בה שום צד רשות הרבים אם כן כרשות הרבים שלנו אף על פי שאינו רשות הרבים לגמרי אפילו רבא מודה להכי נקט המחבר לישא' דרשות הרבים דידן :

עמוד

ואף על גב שגזרו בו חכמינו כו' לשון ספר התרומה וזערו בו חכמינו משום תכשיט משום דילמא שליף ומחוי או אפילו לא גזרינן באיש דילמא שליף ומחוי גזרו בו משום דאדם חשוב שאנן : עד כאן לשון ספר תרומה : כלומר אף על פי שלא גזרו חכמים באיש : דילמא מכל מקום היה לו לאדם חשוב להחמיר על עצמו דילמא שליף ומחוי וכפירש' מה שדפי' במועד קטן : גבי לויא נשיאה נפק בחומרתא דרישא מוכיח שהפשיט כן : לפי מה שפירש הספר תרומה : שהביא אותה סוניה : ומפרש פשיט הסוניה : אבל רש"י לא פירש כן כלומר שממנו נובל לזקוק הפשיט : עור שם פירש אחר על הירושלמי על מה דקאמר וזערו בו משום תכשיט : זה לשינוי אינמי האפוח היה משוי' ולא תכשיט ור"ג כחצר טילטל' וזערו בו משום תכשיט ויסברו העולם דמשום תכשיט נפק והוא הדין כרשות הרבים אתי למשרי דלא גזרינן באיש דילמא שליף ומחוי והרי הוא משוי' ולא תכשיט ואסור : ומקשיבין אי משום תכשיט נראה לי הפשט שהמקשה היה מוסקפ בטעם תכשיט למח' אסור וחכי קאמר אי משום תכשיט כלומ' אם דעתך שרכיד זהב הוא תכשיט נאה ביותר והוא שמלת אשה ואסור לאיש אפילו בחול' אם כן היה גם כן לרניאל לאסור ואי משום משוי' בשבת כלומר ואם הטעם דתכשיט שאסור משום אסור שבת דווקא והלא הוא מחובר לכס' ונביא כל המחבר לכסות כו' והמחבר הכיאו בעיאו מן הירושלמי משום שגם משם דשמע שאין אסור כשבת משום תכשיט כשהוא מחובר לכסות : אף על פי שאין המשיחה מן הרצועה קשורה כו' שמסקינן שם אליבא דרב הונא ור' יוחנן שביטת בשוקים כמו אצערד' בורוע ואצערד' מחובר בכת' הורוע כך הכי'ת כבתי שוקים להחזיק אותם שלא יפרו ויראו שוקה' : והא דאמר המחבר רב הונא ורבי יוחנן : היינו משום דכבתי שהיו בכל רגליהם ולאפוקי מדרכין שאמר שם בידיה כרגל אחו' בכלים כשני רגליה' אבל הא דאמר ויוצאים כהם אינו מדברי האמוראים ומשנה הוא שם שיוצאי' כבידיה' : אלא קאי ארצועה ומשיחה דלעיל כלומר מותר לקשור לאשה רצועה סביב בתי שוקים ויוצאים כהם אי נמי קאי אכירו' וקאמר אינו כמו בידיה דהוי' כשני רגלי' לדברי האמוראי' ששינונו שם : שיוצאים כהם : זהו כשיש שלשלת מול'ו פ' כשיש שלשלו' בכת' שוקים מול'ו : זהו מקרי ככלים : ואתם שלשלת מקרי תכשיט : ואף על פי שעושים אותם שלא יעשו פסיעות נסת' שלא ישורו פמוליה' מכל מקום מקרי תכשיט ואסורה משום שאינה תוקעה היטב ושלפ' ומחוי סת' : ורש"י פ' בגמרא וזה לשונו : דילמא שלפא שלשלת שהיא של זהב ומחוי רכי' שקלה שלשלת לא מגלי' שוקה שהיא בידיה במקומן עומדין : לא קאי אלא אפילו כו' : ובגמרא מפרש דפילפל נותנין לריח הפר' : ופירש רש"י פילפל ארוך ונריר מלח כשכיל חולי' שינים : לכן נראה לי מה שאמר הדפ' לא קאי אלא אפילו לנריר מלח לאו דווקא נקט שינים כי מיד כתר הכי כתב שהוא מסופק אם צריך ליתנו מערב שבת כנריר מלח אלא

דף ד

אלא כך דעת המחבר / וסיפא דקתני לא תתן לכתחילה לא קאי
 לכל היותר אלא אפילו וגרמי מלח ולא אמר שכמעט אכל
 אפשר שלא קאי אלא אגרמי מלח בלבד / מותר לכתחילה
 ליתן אחריו / אם התקינו מערב שבת כלום / שהתקין האבן ויחוד
 מאתמול כך הוא לשון כת / אכל מטבע אין מעיל
 בהן תיקון ויחוד מאתמול לפי שגראה כמעט כו' / בין לאדם אחד
 בין לג' בני אדם כו' / ואין לתמוה של ענין דאמתחוי נבדא בעינן
 על ידי ג' בני אדם ועל ידי אדם אחד לא אתמחא נבדא אפילו על
 ידי ג' קמעין וג' מיני חלאים משום דאיכא לימיר דמול החולי
 גורם ולענין איתמחי קמיע מעיל כשדופא קמיע זה ג' פעמים
 חולה אחד / ואף לאדם אחד ולא תלין במול החולי / לא דמי
 דלענין איתמחי נבדא ציזכין אנו לסייר שמול האיש גורם או
 של רופא או של חלרר / לכך צריך לאתמחי על ידי ג' נברי
 שיתברר שמול הרופא גורם / אבל לענין איתמחי קמיע יותר יש
 לתלות באומנות הקמיע מכמול החולי / כך פירש רש"י בפרק
 במה אשה / וגם בענין זה מפורש שם בתוספות ובאשורי רדקיף
 טפ' המאהת קמיע מהמאהת נבדא / ואם היה בימי
 השטר כו' / פירש רש"י שגורו שטר שלא יגורו תפילין וחיישנן
 שם ישיבא בידו או יודע לטלית ויהיג / מכסה
 בטליתו שלא יוטלו כל כך בכיוון ומניחם שם ותולך לו / ואלא
 יזיזם בשם שפא ירגשו כו' ויתחייבו למלכות / כפני
 לסטים שירא להחשיך שם פן יבואו לסטים עליך / מולכס פחות
 פחות כו' / ולא יניחם שם שלא יטרם סם הלוסטים ויהנו בהן
 מנהג ביוון / רש"י בלשון שוני בריש המועד תפילין
 אף על פי שיש בדבר לאו כו' / כלומר אף על פי שמתבר
 איכור דאדויתא שנאמר הלא תעשה כל טלאכה וגו' / מכל מקום
 פטור בחטאת אם עשאר בשוגג ומסקילה אם עשאר כמזיד
 והמחבר פסק דלא כרמי בר הלל אלא כרבא וכו' / ויחנן דאמר
 בפרק מי שהחשיך דפטור מכלום וזה שאומר המחבר אף על פי
 שיש לאו ברב גם הוא מדברי ר' יוחנן שם / ואין לתמוה מה צריך
 לומר דפטור ממלקות משום דניתן לאזהרה מבית דין והוא
 פלוגתא במסכת מכות והא מסוק בדברי ר' יוחנן דאף לטאן דאמר
 לוקין על לאו שניתן לאזהרה מבית דין אין לוקין על לאו המחבר
 וליף מקראי / ויש להם משום שצריך לפסוק זה במקומות אחרים
 כגון כגונב נפשו או המוכרו שכתו / לקמן בדרף בח עב על אותן כו'
 לאותן כפני שהן ניתנין לאזהרה בכד וכיתר מקומו כתב המחבר
 כן לפסק הלכה להכי כתב גם כן לאותו מאן דאם אף על פי שאין
 צריך לו / לאין לוקין על לאו / כגון זה הפירש רש"י
 פרק מי שהחשיך ודרר לשוננו / לאזהרה מיתת בית דין דסארי
 מלאכו דשנת נמי כחאי קרא וליפין לה אזהרה הילכך לאזהרה
 מיתת בית דין ניתן דלא ענש מיתה לא אם כן הוחזר הלכך עוקר
 אזהרתו למקום שיש בו מיתה אתיא ולא למלקות / והשתא
 אבאי לא אמר בלא גזירה משום שביתת כלים כו' / ובטעונת
 קורה ליכא משום שביתת כלים הואיל ואתי ממילא דהא זתיס
 וענכי / כבר היו מרוסקי מערב שבת / וכן איתא בהדיא בתוספות
 וזה לשוננו הרב יוכף לא תקשי אמאי לא אסרה בית שטאי טעונת
 קורה משום שביתת כלים דהתם אתא ממילא טפי מכל הנך
 דתנתיין עד כאן לשוננו / אלא ודאי שביתת כלים שרי אם כן
 טעם מינה שמוכיח מן הגמרא מדרל מתרץ כן שאפילו לבית
 שטאי לית להו שביתת כלים לרבה ובתרי הכי קאמר דהא בית
 הלל לית להו שביתת כלים לרברא / משמע אבל לבית שטאי
 אפילו לרבה אית להו שביתת כלים וחז' לא קשה מידי כי ודאי
 לרברא צריך לומר דבית שטאי אית להו שביתת כלים כמור
 דהללי עכיד מעשה כגון אין גותנים חישים לתך הריחום כו' /
 דאם לא כן תך בריתא דתניא בגמרא וכל אשר אמרתי אליכם
 תשמרו לרבות שביתת כלים / אבאן תרמית אבל מכל מקום

דף ט

דף ב

דף

לא תוכל הגמרא לתרץ משום שביתת כלים כי גם מקשר
 בכורת יש בגמרא דאסרו בית שטאי אפילו אין הללי עכיד
 מעשר כגון אין גותנין ואין לתוך הריחום ולא צמר לתוך
 הירוח כי גור ויורר אינם זדים ממקום כי ודאי כאותם כלים
 אפילו לבית שטאי לית להו משום שביתת כלים לרברא והכי
 אמר המחבר בתר הכי ומותר להשאיל אותו וקדומו דוקא לבית
 הלל כי גם אותן כלים עכדי מעשה / זה לשון הלל ארז באי
 שטא ובעת שטאי שדו למען קורת בית חבד עד אלא ודאי שרי
 כלשון המחבר וקאמר קודם סתם וסם סתם וסם האמר אמרן בריתא
 דאסרה שביתת כלים בני לרבה ישלומר בבית שטאי דוקא
 באולו דעכווי מעשה והכי דמתניתין איירי אף היכא דלא עכדי
 מעשה כגון תגור טאינו זממקובו לכך קאם מעשה משום גזירה
 עד כאן לשוננו / גם בתוספות איתא כתיבת סת וזכור יתר /
 והא דאמר לקמן מעקר דרף בעמוד ג' שגורו כלי אין כדם משום
 שביתת כלים בטעם חפשי ותפוק ליה דאותן כלים לא עכדי
 מעשה לא קשיא מידי דהמברא אומר כן אליכא דרב אסי שאומר
 כן שבות שטאי מכירא ליה שביתת כלים דאדויתא בין דקא
 עכיד מעשה בין דלא קעכיד מעשה אבל כתבא דהללמרא לא
 סבירא ליה הכי / ואף על גב דאין הלכה כרשבא
 גבי מחובר כו' / מכל מקום הלכה במחבר דבית כמותו דאינו
 דומה מחובר דשרה למחבר דבית / כך הוא פשוט הסמך /
 אסור לומר לגמי מערב שבת כו' / עוד כתב למעלה מדין זה
 שאמורה לגמי שבות כאימורי שבת אפילו באיכור דרבנן הואיל
 ואיכור שבת שהוא דאדויתא חטורה שהיא בסקילה והאריך
 בראיות וכתב חילוק כשהוא לרבר מצוה ולקמן בדרף קי בעמוד
 ג' משמע שאפילו לרבר מצוה בכיר שהיא רק מדרבנן אסור
 אמירה לגמי / אבל כענין אכילה כמו נמי כו' / ומשום
 בשללי גמי אין לחוש כי יש לומר דמיירי שישיראל העביר האש
 בערב שבת סמוך לחשיכה ובאותו האש ביטל גמי כשר או דגים
 ובעים משנכנס שבת / ואם אין כן / משום בשללי גמי הואיל
 וישראל בעביר האש / סבדר אמילא ראי לחשיך
 יותר כו' / כי לבו של אדם נמשך אחר אכילה לחוש אחריו יותר
 משאר עניינים לכך נזרו ביה טמא ואמר לגמי לעשותם וכו' /
 משמע סתם ובמדרבי דייטום פרק בבבא מערבין כתב בחדיא
 שהטעם כן / וכמו פירות שנטרו כו' / לפום דיהא
 הלישון מנומנס קצת שטביא ראות מפירות שנטרו וכבר אמר
 והוא הדין פירות שנטרו והיו כמותה עשמו בחגורתו / ונראה
 לי דהצעת רסמנ כך היא שבתחילה אמר המחבר עשמו שפירות
 שנטרו מאליהן בשבת אסדין ומביא ראיה מן הגמרא בריש
 מסכת ביצה דמתרץ רב נחמן חיינו טעמא דביצה שגולדרת
 ביום טוב שהיא אסרה משטם מוקעה ורב יוכף מתרץ לה גזירה
 משום פירות הגושים / ורבי יצחק מתרץ לה גזירה משום
 מסקין טובו טעם מינר שיש איכור בדברים אילדו כשנעשו
 מאליהן ואפילו ביום טוב וכל שכן בשבת / דכי
 גרסינן בספרי ישנים ובפירוש רבינו הגבאל כו' / ולאפוקי מלשון
 דאשון בפירוש רש"י שגורם הכי מתניתין דיקא כותיה דשמואל
 ותניא כותיה דרב כלומר המטנה דפרק שזאל שטינו שם אם
 עשנו גוים ארון וקבר יקבר בו ישראל אף על פי שלא ידענו אם
 עשאו לגוים או לישראל וחיינו כשמואל דתליין לקולא / ותניא
 כותיה דרב כלומר מרחץ הברצתא אם רוב גוים כו' / ואתן
 מפרשים שגורמו כן סוכרים שהיא בריתא ואינה משנה ומביאין
 ראיה מתנא קמא שכל בקום דלכה כתנא קמא / בחצא על
 מחצית צריך להמתין ככדי שיעשו וחיינו לחומרא כרב / ורש"י
 פירש שם שאותו גירסא לא נודרא ליה וגרס כגירסת המחבר אך
 שם הוא גירסא תניא כמותיה דשמואל ואלא גירסא תנן אך התוספות
 פירשו שם שגורמו תנן ואמרו שהיא משנה במסכת מבישרי ומשנה
 היא

דף ט

עמוד 1

עמוד 7

דף ב
עמוד א

הוא שם בפרק ב' המתחיל זעקת כתי' שיחין ומעורת טוהר' ורחבי
 הארכתי והבאתי נם גירסא שנייה כדי לישב מה שאמר המחבר
 אהב לקטן בעמוד ב' ויש לדחות כי במת החמירו יותר איך שיין
 לומר כן והלא המחבר עצמו אמר שם לעיל מיניה שאין לחלק
 ולומר שיש לו להחמיר יותר במת הואיל ודימחו למרחץ כלומר
 דאי יש חילוק איך מביא דאיה לשמואל דמיקל במת במרחץ
 שמה מת חמור טפי / להכי יש לומר שדעת המחבר שיש לדחות
 ולומר כגירסא אחרת דגרס תניא כמותיה דרב ומביא דאיה מתנא
 קמא דמחמיר אפילו במרחץ וכל שכן במת / והוינו דקאמר בתר
 הכי ומכל מקום נכון להחמיר שאין לסמוך על הריחון / והאיל
 ובספרים ישנים ובפירוש רבינו חננאל גרס תנן כמותיה דשמואל
 אם כן על כרחך אין לחלק בין מת לשאר איסורים / ואין לסמוך
 על גירסא האחרת הואיל ורוב גאונים תפסו גירסא זו עיקר /

עמוד ב

אלמא ספיקא שרי כשמואל פירוש מר' יהודה מיתא דאיה
 מיתא ברשות לקולא / וכן פירש רש"י בפרק שואל / ובמרדכי
 סוף פרק שוא / כתב שהסתפק כשמואל דפסק מ' תר' והאלפס
 כתב כרב דפסק אסור / והה לשון רש"י ומייתי סיעתא לשמואל
 מר' יהודה דתלינן לקולא ורישא לא קשיא ליה דכיון דדאי מחצה
 על מחצה ודאי בשביל ישראל / וגוים הוחמו שוהרי לא לארס אחד
 לכדו הוחמו דנימא ספק לגוי ספק לישראל / ונראה

עמוד ג

דטעות סופר הוא נראה לי משום הכי איכא טעות סופר דאיך
 יתיישב עליו הרהייה דילמא משום דאין מכוון כו' אדרבה
 היא הנותנת / מסקינן בריש פרק כל הכלים כו' /
 עד מותר לטלטלו לצורך גופו כו' / לשון ההגה באשירי פרק קמא
 דביצה הא דקיימא לן דדבר שפלאכתו לאיסור אסור היינו דוקא
 שאינו לצורך מקומו ולגופו / אבל הוא צריך למקומו מותר
 לטלטלו / ואם התחיל לטלטל אותו דבר בשביל צריך למקומו
 מוליכו אפילו לחרוהו אם רוצה דהא חזין הואיל וצריך למקומו
 מגביה הכלי וכופחו על הביצים העתק בן התוספות עד כאן לשון
 ההוגה / וכתאי גונא כתב המחבר לקטן לענין טילטול חלה
 בדף כו' בעמוד ב' אף על פי שמתיר רש"י כו' בסוף
 פרק תמיד נשחט מביאין התוספות דברי הלכות גדולות שמתירין
 וכותבין שרי פליגי עליהו ואמר / והשם מביאין גם דאירית זו
 שכתב המחבר כאן / ועוד טעם אחר כתבו לאסור מכיבוד משום
 דמזויז עפר בטקומו / והדיבור מתחיל המכבד והמרכב /

עמוד ד

גדסינן בפרק מפנין דג מליח כו' / לשון רש"י בפרק מפנין
 דג תפל אסור לטלטלו דאינו ראוי לכלום ולכלבים לאו דעתיה
 למישרייה אבל במליח נאכל על ידי מליחו עד כאן לשון רש"י /
 וזה לשון שני' ותוספות תוך אין לי / דג תפל אסור לטלטל תימא
 מירשיי כשר תפל ארמא כלש אמת דג תפל גמי תשתרי דהא
 חזי לכלבים אף על פי שאין דעתו למישרייה לכלבים כדפירש
 בקובצנים מיהו לישתרו ככשר תפל וצריך לומר דג תפל אינו
 ראוי לכלבים עד כאן לשון תוספות / וקיימא לן דג תפל לישתרו
 דהא חזי לחתול / דעיניו רואות דחתול אוכלת דגים חיים /
 ואמרין התם בגמרא דמטלטלין מימי מגולים אף על פי שאינו
 ראוי אלא לחתול / ואין סקנהו בקרקע משום
 אשווי גמות פירוש במתכוון אנכ טירד כמו שבפירשים התוספות
 בסוף פרק תולין ולעיל הביאו בדף יב בעמוד ב' / מסקינן
 בפרק כל כתבי שמתר לארס לעמוד כו' ולא נודינן דילמא
 אתי לתלוש הואיל והוא אסור מדאורייתא אבל להעמיד על גב
 מוקצה ביהו דבר שרוה אתמול כמחבר ובתלוש היום שוה מדרבנן
 נודינן דילמא יאכל אותה בידים וישלטה / ותניא
 כמכילתיה כו' / וזו מן התוספות דסוף פרק כל כתבי / ומפרשינן
 אף על גב דלא נודינן מכל מקום יהא אסור משום שביתת בהמתו
 לכן מביא ראייה ממכילתא שאין שייך לומר כו' שביתת בהמתו
 דאורבנא אם לא יעמיד אותה על המחבר לא יהיה מנוחה

דף כא
עמוד א

לבתתו כשהיא רעבה ומתאוה לאכול / ובמרדכי ריינוס מביא
 בכיבוד היטב ובאריכות / ואסור לצאת כהן משום
 משוי פירוש הואיל ובפסקו ותלין שם שלא לצורך אסורי להוציא
 וכן בעיצת דלקטן הואיל וחד נפסקוהו שלשה הנשואים שלא
 לצורך / ואותן לולאות של משי כו' פירוש רצועות
 היו תלויות באכנס שכתך ובכנסים שלהם ופעמים היו
 חשובים ויקרים של משי והיו קושרין ראש השני לאנפילאות של
 משי או של בגד למתחם ופעמים שוהר' יחף מותר אף על פי
 שנושא אותם חושין החשובים לפי שאם יחפון ילכש האנפילאות
 יצטרך להם / ואפילו ביום הכפורים מותר שפעמים קושר
 בהם ראשי המכנסים הנפולים לנשחט וקופס למעלה / מלטון
 בת קצר / כדאמרינן בירושלמי הגשאל הרי זה
 מגונה כו' מפני שהיה לו לדרוש הדיני ברכים כדי שיחון שגור'
 בפי כל ולא יצטרכו לשואל / והשואל שופך דמים
 שעל ידי שהיית השאלה נסתכן / אין מולידין את
 הגויה בשבת כו' אבל כחול מולידין אותה משום איבה כדאמרינן
 לעיל בדף י' בעמוד ב' / בין שאמרה אינה צריכה
 פירוש וחברותיה אסרות צעריכה רש"י בפרק מפנין /

עמוד

עמוד

ואפילו אמרה צריכה אין עושין לה כו' כסתם החלה שאין
 בו סכנה היא כל אותן הימים שמו' ועד ל' אבל דבר שיש בו סכנה
 ישראל עצמו עושה לה רפואה כך פירש רש"י פרק מפנין
 וקורעין את כריסה כו' ואם תאמר והא אמרינן בפרק יצא
 דופן שהעובר מת קודם לה / ויש לומר כיון שנוקד הולד לצאת
 אז היא מתה תחילה / ואם תאמר הא כן פקוע היא מתה תחלה /
 ויש לומר דשאני התם דהרנה על ידי שהייתה / כדפסק
 בירושלמי כרבי שמעון בן אלעזר דאסר קיבולת במחוכר
 קרקע כו' / מסתמא דעת המחבר לאו דוקא שיחא הלכה כרבי
 שמעון בן אלעזר בקיבולת דהא הוא אסור אפילו למחצה לשליש
 ולרביע וזאת הלכה כרשב"ג וכסתם כמתניתין דפרק קמא דעבודה
 זרה שמתירין כמו שאב' לעיל בדף יט' בעמוד ג' אך כחכשאין
 לגוי חלק בשדה וישראל נתן לו מעות לטרוח כשרה שהכל
 שלו כדור' הלכה כמותו שאסר ולאפוקי מרבנן דפליגי עליהו
 בירושלמי ומתירין כל קיבולת כמחוכר / אם אמר
 לו ישראל כמה שכתות נשלחתי כו' דגלי דעתיה וגוי שלחו
 היה דשכר שבת הוא נושא רש"י בסוף פרק קמא / עוד

עמוד

אמר בפרק בתרא דעבודה זרה ישראל כו' / עד דכדים אחרים /
 נראה לי דנראה כמחליף עבודה זרה בדבר אחר והוא גונא
 מפרש לענין ערלה לקטן בדף ג' בעמוד ב' / אבל
 לא רצה לומר הטעם משום לא / ינוח כו' פירוש המחבר הוציא
 לתרין מאי דוחקא לפירוש זה דקאמר טעמא משום מחבר ולא
 קאמר משום שביתת בהמתו לחוד דעובד משום למען ינוח כמו
 שאר פירושים הראשונים דהא אמחבר אינו עובר אלא כשמביח
 משא על חכמה בשעה שהיא הולכת לפניו כדפירש שם רש"י
 וגם המחבר עצמו כתב בן לעיל' בדף יט' בעמוד א' / אם כן על
 כרחק החכמה עושה מלאכה ועובר נמי על למען ינוח / דוחק זה
 בא ליישב המחבר וקאמר להכי לא דצרי לומר הטעם דלמען
 ינוח כי שמא משום גזירת איסור בהמתו לחוד שאינו תלוי בגופו
 לא היו אוסרים למכור וחוקא שאלר' או שכירות אסרינן משום
 שביתת בהמתו לחוד משום דעושה כהמלאכה כל השבת / אבל
 משום נסיון דאין בו איסור אלא לפי שעה לא אסרינן מכירת
 או לאו טעמא דמחבר אחר כדמנו דחמיר טפי דהוא איסור התלוי
 בגופו נמי כך נראה לי / כונת הרב המחבר וכן משמע נמי מן
 התוספות דפרק קמא דעבודה זרה / מהאי טעמא שרי
 התם למכור להם חיים ושעורים משום פסידא בפרק קמא
 דעבודה זר' תנודבנן אין מוכרין להם תרסין ואומ' שם מאי טעמא
 אלימא משום דמנפא עליהו / אי הכי אפילו חיים ושעורים נמי
 לא

דף כג
עמוד

ג ד

לא ומתוך אם אפשר הכא נמי : זכן אמר רב בפרק
 בתרא דעירובין נשים המשתקרות כו' עד דילמא אתי לאשווי
 גומת : קצת קשה אמאי לא אמר הכי וזכי משום אשווי גומת
 ויש לומר משום דעולא אסר שם להקיש עד הדלת משום השמען
 קול ורבא פליגי עליה ואמר דלא אסרו חכמים אלא קול של שיד
 בלבד כדלקמן ומקשה על רבא מהא דרב דאמר נשים
 המשתקות באנונים אסרו ומפרש הטעם משום השמעות קול
 שמע מינה דהשמעות קול אסרו ומתוך רבא ומפרש טעמא דרב
 משום אשווי גומת ומיירי במגדרת אנונים על גבי קרקע לכן
 פירש המחבר דברי רב מחמת תרי טעמי למר כדאית ליה ולמר
 כדאית ליה : מכלכ המחלף טתיה העירובין כו'
 כגון בני אדם שמעצורים כמותל חיות משונות או דיוקנות של בני
 אדם על מעשיהם כגון מלחמות דוד וגליות וכותבין תחתיהן וזו
 עזרת חיה פלונית דיוקנית פלונית או פלוני אסור לקרות בשבת
 שמא יקרא בשמי דריוט' עד כאן לשון הקונטרס פרק השני
 אבל שאר איגרות שנשלחוים לו מותר דשמא יש בהם שום דבר
 בעוה : ניטנו ונפרו שמינה להכניס אנכנס כו'
 התם מפרש באנכנס הראוין לקנח בהם חס משופעין או אינם
 שוקעה ותורת כלי עליהן ומיירי ככית הכסא קבוע שאדם חולץ
 עליו בוקר וערב ושיעור מלא יד צריך אדם לקנח כי שלשה
 אנכנס צריך אדם לקנח אחד תחלה בקטן ואחר כך בגדול חסמו
 כי אם יקנח אדם תחלה בגדול וילכך סביב פי השקעת :

ג ז

ג כ

ג ד

ג ז

והיניף סוף תחומי שבת כו' כמו הגע עצמך ובאביי
 מביא גם כן הירושלמי כפיסן תר ולשם כתב הגע עצמך כלומר
 אחוה בעצמך ותנא לתמצית דבר סוף תחומי שבת שאינן
 מחוורין דבר תורה כלומר סוף דבר ומסקנתו שתחומי שבת אין
 נראין שהן דאורייתא מחוורין פירוש נראין : כדאמרינן הלשון זה
 חוור : פי נראה : ר' במא בעי : פירוש חיה בעי בעיה : ניהא
 כמו הניחא : ובאשירי גם כן הירושלמי בספק דעירובין ולשם
 כתב הניחא במקום ניהא כלומר לרנכין דפליגי ארבי עקיבא בפרק
 כשם וכברי תחומי דרבנן הניחא אלפים אמר שאין מחוורין שהם
 דאורייתא אבל ד' אלפים מי אטרינן שהם מחוורין שהן דאורייתא
 או לאו והכי סלקא דעתיה דרבי במא דכתבי פליגי רבי עקיבא
 ורבנן כמו שפירש במשנה בפרק כשם : כתיב מקור הארץ
 וחוצה לה ארץ אמה סביב וכתיב ומדותם מחוץ לעיר את פאת
 קדמה אלפים כאמה או אפשר לומר ארץ שכבר נאמר אלפים
 או אפשר לומר אלפים שכבר נאמר ארץ לא אף אמה מגרש ואלפים
 אמה תחום שבת דברי רבי עקיבא : ורבנן סכרי ארץ אמה מגרש
 ואלפים אמה שדות וכרמים : וכסף פרק קמא דעירובין : תני רבי
 הייא לוקן על עירובי תחומין דבר תורה : ואזהרתו מלא ישא
 איש ממקומו : כך מפרש שם רב אשי ומסתמא תני רבי הייא
 ברייתא גם אליבא דרבנן כי גם הם צריכין למדרש אל יצא ואף
 על גב דאלפים דערי הלויים מצריך צריכי מכל מקום מינה
 שמעינן כמה היא מקום תחומתו של אדם ומקומו : והיינו ד' אלפי
 אלפי סכאן ואלפים סכאן ועל זה אמר קרא אל יצא איש ממקומו
 כלומר אל יצא איש לצד אחד ממקומו והיינו ד' אלפים שהיא
 מקום תחומתו של אדם ואלף אמה דמגרש לא השיב משום דלא
 היה צריך לאדם : ואינו קריי ממקומו רק לבני העיר היו נתונים
 כדלקמן במעוה ערי הלויים כדף לו בעכוה נ' נמצא שגם אליבא
 דרבנן היו תחומין ד' אלפים דאורייתא או סכאן אלפים דאורייתא
 והמגרשים גם הם מן החשבון והשיב לו רש בר ביטבא בשם
 ר' און לך סכולן מחוור אלפי תחומין יב מילין כלומר אין לך
 סכולן מחוור פירוש תחום ד' אלפים או ד' אלפים כולן אינן
 מחוורין אלפי יב מילין כנגד מחנה ישראל אבל מאלפים דערי
 הלויים ליכא למשמע מינה והשתא אתי שפיר דקאמר המחבר
 ששמע שזה מחוור אפי' לרבנן דהא כל הבעיא דרבי במא הוה

אליבא דרבנן כן נראה לי פשוט הירושלמי : עד
 מוכיח שם פי שבא בדרך כו' מדינה פי עיר : כמו שמסקו
 אחר כך ואמר אם נכנסם כאלפים אמה קרוב לעיר וכן כל לשון
 מדינה שמוכר התכר בעניין זה : ואם כלתה מדתו כו' לא קאי
 אשל מעלה ועניין כפי עצמו הוא : ובכא זו וכן הוה דלעיל
 מי שכלתה מדתו כפי העיר כו' פיירי באחד שהחשיך הין
 לתחום העיר ונתן עירובו ואלפים שניים של עירובו מניעין עד
 מקצת העיר : אי נמי כי הוה דתנן בפרק מי שהוציא וכו' וביא
 לקמן כדף רבא בעמוד ד' מי שישב בדרך לנות שהוא עיף ולא
 ירע שהוא בתחומו של עיר והסתכלו כיון שלא הירח כחונתו
 כאנשי העיר אין לו אלא ממקום רגליו אלפים אמה לכל רוח
 לדברי ר' מאיר אף על פי שרבי יהודה חולק עליו והלכה כמתו
 כדפסק המחבר כדלקמן באותו עמוד : מכל מקום מפרש הוין
 אליבא דרבי מאיר הואיל ונס לדין יש נפקותא בנותן עירובו
 כדלעיל : כסין נאם כ' זהו חיה אות יונות ועזרת
 ככף פשוטה שלטובתקראת נאם כלשון יון אין מודדין לה אלא
 בן הקסת לא דוקא בן הקסת במש' אלא בן חיתר ולפנים
 כמקום שהוא פחות מ' אלפים : הגוהר במיימוני פרק כח
 מהלכות שבת : והוא מן התוספות בפרק כיצד מערבין וחיבור
 בתחילתו ואם לאו מודדין מן הקסת כו' : אזהרה זו לבית דין
 שלא ישרפו כו' : גוף הלא אצטרף לרי ללאו : הרבי נתן לחלק
 אך במשניותוכים יתורה קדושה דהא שבת חובת התף ונזהר כין
 בארץ כין בחוצת לארץ : ומשבותוכים ליכא למשמע : אלא
 אתיא לגיורא שהו' ויליף במשבותוכים שנאמר בני מיתת כד
 בפרשת חרצנים בארץ מסעי והיה אהלה לכם לחקת משפט
 לדורותיכם ככל משבותיכם מה התם במיתת כד אף כאן במיתת
 כד קאמר רחבנא לא תכערו כן נדרש בגמרא וישפך דייבמות :
 ובפרק אמרו לו מסיק כו' בפרק אמרו לו דוחה
 דריאה שמביא רפרם בפרק בתרא דיומא שאין עירוב וחוצות
 ליום כפורים ומסוק ואמר האדרפוס כדוהא היא אבל בתא
 דאין עירוב ליום טוב הכי קיימא לן : וכן כתב לקמן כדף כב
 בעמוד ג' בשם רב אלפס והאלפס כתב כן בפרק קמא דביצור
 וכן האשירי : ובאחר שענש כרת כו' כמו שכתב
 הרב המחבר לעיל כבימין לו : וביתר במקומות שהבאתי שם שכל
 מקום שיש כרת או מיתה יש שם לאו ואף על פי שלא כתב :
 ונרסין בירושלמי הדיא אמרת כו' : מדקאמר כמות
 וכנרעיות : הלא ככותבת כמות שהיא נכפח שלה שמע מינה
 שצריך לכבוש ולחכות בשד רפירי על הגרען ולמטע את הדגה
 מה שיכול : ואחר כך משערין וכן כתב האגמון והשונו : כמור
 וכנרעיותא כשישפך האוכל על הגרעין עד כאן לשונו :
 פסק בעל הלכות נחלות דהלכתא כרבי יוחנן כו' בן
 עטר כו' פירוש כאן לבריאה כאן לכולה כמו שמתוך שם על
 המשנה דקתני שם מחנכין אותם קודם שנה או שנתים :
 וכלבד שלא יצאו ידיהם פירוש להגביה שולי תלוקו על ורעין
 דאינו נראה כמלוכש אלא כנושא על כתיפו ואמר מר הוועא
 בשלית מקופלת כו' רשי' : כדנכח התם שיש בו נכלים כו' :
 והאמנעי יש בו משום כלי ככרת כדתנא בסוף פרק ב' דביצור
 ומשום הכי אסור : אומר רבינו יצחק כש כו' כלומר
 נבי משירין אין שייך לחלק שיותר טובים הם כשמתקני ביום
 טוב סבירי וס טוב ולכך אי לא הוא הוה דרשינן לכל צורכיכם
 שבותרים בכל ענין ואפילו אם היה אפשר לתקן בעיט : אבל
 באוכל נפש עצמו לא נוכל לדרוש היתר אלא כמה שמתקלקל
 אם נעשה בערב יום טוב הואיל ויש חילוק בין אוכל לכול
 מי ייכר לנו שיותר יותר ממה שהוא מסתבר לכן אין לנו
 היתר מן התורה אלא במידי דמתקלקל אם נעשה בערב יום טוב
 והיינו משום דסתם משירין אפשר וסתם אוכלין מפגיז טעם
 ואי

עמוד ד

דף כד

עמוד ד

עמוד ב

עמוד ד

עמוד ז

עמוד ז

עמוד ז

עמוד ז

עמוד ז

דף עמוד

עמוד

עמוד

עמוד

עמוד

עמוד

עמוד

עמוד

דף כה
עמוד א

ואי אפשר כמו שכתב ראב"ה כשישן הש"ע והמורכב מביא בקוצר
 כפרק אין עירין: כ"ר כמקצה מחמת איסור דדחיה
 בידים כגון כ"ר שהדליקו בו באותו שבת אבל שאר מוקצה מחמת
 איסור מותר כדלעיל כדף כ' בעמוד ד': ואין חילוקין
 בין שבת ליום טוב פירוש שלא תאמ' יום טוב חמור יותר כדלקמן
 בעמוד זה: דסתמא דתלמודא מקשה לר' יוחנן:
 דכיניו יצחק פסק הלכה כרבי שמעון במוקצה דשבת: והגמרא
 מקשה עליו והיא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה: ותנן אין
 שבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב:
 אור פירוש בערוך שחוף כלי שגורפין בו את התנור:
 ורש"י ורבינו תם מסכימין לזה פירוש שיש חילוק בין מוקצה
 לנולד: תמרי פריסיתא פירש רש"י שטובות הם
 ומכשולין כל ערסם וכל האוכל שלהם נפרש מן הגרענים לכן
 אין ראיה לטל"ל: והוא דפריך בסוף פרק כירה על ר' יוחנן:
 פירש ר' יוחנן פסק שם הלכה כר' שמעון ומקשה עליו ומי אר
 יוחנן הכי: והאמר רבי יוחנן אסור לשלול קינה של תרנגולת
 ומתרץ דאית ביה ביצה: ופירש רש"י ומודה ר' שמעון בגולד:
 ומקשה עוד: והאמר רב נחמן מאן דאית ליה מוקצה אית ליה
 נולד כו' להכי קאמר המחבר אף על גב דמקשה מרב נחמן על
 ר' יוחנן מכל מקום לא קיימא לן כדכר נחמן: דכן הוא דעת המקשן
 להקשות איך הבין רב נחמן ר' יוחנן: ורבינו משח
 בר מייסות תפס שיטתו כו': על כרחך רבינו משה אינו מחלק
 דהא לעיל אמרינן שרבינו משה כתב בהולכות יום טוב שהשעם
 של קורה שנשברה דאסורה משום נולד אם כן מכלן שהתנא סתם
 ביום טוב כו' יהודא אפילו במוקצה אלא על כרחך אינו מחלק
 בין מוקצה לנולד: כי רב נחמן דחק עצמו לפי
 שיטתו רב נחמן דחוק לומר שבת שמאי וכית הלל פליגי הכא
 נבי ביצ' כפולוגתא דר' יהודא ור' שמעון דאם לא כן מאי טעמיהו
 דבית שמאי ורשו וחילא נולד הוא דהא רב נחמן מוקי טעם דביצה
 שאסורה משום נולד: אלא על כרחך מאן דלית ליה מוקצה לית
 ליה נולד: אבל שאר האמוראים שפירשים השמנה גזירה משום
 פירות דגשורים ומשום משקים שזבו יש לומר דכרי להו דכולי
 עלמא מודו כנולד: וכענין זה נאמר כו' פי שנס
 חזיא משנה כר' יהודא ודלא כחלכתא: ומסקי
 חתם דמתניתין דהכא כו' פירוש מתניתין דאין סומכין אר
 הקדירה בכקעת אבל רשיבא דלא חזי להסקה כו' פירוש הואיל
 ואינו ראוי להסקה במוקצה כיהאי גונא אפילו ר' שמעון מורר
 וכן אמר המחבר לקמן כדף כ"ח בעמוד א': ואמר
 דבא הלכתא כותיה כו' בשבת יום טוב וכב' יום טוב של
 ראש השנה רב לחומרא: וכב' יום טוב של גלויות רב לקולא:
 ונראה לי הא דפסק הלכתא ביום טוב של ראש השנה היינו
 משום דבתר הכי אמר רבא מתקנת רבי יוחנן בן זכאי: ביצה
 מותרת אף על גב דהגמרא מותר ר' יוחנן בן זכאי אליבא דרב
 ושמואל: מכל מקום צריך לפסוק הלכתא כותיה: כדי שאנו
 דחוקים לחלק ולומר שאותם תירוצים הלכה הן שלא תאמר
 מתקנת ר' יוחנן בן זכאי ביצה מותרת לכולי עלמא ודרב ושמואל
 ליתא וענין זה לא שייך לכאן כי גם כגמרא צריך לומר כן:
 וכפ"ק ר' אלעזר דמילרז מעמיד מעמיד כשכלו כו' פי הא
 דשוחטין עגל שנולד ביום טוב מוקי לה בפרק ר' אליעזר דמילרז
 בשכלו לו חרשיו: מפלא האשה הקדורה אף על פי
 כו' פירש רש"י דבחד טירחא סגי: וכן לכתום לגבי מילוי אבל
 לאפות כל ככר וככר צריך עריבה ואפי"ה ורדייה לעצמו:
 שבזמן שהפת מרובה היא נאפית יפ"ה כתב חאשימי
 בפרק ב' דביצה וכן איתא שם בהגה"ה בשם התוספות דוקא
 בתנור קטן הפת מבייה כשהוא הרבה: ואין מקום לחתום
 להתפשט: ומתוך כך הפת נאפה יפה אבל בתנור גדול או בכירה

עמוד ב

כד
ד

ב

ד

עמוד ג

עמוד ד

אין לאפות יותר מכדי צרכו: וכן משמע גם שם בפירוש רש"י
 רב ארא מערים כו' פירש רש"י לאחר שכלה זו
 לאוכלה היום אם הכרתה חביבה עלי לאוכלה היום וחרור וכולה
 אין גורפין תנור וכירים כו' לשון רש"י אין גורפין
 תנור וכירים אם נפל לתוכה מן הטפילה והטיח אין גורפין אותה
 דמתקן מנא: ואתיא כדכרנן דאמרי מבשירי אוכל נפש אסורי:
 מכבשין משכיבין את העפר והאפר שיהא חלק ומשפילתו
 ומשויהו שלא יגע בפת שמרבקים כדפנותיהם ויטרפו עד כאן
 לשון רש"י: הא למדת שאמר לגרום הכיבו משמע שדעת
 המחבר שדבר זה אמור משום גרם כיבו אף על גב דפסק לעיל
 כדף י"ו בעמוד ג' דגרם כיבו מותר שמה דבר כהא קרי קרוכי
 כיבו: ובמדרכי פרק כירור ובפרק כל כתבי: מחלק בין גרם
 כיבו לקרובי כיבו ולישנא דלגרום הכיבו דנקיש לא דווקא
 ועוד יש לומר דהא דקאמר לעיל דגרם כיבו מותר דווקא
 כשאינו גרם הכיבו כימים ממש כגוף האור: וכן בטלית שאחו
 דעושה מחיצה מצד האחר שלא במקום האור: וכן בטלית שאחו
 בו האור שנותן המים מצד השיני: ואחר כך מתכבה מאליה וגם
 יכול להיות שיתכבה מאליה קודם שיגיע למקום גרמי כיבו אבל
 כאן מיר כשמעש השמן ומרחיקו מפי הגר מיד האור כהא ואינו
 דולק יפה בכתחילה: נמצא שמכבה מיד בידים ועוד אפילו אותו
 השמן עצמו שמצא מכה: דהא כשהיה בנר היה נגדר הכל אחר
 הפטילה אם כן היה כלל נאחו האור בכלו הלכך אותו דבר מועט
 טלוקה עכשיו ממנו מכה בלקיחתו: וכן נמצא באשירי פרק
 יום טוב דף מ"ח עמוד ב' ובתוספ' שם: ומשום הכי אמר בתר הכי
 במדרשה שמתר לשבט אותו עץ שלא אחו בו האור ואינו דומה
 למסיר שמן כו': דהא לא נאחו האור בכלול וגם אותו עץ שדולק
 עכשיו אין מתכבה מאורו כשביל לקיחת זה כמו במסיר שמן:
 אמרינן בפ"ק דביצה וכו' פי רש"י נהיות כמין תיבולין ועומד
 בשוק ואינן מתוכרות לקרקע: תריסין דלתות פתחיהן: ציר
 באמצע כעין בליטר ותוחבין אותו בחר שבאמצע דופן פתח
 התיבה: ציר מן הצד ידות לשני האשים מן הצד כשאר דלתות:
 אפי' כבית שהוא מחובר ושיק בו בניין וכתיב: לדי
 שתיטול מעיסתה הלרז בעין יפה: פירש רש"י שיעור הלרז
 אחד מכל דלחת וכשאינן יודעת מידת עיסתה היא מקמצת
 ואומרת אין כאן כל כך אבל כשיודעת מידת עיסתה יודעת
 מה תפריש ועינת יפה בה ע"ל: אמר אביי שמואל
 הלכה למעשה אתא לאשמעינן: פירש רש"י הא דאמר שמואל
 אסור והוא שגור במשנתו מותר שמואל בשמעתיה דאבד אכול
 הלכה למעשה אתא לאשמעינן שהכא לשאל הלכה לעשות
 בערוך לו לאיסור ואי חזינן איניש דעביד לא מחינן ביה דהי כה
 דמותר ואין מורין כן: וכן פירש רש"י שם נבי דוד
 באגרא כו': לשון רש"י כפרק המביא דדרו באגרא כמות על
 כתפיהם לדרו ביום טוב לאותו משוי באכא כמות בידיהם משום
 שינוי: ואפי' אינו להקל מכל מקום שינוי הוא ואינו מרבה טרח
 בשונו: עד כאן לשון רש"י: נמצא הוא דנקט וכן פירש רש"י לאו
 דווקא כי המחבר אומר ואפילו משנה להחמיר: ורש"י לא פירש
 אלא ואפילו אינו משנה להקל: אבל בהדיא פירש ואינו מרבה
 טרח: והמחבר אינו מביא ראיה אלא אף על פי שאינו להקל
 ותלמודא מחדר ואויל כו': כלומר מביא אסמכתא
 דבנן דתיקנו עירוב תבשילין אבל לעולם דרבנן ואסמכתא
 בעלמא הוא כד פירש רש"י שם: וחדר מייתי הגמרא מהו שרש
 הטעם למח תקנו עירוב תבשילין ואפילו בה אמוראי: וכל
 שזכר בעירובי שבת כגון כנו וכו' הגדלים ועכו ושפתו
 העכדים: וכל הנך מביא לקמן כדף ר"ה בעמוד ב': ובאותו
 עמוד כתוב דמזכה העירוב לבני עירו על ידי שליח צריך השליח
 לקנות העירוב בהגברת ולומר זכיתי להם:
 משום

דף כו
עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף כז
עמוד א

עמוד

עמוד ד

בשום דנמנא כקונה קניין בשבת נראה לי האיל והירושלמי
 נותן טעם לפי שהוא כקונה קניין בשבת לא בעינו חתך במקח
 ומכר בשבת אבל לפי טעם של תלמידיו גזירה פן יכתוב אבל
 בקידושין עצמן אין ברם שום איסור על זה יש לוטר כשאין לו
 אשה ובנים מותר וישנים בקיום שלא יקטננו כו' וישנים
 פירש רבינו יצחק כל בהגהה בסמך בפרש בשם רי דהאי וישנים
 קאי אקסם שלפניו ולא על איכוס והתם מכרי רבנן אם קטם
 פטור אבל אסור לכתחילה ומפרש רי דהיינו טעמייהו דרבנן
 בשום דמתיי כמתקן כלי בשום הכי אסור לכתחילה אבל ר
 לעוד סובר כשקטמו מתקן כלי גמור הוא וחייב חטאת ונקיטום
 מחמיר ר' אליעזר טפי מרבנן אף על גב דבגטילות קסם להוציא
 רבנן מחמירין ואמרין חתם דרבנן קוטם כו' וישנים
 כלומר אבל לר' אליעזר אסור כי פליגי בפרק המביא שר' אליעזר
 מקיל בלקיחת קסם להוציא שינוי ורבנן מחמירין כדלעיל אך
 בקטימת הקוסם מחמיר רבי אליעזר וסובר חייב חטאת מחמת
 תיקון כלי ורבנן סברי פטור אבל אסור וכשקטמו להוציא מאן
 דמחייב חטאת לעיל סובר כאן שפטור אבל אסור ומאן דסובר
 לעיל פטור אבל אסור דהיינו רבנן כאן מתירין לכתחילה
 גזירה שמה יקטם והי הגט מחומר אחר כתיבה קצועה
 ונתינה כדלקמן בדף קכ"ט עמוד ב' כגון ראשו
 חרשים דוקא לנשים נתנה מצוה זו בשביל שלא פרקו נזמייהם
 ועוד אמר רבי יצחק דמלאכה כבידה כגון לחוש ולזרוע אסור אף
 לאנשים מירכתוב אסור נסתרת שם כיום המעשה ותרנג יונתן
 יומא דהולא והתם נבי ראש חדש קאמר וקרי לערב ראש חדש
 יום המעשה אלמא ראש חדש לאו יום מעשה הוא מרדכי פרק
 הקורא מעומד אבל בחנוכה וראש חדש כו' שני
 מעשים היו אחד בחנוכה ואחד בראש חדש ניסן וממנו שמענין
 דין זה שמכרין ובהיא הוא בירושלמי וטביאו בשמחת בהרם
 בכין ל' מלא נחט ככת אחת כשראוטן תוחב
 תחבורת הרבה כמלא אורך הברז ואיר כך מושכו מן הבגד
 ונמצא תפירה הרבה כמשיכה אית ודרכו לעשות כן בכנר צמר
 והידוע לולעשות כן הרי זה אומן רשע אימרא בשפת
 חלקי שדרך לתרת בגד עכר סביב שולי חתלוק שלא יבול
 כשנדרו בקרקע והדיט אינו יודע לכוין באותו בגד שתהא השפה
 מכוננת בו לא מעקם לכאן ולכאן ועשייה רחב במקום זה וקצה
 במקום זה רשע קלקלי מים שברשו הרבים מים המכונסין
 בנובו לשתות מתן ונמשיכים לתוכן וכל רשו הרבים ומתקנים
 ומתמים חרזינים שבהם הולך הובל לגור רשע להפקיז
 את הכלאים כמועד קטן בפרק קמא בפרש בשום הכי
 עושין ענין ורר כמועד כי הפעלים פנוין ולקחון מעט שכה
 שליחות ושכרם היה מתרומת הלשכה וכל מה דמעין לצמצם
 בעות דחקש עבדין ועוד אמר שם דבגנוסטר
 אסור לקטן בהרכות גידה בדף ל"ט בעמוד א' כתב דבסכין גם כן
 אסור כמו בגנוסטר טכא שטמופק דשמו גם כן בסכין אורחיה
 הוא תרי כופייתא פי כערוך כלים וחיו שופכין
 אותו מועת כמתנה שלא כתנאי לכך לא היה ריבית וגם שלא
 הזכירו שנותנלו בשכר ומעות תנאי בפרק סי
 שהפך כל שאסור כו' פי אמירה לגוי שבות אף כמועד וכן
 כתב לקטן במעות נדה בדף ל"ט בעמוד א' תרכיצי
 גינה להרביץ בטום שיגורלו חירקו אף על גב דליכא פסידא
 רשי' ולא אסר התם אלא במקום כו' כגון בשדה
 וקיימא לן למה לא נאסר להאיר גבשושית מן הבית גם כן בשום
 בונה כמו שאמרין בשדרש משום חורש כראמר לעיל בדף י"ב
 בעמוד ב' בשדה חייב משום חורש וכיית משום בונה ונראה לי
 ליישב הואיל ואיסור חול המועד משום שירחא ולא שירחא כראמ
 בסוף פרק מי שהפך ומייתי לעיל בעמוד ב' ולא משום אם

דף כה עמוד א

עמוד ב

עמוד ג

כ"ט ד א

המלאכה דומה לאחד מאבות מלאכה כגון קשור ושתיו דלית ביה
 טירחא והירושלמי יש בוטורה יותר מבכנין כמו שכתוב במדכי
 פרק הקורא מעומד נבי הא דאמרין בנפירא ושאין בו כישור
 מלאכה לעם כגון ראש חדש כו' שכתב רבינו יצחק וזה לשונו
 מלאכה כבידה כגון לחוש ולזרוע אסור אף לאנשים כו' ולעיל
 בחיפוד דף הכאתו שפע מינה שהזכיר חרשה שהיא מלאכה
 כבידה ולא הזכיר כניין אחר כך ראיתי בספר מצ' קטן ומצאתי
 בהגהה מעין ורר שפרשתי: רבא שרי לכסכומו
 קרמי כו' נראה לי דהיינו רבתייה שמוטר לחכך אפילו סודר
 שאסור בשבת מפני שהוא מלכנו אבל לחכך התלוק זה מותר
 אף בשבת כמו שכתב הרמבם ז"ל בפרק כ"ב בהלכות שבת:
 ואין מחשיבו דבר האסור פירוש שמה יקריעו יותר תוספת
 פרק טקום שנהנו: כלכי יוחנן וז"ל דאמרי כל
 איסורין כו' כל העניין כפול לקטן בדף ט"ט בעמוד ד' ובסוף
 עבודה זרה בפרש הטעם יין נכך משום חומרא דעבודה זרה
 וטבל כדתיירא כן איסורא כדשמואל דאמר חטאתא חטאת פושרת
 כל הכרו ולקטן כדף ט"ט בעמוד ד' כתב טעם אחר אליבא דרבי
 שמעון: ולכך מחמירין שלא בנינו במשחו כו'
 ובנינו ראוי להחמיר הואיל וחייב עליו כרר' יותר טעמים
 המפורשים לעיל אף על פי שהיא כמו גזירה לגזירה אין לחוש
 כי בכמה מקומות בתלמוד נמצא כי האי גזירה והפעמים בשבת
 כולא חרא גזירה והפעמים משנה שניו אורייתא והכא משום
 חומרא דחמין גם כן אין לחוש: אומר רבינו יעקב
 דבין נכך כו' נראה לי משום הכי לא פירש רבינו תם דמיידי
 בחמין בפסח דאם כן אפי' שלא בנינו גם הוא כמשהו כדפסק רבא
 לעיל: אי נמי כו' שאין להחמיר דחמין בפסח כמשהו
 ומכרות של גנים כו' רצור לומר אף לשרא ימות השניר
 בלא איסור חמין: זהו לחתוך כו' עונן ומכל מקום
 בסמינים גדולים צריך ליבון אפילו רוצר לחתוך בו דבר עונן
 שדרך להיות גומין בסמינים גדולים ואין מועיל בהם נעיצת
 קרקע וכן כתב לקטן בדף ט"ח בעמוד ד': כלי
 שבישל בו תרומה מגיעלו כו' נראה לי זה דנקט נפעמים
 זה דרך הירושלמי להצריך הנעלה נפעמים לפלוט בליעתו
 כמו שמצריך לנחשילין לחתוך קורה שבישל בה רותח תוך
 הפסח וכן כתב בירושלמי בפרק אילוי עוברין והמדכי מביא
 בפרק כל שעה: ונבי נבילה תניא כו' ומאי שנא
 נבילה שמצריך כלי ראשון וכתובתו כני בכלי שני:
 ובירושלמי שלפנינו אין כתוב כי אם כו' והיא היא
 כלומר ואין למידין הימנה לענין נבילה שהיא די בה בכלי ב' כמו
 בתרומה ומאי שנא: ולפי זה יתיישב אף בקריחה של
 נחשת הואיל ונ' פעמים בחמין פירש בכלי שני אם כן המעלה
 שיש בנבילה יותר מכתרומה יש ליישב היינו להצריכו כלי
 ראשון אבל לפירוש שמפרש'נ' פעמים בחמין נבי תרומה בכלי
 ראשון אם כן על כרחך צריך לומר המעלה שיש בנבילה היינו
 שמיירי בכלי חרס ואין לו תקנה בשום דכאיסור דאורייתא
 אמרי דהתור העידה על כלי חרס שאינו יתא מידי דופיו לעולם
 אבל אין לפרש ולעולם בכלי נחשת איירי והיינו מעלה בתרומה
 שמצריך ליבון ואין לך שום איסור בעולם שאינו די בהנעלה
 בקדירות וחרות דבבולעו כך פולטו אלא על כרחך בכלי חרס
 מיירי ומכל מקום נבי תרומה מועיל הנעלה אעפ"י שהוא כלי חרס
 הואיל והוא מדרבנן לגמרי ואין שייך בה שום גזירה מחמת דבר
 אחר כמו בכשר עוף בחלב דשייך בה לגזור מחמת בשר בתבואה
 וכן כתוב במדכי פרק כל שערך ג' מיוזת בכלי חרס כו' ונראה
 לי לפי גרסת הירושלמי שלפנינו אז אפשר פשוט לפי פירוש
 רבינו שמשון כלום אין למידין ממה לענין נבילה לומר גם כן
 שם שיש די בהנעלה אלא אין לתקנה ולא ידך גירסא דמגעילו
 באור

עמוד ג עמוד ד

דף ל עמוד א עמוד ב

באור כך הפשט כלומר צריך חזרת כבשן והיינו נמי אין
 לו תקנה כי הראשון אולא ופנים חדשו כאין לאין וההפשט
 קצת דהוק לכך כביא הירושלמי גירסא שלפנינו:
 ואין קשה מדברי זקוני לדברי פירוש כמה שנתתי
 מעלה לתרומה יותר מלכבילה או חזיר והקני נתמעה
 לכבילה יותר מלתרומה כי לשם בזבחים פרק דם השאת אשר
 בו דברתי מיירי בתרומה דאורייתא דהא דבא מצריך אותה
 למעוטי כו' פירוש ובמינו אמר רב דאמר כי
 ככל איסורים שבתורה סובר רב מין במינו במשהו כדאמר שם
 בגמרא חותך מקום פיעפועו לפי אומדן הדעת כו'
 אבל המחבר עצמו משמע ולא סבר כאן מוקאמר לעיל בעמוד
 ב' חיסה שנמצאת בעופות בערב פסח והן מלוחים או צליים
 כ' משמע הא אם אירע כך בפסח עצמו היה אוסר במשהו:
 כ' שיהיה מיל דהיינו רביעית משעה החלק אחד מכ'
 בשעה כן הוא בתוס' פק דפסחים בדיבור המתחיל אחד אומר
 בב' שעת כו' וכן בפ' מי שהיה טמא דמהלך ארס בינוני ביום
 אח' מילין ויום אחד טמא לב שע' נמצא חילוק מיל ברכיעות
 שעה וחלק כ' משעה וכן דרש מהלרי חויל: ומהיכא ייתי
 לן אזוהרת כל יראה יש מקשינן כאן הא אמר לעיל בתהלת
 המצוה הא דמריבין מכל מחצות כמה דברים אמורי כשאכל
 כזית חמץ בכדי אכילת פרס אכ' יש בו גם כן כל יראה כדפיר'
 רבינו תם לקמן בשכר שלנו ונראה לי שהמקשי טועי בפשט
 הסמג וגם כל הסוגיא בגמרא נעלם מהם שאין יכולין להבין
 פשט הסמג בתחילת המצוה שכותח הבבלי וכל הנך דמתני'
 מדברי' בשיש בהם בכדי אכילת פרס כזית אם כן כולי עלמא
 מודו בזה שלוקח אפילו לרבנן כמו שאמר המחבר עצמו
 בדברי רבינו תם בשכר שלנו ובגמרא תניא דדברי' לאיעוד
 לוקח ורבנן פליגי עליה ועוד הא אמרינן בהדיא בגמרא הנח
 לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אי בעינא
 קא אכיל בשילה דעתו ואי מישטר קשטיר ליה ואכיל לירת
 ביה כזית בכדי אכילת פרס וזה לשון האשירי ויש פרק אילו
 עוברין תנו רבנן כל מחצות לא תאכלו לרבות כותח הבבלי
 זכר המדי וחומץ האדומי יוכל יהו ענוש כרת תלמוד לומר
 כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל
 עירובו לאו דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים על חמץ גמור
 ענוש כרת ועל עירובו כולא כלום ואף על גב דאמרי רבנן
 בערובו כולא כלום מילקא הוא דלא לקי אבל איסורא מיהא
 איכא וכי אמור רבנן נמי מילקא הוא דלא לקי הני מילי
 דליכא כזית בכדי אכילת פרס כגון כותח הבבלי ושכר המדי
 וכיוצא בו אבל היכא דאיכא כזית בכדי אכילת פרס אפילו
 לרבנן חייב פירוש מלקות מדפירש רב אלפס דברי חכמים
 מכלל דאית להם הלכה כדברי חכמים עד כאן לשוננו והאריך
 עזיז אבל קצתלי' אם כן גם המחבר סובר הלכה כדברי חכמים
 כמו האלפסי והאשירי דבאין בו כזית בכדי אכילת פרס
 מלקות ליכא ומה שאמר בתחילת המצוה כמה דברי' אמורי'
 כשאכל כזית חמץ בתוך התערובות בכדי אכילת פרס אינו
 קאי על הנך הזכרים במשנה כי אותם העניינים אין בהם
 כזית בכדי אכילת פרס אלא קאי אתערובות דעלמא כלומר
 הא דאמרינן שלוקח התערובות חמץ היינו דאית ביה כזית
 בכדי אכילת פרס והא דנקט סדר המשנה דפרק אלו עוברין
 זמסיים בה אם אכלן בפסח לוקח ואין בהם כרת שנאמר כל
 מחצות לא תאכלו והיינו דרבי אליעזר דלרבנן לא דרשי כל
 כדאיתא בהדיא בגמרא וכל סדר המשנה עד לוקח ואין בהם
 כרת מדברי רבי אלעזר הוא וזה לא קשה מידי כי להכי מביא
 הדרשה שדרש ר' אלעזר כדי להציע ההוכחה דבתר הכי שאלו
 עוברין דמתניתין אין פירושו בכל יראה והיינו מדמצריך רבי
 אלעזר קרא דכל מחצות לאכילה מהי יתתי בכל יראה נמצא

עמוד ג

עמוד ד

שמוכיח המחבר לקמן בחזק מדמצריך רבי אלעזר קרא וכל
 מחצות לרבוני אכילתו והיינו בפחות מכזית בכדי אכילת
 פרס ומתניתין דאלו עוברין נשגירא אליבד כמו שכתב
 האשירי ומיירי גם כן בפחות מכזית בכדי אכילת פרס אם כן
 על כרחך אילו עוברין דמתניתין פירוש מעל השלחן
 כל האריכות הוה כתבתי כדי לבאר שיטת שמעתא אבל
 לתרין שיטת הסמג איני צריך לומר כי אם בקוצר הא דמוכיח
 לקמן פירוש דאלו עוברין דהיינו מעל השלחן זהו אליבא
 דרבי אלעזר כי מתניתין אתיא כזיתיה נמצא שמיירי אפילו
 דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אם כן כל יראה מנלן וגם
 סתם כותח הבבלי וכל השמים שם סתמא לית בהו כזית
 בכדי אכילת פרס כדאמרינן שם בגמרא ומה שאמר למעלה
 כמה דברים אמורים כשאכל כזית חמץ בתוך התערובות
 בכדי אכילת פרס זהו אליבא דרבנן ולפסק הלכה קאמר כמו
 האלפסי והאשירי ונראה לי היא דקאמר לעיל בכמה דברים
 אמורים כשאכל כזית חמץ בכדי אכילת פרס דהוא הדין אם
 לא אכל מכל מקום יש בו איסור מלקות דכל יראה אך להכי
 נקט כשאכל דאין לוקין על כל יראה משום דאין בו מעשה
 אלא אם כן שקצה חמץ בפסח כדלעיל בהפוך חרף בעמוד ג'
 והמחבר רצה לדבר שיש בו מלקות בכל ענין אפילו קנאו
 לפני הפסח למדנו מכאן שמתוך לקיים בפסח
 דבר שיש בו חמץ כו' פי' שאין בו כזית בכדי אכילת פרס
 כגון הני דמתניתין וזה גלמוד מפירוש רבינו תם לאפוקי
 מפירוש ר'י שפירש שגם הנך דמתניתין עוברין עליהן ככל
 יראה ואסורים לקיים בביתו ולא תנכיה ידה
 כלומר תהא עסוקה בנעק כל שעה אמנם אין שייך עד ולא
 לפירוש רבי אלעזר כפי' כי לפירוש אין נפקותא אלא שיהא
 שאוב בטרם שהוא לילה כדי שלא יבא בלילה במחבר ואם
 כן מיד מותר ללוש בו באותו לילה דברים
 שנישאת עליהם מתחילה לקמן בדרף קכז בעמוד א'
 מביא רק דברי חכמים משמע שסובר כך לחנן
 שאומר שם כן וזה קאי אמר שאמר ולא שנוע כי כן אמר
 חנן במשנה ריש פרק שני דיני גזירות וגם בכרייתא בגמרא
 לשם: לא תמצא מי שילוח לה כו' לפום ריהטא קשה
 הלוואה מאן דכר שמייה הוה ליה למומר לא תמצא מי שיקנר
 ממנה אכן לא קשרה מידי כי הוה מביא פירוש רבינו יצחק
 כצורתו ורבי יצחק קאי על הברייתא שמביא לשם בגמרא וזה
 לשונו מי שהלך למדינת חום ואשתו תובעת מוונות בני כהני'
 גדולים אומרים תשבע והנן אומר לא תשבע בא בעלך ואמר
 פסקתי לה מוונות נאמן עד כאן לשון הברייתא ועלה קאי
 פירוש ר'י שכתבו התוספות לשם וזה לשונם נאמן להצריכה
 שבעה ובשבעתה תנבה מה שלותה ואכלה דאי לאו הכי
 לא תמצא לעולם מי שילוח שירא להפסיד אבל עכשיו שהיא
 נשבעת לא יראו כלום שסומכין עליה שתשבע עד כאן לשון
 תוספות ובתוספות אתי שפיר שכתבו לשון הלוואה הואיל ועל
 הברייתא קאי דהברייתא כתב סתמא ומצי למיירי בהלוואה או
 מכר וחד מבייהו נקט ופיר' לי שהביא המחבר לאפוקי מפירוש
 ר'י שפירש שנאמן דקתני בברייתא על הבעל קאי שהבעל
 נאמן בשבעתה להוציא מיד האשה מדה שנתנו לרת בית דין
 והאלפסי והאשירי הסכימו לפירוש ר'י ור'י פירש
 בודק את הגוף כו' גם המיימון פרק יג דאישות פירש כפירוש
 קמא דסמג ולשם בהנה כתב כלשון הסמג איך שילוח והעריך
 לא פירש וכן ואף על פי כן על כל זאת אני מתמ' והלא בהדיא
 בגמרא הוא כדפ'שי כרתנן בפ' בתרא דכתובו דרבנן אומ' אף
 לא מנוה רע לכוה יפה לפי שנוה היפה בודק ומפרש בגמרא מאי
 בודק כדשמואל דאמר שמואל שימי וסת תחילת הולי מעים עד
 באן לשון הגמרא אם כן מה שייך לפרש בענין אחר או מה
 ספ' מע' לו א 36 i שייך

דף לא
 עמוד ב
 עמוד ד
 דף ל
 עמוד

עמא

מוד 1

שייך לתלות בפירוש דבר שכתוב בהדיא בגמרא / ולפי דעתו
 צריך לומר שהוא גורם בענין אחר מגורסת הספרים שלנו /
 לית הלכתא ככל הגי שמענתא כו' / וכתבו ותוספות
 שם שכהאי גוונא איכא בפרק תולין שאומר לית הלכתא ככל
 הגי שמענתא והוא לאו דווקא והדיבור מתחיל לית הלכתא
 ככל הגי שמענתא והוא בסוף הפרק ומר שכתב המחבר בתר
 הכי ומשתתאראם האלמנה אין לה מונות לפום ריהטא קשר
 אהך דתבעוה לינשא דמשם דווקא משתתאראם ולא משתבעוה
 לינשא / אכן נל' דלא קשה מידי ופירוש הוא אהך דתבעוה
 לינשא ונתפייסה להמדינו דמשתאראם קרינא בה נתפייסה
 ולא מקודם לכן / ואם תקשה למה המתן עד עתה לומר הפירוש
 יש לומר בתחילה רוצה לסדר אותן שמפסידין את המונות
 כמו שהם סדורים בגמרא ובלשון של גמרא ואחר כך מפרש
 ותדע דא המיימוני כפי יד דהילכות אישות כתב גם כן כלשון
 הסמג בהא דמשתתאראם אברר מונותיה ודרין דמשתבעוה
 ונתפייסה לא הוכיר ושאר כל המפסידין כתובתה נקט כסדר
 ששנאם המחבר אלא על כרוך בזה שכתב משתתאראם וכו' /
 בזה כתב הדין דתבעוה ונתפייסה דאם לא כן דין זה הירר
 בדורג במיימוני / ואם תאמר שמה לפי זה לא הוכיר המיימוני
 דין דתבעוה ונתפייסה משום דלא סבירא ליה והוא סובר דלא
 כפירוש ז' וסובר דלית הלכתא ככל הגי שמענתא אכולהו
 קאי וקאי גם אתבעוה ונתפייסה כמו שסובר האלפסי לפי בזה
 שפירש האשירי דערך האלפסי והוא דמשתתאראם האלמנה
 משמעוה אחרת יש לו עכ' זה אינו / דהא בהגה במיימוני מביא
 פירוש ז' דהבא אהך שכתב המיימוני ומשתתאראם האלמנה
 אברה מונותיה / ואי לאו שפירש המיימוני כמו שפירשתי אהיא
 קאי ההגה דפירוש ז' והאריך עוד וקצתו : נפל הבית
 או טלא כו' / וזה לשון המיימוני בפרק י"ח דהילכות אישות /
 הפוס ריהטא קשרה דלעיל כתב נפל המדור אין היורשים
 חייבים לבנותה / אכן לא קשה מידי דלעיל מיירי בבנין המדור
 שאין כח בני האלמנה לכופ היורשים לבנות לה אותו המדור
 שלרר אבל צריכים לשכור לו בית / אחר אם הם הפועים יותר
 לשכור לה בית אחר מלבנות לה המדור שלרר אבל לדחות
 לגמרי אין כח בידם / ולפי שיטת הגמרא ופירוש רש"י בפרק
 הנושא לא משמע כן / אכן לפי הירושלמי שהביא האשירי בפר'
 נערה שנתפתה כן הדין ולשם כתב האשירי שגם לגמרי דין
 בפרק הנושא יש לפרש כן שהיבים לשכור לרר בית כשנפל
 הבית או לבנות לה / וכתב שיש מפרשים כן / ומסתמא הם
 הלמכס והסמג ובטור אכן העור סימן ע"ה משמע בהדיא שכן
 דעת הרמבם כדפירשתי : אמר רבא אמר רב נחמן
 בשתפס מחיים מפרש בתוספות ז' פרק הכותב וזה לשונו
 דמרגי תפיסה מחיים דבעל אפילו לרבי עקיבא דההיא שעתא
 לא שייכא שבועה ולא קרינא ביה הברר ליפרע מנכס / יתומים
 לא יפרע כו' / וכיון דאין צריכים שבועה וכו' במה שבידס / עד
 כאן לשון התוספות : וההיא דכסא דכספא
 נעמידנה כו' / פירוש עד השתא עלה ברעתינו שההיא תפיסה
 בכסא דכספא שלא ברעון היתומים היתה ורבא פסק שמועיל
 כדלא אמר שתחזיר הכוס ושתפייסתר אינר תפיסתר ואז לא
 היה צריך לפסוק על המונות / אלא אמר זילו הבו לה ואינה
 צריכר לחזור הכוס משום הכי הוצרכנו להעמידו כשתפסר
 מחיים אם כן לפירוש רבינו הגנאל על כרחך צריך לומר שרבא
 אינו סובר כרבינא / ודברי עקב בר נפתלי ליתא ועתה אומר
 המחבר שגם לפירוש רבינו הגנאל יש ליישב דברי רבי יעקב
 בר נפתלי / והוא תפיסה דכסא דכספא ברעון היתומי היתה /
 ולא היה מחלוקת בין האלמנה והיורשים על תפיסת הכוס
 אלא המחלוקת היתה שהיורשים לא רצו ליתן עוד מונות
 והואל וקבלה מקצת כתובתה והיינו כרבי שמעון שסובר כן

ימוד 2

דף לב מוד א

שם / ואמר שם רבא הבו לה מונות לית דהש לדברי שמעון
 גם המחבר פסק לעיל בעמוד ג' דלא כוותיה וכתב אם מכתב
 מקצת כתובת יש לרר מונות וארברר כמגור תפיסתר
 היורשים הכוס כדי להתפיסה כתובתה במונותיה / וכל זה
 שתיקן המחבר דברי רבי יעקב לפירוש רבינו הגנאל / מוכרי
 ז' ולא בתוספות פרק הכותב דיבור המתחיל והוא שתפס
 מחיים / ועיין שם ותבא לתמצית הדבר ולעומק הפשט / ושם
 מביא דברי רבי יעקב ורבינו הגנאל שאומר דדברי רבי
 יעקב ליתא ועליו אומר רבינו יצחק זה לשונו / ואמר רבינו
 יצחק דלאו ראיה היא דאיכא למיכר דההיא תפיסתר דכסא
 דכספא הורר ברשות יתומים דשנא סבורים היו להפסיד
 מונותיה על ידי תפיסה זו / לכך נראה דרבא בעל הוב
 איירי / עד כאן לשון תוספות נמצא גם טעם שתיקן המחבר
 לפירוש רבינו הגנאל שההיא דהכותב אתפיסתר בעל הוב
 קאי ולא אכתובה גם הוא מדברי ז' וכן פשט הסמג ודעת ז'
 כשפירך בגמרא נבי בעל הוב וכתובתה ולרבי עקיבא דאמר
 ינתן ליורשים ולא לבעלי הוב ולא לכתובה וכי לדידיה לא
 מרגיא תפיסה כלל בתמיהה ואמר רבא הוכיח דתפס מחיים
 מהני בזה קאי רבא דווקא אבעל הוב אבל כתובתה אין מועיל
 שום תפיסתר במרר דברים אמורים כשהגיה נכסים שאפשר
 שיוזנו כו' עד אחר כך כגון שבשעת המיתר היו מרובים
 ועכשיו דוקרו מוזנו או נתקלקלו הנכסים והסרו ואין בהם כדי
 מוזן אילו ואילו עד שיבגרו כבר וכו' בהן יורשים בשעת מיתת
 אביהן דקרינן בהו נכסים מרובים ויקחו הנכות חלקם והמגיעם
 כפי שומא של שעת מיתת אביהן והגנים יקחו חלקם שהיא
 מגיעם באותו שעה / וכל מה שחסרו נכסים חסרו לבנים
 ולבנות לכל אחד כפי חלק הראוי לו / וזה לשון רבינו שמואל
 בן שאיר / ולשון הגמרא כך הוא פשיטא מאן דאמר מרובים
 נתמעטו כבר וכו' בהן יורשין / לפיכך אפילו בתקנת
 אחרונים כו' / וכן כתב המיימוני בפרק כ' דהילכות אישות וכן
 איתא שם בהגהה בשם הרב רבנאניס הלוקם בנף קלו
 בעמוד ב' / כתב דנגבין מן המטלטלים ובהגהה במיימוני
 דלעיל מביא שני הפכים אילו שכתב המחבר באילו שני
 המקומות : והיינו כרבי אלעזר בן עזריה / היינו
 רבי אלעזר בן עזריה שביא לעיל בעמוד ב' שילא כתב לה
 בעלרר התוספת אלא מנת לבנותה / וכשכנס כל
 הנכסים היודעים לה / פירוש היודעים שהן שלה /
 מוציא הגוף מיד הלוקחות כו' / פירוש דאמר אני לוקח
 ראשון / האלו הן הנסקלין עו ועל הבהמה הא דלא חשיב
 כאן ובמשנה ד' מיתו גם והמביא הבהמה עליו / כלום במשכב
 זכור כדאמר לקמן בעמוד ג' ענין לשכב בנין תלמוד לומר
 ס' / נראה לי משום דהו אזהרה לשניהם כדאמר לקמן בעמוד
 ג' אזהרה לשכב מלשון שכבתך הגשמע גם שכיבתך וגם
 משמע בגמרא ד' מיתת דגריסין שם הבא על הבהמה והמביא
 הבהמה עליו / לדברי רבי עקיבא אינו חייב אלא חטאת אחת
 אם עשאם בהעלם אחד שכבתך ושכיבתך חוה היא עד כאן
 לשון הגמרא : והרגת את האשה כו' / כלומר גם
 כפסק זה יש ראייה דבמקום שנאמר הריגה פירוש נמי שקילה
 דהא כאן כתב והרגת את האשה וגומר / עד דמיהם בס' / ולעיל
 אמרנו כל מקום שנאמר דמיהם בס' זו היא שקילה / ואם תאמר
 אם כן מה צריך להביא מטיסר / לילף מאשה לחודיה במרר
 מציעו / ויש לומר דאי לאו מסית חוה אמינא שאני באשה
 דכתיב גבי תרוננו דודתם דמיהם בס' אבל גבי תרוננו דאיש
 לא כתיב דמיהם בס' והלמי אצטריך לאתויי מסירת / דגבירר
 גמי לא כתיב דמיהם בס' / וממסית לחודיה גמי לא מצי למילף
 דהוה אמינא דילמא דווקא הבהמה לחודיה בקסלרר / דכתיב
 עלה תרוננו ילפינן ממסית אבל איש כתיב מות יומת לא
 ילפינן

עמוד 3

עמוד 4

עמוד 5

דף לב

עמוד 6

עמוד 7

ולפיכך להביא איצטריך לאתויי אשה למילף מיכר כי היכי
דלא חלק חמנא בה ובכזוה דתרוייהו בסקיליה הכא נמו
באיש לא חלק רחמנא דבר זה אינו חסר כי אם
גילוי כו' יש להקשות הלא לקמן בעמוד ב' כתב שנלמד מן
המקרא שאין מזהירין מן הדין אפילו אחותו שהיא מאב ומאם
פאחותו שהיא מאב בלבד או מן האם בלבד ואין לה גילוי
גדול מזה דהא היא היא ואם תרצה להחזיר הילפותא לגופה
צריך אתה לומר שבעלמא אפילו ילפותא דכותה אין מזהירין
מן הדין אך אין כאן מקומו ובגמרא דפרק הגשרפין ובפרק
קמא דמכות ובפרק שני דיבמות שם הוא מקומו ובלא זה
קשה איך המדאיצטריך של אחותו חזר לגופא

עמוד ד

דף לה
עמוד א

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

דף לו עב

עמוד ו

עמוד ז

זנס בפרקאף על פי כ' עדידיו ודגלו פודש משם נמו
אין ראיה לכנהגו של רשי' ובסדר של אליהו
כלומר נמי אין ראיה לאסור אף בהבר שאינה של חיבת
כגון הבארת הפך שמן דקאמר שם ברוך המקום שהריגו דיש
לומר לא מחמת הכאה אומר כן אלא משום דילמא על ידי
הבאה נגע בך בכשרו לברך אבל ההבאה לפניו או ליתן
מפתח מיוד לידה על נפילה או זריק' כמו שנהר ברשי' שאין
בו לחוש לנגיעה אין להביא ראיה ממעט' דאלתרה כד מפורש
בתוספות בפרק אף על פי כ' ביובר דלעיל' בין ערה בין
ישנה כו' פירוש דליכא אימור נידות אבל אסור לבוא על
הישנה כדאמרין בכורים' אי נמי הכא לא לגמרי בשינת
מיירי אלא אינה ערה כל כך שתדע לחשיב אם היא טהורה

דף לו ז

עמוד

תוספות סוף פרק קמא דנידה פ' שאין להם
וסת כו' כלומר אף על פי שאין החוכמה שמביא לעיל מדלא
מחלק בין יש לה וסת לאין לה וסת כו' כל כך חזק וראיה
מברייתא השנייה מכל פקום מוכח מנגף הברייתא כמו
ששנייה בתוספתא שמדברת אפילו באין לרייכת ועל דה
ספק הנמרא במה שאומר תניא נמי הכי ומכין הברייתא אפי'
באין לה וסת' ובספר תרומה כתוב גם כן שיטת התוספתא
והתם מבואר יותר והלשון ועוד ברייתא קמייתא מוכחא
דמיירי אף באין לה וסת דקתני בגמרא בתוספתא מעוברת
ומניקה שראתה דם כועל' טהור ואשרי' שיש לה וסת ושאר
כל הנשים טהורות לבעליהן כמה דברים אמורים בהגיהת
בזקת טהרה אבל התלמוד הביאנו בקוצר ושאר כל הנשים
דקאמר היינו אפילו אין לה וסת דאי רבות בתורה חזקין
הוא ליה למיתנינהו כדרי' מעוברת ומניקה' עד כאן לשון
ספר תרומה' וכענין זה מסתמא מדבר כו' עד בתרומה לערב
התם איירי בכנהג' שנסאר' לישראל ואינה רשאי לאכול
בתרומה כחיי בעלה' אלא כל דם שראה כדם

עמוד ז

זבה הוא כו' והא דאמר לעיל בא בימי זיכה הרי זו טהורה
התם מיירי בשקט' שלשה ימים רצופים ובכל יום דאתת
דם ולא שפתה בין קיטוי ללידה' אבל הכא מיירי כששפתת
מצערה מעת לעת ברביעי' ואחר כך יולדת דאין לאי מילתא
למפרע דמיים שראתה לא באו מחמת' ולר' הלכך הרי זו
יולדת בזוב וצריכה שבועה לכר ימי טומאת לידה כך פירש
רשי' פרק בנות כותים ובפרק קמא' שמתוך שהורגל
לשמש וכו' עד ולא יגיש בדבר הא דאסר לשמש עונה' בא
נפא לפי פירוש המחבר הואיל והורגל כבר לשמש היינו דוק'
לדידהו שהיו בוועלים על דם טהור וצריך ליתן טעם למדה
תיקנו עונה ולא פחות ולא יותר' ויש לפרש כדו' שיהיה לו
זכרון לדבר שעתה נשתנה' והכרי' שאם תראה עוד אסורות
לשמש ובשינוי עונה' די לנו לזכרון' ואתה כרייתא

דף ל

כרבי אלעזר שסובר בפרק כבוד כותים דימי לידה מיסתח
נמי סותרים וכל שכן דאין עולים' ואדרבה קשה
לפירוש רבינו יעקב כו' אלא על כרחך משום הכי לא מצי
למייתי ראיה מאותה ברייתא משום דבלאו הכי כרבי אלעזר
אתיא ורבא מדר' אליב' דאין עולין אם כן אין לרבינו תם
להביא ראיה מדלא קאמר שמע מינה ארבע הואיל ואין כאן
מחלוקת דרבא מודה ביה' שח' צריך שבועה ימים
נקיים הגהתי ימים ומחוקתי נקיי' אף על פי שכרוב סבג כתוב
כן כי אין לישב הגירסא ובספר תרומ' כתוב ימי' כמו שהגהתי
ולשם מביא גם כן הסוגיא דגמרא כמו הסמג' ודת לא היה
מצריך כו' הא דפליגי דת ורשב' היינו דווקא כשטובלת
ביום ח' אבל ביום ז' כולו עלמא מודה שלא תטבול עד שתראה
דאי לילה כדאי' ביוה דעה כסימן קצט' כדרך גדולת
כדרך הולכה ושימוש תדיר' כלומר שלא תרחק וזעזעתיח
על כשרה ולא רגליה ושוקיה זה בזה' ואמר רבי יוחנן בפרק

עמוד

ספ' מצ' לו ב 36 ii אחרון

אדרון כו' / עד שצריך נתינת טעם / זה אינו בנמרא ומלשון
המחבר הוא / וקאי אדלעיל אמאי דקאמר קרענ שפתותיה
כלומר אף על גב דלפניו מן השפתים בירר הסתרים הוא
סכל מקום דאין לביאור מים בעינן אבל לא קאי אעמדת
עיוניה ואפתחה עיוניה דהוא אסור מטום חציצה כדפירש רש"י
בחדיא בפרק בתרא דנידה זה לשונו / פתחה עיוניה ביותר
וזה חציצת למעלה / עמדה עיוניה ביותר הוה חציצה למטה /
עד כאן לשון רש"י ואין לתמוה שהמתין עם נתינת טעם עד
לבסוף / ולא כתיב לעיל אקרע שפתותיה / כי כן דרך המחבר
לכתוב יחד בתחילה על הסדר הדינים ואחר כך מפרש הטעם
וכן עשה לקמן בדרך כעמוד ד' בהוא דכתיב בנר דחיישינן
שטא ערלה כבשרו דקאי שם גם כן אבבא דלפני פניו
ולא אבבא שלפניו / ולשם פרשתי / כלומר על נפילה
גפול והוא נירסת רש"י ומפרש הואיל ונכמל מתקבצו הספיקו
ומעלות טיט חיישינן דילמא טיט היא נרובק ובעלייתיה מן
הטבילה נפל ממנה / ואנתנה תכשיל לבנה נרסין עוד פעם
אחרת היא גורסא דואע"ג דליכא השתא אימא כו' / אבל לר'
ולת גורסין אותרו גורסא רק אנתנה תכשיל לבנה ולשם
חיישינן דילמא היה נרובק שמנונית על ידיה בשעת הטבילה
ובעלייתיה נפל ממנה אבל הך דנמל טעמא אחרונה כמו
שכתב המחבר / ולא גורסין אבל בקרייה לא כו' /
סח שכתב המחבר ולא גורסין בקרייה כו' / אין צריך כאן אלא
הואיל והוכיח העניין מפרש גם כן הגורסא ולשי גרים אבל
בקרייה לא הוה לשוננו דמשרו מויה מקשין את השער / ואין
לכלוכית עובר / דאורייתא עיוני בעלמא פירוש שם מקשר
בנמרא הפיפה דאורייתא הוא ומתוך דאורייתא עיוני בעלמא
כו' / ומח שאומר בכתובות משוא דחפיותא כו' / כלומר אל
תענה במאי דקאמר שם משוא דחפיותא שמיירי בכל גוף
מקאמר בלשון משוא דחיינו שמושהין הגוף בשמן דעל
כרוך אראש בלבר קאי כלומר אחששין שכראש דהא ארישא
דרבנן קאמר שם שמע מינה דארישא לבר קאי והמוניא כך
הוא שם אמר אב"י דדרונו דמשוא ארישא דרבנן פ' כבבל
הוה רגילין הגשים ליתן שמן כראש התלמידים בנישואי
הבתולה / אמר ליה רב פפא לאביו בשוא דחפיותא קאמר
מר כלומר וכי בעלי חפיות הן למוכן שמן כו' /
גורו / שחבא על הגויה היינו דחוקא פנויה אבל באשת
איש גוי יש איסור דאורייתא כדאמר לעיל בדרך לה בעמוד א'
ולאו הכא מכלל עשה כו' / נראה לי שד"ל שאל יקשה
בעיניך הא דלא חשיב במעשה זו רק ב' לאוין דחיינו לתעב
אדומי ולא תתעב מצרי ולאין אילר באין להוחר שלא
להרחיק ברוח שלישי וכל שכן בג' ואילך ולמה לא קחשיב
גם האוחר / שלא לקבלם עד דור שלישי דחיינו דור א' או ב'
משום הכי קאמר המחבר אותו עיוני שלא לקבלם עד דור ג'
אינו באוחרת לאו אלא הוא מכלל עשר ואין בו אלא עונש
עשה ולא בעונש לאו ולהכי לא קחשיב בענין הלאוין /
אמר / לורבן גמליאל כו' / נראה לי שבלשון תימא הש"ס
רבן גמליאל לרבי עקיבא כלומר וכי סלקא דעתך שאף גר
המצרי יחא מותר מפני שבי לבל מטרעוב ודעת רבן גמליאל כמו
שהשיב רבי יהושע / של מצרים נתן שיעור ונתקבצו אחר מ'
שנר ורבן גמליאל ורבי יהושע שניהם עונים על דברי רבי
עקיבא ושניהם סוכרים שגר מצרי אינו מותר אלא שרבן
גמליאל עונה בקרעו וסתם דבריו / ורבי יהושע פירש דבריו
ונדחתו לפרש כן / כי לקמן בדרך סח בעמוד ב' כתב
שרבן גמליאל ורבי יהושע חולקין על רבי עקיבא /
ועיקרו / אחרוב נכוכר נצר קסמין פירוש רבי עקיבא
שאם טעית שכבר עלה סחריב ובלבל את כל העולם וכן רבי
יהושע שאומר כן לרבן גמליאל בפרק תפלת השחר גבי יהודא

ערך ד

לע ער

מ עא

ערך ב

גר עמוני וביתר טקויות בתלמוד לאו דווקא סחריב אלא
דעתם היה אנכוכר נצר / שנאמר וקדשתם כו' / עד שמלותם /
תמניה שהמחבר מביא ילפותא שאינה אלא לפי סלקא דעתו
ולא לפי האמת / דכפרק החולץ נפקא ליה מחכא ויחק משח
את הדם ויזרוק על העם ונמירי דאין הואה בלא טבילה /
ועור קשה ברוטר יותר שהמחבר מביא סוגיא דפב דמסכת
כריתות ולשם לא הוכיח בנמרא חולפותא / דמקרא קמא
וקדשתם חיים וגו' / ותביא רק ילפותא בתרא דווקא משה וגו'
וצריך עיון / ומפרש רבינו יעקב במה דברים אמורים
כו' / עד מקרא פירש שמוחזק מאבותיו שהם גוים כך מפרש
בתוספות ל' פרק קמא דפסחים וכל העניין מפרש שם /

עמוד ג

או / וקח אשה פנומה כיתהא כו' / פי' שהן פנומין לכתובת
וכשירה לבא בקהל כמו שם שמחשב שם כמה פנומי / ויחזיק
קאי התם על גוי ועבד הבא על בת ישראל והולד כשר / ומכל
מקום ישננעמים מלתחתן כמא על פי שכושר כי אדם
חפץ יותר במשפוחת מיוחסות וקאמר התם או גלי למקום
שאין סכרין אותך או קח ברת מינך פירש בת גוי שבא על
ישראלית / שביית / הלל אומרים אין מחליין
דחיישינן כו' / אין זה קאי על בית הלל דאדרבה משום הכי
היה לחלל עליו את השבת אלא קאי אדלעיל לפרש הטעם
למה צד' להשיף מן הקטן דם ברית / והלכך צריך להשיף ממנו
דם ברית כחול / ומה שכתב המחבר לקמן בדרך קטל בעל
שרב אפס סוכר כבעל הלכו גדולות חיינו בנר שצריך להשיף
ממנו דם ברית / אבל לא כקטן שאין צריך כו' / כי האלפס
סוכר בשניהם שצריך להשיף מהם דם ברית כדאיתא בחדיא
באלפס / יש לפרש שמאחר כו' / עד לא חשיב

עמוד ד

דף מא
עמוד א

הפסק לשון התוספות בסוף פרק החולץ כיון דלאו בני בני
גיבור / ולא שייך מינייהו / ממור לאחשיבו הפסק עד כאן
לשונו / כלומר משום הכי לא אמרינן דלהי ממור
מחייבי לאוין אף על פי שהן סמוכין ללא יבא ממור בקהל
הגוס' / כדאיתא / בפרק האומר שהולד הולך אחר
הפוס' / ומכל מקום ממור הבא על השפחה הולד עבד ולא
ממור כי כל הגשים שאין קידושין תופסין בהם הולד כמותם
כמו ששינו במשנה פרק האומר / פירוש רבינו אליהו דנפקא
ליה כו' / והוא הדין בני ממור נאמן לומר שהאי טעם והמחבר
נקט לשון התוספות שהוכיח בפירושו רבינו אליהו רק כן
גרושה וחלוצה כי הוא קאי על הבריותא בסוף פרק החולץ
ולשם כתוב בדברי רבי יהודה רק כשם שאדם נאמן לומר זור
בני בכור כן נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה והמחבר
מוסף ממור מעצמו כי חד טעם הוא והדיבור מתחיל כך נאמן
אדם לומר זה בן גרושה / אומר / לויש לך עדים פירוש
שנתנידרת כינך וכין עצמך עד כאן לשון התוספות פרק
החולץ / כלומר רעה לחקור אם היו עדים ברבר שיעשו שלא
נתנייד אלא בינו לבין עצמו / אם כן רעה לפסול גם בניו /
ואף על גב ששנים דאו מכל מקום אינו גר כדאי לעיל בעמוד
ג' שאפילו בדיעבר בעינן ג' / והתם מקשים התוספות ותימא
אי הא דבעינן ג' דווקא לכתחילה אבל דיעבר חר נמי כשר /
אם כן אם יש לו עדים לאו בינו לבין עצמו הוא ועומד
בקושיא / ואי אתה נאמן לפסול את בניך כלומר רבי יהודה
סוכר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממור כך מפרשים
התוספות בפרק החולץ / ולפי' שהיו שורות תח

עמוד ב

עמוד ג

עמוד ד

כו המחבר מביא דברים אילו כרי להודיענו שהיו שם קבוץ
של תלמידי חכמים ומשום הכי ראוי לקבוע הלכה כמותן
הלכות השנויות שם וכן כתב המחבר בהויא לקמן בדרך קלל
בעמוד ב' / כפני' שהוא כרות שפכה טועה כלומר
המפרש הא דנתיב בפרק הערל ניקב הניד פסול חיינו שאסור
לנוא בקהל כו' / על כרחך טועה דהא אינו כרות שפכה הואיל
וש

מור נ

מדעב

מראית העין כמו שכתב לעיל מיניה בשם רב אשי דאם לא כן
 קשה דרב אשי אורב אשי וכו' ודאם איתא כן שם בגמ' בבבא
 הבבא. תלמוד לומר לעוף ולבהמה כו' תימח
 לרבינו ברוך דלא מיידי בוד צד שיש בהן איסור והיתר ועוד
 שדם ביצים והגבים והחמצי למעט שאין בהם טומאה והיתר
 אלא הא פשיטא יותר להם להיתר שאומר התלמוד. תוספות
 פרק דם שהיטה כמעט בתחילתו. לפי שמליח
 כרותה ובלועה מרס רותח פירו' אפילו תבשיל של בשר מפני
 הדם הבלוע. תיבא היכי קאמר אי בכלי שאינו מנוקב אפילו
 בשר שמלח בו מתסר ואי בכלי מנוקב אמאי אסור לאכול בו
 רותח הא קאמר רבי מאיר משרק שרוק אפילו מבשר לבשר
 ויש לומר לעולם בכל מנוקב ובקע' של חרס דחרס בלע טפי
 דלא שייך משרק שרוק ונרע טפי מלגבי בשר ותדע דהא צונן
 בעונן לא בלע וגבי כלי חרס אמר חזינן לר' דמייתי ובלע
 ואסורי פירוש דבלע אפילו בעונן. עד כאן לשון הגהה בלסק
 במצוה שלא לאכול דם כסיון דל' עריכים
 חתיכה כו' ואין להם היתר במליחה כשאר בשר לפי שאין
 המלח מפליט דם הבנוס כחושין אם לא נתיבחו הלכך אפילו
 לצלי אסור בלא חתיכה דכמו שאין המלח מפליט דם כן
 אין הצלי מפליט ואפילו אם מלחו וצלאו אסור דהוי כמו
 מליחה אחר מליחה. ודם החושין אינו כדם הבלע באיברים
 כי הוא כנוס בחושין. והלכך נמי גבי ראש כבש דקאמ' לקמיה
 דאם לא העמידו בית השחיטתו למטה שחראש מותר ואפילו
 קליפה אין צריך וחינו טעמא לפי שהקרום מפסיק בין הדם
 שבבשר לבשר ואין הדם נפלט לחוץ ואפילו אם קצת מן הדם
 נפלט ונכנס לתוך הבשר כבולעו כד' פולשו. כך מפורש
 באשירי. ואררבה מביא ראיה שצריך מליחה
 לצלי עד ובין נסך. נראה לי באילו הליטות נתפס שירא
 אסור עליו בשר ויין שהוא כבשר של קדשים או עו' וכן יין
 כלומר דבר שהוא כבשר מליח דהיינו בשר גרידא של חזין
 שהוא מלוח כאותו בשר של קדשים או עו' וכן יין. וממילא גם
 הלשון משמע שהבשר ויין של חזין יהא באיסור כבשר ויין
 האסור. רצה לומר דהיינו עליו נדר הענין הדומה לבשר ויין של
 איסור וכאיסור הבשר ויין של איסור כך יהא עליו דבר המותר
 אם של טמאים נדר. פירוש אם היה בדעתו כבשר קרבן ויין
 שנתנסך ע' המזבח שהוא גם כן דבר הגדור שגם הם היו חזין
 ונתקדשו כדאמר בפרק שני דנדרים עד שידור בדבר הגדור
 דלקמן מביאו בדף ע'א בע' או נדרו נדר. ואם של עו' פירוש
 שהיה בלבו שהוא בשרו כתרקובת של עו'. הרי זה כותרת כי
 הרי זה כמו שאמר שירא בשרו כבשר גבילה ושריפה. שאינו
 מועיל. ומקדק שם מליח לעולם או מליח לשעה
 כלומר הירושלמי בעי הואיל ולא אמר בשר זה אלא אמר הרי
 עלי כבשר מליח כלומר כל בשר שהוא כבשר מליח אם כן
 על איזה בשר נדר. אם נדר על בשר שהוא מלוח בטוב יותר
 להביתו לעולם כלומר זמן ארוך או אם נדר על בשר שנמלח
 לאוכלו לפי שעה. ואיזה בשר אסר עליו. כך היה דעת הגעוין
 ופשיטא ליה לאשמועינן מן הדא דאמר כו'. הואיל ומליחת
 בשר קדשים היא לפי שעה. וקאמר אי לטמאים נדר נדרו
 נדר. אם כן על כרוך דעתו על בשר שנמלחה לשעה. דאם
 לא כן לא היה דומה לבשר קדשים ו' אבא מרי דחי פשיטתא
 ואמר שנים היא. כלומר שאני התם שאם משהה אותם הם
 במלחים פירוש לפעמים היו משהין האברים זמן ארוך בראשו
 של מזבח בטרם שהקריבוהו כותניא. בפרק המזבח מקדש
 איברים שלבו בעורה מקטיר והולך לעולם. ומביאו לקמן ברף
 פ'ט בע' ומסתמא אותן איברים מלחו בטוב שלא יסרוהו אם
 כן מצינו גם כן מליחה בקרש' שהוא לעולם כדקתני מקטיר
 והולך לעולם. ודילמא גם כן על המלוח לעולם היה דעת

עמוד נ

הגדור אם כן מכאן לזכא למשמע מיניה כך היא סגירת
 הירושלמי ומעתה מוכיח לי דע' לא גרס. וכן לקדירה אפילו
 לפי מה שדחה רבי אבא מרי דהא אבי' דאמר וכן לקדירה או
 לצלי קאי אכיצד ועשו מביא האבר ונתן עליו מלח והופכו
 וחזרו ונתן עליו מלח ומעליהו לשם מדבר מאברים שמעלים
 לאלתר כדמשמע הלשון של ומעליהו. ואותן האברים לא
 נמלחו אלא לשעה לכה' עלמא אם כן על כרוך גריסין לצלי
 כך הוא דעת ד' ואמר המחבר בתר הכי אמנם לפי התירוק אינו
 מליח לשעה כלומר לפי מה שתיקן רבי אבא אין ראיה כי שמא
 כל האברים מלחו לעולם. מחמת חשש אם ילינו בראשו של
 מזבח זמן ארוך שלא יסרוהו שמא כל מליח קדשים היה מלוח
 לעולם וכן משמע הלשון של רבי אבא מרי כמה שאמר שאם
 משורר אותם הם נמלחים משמע אם אירע על ידיו אונס שיהו
 נשהין או הם נמלחו ולשון דנמלחו משמע מעצמן הם נמלחים
 כי כל בשר קדשים נמלחים כך ולא שבכוונתו מלוחר היטב
 אותן אברי' שהיה דעתו להשקות. והלכך חזר המחבר הליטות
 של רבי אבא מרי דאי לאו הכי לא היה ליה למימר לא' אמנם
 לפי התירוק אינו מליחה לשעה ותו לא ונכא. צריך לחזור ולומר
 כמו שהוא אומ' שאם משהה אותן הם נמלחים לא כדפרישית.
 לדרקק ממשמעות הליטות. שכל מליחת קדשים לעולם
 היו. ואם תאמר אם כן תפשוט להיפך. זה אינו דכל אלה אינן
 אלא דילמא כלומר דילמא מליחת קדשים היא מליחה לעולם
 משום דאם משהה אותם היו נמלחים. אכן גם יש לומר דלא
 היו נמלחים אלא לשעה ולא חיישינן לאותן איברים שלבו
 בראש המזבח. אבל אם היה הגוול צלי. פירוש
 שהוא צלי ועונן. וכן כתב בדריאלקטן ברף ט' בע'.
 משמע שאין בקעים אוסרים בדבר חי פירוש שיהא הכל
 אסור זה אינו בדבר חי. אבל קליפה מירא בעי וכן משמע
 בתוך הסגנון שכת' לקמן בע'ב וזה לשונו. והנהל שנפל לכותח
 כו'. עד אין שם בקעים הכל מותר בהדחה רק שהוא חבשר
 חי כענין הגוול שאמרנו. עכ'ל. הרי שכתב בהרא דווקא
 כשאין שם בקעים אזרי בהדחה אבל אם יש בקעים אין די
 בהדחה אבל קליפה בעי. מדאמר בפרק
 אחרון דיבכות תניא גמי שהיה מוכר פירות בשוק. פירוש
 בחוצה לארץ כך הוה לפירוש רש' שאינו צריך מעטר והוא
 אומר שדינו של עזיקה הם והוא עיר בארץ ישראל. ופירושה
 משתמרים פירוש חשובים ומתקיימים זמן ארוך. כך הוא
 מפורש בפירוש רש' בסוף מסכת ביבמות. ולפי' רבו מיידי
 שהגמי מוכר בארץ ישראל ולענין שביעירת וגם אותם פ'
 מפרש שם רש' ומקשה עליו וכסיים שנראה לו שלענין מעטר
 מדבר. ואמר כו' קליפה או כדי נטילה. קשה
 לי מה זה או וכי מסופק הוא איזה מרס צריך. ועוד קשה איד
 שייך לומר די בקליפה הא אמרינן לעיל בע'ב. אפילו כשהעונן
 למטה בעי קליפה משום דאדמיקר לה בלע גם לקמן בהיפוך
 הדף בע'ב מסיק המחבר דבעי כדי נטילה ואין די בקליפה.
 עונות שהניחן שלימים כו' עד מותר' מה שכתב המחבר היתר
 למוליותא. מסתמא כדועבד מיידי אבל לכתחילה אפילו
 בלא מוליותא כתב לעיל בהיפוך הדף בע'ב שלא כן
 לצלוח עוף שלם אם לא ששהר שיעור מליחה והוחח
 אחרי כן. אף על פי שהבשר שנתוכו חי זהו מלשון
 המיימוני פרק ד' דאיסור מאכלות. וקצת תיבא מהו לשון
 אפילו דמשמע כל שכן מבושל או צלי כמו שכתב בהדריא
 כמיימוני. ואררבה בשר חי יותר בסתברא להיתר דכשנהיה
 חיים פליטתם כשזה ולא אמרינן מאי דפליטת האי בלע האי
 דהא כי האי גוונא באיסור והיתר בשער ה' מתיר דווקא
 שניהם מלוחים או שניהם אינם מלוחים מסתמא כך הסברא
 גם כן לענין חי ומבושל. וצריך עיון.

עמוד ד

דף מח עב

עמוד נ

עמוד ד

קף מט עא

עמוד ד

קף מט עא

כמו הליבין כו' ער ממנה קשה להכין איך יעיל בהשחוח
 וחלא אבר חס מקצתה חס כולה לחומרא ועדיין האיסור כלוע בו
 וכשמשתמשין בו עוד דבר חס יפלוט האיסור תלמוד
 לומר כל חלב הוא אזהרה אינו פירוש מלקות אלא איסור גרידא
 מן התורה אבל אין לוקחין על חצי שיעור ומכין עליו מכות מרדות
 כדלעיל בדף פ"ה בעמוד א' ומדקדק רבינו יעקב
 שכלא מין במינו כו' ער אס' לא שמוכר שכך הלכה לשון הגמרא
 כך הו"א אמר רבא אמרו רבנן לשעמא אמרו בקפילה אמר רבנן
 בששים הולך מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא דאיסורא
 בקפילה מין במינו דליכא למיקם בטעמא אי נמי טון בשאינו
 מינו וליכא קפילה בששים עכ"ל חגמרא ומדקדק ע"כ ה"א
 דמפרש מין במינו כס' היינו שמפרש דברי חכמים כן וס' הכי
 זחינו כו' ויחנן וליכא דמייתי בתר הכי בעמוד זר' ה"א כרב
 זשמואל אבל אין לומר שרבא לא בא אלא לפרש היכן מצוינו
 כל העניינים האלו דלעיל שדברנו חכמי בעלמא וליה לא ס'ל
 דבטין במינו כס' אלא במשוה דהא הכל היה יכול לפרש במין
 שלא במינו כמו שעשה וכמידי דס'ל ומה צריך להוכיח מידי דלא
 ס'ל ולהכי צריך המחבר להוכיח בזה המקום דלא תימא שרבא
 אומר מידי דלא ס'ל יותר מבשאר מקומות שלא תאמר האלו ורבא
 לא בא כאן אלא לפרש הכדות שאמרו חכמים במקום אחר לא
 היה מקפיד אמר מולתא דלא סכירא ליה ובענין חסין
 דארכנו בדבר דר' הוינו לעיל כוף כט כער ושם כתבתי השעם
 למה טבל ויין נסך במשוה בשמיעה של חרסן כלומר
 כלי חרס של זב וזכה והתם איירי בענין שבלע מימי רגלים
 דא"כ נתן לתוכו ממי רגלי של טהור לענין אם בשלים מי רגלים
 דזב וזכה במי רגלים הטוהרים שנתן בתוכו א"כ על
 דג טמא שכבשו עם דג טהור פי' שהדג טמא אינו ניכר ואסור
 ומשעם כריה דאינה בטילה אלא בארץ וכן פסק גם רבינו ניסים
 גאון מהר"ם בהגהה מפרנס אין בשלה אלא
 שלימה פי' שמבשלין הורוע כמו שהיא שלימה ואין מנתחין אותה
 לנתחים אבל חותכין אותה שלם מן האיל קודם שמבשלין אותו
 וא"כ חורזין ומניחין אותו עם האיל תוך כלי אחד ומבשלין אותם
 יחד כך הוא לחד לישנא כגמ' ולחד לישנא אליבא דתק' מבשל
 הורוע בפני עצמו ולאותו לשון לא מצינו למילף מידי מורוע
 בשלה אלא אליבא דר' שמעון בן יוחי כלבד ר' שמעון בן יוחי
 אומר כו' כלומר מניחין הורוע מחובר לאיל ומבשלין הכל יחד
 וזהו היתר שבמקום אחר אסור כלומר לשון הברית לשם זהו
 היתר הכא מכלל ומדקדק בגמ' והו' למעוטי מאי ומפרש רבא
 לא צריכא אלא לשעם כעיקר דבדקשים אסור והכי שרי
 ואין להלקין בתערוכו כו' ער דושתכלומר וכי תימא והי"א
 דמנחות דבר יבש הוא כי אין בו רוטב להכי בטל ברוב כדין כל
 דבר יבש שחד בתרי בטל שמדקדק התלמוד למה לא נלמד
 כו' ער בשלה כלומר הגמרא מקשה למה אמר תנא דבריית' זוו
 היתר בכאן גבי זרוע שאינה במקום אחר ונילף מינה שגם בשאר
 קדשי זכ"ש בחולין לא יהא השעם כעיקר אפי' כשאין היתר רוב
 כמו הכא דל' שלא יהא שום טעם כעיקר דאוריית' בשום מקום
 ומשיב על זה בגמרא חואיל ומוצינו גבי חטאת שטעם כעיקר מן
 התורה שהיי נותנין לשלמים חומר חטאת כשכיל שנתערב בהם
 טעם חטאת שהיה בקדירה משם למדנו במקום אחר בין בחולין
 בין בדקשים שיהא טעם כעיקר מן התורה כשאין היתר רוב
 אבל כשהיתר רוב מותר מן התורה בכל מקום רק מדרבנן אסור
 עד ס' אע"ג דירשינן במס' פסחי' בפ' אילוי עוברין ר"ת הקשה
 קשי' זו בפ' גיד הנשה בדיבור המתחיל גלי רחמנא גבי חטאת כו'
 ואע"ג דאין נפקותא כדן לענין טעם כעיקר דה"א טמ מצינו
 למילף טעם כעיקר בכל מקום במשורת כמו שאומר לקמ' בסוף
 המצוה אליבא דר' אבא בירושלמי גמ' קשיא הוא שמוציא דניד

הנשה הולכת כע"א מסוג' דאילו עובדי' א"כ כן הקשה ר"ת דה"א
 בפ' ג' מינים מוקי לשני הפסוקי דחטאת דנידור לשעם כעיקר
 ואו' שם אי כת' רחמנא נידור הוא חטאת לא אתיא מיניה דאפילו
 חרצן אסור ליה א"כ אי סכירא לן אותו סברא דמנזר לא מצינו
 למילף וסכירא לן גב כסוגית אילו עובדים דחטאת אתא להיתר
 מצטרף לאיסור א"כ טעם כעיקר בכל התורה מנלן ומתצדים
 שם התו' כמו שכתב המחבר בשם רבינו יצחק כרבי שמואל
 דהגמ' דנידור הנשה סבר לה כגמ' דפג' מינין ששני המקרא' באים
 לשעם כעיקר וקאמר שם למר' הוצרכו שניהם בלומר התם
 עכיד צריכותה הכי דאי כת' רחמנא חטאת הוא נידור לא אתיא
 מיניה דמקדשי' לא ילפינן ואי כת' רחמנא נידור הוא חטאת לא אתיא
 מיניה דאפילו חרצן אסור ליה ולהכי הכי'א המחבר זה להודיענו
 מהיכן ילפינן טעם כעיקר דאוריית' לפרש הכי'א בחולין והשתא
 ניהא דמאלו שנים ילפינן וכי תיפרוך אחד מנייהו אמרינן השכי
 מוכיח ומדקדק שם דתלמוד מה דאית כו' כלומר הגמרא מק' שם
 מה דאית למילף מחטאת לאסור טעם כעיקר בקדשי' וחולין
 אדרכא נילף מזרוע בשלה להיתר ולשם מקשים התוס' ואומרי'
 אע"ג דלחומרא מקשינן בכל התורה ומתצדי' דהכא מצינו למימר
 דחטאת ומשרת שניהם באים להיתר מצטרף לאיסור וצריכי
 בדאמר בפ' מינין אבל רש"י כו' כלומר הכא מותר גבי איל
 כשיש לבשל והשעם דרוע בששים והו' כשאר קדשים אסור
 אפי' כס' מחטאת גמרינן שאר קדשי' לאסור בנייהו אפי' טעם
 כל שהו שהוא פחות מס' שהו"א אסור וס' דבטק היינו למר'
 כדאית ליה ולמר' כדאית ליה דהתם פליגי אמוראי חד אמר
 דמשערין בשר ועצמות דרוע נגד בשר ועצמות וכל האיל
 דקים ליה דהוי חלק ס' וחד אמר דמשערין בשר הורוע שהוא
 דבר מועט כנגד בשר כל האיל והיינו חלק ק רבזרוע יש הרבה
 עצמות ומעט בשר וכלמר' מזרוע בשלה כו' ער לא
 בששים כלומר אע"ג דלהיתר לא מצינו למילף מזרוע דהירוש'
 הוא הכא ילפינן מינה להחמיר כדמסיק והמצינו למילף ככח
 דהא אפי' גבי זרוע דקול שאפי' לכתחילה מבשלין איסור והיתר
 יחד ואפי' הכי לא מקיל בה אלא כס' אוק' כס' באיסור אחר שאין
 להקל כך מפרש שם רש"י והוא דקאמ' המחבר בכאן שלחומרא
 ילפינן מזרוע גם הוא שם כן בגמ' דפ' גיד הנשה וקש"י על
 הגמ' ועל המחבר איך מצינו למילף איסורא מזרוע בשלה
 דילמא גם בפחות מהכי מותר ומה תעשה התורה ואע"ג שהתוס' ופ'
 אומרי' שם שאינו אלא אסמכת' הוא הא דילפינן שיעור ס' וק'
 מזרוע והמחבר אמר גב' לעי' הכי' גמ' צריך פ' מינין לנו
 דאסמכת' וכל הואיל ותק' וגם רש"י מדקדקי' לשון בשלה ע"י שיש
 כאן שינוי לשון דהיי' לו לכתוב מבושל כמו גבי קרבן פסח וכת'
 בשלה לא שמועין למר' כדאית ליה ולמר' כדאית ליה הולכע פי'
 חמקדא כך הוא שצריך לבשלו עם כל האיל משמע אבל אם חסר
 מקצת מן האיל היה אסור לבשלו עם הורוע והיינו משום דאפחות
 השיעור של ס' או ק' ואע"ג דלתק' פי' שלימה שלא יתחבר
 לחתיכות וכן פי' שם רש"י נראה שגב' הכוונה כדפרשתי שהתורה
 עצה טובה קבל' שלא יתחבה לחתיכות פי' הורוע ושאר האיל כוי
 שלא יוציא אחד הכישול אחר מן החתיכות של האיל ויהיה
 חמותר פחות מבשיעור ויאסר אבל עתה כשהורוע שלם וחאיל
 שלם איזה טון שיוציא תחילה לית ליה בה' הלכך תפס
 דבקשים כו' ער מותר כלומר לפי פרשי' אתא שפי' הא דאמר רבא
 דבקשים אסור וחכא שרי דדוק' בקדשי' אסור אבל בחולין מותר
 אבל לפי פי' המחבר דלעיל הוא פי' התו' על דבקשי' דבקט רבא
 לאו דדוקא ונקט קדשים משום דבקשים קאי כמו שאומר המחבר
 בתר הכי והתו' בקשי' חתם על רש"י והאשירי' מביאו בפ' גיד הנשה
 ומכאור בו יותר וז' והשתא לפרשי' על דטעם כעיקר דקאמ'
 דהא דאסור בקדשי' ושרי באיל נידור לא טעם ממש קאמר דה

עמוד

קף מט עא

עב

בשל כס' או בק' אלא טעם כל דהוא קאמ' והשת' מי דחוקי לפרש
דטעם בעיקר לאו דאוריית' וקרא דמשרת ונייעולי נויס אמסת'
בגוהו כיון דהכא לא איירי לא בטעם כל דהו יותר מס' והניקראי
לא איירי אלא בטעם נגמור עכל ואינם מתרעוים כלום / הלכך
כתבתי קשי' זמן התור' על רשי' כי כל אדם שילבמו זה ככאן וקשה
לו קשיא זו : והאיתנו : מרבא דהוי הוא כלום דדתי
למילת דאביי מחכא לוכא למיפשט דטעמו ולא מטשו דאוריית'
ומין בשאינו מינו כל דמשרת כלום כמין כמינו שאין לעמוד
על הטעם בשל ברוב מדאוריית' אבל כמין בשאינו מינו שיש
לעמוד על הטעם כדאמר' לעי' בלד' עי' כהן או עי' קפולא או כל
זמן שהאיסור נותן טעם אפי' כשהחיתר רוב אסור מדאוריית' בין
בחולין ובין בקדשי' ובדבר זה חמור מין בשאינו מינו ממין כמינו
אבל מדרבנן טעם כמין כמינו צריך ס' ויעא' מתורת רוב וצריך
לכטל הטעם אף עפ' שאין לעמוד על טעמו וסברי רב ושמואל
שאין במינו כמשהו כי אין לומר בו שטעם האיסור נתכטל
הואיל והכל מין אחד הוא אם כן לעולם טעם נכ' טעם האיסור
הואיל ואין טעם מין אחר שיכטל : אכל

ד ד

כ א

ד ד

מדבר עתה בכשר כחלב שכתב זול' אפס נראית לפרש שאם
החתיכה שנשל עליה האיסור מקצתו בתוך הרוטב וכו' מוכת'
שנשל עליה האיסור שסמוך דמיורי מדבר שהוא אסור מקודם
שנשל על החתיכה והו' דוק' כשאור איסור' כגון חלב ודבש וכו' יעא'
בהן אבל בשל כחלב לא מוקרי איסור אלא ער שנשל לתוך כשר
ונתכשל בתוכו ועל זה לא שייך לומר שנשל עליו האיסור וזל'
בקריו איסור מקודם שנשל : אכל : מה שכלע קודם
לכן הוא פולט כל שחמור כח' זאת שאל יקשה לנו מה הצורך
לומר שיש ששים כחלב לכטל טעם הבשר הואיל ומוקמוסן
ליוה בקורה רוחת האכ' החתיכה אינה פולשת לכך על מה שכלע
כבר דחינו טעם הבשר פליט שפיר : אכל : לז'
לקדירה עם כשר כלומר חוקא כזה של עלי' ולקדירה בלא כשר
שמות' בדיעבר בלי טעם קדיוני' אבל קדירה עם כשר שמתר
בדיעבר אם לא קרעו אלא קעת בזה לא תניא כהתיב ואיפשר
שאסור אף בדיעבר אם לא קרעו שתי וקריבוטו כבוחל' :
בששו' ואחר דהא בותרת דחינו לכ' בידה כך פרשי' בפ' גיד
הנשה ולא פירש הטעם וכמינוני פר' טו' דמאכלות כח' הואיל
זכריה כפני ערומה היא חסיפא וכשיעור' באשירי פר' גיד הנש' מפרש
הטעם לפי שיש בכינות קטנות ונולדות לפיכך חסיפא בה אחת
לחשלים לשישי' כינוניות : ספק ביצה טריפה אסורה כו' ספק
אם נולדה מתרנגולת טריפה רשי' דפק דביעה : אכל :
נפל אחר מן התערובות' כו' עד טריבוטו לרוביא כן לא לטון
הנב' כריש פר' התערובות והתם מדבר שנפחלוס של עץ לתוך
של כרי גדול של כוסות דחינו תוך עשרת אלפי' ומכרי גדול
לכרי גדול הלשון הנמרא הוא ולא דוקא והושרט כשיש ביטול
אחר ביטול אדמות' : או : ספק ספיא שחלב כגוף
הדבר כגון כפתח פתוח או כשיש כענין הדיפות ספק ספיא
כגון ספק אם נושכו הואב ואתל' נושכו שנמא' לא נושכו במקום
שעשהו טריפה : אינם כשלין בעיסה כו' עד מתירין
והתם מייירי במי' וימלח טריבא חוק' לתחום ואסור לכו כיום :
והגירס' כך היא נכונה לאפוקי מייוב ספרים שזיה כחוב
בהן כסיפא ובדבר שאין לו מתירין מין כמינו כמשהו ושלא
כמינו כגוהן טעם ולפי אותה גירסא צריכין להניח ברישא גבי
דבר שיש לו מתירין בין כמינו בין שלא במינו כמשהו וגירסא זו
כותר המחבר מדפריך והרי שביעית כו' היא כגירסת רוב ספרים
לא הקשרה כלום דהא המטרה' לכ' אומרת כן וכן כפר' בפ'
דמטנו' בפ' שלש ארצו' כמס' שביעית והוא פרק' : שאם
פירש בפנינו לא דפסיר קביעותו כדמפרשי' התו' לכ' דפסחים
אם לקחה העכבר מן הצבורים לפנינו וזל' ידענו מאיזוהו מין
לקחה חבין או בעצה' אעפי' שפירשן הצבורים בזה לא דפסיר
קביעותו כי דווקא דבר קרוי פי' כשנמצא דדבר לפנינו אחרי
שפירש ומספיק' או מאיזה מהם פירש או שלקה אחר מטעם
דבר שלא בפנינו : על אותה שכתבתי למעלה כלום
כגמר מפרש דבא הטעם על הגך שאמ' לעי' דחינו טור הנסקל'
שאסור אף בפירש דגורין דילמ' יקחמן הקבוע : ואין
הטעם מפני כו' עד הטעם כו' עד האורחים גוס כל' שדל לוכא
למיכר שאין דבר קרוי ראוי להתכבד אלא אכ' שהיה ראוי
להתכבד כמו שהוא עתה לפנינו קודם שנתכשל וזיינו שראוי
להתכבד לפני אורחים נויס : שרורי חתיכת כשר
בחלב כו' כזה אתא שפיר סוגית הסמנ' כלום אעפי' שאינה ראוייה
להתכבד קודם ביטול לפני אורחו' נויס מחבת איסור הגאה מ'ם
אינה בטלה הואיל וראוייה להתכבד אפי' לישראל אחרי שנתכשל
וזמ' לכשר בחלב ולשאור איסורי' הגארי' : ואינה
ראוייה לא לזכר' כהונה אפי' כשנתכשל כל' כי במה שחיי' ראוייה
לכהנים אין כזה ראוי להתכבד לפני אדוה' ואין בזה חשיבות כי
אין הכהנים אורחים לגבי חטאת כי לכל חשן לו חלק לזה כמו
לז'

עמוד ד'

דף נב עב

עמוד ג

עמוד ד

דף נב עא

לוח ואין אחד מתוהק טובה לחבירו בשבילה דלכל בני אהרן
 תהיה איש באחיו ואעפ שאין המשבר שלו ממ אינו כיבוד הואיל
 והוא שלו כשהוא במשבר אכל הואיל ואפי' כתבטל אינו ראוי לרדי
 או לנשים אשר הם קרויים אורח' לגבי הטאת כי אינה ראוי לא
 לזכרי כהונה להכי היא בשילה בחטאת טהורה כך הוא מפרש
 בחרי' בתו' פר' גיד הנשה ובסת' : אבל שלא במינו
 כו' עד בששים כל שכך הפשט שטועמן את המאכל שנתערב
 בו העלילה או כלאי כרם אם יש בו טעם העלילה או כלאי כרם
 אסור ואם אין מה טעם ממ אסור עד ס' וכהו' כת המיימוני בריב
 בשד בחלב ודג' פרקט' דאסור מאכלות : ומח' וכן
 שאמ' שם בסוף מסכ' עזכר' התם קאי אכלי' שרת שצולין ומכשלין
 בהם בכל יום ויום לכן אינו מספיק להיות גותן השעם הכלוע
 בו שיהווה ופלוט כתכשיל וצליירה אחרת דסקמי דנהוי נותר
 הוא ליה ניעול שהוי כשכשלו בו למחר פלוט בליעה של אתמול
 מעתה שלמים הנאכלו לב' ימים ולילה אחד אי אפשר שיהא טעם
 נותר בכלים הואיל ופלוט הטעם מקמי דנהוי נותר ומקש' המחבר
 מה מועיל טעם זה נהי דנותר לא הוי כמי' יש איסור בדבר הואיל
 ובלעי' שלמים והיום משעם של אתמול קא ממעטי' באכילתן של
 היום דלא יהיו נאכלים אלא עד הלילה כלשמים דאתמול
 ומתוך מין במינו בטל כרוב מדאוריית' כו' וכיוצא
 בה שהוא טריפות האכ מן הכטן כל מה שכת המהבר טריפות
 הכא מן הכטן אין רל שכך נוצר בכטן אמו דאכל למ' טריפות
 אינה חיה אין מתור' והיא עינינו והאת' בהמות שהם יותר על ב'
 ושלש שנים שנמצאו בהן אותן טריפות ואין חיו כל כך זמן רב
 אלא רל שהטריפות גדל בכטן הכהבר' זמן רב ואין לומר בו
 העמד אותה על חזקתה דחשתא הוא דנטרפה : כמ'
 אמת הוא כו' כלומר אף על גב דשלח ליה רבי יוחנן לרב יהודא
 שלא ידרוש ברכים ספק ערלה מותר אלא יסתם וירוש' כהצנע
 היינו משום שהיו מקילין ביותר בספק ערלה כראם התם שחד
 אמר לחבירו לקוט אתה שלא בפני ואאכול אותה כולי' ספקא הוא
 ממ' אמת הוא ספק מותר ובהדיא הוא כן בגמרא ורש"י סוף פק'
 דקידושי' : כיעז' פודין כו' עד אותם פ' משהגיע
 לעונות המעשרות וגם לא כמחבר כמו שכת' לקמ' כדף ר' אבא
 ועוד לרשון שני כו' במשנה סוף פר' כל הגט שנינו
 בג' פרקים בודקין ארץ היין בקדום של מוצאי החג ובהוצאת
 סמדר ובשעת כניסת מים לבוסר ושם פ' שיעת כניסת מים
 לבוסר כשהן כפול הלכ' נקראים בוסר וכשהליחלויות נכנסת
 וגדלה בתוכה שיכול לעצור בהן כל שהוא היינו כניסת מים : לא
 היו כותשין הענבים כשהן בוסר ובתנאי' לתוכן מים ונעשה חומץ
 לטכול עכל' נמצא שלפ' רשי' של אחרון לא קאי לשון מים
 אליהלוחות של ענבים אלא קאי אמים דעלמא שנותני' בתוכה
 אכ' אין כאן שום הוכחה להוות הליחלויות שבבוסר מים :
 או' שהיו שנים עשר חודש מסוף ימי הבציר דאשתקד
 עד האידנה כלום ולא להקל כרג' דאמ' מנת לנת פ' מסוף הגט
 לתחילת הגט שפעמים שימי הבציר של אשתקד היו חודש או
 יותר הליכא לב' חודש עד תחילת הגט של עכשיו אג' פעמים
 שממורים להתבשל בשנה זו מבשג' של אשתקד להכי נקט
 המחבר שני' עשר חודש דוק' : אבל לפי התוספת'
 כו' עד ושל בעבת' אעקלים דלעי' קאי לשון חב' ייתא כפ' בתר'
 דעו' כך הוא עקלים של נוצרים ושל בעבת' מנגב' כו' : או חולטין
 במי זיתים דרך לבשל היתים לחיות רכיץ להוציא שמן :
 כדאמר גבי מאני דקנויא פ' דגבי חמץ אסור גבי יין נסך
 מתירין כפ' אין מעמידין דתשמין בצונ' : ומצינו למעלה
 פ' למעלה כנמר' כתב דההיא דמנא דקנויא שחולטין במי זיתים
 כלי' הרס חרש צריך כו' עד פעמי' כלומר בעוד שהכלי' חרש בולע
 בקל אבל כשנותנו בו כבר ג' מים ובלע מן המים אינו בולע

עמוד

דף נ

עמוד

עמוד

עמוד

עוד וכל כך כך מפרש רש"י גבי כוסות כפ' אין מעמידין אבל
 ר"ת מפרש שמיידי בכל הכל' בין חדשים או שני' ומיידי לענין
 כמה הדרה הוא צריך אחר שתיית הגנים : ומתוך
 דברי רבינו משה כו' עד טענה כדאמר כפ' ר' ישמעאל שהיו
 תינוק בן שש שנים שלמד הילכות עז' וזורה כשוד הגוי צורר
 קשורה מותר לזרוק עמוכי ניסך דרגל' אינו ניסך ובתוך דברי
 רבינו משה משמע שאותו תינוק טעה בהוראה זו : דומיא
 דמיס ביין דתנן התם דהתם תנן כפ' בתר' דעז' יין ביין מים
 במים כמשהו ומיידי במי' שידוע שנתבככו לפני עז' דאז נבגיעת
 פתם ליכא איסור ודכות' קתני יין שידוע שנתבכך לעז' אבל
 כסתם כס' : וגם ראייה מאגרוטאי גוי שקידה במינת
 והעלה אדם הממונה לשער המדות כמצות המלך שלא יסקרו
 בהם והוא טועם חייך ונעשה סרטור ביניהם : שקדח במינת
 שנקב את מנופת החבית במינתה והעלה את היין דרך המינת
 והוא קנה הלחל' המוציא ומעלה היין עד פיו וטעמו גם לקמן
 בדף ס' כעמוד ג' ובדף קט' כעמוד ד' מביא לישנא דאגרוטאי
 שהוא ממונה על מידות ושערים : כדתיבא התם
 גוי חרס פ' רשי' משונע ובעל מריכה וממחר לעשות בלא כונה :
 והמ' כשנושא חולי' כו' עד כתיפו דאז איכא
 למיחש דילמא נגע ביני' : אבל כמ' וכו' ליכא
 למיחש דילמ' נגע ובגוד' שפוי' כתום או עקום לא חיישינן
 דילמא נגע אפי' כשהוא מליאח ולא כרב פפא דאמר פ' רב
 פפא סובר כובא שהוא פלי' גדול כשהוא חסר דליכא למיחש
 לנגוע אעפ' שהוא מקרקש היין בתוכו אין זה דומה לטכשוד פ'
 כאילו נגע ביין עז' דבר אחר שמוס' דאין קרקוש בכלי' גדול'
 בשעה שהוא נשאו אבל נד' שפוי' כתום והוא כלי' קטן איכא
 כשהוא מלא אין כאן קירקוש ונגיעה אין שייך בו הואיל ופיו
 סתום או עקום אבל כשהוא חסר חייך מתקרקש בו ודומה
 לשיכשוד ואסור ורב אשי' פליג עליה ואמר שאין דרך ניסוך בכך
 עז' קירקוש חייך שבתוך הכלי' בשעת שנושא' : כך מפרש בסת' :
 אם נשוח מנגע גוי' כו' עד אף בשתייה פ' יין שלנו
 שנגע בהן הגוי' אבל יין שכרותם אין להתיר מטעם זה רבם הוא
 אסור משום חתמת כמות ושלקות ומה שאמר המחבר אכנס
 כו' לא לפסק הלכה אמר כן שיהא בדעתו שלפי' הג' ור' מנע גוי'
 מותר אלא דרך תימא קא מתמא אין מתורץ לדבריהם למה לא
 יזא מותר וכד פשט האיסור בכל ישראל כל זאת מבואר להדיא
 בסת' כמו שכתבתי והתימא שמתמא המחבר מדברי ר' בר שמואל
 הוא שהקשר' כן והת' השיב רל' דלא סל' בדברי' הג' ור' שפסקו
 הלכה כשמואל אלא הלכתא כותיה דרב כו' : לפיכך
 אין ראייה משם בסת' ביאר יותר וזל' ורבי' לא קאי על דברי
 שמואל שהרי רבי' עדיף וקשיש מיניו לא עיקר דברי רבי' הם
 כפ' החולץ כו' : והתים להו אכרציותו : חותם פ'
 השק כלפי שולחן : קסבר כל כלי' שמכניסו לקיום
 פ' אפי' אין מוסרו לגוי' אלא לפי טעה גורו בהו רבנן מין עצמו כו'
 הכי דלא לית' לשהויי ביד גוי' עכל' רש"י פר' כת דעו' : ושני'
 הפסק' הללו צדיקי' כלומר כשיש מנופה מקרקע יבישרו על פי'
 החבית צריכין אנו לפסוק הלכה כרשבג' כפ' בתרא דעז' דלא
 חיישינן שינקוב ומנופה יחזור ויסתמינו אעפ' שהוא בלא טורח
 כיון דמיכר הסתימא כשאר המנופה אין לנו די כפסק דר' כי
 מודה רשבג' אם שוהה ישראל' בכרי' שיש שהות לגוי' שיכתור
 כל המנופה ויחזור ויסתמינו היין אסור לכך צריכין לפסוק חלכה
 כר' אליעזר כפ' אין מעמידין דלא חיש בויופא אפי' בחותם אחד
 שישרה הגוי' כל כך ויכתור החותם ויעשה אחרת במקומ' ובאותו
 פסק לחוד גם אין לנו די דשמא ר' אליעזר סובר דהוקא במנופא
 של עזר וכיוצא בו דאין לחוש שינקוב אותו אבל מנופת עזר שמו
 מורה לכך צריך אליו שני תפסקים : ובסת' מפרש בענין אשר
 ביארתי

עב

עמוד ד

דף נד עב

עמוד ד

דף נה עא

עמוד ב

עב

עא

ביאורתי: פת' עמעמו עליו כו' לטון האב"ה בס' התקבר באמצע השוכה איווקה המתלת אמר ר' יוחנן פת לא חותרה ככר סה"בוב עמעמו פ' הלכות שאינם מחורות משום דאיכא פלוגתא בדבר והיינו כמו גזלים עומקות עכ"ל:

כרבים שבין בני ככל כו' פ' בני ככל אמריס טמשל'כיס קיסס לתנור דיו וכני ארץ ישראל אמרי קיסס זה טח מעלה ומה טריד ואנו נמשכים אחר בני ככל ותלמודס תו סוף פרק אין מעמיד: חלוט של גוי פ' מתוילה חלוטין אותה כרותחין ואח"כ אופין ענ האור ויא משום גיעוליו גוים דהיינו משום שנתכשל בכלים של גוי כדלקט' כענ' גרסי' בפר' יש כו' לטון התו כמעט בסוף פר' אין מעמידין אופ' ר' ירמיהו מלוחים דמשמע שאין מלוחים אמרי' אכ' על דמירי נגדוהים קצת שעולים לפעמים על שולחן מלכים דאי לא תימא הכי תיקשי לן דהא דאמר איכא בינייהו דגים קטנים פ' דלמד נאכל כמות שהיא חו יש בן משום כישולי גוים הלמד אינו עולה דגים קטנים אין בו משום כישולי גוים והולכתא כתרתייהו לקדא' ואכ' אמאי נקט מלוחים אפי' אין מלוחים נמי עכ"ל: וטמאל אמר ר' לישתן של כלים פלישתן שפולטין וכו' עין טמנויות איסור שבלעו' רש"י פר' אין מעמידין: ושנינו אותו ואת בנו נוהג בין בארץ בין בחל' משום דכעני למיטר בחולין ובמקדשין ואיעשיך למילף מקראי כדילפינן בגמ' תני נמי האי רש"י ריש פ' אותו ואת בנו:

זה שלקח ראשון וישחוט ראשון מפרש בגמ' דלענין דינא תנן שאם באו לפנינו לדין מי ישחוט ראשון אם היו שניהם צריכין לכטר משורת הדין שישחוט הראשון הואיל וקנה ראשון וכן מפורש בפ' הורע כלומר ראשון: כשתיש בא על העבירה ר' אליעזר פוטר מדינה אפי' אי חיישין לזרע האב דהא ודאי דחיישין לזרע האב ואכ' אינה אלא מקצת שה ואפי' כשכא צני על חזק טם פוטר אע"ג דבעד האם ודאי חיישין דשטא חיישין גם לזרע האב ומקצת שה לא אמרינן וגם פוטר דק ממלקות אבל איסורא איכא דשטא לא חיישין לזרע האב ושה נמור הוא ורבנן סברי כשתיש בא על העבירה איסורא איכא דשטא חיישין לזרע האב ואיכא מקצת שה אבל מלקות ליכא דדילמא לא חיישין ובעני האב על הזעו אפי' מלקות איכא דמבט נפשך מקצת שה איכא דהא לכע' חיישין לזרע האם: והא דמפרש בגמ' פלוגתיהו שניהם מסופקים אי חיישין כו' היינו משום דאיכא כריותות אחר' שטביא שם ומוכח שם שסוכרים כן אבל מהך פלוגת דמי באותו ואת בנו לכד אינו מוכח דאי ככרי רבנן ור' אליעזר ודאי חיישין ורבנן סברי מקצת שה חיי שפיר טפי ולא חיי צריך לחלק בין איסור למלקות כמו שמתלק שם: ואמר לקשור בקיד' שתי פירד' כו' דאי היהודאי חייש גם לזרע האב חיה כותר לקשור שתי פירות דמבט נפשך כל אחד חיי בחמה וחצי חיה סאי נפקא מינא אי מצד האב אי מצד האם הואיל וחיישין לתרויהו כמו שסוכר חגביא לקטן וגם מכריות אחרית' מוכח שר' יוחאי מסופק דמשום הא לבד אי טל ודאי אין חוששין כ"ס דביחא טפי: יום טוב האחרון של חג לשי שחיו מרבין בשמחה מפני שרגל לעצמו הוא וחביב עליהם: וערב יש הראשון של פסח כו' ע"ד רח' לטון תו סוף פר' אותו ואת בנו והא דלא חשיב הכא ערב יש של חג ארת' משום דכע טרידי כסוכה ולרב' ואין לחם פנאי להרבורך בשחיטה ככ': וכערב זה רגילי לאכול עופות ודגים ואין להק' דא בערב יש של פסח נמי טרידי בקרבן פסח ומעט דלא היו טורדים בה אלא בין הערבים וגם בל' וכול' לאפות טח שאין כן כסוכה ולחלב: שה הכלל בכל מצות לא תעשה כו' ע"ד לוקח וכן לקמן בפר' פ"ח כע"א כתו' בחאי לישנא וכל האי דלא קיימו לא דוקא אלא רל' כישל' העשה שאי אפשר לקיימו עוד דכפ' אור' הן הלוקי' פליגי

ע"ד ב

ע"ד ג

ע"ד ד

ע"ד ה

ד' יוחנן ויחש לקיש בלא חזקתו לעשר דרי סבר כל זמן שלא נתבטל העשה שאיפשר לקיימו עוד כמו שלא מתה האם או אינו לוקח ורל' סבר כל זמן שאינו מקיים העשה לוקח כגון שהתירו בו עדים לקיים העשה ולא קיים לוקח וסם כברייתא בגמ' גרים ר' יוחנן בטלו ולא בעלו ורל' גרים קיימו ולא קיימו ומסתמא הלכ' כר' יוחנן ותדע דהא מחבר כת' כאן ושחטה וכן אם פתח קודם שישלחנה לוקח היינו שובטל העשה וכן לקט' בעמוד ג' שכת' ורל' הגהל או העשק כו' ע"ד אין לוקח על לאו זה שרד' הכתו' נוחק לעשה שחייב לדחוי' כאשר ביארנו בספר מצות עשה ואפי' שרף את הגזילה אשר גזל אינו לוקח שחייב לשלם דביח' וכל לאו שניתק לתשלומין אין לוקח עליו עכ"ל והיינו כר' מרובך ואפי' שרף את הגזילה וכו' לוקח בדין עכ' כת' לגבי השבת העומט ה"ל עבר דמלוה ומשכן את הדוח אינו לוקח שרד' ניתק לעשרה של השבת העבוס ואם אבד השכונן לוקח האויל ואי אפשר לו לקיים העשה עכ"ל: הרי שכתב בחדיאי כר' גמ' לקמן בפר' פ"א כע"ד כת' ה"ל אין לוקח על לאו של לא תכלה אלא אכ' אבד או בשרף כל הקציר אשר קצר ששענה אין יוכל לקיים עוד העשה שבה: וכת' במשקל' כו' ע"ד עושה עול' כלומו הואיל ומעצמו שכת' תועבה נבי' משקלות מעתה כל השונות האילו בהם דנבי' תועבה נכפצו כל אילו השונות רעם שחת' והאריך עוד וקצתי' ומה שכת' המחבר כאן למד שהבודד נקרא דיון אינו צריך אלא מחבת שכתב בהר' הכי ונודע חבשה דברים משמא את הארץ וכו' דאותן עניינים כתובים בחוקא: בני דיינים כמו שפ' רש"י בפרשת קדושים ולקמן מביא בפר' פ"ח כע"א אבל מחמת ע"ם שחת' אין צריך דהא תועבה כתיב במשקלות עצמן: לעבור משעת הרתחה כלום על כרחך הפסוק בא לאסור דווקא כדכ' יקר שחרתיהו שלו שהפירש דאם לא כן מאי איסורא איכא וזכ' חייפוק ליה משום לאו דלא תגזול אלא אתה לא שמועין דעובר משעת שעושה דהרתיחה ואע"ג שעדיין לא סדד ככ' בפ' כתו' בספ' דחסיני: אינו פסול אלא מדרבי שפירס ק"ל שח חיה ק' לרב המחבר שפא משום הכי כשר מן התורה הואיל ושונג הוא ומבין לא תתמוד בלא דמי כמו שפירשו התו' כה"ד בפ' איווח בשך מדיבור המתחיל שטר שיש בו ריבית כו' וגם הוא עצמו כת' לקט' בפר' פ"ג כע"ג כשהעבירה אינה לכ' יודע וקובק העשה להיות שונג שצריך להתוודו ואח"כ יפסול' ורל' שדעת הרב המחבר הואיל והתם חגיגי הוסיפו עליהם החמטבים כלומר מדבריהם דחוקא משמע במל' עניין שהוא מדרבנן אפי' אם התירו בהם והאריך עוד: ולפי דבריו החמיר כו' לפי שאסור בכית רעך אפי' תאוח גרידא שחיא בלב ובאשת איש כתב לא תתמוד ולא אסר אלא חיבור דהיינו דווקא שיעשה מעשה: כדאמרינן בפ' דגשרפ' כגוסס כידי שמים כו' ע"ד חייב כלומר שגוסס מחמת חולי' אבל כגוסס כידי אדם מחמת שחנה או מאיזה סיבה שהוא פליגי חתם אמוראי אם חייבים עליו ביתה מי שחרגו מר מדבח להורג את הגר יפיה וכו' מדבח לגוסס: וגמ' בלבד מביא חמיא מותיהו דרבא פ' על' שתי' קנה ומחזיר אונאה ורל' על' יתר משתות ורל' על' פחות משתות: ויש שפוסק בדין וכו' ע"ד באיסורי' כה"ג מביא האשירי בפ' שור שנחג' ד' וח' וכתב שם מה דאן חכמי' ומאיזה טעם פסקו בבולי' תלמודא הלכת' כריב באיסורי' וכשמואל' בדיני' שורש הטעם משום שרב היה רגיל להתרות תמיד לרבים בדיני' האיסור והיתר לכך היה מוקדק בהם ויורד לעומקן להתרות כהלכה וכן שמואל היה רגיל להתרות דאנים לרבים וזהו מוקדק בהם: תניא בפ' הוהב כו' ע"ד אין לו עליו אונאה רל' כפי' תמו' לשם ורל' הגושא ונותן באמינה פדשי כו' ע"ד נגדסה דגושא ונותן באמינה היינו שפאמינו בכמה קנה ונותן לו כד' ויותר בעש' וחשתיא שייך שפיר אין לו עליג אונאה עכ"ל: אבל אם בא בעש' של יעקב כו' ע"ד על שמעון

דף נח ע"א

עמוד ד

דף נט ע"א

דף ס ע"א

עמוד ב

עמוד ג

דף סא ע"א

שמעון כלומר אף חצי דמי הקרקע המגיע לחלק ראובן לירושח
 מאביו יעקב צריך שמעון להחזיר לו ולא מיבעיא חצייה השנית
 המגיע לחלק שמעון בירושה מאביו שצריך להחזיר לראובן רמי
 אותו החלק דהא מחמת שמעון שרפה הכעל חוב הואיל והוא
 ירושה מיעקב כך כל הלשון דככל הרמים והוא מלשון המייטוני
 בסוף פר' יש מהלכות מכירה והיינו לפי שיטתם דגרמי בעה של
 יעקב אביהם ומפרטי דראובן ושמעון אחים הם ושניהם ירשו
 הקרקע מיעקב אביהם אכ' אין כאן חידוש ברמי חלקו של שמעון
 שצריך להחזיר לראובן במרה שקבל אחריות להכי אמר ככל
 הרמים פי' אף דמי חלקו של ראובן צריך להחזיר לו שמעון
 אבל לפי פר' שמואל שראובן ירש השרה לבד מאביו יעקב
 ושמעון אינו אחיו של ראובן אינו צריך לחלק בעניינים אלו:
 וראובן לא קבל לשמעון אחריות של אחים כלל פי'

עמוד ג

אחיו דבעה של יעקב ויעקב כאחים דמי: ומה
 שאמ' בפ' הובב כו' עד יחד' לשון הכרית' בגמ' סוף פר' הובב תר
 המאנה את הגר עובר כג' לאוין והלוחצו עובר כג' לאוין מש
 מאנה דכתיבי ג' לאוין וגר לא תונה וכי יגור אתך גר בארצכם
 לא תנונו אותו ולא תנונו איש את עמיתו וגר ככלל עמיתו הוא
 לוחצו נמי ג' כתיבי וגר לא תלחצו וגר לא תלחץ ולא תהייר
 לו כנושה אלא אחד זה ואחד זה כג' לאוין עכל הגמ' לפי זה
 פשט הסגנון הוא במרה שאומר כולל כל האוין יחד ל' שני
 האוין הכתובי כגר מצטרפים ללאו הכתובי בישראל לא תנו
 איש את עמיתו וצריך ליתן טעם אין מצטרף הלאו אחר דגר
 דהיינו לא תנונו והוא מדבר באונאת ממן והתם בכריתא בגמרא
 מיידי באונאת דברי כרפ' שם ועי' במיימוני פ' דהלכות
 מכירה: ויעידו מצרים את בני ישראל בפרך
 כלומר שבלמד ממצרים איזו עבודה קרוייה עבודת פרך:

עמוד ד

וגמ' האב אינו יכול למוכרה כו' עד התם ר' ש' מחליף
 השיטה ונרמ' ד' עקיבא במקום ר' אליעזר ובמקום ר' עקיבא ר'
 אליעזר ולפי גירסת המחבר כך הפשט ל' אליעזר בגמרו בו
 לשו' בגמ' כיון שפירש האדון טליתו עליה וידעה אעפ' שגרשה נגט
 טוב אינו יכול למוכרה האדון לאחר' וכשם שאין האדון יכול
 למוכרה כך אם חורה לאב אחר שגירשה ועדיין היא קטנה אין אב
 האב יכול למוכרה עוד לשפוח' ולר' עקיב' כיון בגידה כיון שמכרה
 אות' האב פעם אחת לשפוח' ויצאת ממנו בשנים או בגירעון כסף
 טוב אינו יכול למוכרה עוד לשפוח' אבל אחר אישורה מצי
 למוכרה כשהשיאה בעודה קטנה ונתאלמנה: שכיר
 שעות של יום גובר כל היום ושכיר שעורה של לילה גובר כל
 הלילה וכל היום פרש' שכיר שעות דיום גובר כל היום ולא
 הלילה משום דאין לילה הולך אחר היום אבל שכיר שעות דלילה
 גובר כל הלילה וכל היום שזוים הולך אחר הלילה הואיל
 ושכירותו בלילה יום זה ולא דמי לשכיר יום דאתמול שאינו גובה
 אלא כל הלילה עכ'ל: דקיימא לן כשמואל כריני

כלוח ונכנס לכיתו למשכנו כמו הלוח שהיא בכיתו אצל
 משכנתו כך ילך אליו שליח כד לכותו: ואף על פי
 שיש תנאים כו' דאמר התם תנאי הוא ואיכא נמי תנאי דסברי
 כשמואל ולכך פסק המחבר הלכה כשמואל שלא ימשכנו בפני:
 שכדבר הנראה יש לנו להעמיד הריבוי כלומר
 אף על פי שיש לנו לרבות מוחאש שיהייר שליח כד לגמרי
 כמלוח שאף בחוץ לא ימשכנו בעל כרחו אלא דמוקמין אמילת'
 דמיסתבר דהיינו דווקא בפנים: צמ' בקר לשון

עמוד

עול או לשון זוג בקרים: או כנון שאמר לו דע אם
 בא איש פלוני ממקום פלוני' לשון המיימוני פ' דהלכות מלוח
 ולוח' המלוח' את חברו לא יאמ' לו דע אם בא איש פלוני ממקום
 פלוני שתכדירו ותאכילוהו ותשקוהו כראוי וכן כל כיוצא בזה
 משמע שדעת הרב'ם שלא יאמר המלוח ללוח שיככר איש אחד
 בשכילו וקורא אותו רבית דברים הואיל ואין כופו רק מדבר
 עמו לעשות והרשות ביד הלוח אם ירצה וממ' אסור כי הלוח ירא
 להשיבו רקם ואני שמעתי שגורס' דע שבא איש פלוני ממקום
 פלוני ול' אם וכך הפשט אם בא איש לעיר שהוא אוהב למלוח
 לא ילך אליו תלוח ויכשרו שבא אוהבו לפי זה הלשון רבית דברים
 מיושב שפיר טפי: שני לשונות יש כו' פי' כדא דאמ' מתני'
 מלוח לגנים כריכית: לא סגי דלאו הכי כו' פרשי

עמוד

וכי בא הכתוב לצוות עלינו ליתן ריבית לגנים כן:
 שאין הלכה כו' מאיר בקנסותיו' כלומר אע' דאמרינן בגמרא
 דסוף פרק אף על פי דהלכה כו' מאיר בגזרותיו' היינו דווקא
 בגזרותיו ולא בקנסותיו כך מפרש' התוספות בפרק איזהו נשך'
 ובאשירי פרק המביח' לאותן שורדן למנורת
 בחמשיית או בעשריות לשון הגמרא בפרק איזהו נשך' חזי דמי
 בכדי שהדעת טועה אמר רב אחא בריה דרב יוסף בעשוויית'
 ובחמשיית' והלשון רש' עשוויית וחמשיית' אם יש להלכס
 למעורת העודפות להוציאן עשר' עשר' או ה' ואין א' או כ'
 עודפות שאין באות לכלל ה' יש לומר שטעה בחשבונו כו' עד
 אבל אם עודפות על חמשיית א' או כ' או ג' דו' שאינם מגיעות
 לה' לא טעור כלום' וכולם בתנא' עד כאן לשון
 רש' והו' לשון התוספות בעשוויית' וחמשיית' הם היו רגילין
 בה' כדרך שאנו מניין א' א' ולדין חיי בכל ענין בכדי שהדעת
 טועה' עד כאן לשון חת' ולפי זה צריך לומר מה שכת' המחבר
 באחד ושתיים רצה לומר במקום שמונין א' הכל בכדי שהדעת
 טועה ואין הפירוש דאחד ושתיים זה ו' דהתם כשרבוותר אינו
 נמנה בכ' או כ' או ב' או המותר הכל של מקבל המעורת אבל
 כשמונין א' א' הכל בכדי שהדעת טועה ואין לבקבל כלום'
 אמר שמואל המלוח את חברו כו' בפרק הגזול קמא
 מפרשים התוספות אליבא דר' שמעון דווקא כשקצץ עמו בשעת
 הלוחה שיתן לו מעות כי מטבע שנפסלה לא טמח מטבע אבל
 הלוחה כסתם נותן לו מה שהלוחה ואף אם נפסל:

דף ט

פסקין שם פירוש אדלעיל קאי' שהביא המשנה דאין מושיבין
 חנווני למחצית שכר כלומר פסקין שם בגמרא כו' כי שם פרק
 איזהו נשך סמוך לאותה משנה ולעיל מיינה גרסינן אמר רבא
 לית הלכתא כשטרי מחונאי דקפי ליה ללוחא אקרא וכתבו
 ליה כשטרא מי יימר דהוה רווחא' עד כאן לשון הגמרא והיינו
 הד' שהביא המחבר כאן' שלא אסרה תורה אלא
 ריבית הבא מלוח' למלוח' והני בילי שלא נתנה לו הלוח אבל
 נתנה לו לוח' יחה נראה כשלוחו והאומר מרדכי ותוספות מאלפס
 פרק איזהו נשך' משכנתא דסורא מותרת אפילו
 לצורבא מדרבנן כו' עד כמי שלקח פיורתיה בפחות משכנתא
 דסורא כתבי ביה במשלם שניא אילין תיפוק ארעא בלא כסף
 והקשו התוספות מה בין זה למשכנתא בכריתא כי זה דוחק לומר
 דבכריתא אין רגילין לנכות אלא דבר מועט אבל במשכנתא

דסורא

באותם שמכניסין הברית שלומדר' מוחאש שחשליח יהייר
 שמעון כלומר אף חצי דמי הקרקע המגיע לחלק ראובן לירושח
 מאביו יעקב צריך שמעון להחזיר לו ולא מיבעיא חצייה השנית
 המגיע לחלק שמעון בירושה מאביו שצריך להחזיר לראובן רמי
 אותו החלק דהא מחמת שמעון שרפה הכעל חוב הואיל והוא
 ירושה מיעקב כך כל הלשון דככל הרמים והוא מלשון המייטוני
 בסוף פר' יש מהלכות מכירה והיינו לפי שיטתם דגרמי בעה של
 יעקב אביהם ומפרטי דראובן ושמעון אחים הם ושניהם ירשו
 הקרקע מיעקב אביהם אכ' אין כאן חידוש ברמי חלקו של שמעון
 שצריך להחזיר לראובן במרה שקבל אחריות להכי אמר ככל
 הרמים פי' אף דמי חלקו של ראובן צריך להחזיר לו שמעון
 אבל לפי פר' שמואל שראובן ירש השרה לבד מאביו יעקב
 ושמעון אינו אחיו של ראובן אינו צריך לחלק בעניינים אלו:
 וראובן לא קבל לשמעון אחריות של אחים כלל פי'
 אחיו דבעה של יעקב ויעקב כאחים דמי: ומה
 שאמ' בפ' הובב כו' עד יחד' לשון הכרית' בגמ' סוף פר' הובב תר
 המאנה את הגר עובר כג' לאוין והלוחצו עובר כג' לאוין מש
 מאנה דכתיבי ג' לאוין וגר לא תונה וכי יגור אתך גר בארצכם
 לא תנונו אותו ולא תנונו איש את עמיתו וגר ככלל עמיתו הוא
 לוחצו נמי ג' כתיבי וגר לא תלחצו וגר לא תלחץ ולא תהייר
 לו כנושה אלא אחד זה ואחד זה כג' לאוין עכל הגמ' לפי זה
 פשט הסגנון הוא במרה שאומר כולל כל האוין יחד ל' שני
 האוין הכתובי כגר מצטרפים ללאו הכתובי בישראל לא תנו
 איש את עמיתו וצריך ליתן טעם אין מצטרף הלאו אחר דגר
 דהיינו לא תנונו והוא מדבר באונאת ממן והתם בכריתא בגמרא
 מיידי באונאת דברי כרפ' שם ועי' במיימוני פ' דהלכות
 מכירה: ויעידו מצרים את בני ישראל בפרך
 כלומר שבלמד ממצרים איזו עבודה קרוייה עבודת פרך:

דף טב עב

דסורא דגולין היו לשום כפי שוירא דמטע דמטע דמטע דמטע
זכי שרי ומפלישי דהבא הוי דרך טקא וממכר ותתם נבי
בכיתת הוי דרך הלואה תוספ' פרק איוהו נשך דרובור המתחיל
במשלם שניא אילין ומשכן לו בית או טדה כו' .
הנה דעת המחבר שמשכנתא דסורא מותר אף בבתיים אף על
פי שפסק לעיל בעמוד זה שנקייאת אמור בכתל וכתב שדברי
לת המוחין הן סתתיר נכייאת אף בבתיים אבל בספק כתוב
שאף משכנתא דסורא דווקא כשדה ולא בבית וזה לשון
המסק משכנתא נכייאת שרי וירא שמים יוחר מזה וכינא
בוז אבל משכנתא דסורא שרי לכל אדם דכתיבי הכא במפיק
שניא אילין תיפוק ארעא בלא כסף הו דווקא בשדה וכרם
אבל בהוצר לא ששנינו המלורה ארץ חבירו לא ידור בהוצר
הנם ולא ישכור המינו בפחות מפני שהוא ריבית כו' .

ד' ע

אמנם דבר ששמו אותו ששך כו' עד כרתניא בתוספתא
כיומר הואיל ותולרת ומכר לגורן והוא מודלול אעלו כדי
שיתן לו המעות מיד שאינו חייב לו אלא עד הגורן וזהו לירא
כמברר על השכר שגם שם הדין לו חייב הרבה לאחר זמן
הדוק מעט כדי שיתן לו עתה כל כהאי גוונא אינו ריבית .
ואם תאמר אם כן פרדיסא ששביא לקמן בעמוד זה דהלכתא
אמור כרב כו' והוא גם שם כהאי גוונא שמודלול אעלו כדי
שיתן לו המעות מיד . יש לומר הואיל ומודלול אעלו בעד
הצי המעות לדאמרינן שם שנותן לו טוה' דינר כדיני להכי
בוכרא מילתא נפי ונראה כרובי כדאמר לקמן בהוא ענינא
אבל טוה' חמש בעשר כו' עוד יותר חלוקים להחמיר כתבו
התוספ' בפרדיסא דרב וטפאל בפרק איוהו נשך בדבור
המתחיל מה שעני הולכות מכור לך כו' ונקט

ד' ע

לדו שוקא לשון התוספות פרק איוהו נשך נקטי לרו שוקא
דאי לאו הכי הוה אמור אף על פי שאחריות הדרך על רב המא
שהרי היו שורחים לו להביא סחורתו ולמכרה בשכר ההלוואה
אבל השוא נקטי לרו שוקא בחורה הוי בשביל מורחן ושרי
על: והא' באחרון משלך הרי זה אמור וזה לשון התוספ'
אין מקבלין שאן כרול משראל מפני שהוא ריבית פי בקו'
כל אחריות נכסים על המקבל ושם אותו בסעות עליו וכל זמן
שאינו נותן לו מעות ודולקין השכר אף על גב דמשנה יתירה
היא דלא תנא ליה אין מושיבין גבוני למחצירת שכר מטעם
דמקבל עליו פלגא דהפסד וכל שכן הכא דמקבל עליו כל
האחריות נקט לירא מטעם סיפא אבל מקבלין שאן כרול מן
הגנים ולפירושו לא הוי ריבית זו אלא מורבנן כו' עד ונראה
כמו שפירש רבינו תם דמתני' דהכא מייירי בריבית דארייתא
שפסק בדמים על הצאן וגם פסק על דמי השבח וקיבל עליו
לתת בכל שנה דבר קצוב בין שיהיה בין שלא יהיה והיינו
ריבית קצוה כו' ומביאין ראיה מן הירושלמי: ומי

ד' ע

שיחזרו בו מקבל מי שפרע הרבה דקדקתי למעא נכמרא
ובתוספות ובפוסקים שורש דין זה מאין יאומהיכן לקח אותו
בעל הספר ולא מצאתיו והלפשה המטב מיניה וביה קשה להבין
העיר עיון ומה שכתבתי לקמן בעק קעת הוא בדומה אך
אינו מעין השענה ורשי פירש דפוסק על שער
הגבוה אכרלא מתניתין קאי לשון המשנה פרק איוהו נשך
דפוסק עמו כשער הגבוה רבי יהודא אומר אף על פי שלא פסק
יכול הוא לומר תן לי כזה או תן לי מעותי ופלישי שער הגבוה
היינו שער הוול שנותנין פירות הרבה בדמים כותעום: וקאי
אכולה מתניתין פירוש שצריך לפסוק עמו שאם יהל ויפרתו
דמי השער ויגבר שער הפירות שיתן לו כשער הוול לשון
התוספות לשם יכול לומר לו או תן לי כזה או תן לי מעותי אין
זה מעמיד מלוה על גבי פירות כיון דבתורת טקא נתן לו
המעות תחילה ואפי' מי שפרע ליכא דדעתיה דאיניש אתרעא
ולא כשנותן מעות על גבול לקבל פירות לאור זמן

לא היה לו מאותו המין כלום או לא יצא השער כאן
הגדתי ולא במקום או לא כדמכר לעיל מיניה שאינו אומר
ללות טאה בסאה אלא כשאין לו מאותו המין וגם שלא יצא
השער והמייבומי מסייע לי . זה לשונו בפרק רהלכות מלוה
ולוה לא היתיר לו מאותו המין כלום ולא נקבע שער השוק
עדיין או שלא ידעו שער השוק הרי זה אמר ללות טאה בסאה
דרי שכת' כמו שהגדתי והמחבר נקט כאן ממש סדר המייבומי
בכנות דלקמן אכן בכל הספרים כתבו או לא יצא השער .

עמוד ד

ולית נגר ובר נגר דפרקוניא : אמרינן שאיש
שאנסהו כו' עד לדעת בריש פרק הבא על יבמתו מפרשים
דהתוספ' כגון שמדבקין אותו על הערוה ואי אפשר לו להשטט
אם לא על ידי שיהרג צדיק למסור עצמו להריגה אם ידע שאין
אפשר לו שלא יתקשר דאין קישו אלא לדעתת וחשיב
מעשה ומשום הכי אמר המחבר שהיא זו מיתת בר האויל והיא
אות מן המצות שיהרג ואל יעבור אכן אין מסיתין אותו בית
דין . כדאמר לעיל במשנה זו אבל איסור מיתת בר יש בו אבל
ראשאה אפילו מיתת בר אין כח לפי שנעל כרחה אלבשה יצר
בתחילת ביאה והיא לא עשתה מעשה . לכן אנוסה נמרח

דף סה עב

עמוד ג

היא . אף כשאמרה הגביו לו כפירש לקמן ברך קסב בעב'
ומגלן דאי מתפקר נבי שליחא דבי דינא וכו' לשון הפל'
שהענין פגיו בשליח בר וחורף בר ובא השליח והגיד לבר לא
הוי רכול: מנדה לעצמו וסיפר לעצמו פירוש
מנדה את עצמו ובעצמו יכול להפיר נדיוויו אף על פי שבגדדים
לא יוכל להתיר נדר לעצמו הכא יש כח בידו : לארם
שאינו בשעת הומנה בעיר . כלומר דווקא כשאותו פלוני אינו
בעיר בשעה שיאמר לשכנים כשישיב פלוני אמרו לו לבא
אבל כשהוא בעיר לא משמתינן ליה דחוישינן שפא החיבא
איתתא או טכניו לא יכדו שליחותיהו דאמרו ביה דינא
אשכחיה ואמרו ליה . וכי אתא לדינא קרעין
לפיתתא אבל עד דלא אתא לא קרעין ואף על גב דאם אתינא
אתינא: וכן על שאן דלא ציית כו' עד קרעין
מייירי שכתב עליו פתוחה על דלא ציית בפיסק דין שאמר לו
צא תן לו ולא קיים וכשאומר צייתנא קרעין לאלתר

דף סו עא

דדולמא לית ליה השתא וזו ומרח אבל באתינא לדינא
בל כשה דלא אתא אפקיחיתא היא . כל זאת מן הנמרא ורשי
פרק הגהל בתרא . ומפיש רבא נכמרא כו' עד
של חבירו וזה קאי על דברי רש דלעיל ואתחילת דברי רבי
עקיבא שאמרו שאינה בתורת המנה עד שיוצמו כולן על דרך
מפרש רבא בנמרא הכי מילי כשהעידו כולן זה אחר זה בתוך
ברי דיבור של חבירו אבל העידו ב' או ג' ואחר כך העידו יותר
עדים שלא מתוך כדי דיבור של ראשוני . אם החמו הראשונים
גלא האחרונים יש בתן תורת המנה בראשונים . אף על גב
שלא החמו האחרונים כי עדותם מוחלקת והואיל ולא בתוך
כדי דיבור העידו ולא נוכל לתלות הושת הראשוני באחרונים
לאמ' עדות אחת היא ולא החמו עד שיוצמו כולן זה לא אמרינן
כך משמע בהדיא בנמרא פרק קמא דמכות ובתוספות לשם
גם בפירוש אלפס פירש כן בהדיא אבל על הא דאמר רבי
עקיבא ומה ב' אם נמצא אחד מרם קרוב או פסול כו' לא קאי
הא דרבא דמשנה רבי עקיבא רשומה בנמרא אחרי דברי רבא
דקעת תימא שהמחל כתב הוא דאם רבא על בנא זו דמה ב' אם

דף סו עב

במצא כו' אכן יש לומר שאינו רוצה להפסיק ברבירל עקיבא
שקאי על דברי רש ואחרי שמסיים דברי רש ורבי עקיבא
מביא המחבר דברי רבא שהוא קאי על דברי רבי שמעון ועל
תחילת דברי רבי עקיבא כדפירשית לעיל . אמר רבי
יוסי כמה דברים אמורים כו' וזה מסדר המשנה דפרק קמא
דמכות והוא קאי על דברי רבי עקיבא שאמר אם נמצא אחד
מזהם קרוב או פסול כו' על זה אמר רבי יוסי דווקא ברישי
נפשות

נפשות רכי אומר אחד דיני ממונות כו' עד כהן פירש הקונטרס שהתרו הקרוב או הפסול בעובר עבירה דגלי דעתיה שאף הם נעשים עדים אבל התוספות אומרים דרבי שהוכיח התראה לאו דווקא דרא בדיוני ממונו לא שייך התראה אלא לא בעינן רק שנדע שנתכוונו להעיד : ואין הדיינים מכירים רשעו דאי היו מכירים לא היו מניחין אותו להעיד : וכוה לא הוצרך להזהיר העד : ויודע שעד השיגו עד שקר נראה לי שהעד יודע שחבירו משקר בעדות זו כלומר שידוע שחבירו לא ראה ולא ידע בעידות זו אעפי שהחזיר בו וכו' עד או שנבב כי חזרה גרידא אינה מועלת בנבב וגוף עד שישוכו תשובה שלימה כדלקמן בעמוד ג' ופסולים הם למפרע כאביו אבל גבאי מנת המלך רשי ממונה למלך לגבות מס מישראל :

עמוד ב

וכן מודרי שביעית לשון הקונטרס הואיל וחמוד ממון מעבירו על דברי תורה הוה ליה כרשע דחמס ודבר שנמרה מלאכתו פי רשי רמשי נפשיה כפועל ומורי בה היריה וסבר לא קפיד אשכחן אבות לבנים כו' עד להרדי נראה לי דמדוקדק מלשון אבות לבנים דמשמע האבות שהם אחים כדקאמר בתר הכי שהבנים שני בשני דהיינו שני בני אחים וקאמר דשני האבות פסולים לשני הבנים דהיינו ראובן לבן שמעון ושמעון לבן ראובן אם כן כל שכן האבות להרדי שהם אחים והא דקאמר התם הלכה כו' עד מוסיף הוה כלומר וכי תימא הואיל וכתב המחבר אי לאפוקי מדרבנן מוסיף הוה משמע שדעתו שגם הלכה כרבא הואיל ולא רצה שיהא לאפוקי מדרבא יש לומר כך הפירוש אינו קאי על הדין רק הלשון דחוק כי מלשונות אילו לא משמע שבא לאפוקי מרבא כמה שפסק הלכה כרבי אבא הואיל ורבא אינו אלא מוסיף כלומר הואיל ורבא בא לפסוק ולומר שרבי אבא בעצמו מדבר גם בשלישי בראשון והא דאמר שלישי בשינוי שמה מעשה שהיה כך היה כרפירש רשבם ולא בא רבא לומר דבר בפני עצמו ולפלו אף להוסיף אם כן כמה שפסק כרבי אבא לא נשמע לאפוקי מדרבא כי שמה דעת המחבר הלכה כרבי אבא וכדפירש רבא ואם בא לומר לאפוקי מדרבא הוה לו לומר לית הלכתא כרבא כמה שפיר דברי רבי אבא אפילו בשלישי בראשון פירש רבינו משה כו' עד וחטאת כלומר הא דאמר רבי אלעזר אין לנו אלא תפילין פירש רבינו משה ברבר שאין בו כרת וחטאת אין לנו אלא תפילין אבל ברבר שיש בו כרת וחטאת מודה רבי אלעזר כך פירש רבינו משה ואי סבירא לן דצריך אנד גרוע ועומד הוא כלומר הואיל וצריך אנד ובתחילת עשייתו אנד בו תוספתא אם כן תחילת עשייתו בפסול היה ומעולם לא אתכשר ולא אקרי גורע אלא כשגורע מרה שהיה כשר ואלא יוכל למצא אלא תפילין אף על פי שנעשה בהכשר ולא אנד אלא די פרשיות מכל מקום מה שמוסיף בו אפילו בלא אנד פסל את הראשונים והתם מקשין התוספות לימא שאנד בתחילת ג' מינים בלולב שנעשה בהכשר והדר אנד בו דבר אחר ועוד יתיר קשיות מקשין ומתרצים ובסוף הלאוין בעמוד אחרון כתב בשם ר' בשר בענין שפרשתי : לפיכך נחשב בלאו כו' כלומר הואיל ויש כאן בקללת אביו ואמו מיתת ב' הוה כאילו כתוב כאן לאו מיוחד כדלקמן בעמוד זה וכן בהרבה מקומות בסגן כתב מידה זו ולעיל ברף ה' רשמתי מקצת אלא מן המשיאין לכהונה הוה ממשפחות המיוחסות בישראל והוה בהניח כו' עד השמים קשיא לי דבפרק שני דסנהדרין אמר שנצטוו למחורת וכו' עמלק קודם כניין בירת המקדש ולקמן מביאו ברף קצ"א בעד' וברף רח בעמוד ג' ובגמרא דריש פסוק זה דהירי

עמוד ד

רף סו עב

עמוד ג

רף סמ עב

עמוד ב

בהניח על דוד המלך דגריסין שם וכן בדוד הוא אומר והוה כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מכל אויביו סביב ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה אנכי יושב בבית ארויסי וגו' משמע דבימי דוד נתקיים מצוה זו ושמה בימי דוד נמחור כל אשר נמצאו מעמלק באותה מדינה ובמדינות אחרות נשארו יותר ועליה אנו מצווים לימור המשיח שיבא במהר בימינו וכן בפרק החולץ גריסין כו' עד צריכין להם שנינו שם מי שהיח נשוי לשני נשים ומת או ביאתה או הליצתה של אחרת מהן פוטר צרתה היתה אחת כשירה ואחת פסולה אם חלץ חולץ לפסולה ואם מייבם מייבם לכשירה ופולשי כשרה לכהונה פסולה כגון שנתגרשה מאיש אחר ועל זה אמר שם רב יוסף בגמרא כאן שנה רבי כו' כלומר שלא יחלוץ הכשרה ויפסלה לכהונה מוכיני ציר של דינים קטנים רשי ולר' יוסי מריבין אף מוכת עץ במוכת עץ סובר רבי יוסי כרבי מאיר ורבי יהודא ולא פליג בארוסה כדאיתא בחדריא בפרק הבא על יבמתו אמנם הוא בעיא בפרק ידיעות כו' עד למלקות כלומר דווקא לקרבן בעי שהייה כזו השתחוואה אבל למלקו אפילו בכצור מהכי שמה חייב שהייה בחוץ פירוש חוץ לעזרה כגון כהן בקבר שמה חייב אפילו שהה כל דהו דווקא בעזרה צריך שישהא כדי השתחוייית כשאינו שחור כך הסוגיא בפרק ידיעות הטומאה וכפול לקמן ברף עד בעד' ובא חבירו ופרע עליו נג השידה פירוש מדעתו של כהן כמו שכתב לקמן בדיוני נזיר ברף עד בעמוד ג' והרי טומאה וביאה באין כאחד אבל ככנס כדרכו הרי טומאת קודם לביאתו שמעונו שיכניס בו חוטמו או אצבעות רגליו נטמא ואינו חייב משום ביאה עד שיבא כולו כך מפרש לקמן בנזיר ברף עד בעד' והוא שיהא ידוע לנ' בני אדם דמידי דידעי ביה ג' הוי מפורסם עונש שמענו דכתיב בתריה והשיב ארץ הגזילה אלמא קמה ליה בפרשיותיה להתחייב אפילו באונסין משעת וכיחש עד דעביד השבה הוה עונשה רשי פרק הגזול קמא : עונש שמענו דכתיב בתריה חומש ואשם תלמוד לומר לא תשקרו כו' דהיינו אזהרת שבועת שקר דסמיך ליה לאתשבעו בשמי לשקר ומלא תשקרו נפקא לן דבשבועת כפירת ממון משתעי כדכתיב איש בעמיתו כמו וכיחש בעמיתו בפקדון רשי פרק הגזול עדים ולפי שנאמר בעניין הכפירה כו' עד אזהרה מניין כלומר עד חשתא מדבר מן העונש ואזהרה דהכחשה בממון ועתה מדבר בעונש ואזהרה דשבועה שנשבע על ההכחשה והכפירה : מארבע מיני שבועות שבועת שוא שבועת ביטוי שבועת הפקדון שבועת העדות : ולא דמי להויא דפרק השולח כו' נבי אחד שהפקיד אצלה דינר ונפל לה בכר של קמח ונתנה לעניים ולא ידעה שהיה הדינר בתוכה והתם אי שתרשו לה מקום הדינר ונשבעה שלא היתה נהנת ממנה והתוספות מפרשין התם הואיל והיה פקדון בידה הוה ליה להזהר ולשמרו חישב והוה לה לאסוקי ארעת' שת' לדיי שבוע' אם תאכר וכו' ומשום שלא שמה כראוי ונרמה לעצמה שבאתח לדיי שבועה לכך נענשה והוה ד' אהין כו' עד שקורי משקר רבי חייא ובר קפרא קפצו ונשבעו זה כנגד זה בדברי רבי איך שמעו ממנו וסוגית הגמרא מדוקדק והולך עד שמקשר וכי סובר רבי חייא שבר קפרא שקורי משקר ומפרש המחבר אינו מקשה איך עשה לעונש שבועתו אלא מקשה וכי טעה עצמו כל כך אבל שבועות הבאי אמורות כרפסקינן התם בפירוש נדרים מפרש בשבועות דחמירו דכתיב בה לא ינקה ותנן נמי כפרי השולח נמנעו מלהשביעה התקינו שתהא נודדת כו' ע' כאן לשוננו ולשון הסגן קשה להכין אם לא שגם דע המחבר

ע"ג

רף ט

עמוד

עמוד

הבטח כן שצריך לרקק יותר כי העומד שם דעתם שאין אדם
מדבר בלשון שבועה דבר שאינו דחוקא נשאל לחכם
אחר והאירא אין מומחה שיתיר הגדר כיוצא אשירי פרק ד'
דנדרים כשאט לטון וילוח וזהו לטון המקרא
ביוקאלי ואינו עושה שליח להשאל לו על נדרו
משום שאין חכם יכול לחקור על ידו כמו בעצמו מהנה כמייסובי
אבל הכעל יודע דעת אשתו על בוריו ויכול לברר חרטה שלה
אבל לא יקבץ אותם להתיר לה לכתחילה כדי שלא יצטרך
לקבצם ולפרסם הדבר כי שם אין דערה אשתו שיודע הדבר
לרבי ומיירי כנדרים שאיני עיניו נפש או ששתק ביום שומעו
ה'טון התלמוד אומר לו וכו' כלום אחד משתי הלשונות אומרים
לו' ושניהם לטון חרטה הן כדמפרש בתר הכי בעמוד זה
וגם נשאלים נדרים בשבת וכו' גם הוא מדברי רב נתמן בפרק
בערה כל הני דמסק רב נתמן מעומר וביחודי וכליל ובקבוצים
כולם רבותא אשמעינן אפילו מעומר אפילו יחודי אפילו כליל
אפילו בקבוצים וכל טעם מיושב כדאיתא נפרק נקדה דמאורסה
ובפרק חור כהדיא ובמייסובי פרק ו' בהלכות שבועות נתן טעם
לדבר משום דאין תהיתר טל נדרים דין וכן איתא גם שם כנמרא
אך כהנהגה לטעם איתא הוה לשונות בתוספתא דמנדרין פרק ו'
הניא אין נשאלין לנדרים אלא מעומר כסדון נדרת
וכו' התם יליף מהא דמכוב ויאמר יי אל משה כסדון לך שב
בעינים כלומר מה צריך לומר כסדון אלא לאשמעינן שאמר לו
לקבץ עירי אחר להתיר נדרך כסדון כלומר כשאמר לו הקבוצ
בתוך הסנה ועתה לכה ואשלחך אל פרעה וכו' עד סוף כל
הפרשה ונתרצה משה לילך באותו פעם אמר לו הקבץ עירי אחר
לשוב קודם אל יתרו ולהתיר נדרך שנשבעת לו לשוב אעל כמנ
שב ויאר משה לשבת את האיש וכו' הוה לטון שבועה שנאמר
ויבא אותי באלה וכן עשה משה שנאמר וילך משה וישוב אל יתרו
הותנו וכו' נמצא שחזר לסדון על דרך אומר בפסוק שאמרין
ויאמר יי אל משה כסדון לך שוב מעירי וכו' דקאמר
ליה פרעה ליוסף וכו' עד אביך ומפרש האשירי בפרק השולח
דדכתיב שבעין ולא בעינן לפניו כשלא עשה לו שובר מדאמר
פרעה ליוסף ויל אית שיל אשבעתך אלא היה יכול להתיר
שלא בפני יעקב עד כאן לשונו ורי הולך על
זה במצות קדושין חייבו לקמן כדף קכו בעמוד ד' ומסתמא
הבטח דאח דכרי וי כאשר הביאו לקמן כאחד מן התוספות או
מן התבירים וכו' איתא לאשמעינן שראוי דברי וי בענין אחר
במס שכתב רבינו שמשק כסם וי אין הקדש טענת
הקדש כיצד אמר שור שחור שיצא מבית ידא הקדש ויבא לכן
ומכרי בית הלל אינו הקדש מעתה כשמתיר החכם מוצא חרטה
ועושה אותו הקדש טענת מעיקרא כפול לקמן כדף קכז בעמוד
ד' וכיניו הכינויין כגון מקניא מנא מקנתא
מקונמא חקיא חרפיא כו' האומר לחבירו נשכים
וגטנה כו' פירוש שצריך לעמוד בהשכמה אתא לאשמעינן דלא
תיבא ותייל ולא אמר בלשון נדר ויהי דעתו לאו דחוק קא משבע
לן דעריך להשכים ובגמרא לומר מן המקרא וכן האומר
אשנה פרק זה גם הוא לטעם מדברי רב נידל קמיתא וכו'
בפרק קמא דנדרים אמר רב נידל אם רב מניין שנשבעין לקיים
את המצות שנ' נשבעתי ואקיימה ופרוך והלא מושבע ועומד מהר
מיני פ' ואין שבועה אחרונה כלום והוי בה משום מוצא שם שמים
לכטלה כי ודאי אם לא קיים שבועתו פטור הוא מן הקרבן ומלאו
דשבועה כדמובח בפרק כ' ואמאי אתא קרא לומר שנשבעין
ובשני הא קא משמע לן דשרי ליה לזרוזי נפשיה ואין כזה הוכרת
זשם לכטלה עד כאן מלשון הרב ד' משה בר חסדאי זצ"ל בפרק
קמא דנדרים ומדקדק לוי דמקשה וכו' עד אשנה
לוקח וכו' פירוש אף על נכ דלא כתב כדברי רב נידל שנשבע

ע"ע

ב

ע"ע

ד

ה

לשנת פרק זה דק האמר אשנה פרק זה אפילו הכי צריך לומר
דמיירי שנשבע מדפריך מאי קמטע וכו' הא קמ"ן אנפי
שאינו נשבע אלא דק אומר ואשמעינן דירות שבועה כשבועה לא
על כרחך נשבע מיירי כן הוא מפרש בפירוט נדרים מיסוד
הרב רבי משה בר חסדאי ז"ל עוד שם תניא הנפיק
שודו וכו' עוד לחוד בו' לגבי מעשר מותניו וכו' ימים הראשונים
יכול לחזור בנחמי כרשותו חייב במעשר אף על גב דמיסד האסון
דמי דפקר חייב במעשר עד ג' ימים עד שיהא הדבר מפורסם
שהפקירו ולא יאמר הקדש טבל הוא אבל לאחד ג' ימים אינו יכול
לחזור בו' ולא הוי כרשותו ומפרש הדבר והקדש יודע שהפקירו
ופטור מן המעשר כדן שאמרה תורה דנגן אין הפקר לא אבל
לענין סודר הגאח מהבירו אין צריך פרסום ומותר למודר ליתנות
מיד אחר שהפקירו חבירי דהוה שאמר לעיל בעמוד זה חרי הא
כמו נדר שאינו יכול לחזור בו כן בקרקעות כן בכטליתין ובסוף
אין כן המודר מפרש בפירוש נדרים כמו שפירשתו:

עמוד

דף ע"ב ע"א

לצריך לתמישכ בהתיא דהכונס וכו' עד לא ידע התם הני
בפלה לניגת והזיקה משלמת מה שנצית כלומר הזיקה עשבים
שנפלה עליהם ונצית מן אותן עשבים שלא נפלה על הארץ
ומקשה כנמרא למה תשלים מה שנצית מאי טעם מכריח ארי
ומתקן מכריח ארי מדעתו הוה האי לאו מדעתו הוה אי נמי
מכריח ארי לית ליה פסידא דאי אית ליה פסידא החלשין
התוספות לטעם לית ליה פסידא וכו' ואם תאמר והרי פורע
תוכו דחשכין ליה מכריח כריש אין כן המודר אף על גב דאית
ליה פסידא ויש לומר דהכא הכי פירושו מכריח ארי מבכפי
הכירו מדעתו וכיון דמדעתו אפילו אית ליה פסידא כמו פורע
חובו חשיב מכריח ארי האי טעם מדעתו אי נמי מכריח ארי
מבכפי חבירו אפילו כשאינו מדעתו לא תביח מכריחו להכריח
ארי מדעתו לית ליה פסידא למכריח דאי אית ליה פסידא וכיון
דאיכא תרתי שלא מדעתו ואית ליה פסידא לא חשיב מכריח ארי
אבל מדעתו אפילו אית ליה פסידא או שלא מדעתו לית ליה
פסידא חשיב מכריח ארי ואינו נתן לו אפילו שכתו עד כאן
לשונו דען זה כפול לקמן כדף קעט בעמוד ד' וכן
ישנה בתוספתא דכבא מעיעה מאן דחוי דך תוספתא יעלר
בדעתו כשמקדש ומקדש את ביתו מותר לזכור לדור כו'
כשבעלת שכת להקדש אכן לא כך הוא דהא לקמן כדף קעז
בעמוד ג' כתב כהדיא שמעל השוכר אם דר בו' גם סוגיא הנמר
בפרק האומר איתא הכי וזה לטון הנמרא לטעם ומקשה אוק
תוספתא הקדישה משכיר חובו מצו דיור בה' כשבעלת קאי ותו
בעלר שכת להקדש כיון דמעל ביד נפק השכר לתחיל דאמר
לכשיבא שכרו לידו יקדש עד כאן לטון הנמרא ומסיק שם
דאיתא כו' מאיר דאמר אדם מקדש דבר שלא בא לעולם הרי
שהנמרא מסיק שמעל השוכר אם דר בו אחר שהקדיש שומעיה
ומקו תוספתא שלא הקדיש אלא השכירות כשיבא לידו לפי
מה שמכוח המסחר סכאן שיש חילוק בין נדר להקדש כלומר
שהקדש חל על השכר מוטעם שאין כן כנדר שלא מצו המשכיר
לאסור על השוכר כשלא שייך לעצמו כלום אינו מוכיח מנוף
התוספתא דהא התם לא מיירי שהקדיש הבית אלא השכירות
לאחר שכל לידו וכרבי מאיר ואפשר גם כנדר מצו לרבי מאיר
לאסור המשכיר השכירות כלשון נדר ואיסור אחר שייבא לידו
אלא עיקר ההוכחה מן המקשן שהקדש חובו מצו דיור כמעולר
קאי שמע מינה שהמשכיר מצו להקדיש ביתו והמחבר הביא
זחלת הננין והכחיה וכן דרכו בכמה מקומות גם התוספות פרק
א' ע"פ בדיבור המתחיל שזה שמשכנתי לך וכו' והאשירי דנדרים
פרק השותפין מביאין מן המקשה שהמשכיר יכול להקדיש ביתו
והאריכו שם אכן לפי הירושלמי שהביא המחבר משמע דפלוני
אנטרא דידן ולא מיירי שהקדיש השכירות אלא הבית עצמו דהא
מסיים

עמוד ב

מסיים בה כמה דברים אמורים בזמן שלא הקי'ם לו שכרו אבל הקי' לו שכרו דר בחינם שמע מינה שהורשלו מביא הכריית' כפשוטה שהשוכר מעלה השכר להקדש ודר בו ומילתא דתמות הוא' ה'לכות אלו מבוארות בפרק השותפין פירוש הלכות אילו דקחשיב ואילו אחרי כן שנים שנאסרו הנאה כו' כל אחד ואחד כו' וכמקום שהיה דרכו כו' כגון שהיה עוסק במלאכתו' ומחמת האבידה צריך לבטל מלאכתו או מותר ליטול שכר' ואם אין בה דין הלוקה כו' עד לבינו כו' פירוש אף על פי שהולכים דרך החצר שהם בשותפות מכל מקום מותר דכל אחד יכול לומר בשלי אני נכנס' וכן כך וכן כו' עד כחצר זו משום דרבה בני אדם באים שם לטחון כרחיים ולאפות כתנור' וכן התרנגולים מתפשטים בכל החצר ואין שייך להתייר שם מטעם ברורר ועוד שגם מקודם יכול למחות בו שלא יעמיד תנור ורחיים ואם אחד הגדר יניחנו להעמיד נמצא מהנהג' כך היא בפירוש נדרים' כופין את הנודר למכור חלקו שלא יבא חבירו לירי' מכשול וכרישא כששניהם מנדרים זה על זה לא חיישין דכיון דשניהם אמורים מצו למכוריה אבל כאן שהאחד מותר' וכשיראנו חבירו נכנס יש לירא שגם הוא ישכח ויכנס' ובפירוש נדרים מפרש שבא זו אתיא כדבין דלרבי אלעזר בן יעקב אין כאן איסור אם כן ומחבר שסובר כרבי אלעזר בן יעקב כמו שכתב בהדיא אחר כך בעמוד זה ויש לפרש בכאן גם לרבי אלעזר בן יעקב' והיינו בפירוש האשירי שכתב כריש פרק השותפין וז"ל הא דקתני וכופין ארר הנודר למכור חלקו משמע דקאי אף ארבי אלעזר בן יעקב דאף על גב דשדי למודר ליכנס מכל מקום חיישין שבא ישתמש בו תשמיש של איסור כגון העמדות ריחיים ותנור' וגידול תרנגולים' עד כאן לשונו' ומה שכתב ומחבר דכפיין למכור הנודר ארר חבירו יותר מחמדיר עצמו מחבירו והאשירי מפרש הטעם משום שיותר ראוי לקנוס הנותן מכשול לפני חבירו מחמבאי עצמו לידו מכשול' וז"ה אחד מן השוק אסור כו' בבא זו צריכא דלא תימא דא דמתיר רבי אלעזר בן יעקב מטעם שיש ברירה היינו דווקא לבטל החצר משום שלא יפסיד חצירו אבל לאחר מן השוק לא קמילן' והרי יותר מותר לקמן בדף קכ"א פירשתי הרשון דיותר כבוד הנאה' והאילו ה'לכות אילו לא הוכיח הייתי יודע כו' עד מותרים' והאילו ה'לכות עקירת כבא אלא אמר עליכם קרבן בכלל הדברים האחרונים עקירת הראשונים' אבל כשאומר אילו הייתי יודע אמרתי כולכם אמורים חוץ מאבי' בזה לא החליף ועקר דברים הראשונים כי בתחילה אמר גם כן בכלל רק הוסיף עתה חוץ מאבי וחלוקין אחר תחילת דבריו כמה שאמר גם כן כסוף כולכם אמורים ואמרין דלא הוי עקירה אבל רבא סובר בין אבר פלוני ופלוני כו' או כולכם חוץ מאבי' דכל לשונות אילו הוי חילוף ועקירת הראשונים ואומר שבת הלל סוכרים דאף בגמר דבריו של אדם נתפס כמה שאמר בסוף חוץ מאבי עקר דבריו הראשונים וחלוקין גם אחר סוף דבריו של אדם' ה'לכות אלו מפרש בפרק הקונם' פירוש ה'לכות חתובות אחרי כן הגדר שאין טועם היום כו' עד שיהא הרי זה אסור עד שיצא דכיון דידע ימי משיכתו ואמר עד שיהא ימי משיכתו קאמר מה שאין כן בקצור וכציד דזה במדר ללכות מחבירו לא נתכוין זה אלא לתחלתן משיכתו העם לקצור' ודח' ליה דילמא לכתחילה הוא דלא' כלומר הא דמקדש בערלה מידי דווקא בדיעבד אם עבר וקדש שהיא מקודשת אבל לכתחילה לעולם אסור לקדש והכעיא בגמרא מהו בחלופיהם מידי לכתחילה אם מותר ליהגדר לכתחילה בחלופיהם' שאין' הבעל מיפר נדרי ארוסתו אחר

שניסית אפילו ביום שמועה האב כלומר אפי' אם בו ביום שניסית שמע האב הגדר והפיר חלקו קודם שניסית ואחר שניסית שמע הבעל הגדר ועדיין הוא כאותו היום מכל מקום אינו יכול להפיר הואיל וניסית וכן אם שמע הבעל אחר כלות היום של שמיעות האב והפרתו אפילו אם עדיין היא ארוסתו ולא ניסית מכל מקום אינו יכול להפיר כי בעינין יום שמועת הבעל שתהא ביום שמע האב כדלקמן בעמוד ג' או עד שנעשית יתומה מחיי האב כגון שהיתה ארוסה ונדרה ולא שמע לא אביה ולא ארוסה ואחר כך נשא' לאותו ארוס או שמרת הארוס ואחר כך נשאת לבעל אחר ומת גם הוא ומתארסר לאחר והכל בעודה נערה' ואחר כך שמעו האב והארוס האחרון אז נדרה קיימין הואיל ויצאה מרשות אביה כשהיתה נשואה ולעולם אין כת ביד הארוס להפיר יחידי בלתי האב אבל אם לא נישאת בנתיים אפי' נתארסה למאה האב והארוס האחרון מפרין אפילו ברה שנדרח בפני הארוס הראשון והאיל ולא כאתה מעולם לרשות עצמה רק שלא שמע האב ולא אחד מן הארוסין עד עתה כדאיתא בפרק נערה המאורסה והמיימני האריך בדני' אילו בפרק לא בהלכות נדרים' אבל מיפר משום דברים שבינו לבינה כלומר אף על פי שאין לה עיניו נפש בגדריה והאיל ויש לו חזק כורח דגדר יכול הפיר' וכן נדרה שלא איתן מים לפני בהמתך ותכן לפני בקרך וכו' משמע שאינה חייבת ליתן לפני בהמתו ולעיל בדף לג' בעמוד ג' כתוב ונתנת תכן לפני בהמתו ולא לפני בקרו ואין לחלק בין מים לתכן דהא רש' פירש הטעם דחיישין לרביעה וצריך עיון' מכלל' שאשה האמורה למעלה כו' והיינו כמו שפירש רש' בפירוש חומש' וז"ל ואם היה תחיה לאיש זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשראה אומר ואם בית אישה נדרה הרי נשואה אסור וכאן בארוסה וכו' לחלק בה שאביה ובעלה מפרין נדרתו עד כאן לשונו'

עמוד ג

עמוד

הלכות שעטנו

שְׁנוּנו עוד שם אין אסור כו' עד וארוג' ארוג לאו דווקא אלא מחובר כעין ארוג כשתי תכיפות כדלקמן' שנאמר לא תלכש שעטנו' לפירוש דבעינין שווי אתא ולא לפירוש דבעינין ארוג דלאו משעטנו נפקא בלח' ומליו' לשון עיקום' מלשון אל יליוו מעיניך' בפ' המשינות כלומר מעקס ומרחק אבין שבשמים מעליו לפי שהצעות קלה בעיניו ומתלוץ לומר מה תועלת בהרהקת חוט זה' וכן פירש רבי שלמה בפי' חומש' האמת רש' פי' כן בפרשת קדושים ומביא הך דחזין לנו דאית בהו' אך קשה לישב הובנה דהתם בפרק מי שרפך קאי אהך דרב יהודה שרי למיעקר שומשמי בחול המועד ומקשה שומשמינן למאי חזו ומשני חזי לנו דאית בהו' ורש' פירש שם נז' נדעינין שבתוך וקל יפח ועל שם הערבוב קורא אותן נז' ולא שם הנדעינין עצמן נז' ואם כן צריך לומר ששומשמינן אונן מאותו המין שאנו קורין בלשון אשכנז מוהן' או אולי' מאגן וכלאו הכי שמעתי כבר שה' לפירוש הקונטרס מין אחר' ומה ששנינו במסכת כלאים אין חייבין משום כלאים פירוש המשנה כתבתי לעיל בעמוד זה והוא מפי' המשניות והירושלמי אינו מפרש המשנה כן על דעת המחבר אך לפי מה שפרשתי הירושלמי לקמן לא פליגי על פירוש המשניות שהוא כפי' רבינו תם' וצריך להתיישב בפירוש הירושלמי' לשון ירושלמי ומביא בפ' המשניות בפרק בתרא' נתני שזע ולא נתני טנז אילן נתנין שזע ולא טנז היינן אומר טווי מותר' מתניתין לא אמרן כן אלא אין איסור משום כלאים אלא טווי וארוג' נתני שעט

עמוד ג

עמוד ד

דף עג עא

שעט הלא ביתנו נח אילו כן הוינן אמרין נזמותר מתניתין
לא אמרה כן אלא פי' של צמר ושל פשתן אמר בפני שחורין
לאריב ביתנו טבו ולא ביתנו שוע אילו כן הוינן אמרין שוע
מותר בתניתין ללא אמרה כן אלא חלבידין אמרין בפני שהן
שעין עד כאן לשון הירושלמי הוי אמרין טוי מותר כו'
וכן כל בני מותר דנקט האיל צריך לפרש חורז אמרין אין בו
נפקות ואינם נורמין איסור אי נמי הירושלמי סובר כאתקפת
דרכ אשי בעמוד זה דכל אחד לבדו אמר שוע או טוי ונח והכי
קאמר אי ללא כתב טבו הלא טוי לבד מותר ומסתמיתין נשמע
דלכדו אמר הואיל והתנא תלה טעמו בטיי לבד כי אריג לאו
דוקא כמו שפירש רבינו תם וכן כולם אבל אין לפרש הדין
אמינא דטוי טויי תגרום והויתר וכן כולם חרא דסכרא הפוכה
בס ועוד לפירושה הקונטרס היה לנו ליאמר כל שכן כשאנו
טויי או שוע או נזו הואיל ואי צריך שעטנו לרבינו גם אילו דלא
תיסא מותרים הם אם כן אין כאן מיעוט פי' של צמר הוא
כמו שעושין האורגין בסיום הכנדי' מחושים ענים כרי שתתקיים
האריגה ואינו נארג עם הכנדי' אלא תחוכ בשפתו תוך האריגה
וכשון כלאים בכנדי' אמרין שהן חורין לארג ומקופין ומקייסין
האריגה והוא חבר הכנדי' שלא יתפזרו חושי האריגה ובערוך פי'
לשון צלצל צמר כינדי' בלעז עכל פירוש המשניות כפרק
בתרא ונראה לי שהמחבר מבין הירושלמי כן בדתנא אמר
פי' הואיל והוא חיוק לאריג שפע מינה בעי כלאים וזה אמר
משום שמחזיק האריג אף על פי שהוא רק תחוכ בו והואיל וכתב
המחבר צריך להתיישב בפ' הירושלמי אם כן נתן רשות לכל
אדם לדבר בו ונראה לי לפרש הירושלמי אילו אמר שעט ולא
נזו הוה אמינא לא כעין שזר כדפירש רבינו תם ומתניתין
אמרה פי' כו' כלומר הואיל והוא חורז ומקוי ומקיים האריג
צריך שיהא חוק שזר אם כן טעמו מינה שהתנא תלרר טעמו
כשזר רבי הנינא כן נמליאל אומר בנין שלא
יקשור סרק אגנין הבאין במסרק בעמר או פשתן קרויין סרק
פ' המשניות גדול שפירש המחבר כסתמא גדול הבא סאתו
סרק אך הלשון דחוק שכתב סרק פירוש גדול ועוד
תניא בכריתא אחרת בתוספתא כו' עד אמר ואם תאמר
לפירוש רבינו שמשון שהחזיקו זה בעד זה מאי אתא לאשמועינן
התם קאי אחא דמותר לטרוף צמר נמלים ורחלים כו' ותניא
בתוספתא דהוקיא צמר דעמר בטל אבל לא חוטין בעמר והיא

ד ד

בעין התוספתא שטמיה המחבר אחר כך בעמוד זה ובפי' המשניות
מביא התוספתא דחלוק סכרו צמר כו' ועיין סם והוא כמין
שפירשתי בפני שהוא מולל עד מלא קשור
כלומר היו מתקנין הנורות של ארנבין והיו תופרין אותו על
החלוק של פשתן ומוללין לשון תפירה כמו מולל ושולל וכך
פי' המשנה לפי שהוא מולל כלומר כטרם שקשור וחוגר ענבו
היה מוללו על הכתנת לפיכך אמר אבל אמרין בפני מראית
העין מפני שהם חזקין לצמר פ' המשניות ואפילו
לנגוב את הטכס לפי שאין נוחזין טכס מכנדים שאדם לובש
עוד שם תכריכי המת בפני שמת פטור כן הבעות
ומדעתה של חסד בפני שקטים הם הלא הוה ללבישה מפורש
המשניות אומר רבינו יצחק כו' עד בחייהם כלומר
לכל בנייהם היו ארבע כנפות והיו להם ציצית כחיהם לכן הוה
לועג טפי אבל כלאי אין נראה כל כך לכן אינו לעג כציצית
ובזמן הזה הואיל ואין לנו ד' כנפות בכנדים שלנו נבינא לבי
שלא לובש ציצית כדווי יהא לעג שלובש אחר מיתתו יותר
בנחיו וכן איתא בחריא נאשירי כחילכות ובתוספות סוף פרק
כל שעה כפרש רבינו תם תירוצו אחר מאי שנא כלאים מציצית
בתחילה היו בטבילים כלים עד נבי נירות מיתות וכו'
כלומר כשהתח בידה כשעת מיתה היו טבילין כלים שנגעו
בה סמוך למיתתה משום נידות אף על פי שלא נגעו בה כשעת
מיתתה שלא הערכו טבילה משכחת מת והוה ונידורר הירור
בתבישות שאפילו אחר מיתתם משוגות משאר נשאים התקינו
שהיו טבילים כל הכלים שנגעו בכל הנשים סמוך למיתתן
ואינו מביא ראייה מגד' על הסרת של ציצית לא מתוך שחששין
לכיוש מקעת בני אדם משוויים כולם אמר לכרוך
החבלים מיד משום כלאי הכלים והם מוקי לה שכתבן ואמר
כך קטרין והם פ' הקונטרס דבר שאין מתכוין אמר
גרסי' בירושלמי תנן אין מדקדקין כמת פירוש אין
מדקדקין להחזיר להדיע שיש מת בבירת המדרש שישתוק
מלרשה לפי שאין שואלין הלכות לפני כשתו תוך ד' אמותיו
חזו לשון הברייתא בירושלמי אין מדקדקין כמת ולא בכלאים
בבית המדרש וכך מפרש בפירוש המשניות כסף כלאים באורך
וקערתי תם באומפרש כן אל רבי אמי שלח
באניך וזכ ליה כלומר לא היה לך להגיד לויעתה האיל והגדת
לו צריך לפושטם לכן לו נגדיך

דף פא עא

תם ונשלם הביאורים מהלאין

